

జమీనరేఘు

పింగళ ఉగాది - 1977

GRAND:
BRINDAVAN

**SRI
BRINDAVAN
HOTEL**

PHONES
44581 (5 LINES)
40176 (5 LINES)

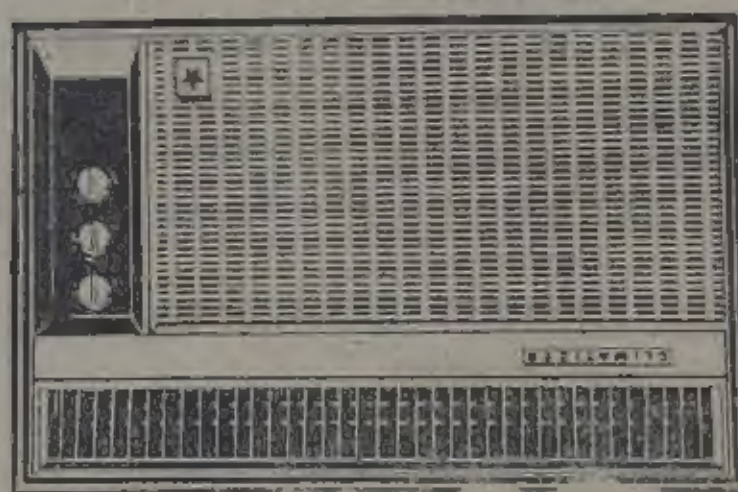
STATION ROAD
NAMPALLY
HYDERABAD
500001.

May This 'Pingala' Bring You
Bliss, Happiness & Prosperity

*Sri Brindavan is a Place
Where you feel quite at Home*

BLUE STAR

**CLIMATIZER DELUXE
AIR CONDITIONER**

— **LEONARD REFRIGERATOR.**

— **STOCKISTS** —

AIR FRIGE

Jonnalagaddavari Street — Trunk Road.

NELLORE-524001.

Specialists in Repairing & Servicing of all Kinds of Refrigerators,
Air Conditioners, Bottle Coolers etc.

Service is our Motto

With the Best Compliments From :

The Gudur Co-operative Urban Bank Ltd.,
No. V-518. GUDUR.

Phone : 486

Attractive rates of interest on Fixed Deposits, upto 12% for deposits for 37 months and above. Earn five times above for fixed deposits within fifteen years by investing your money in "Fixed deposit linked with Recurring deposit Scheme". Deposit Rs. 10,000 and take back Rs. 51,794 at the end of 181 months. For further details ring up to 486.

MD. GHOUSE MOHIDEEN

President.

Koduru Sundararami Reddy,
N. Subbarami Reddy

S. V. KRISHNAIAH

Treasurer.

—Directors—

C. V. SESHIAH

Secretary.

S. Subbarayulu Chetty
Giri Surendranath

Phone : Office 69
Resi 69 A

With the best Compliments from :

M/S. LAKSHMI NARASIMHAM

Bharat Refiners dealer and Agents.

KIROSINE, CRUDEOIL, LUBRICANTS & CHEMICALS

Atmakur Bus Stand - Nellore-2

Branches at

NAIDUPET : PETROL & H. S. D. Pump
KODAVALUR : Petrol & H. S. D. Pump

Managing Partner :

C. Sadasiva Rao (Sivaiah)

గ్రామ్మ : ఇండియా సీడ్

ఫోన్ : 1264, 1602, 1858

రైతుసోదరులకు

ఉగాది శుభాకాంక్షలు

జొన్న : సి. ఎస్. హెచ్. 1, సి. ఎస్. హెచ్. 5, సి. ఎస్. హెచ్. 6

సజ్జ : హెచ్. ఓ. 8, (ఓ. జె. 104) హెచ్. ఓ. 5, సి, హెచ్. ఓ. 10
సి. హెచ్. ఓ. 14.

మొక్కజొన్న : గంగ 5, దక్కన్

ప్రత్తి : వరలక్ష్మి, హైబ్రిడ్ 4

మరియు

అన్నిరకముల కూరగాయల విత్తనములు

—ఉత్పత్తిదారులు—

ఇండియా సీడ్స్ కార్పొరేషన్

(పుష్పక్ బ్యాండ్ విత్తనోత్పత్తిదారులు)

పోస్టుబాక్సు : 62

అరవిందనగర్ - నెల్లూరు - 524003.

Cables & Grams: FABCO-GUDUR

Offi 529
Phone: Res: 328
344

G. V. Fabricating Company

GOGINENIPURAM P. B. No. 20

GUDUR, NELLORE DT. (A. P.)

SUPPLIERS OF ALL TYPES OF
**Fabricated mica parts,
Moulding Bakelite Components,
Plastic mouldings Etc.**

GOGINENI KUMARA RAJA

MANAGING PARTNER

అధికోత్పత్తికి ప్రధానం
సస్యరక్షణ

మన నెల్లూరులో తయారుచేయబడుచున్న

అన్నపూర్ణా ఇన్సెక్టిసైడ్స్ ఇండస్ట్రీస్ వారి

లయక్

బ్రాండ్

బి. హెచ్. సి. 10%

వాడి పైర్లకువచ్చు తెగుళ్ళు, పైర్లను నాశనంచేసే క్రిములనుండి పైర్లను
కాపాడుకోండి: అధిక దిగుబడులను పొందండి.

— అన్ని ఎరువుల అంగళ్లలోను దొరకును —

అన్నపూర్ణా ఇన్సెక్టిసైడ్స్ ఇండస్ట్రీస్

ఇండస్ట్రీయల్ ఎస్టేట్ - నెల్లూరు-524 004.

united agencies

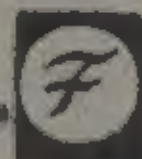
16/342/28, Trunk Road, NELLORE
Distributors for

Venetian Blind

Featherlite

Furniture

ECIE

Aluminium Products

Decorate your walls with

UNIDECOR

A Decorative Plaster

UNIDECOR Flower Pots

UNIDECOR Hollow Blocks

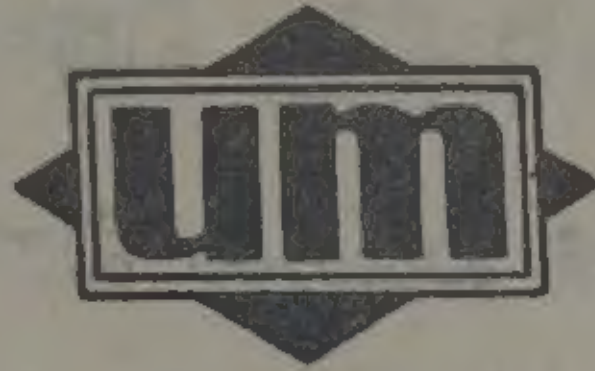
UNIDECOR Block Glass

UNIDECOR — Products

**Beautify Your Floors
with Mosaic Tiles and Terrzo**

PHONE: 1791

united mosaics

Manufacturers of: **MOSAIC TILES**
16/342/28, Trunk Road — NELLORE-524003 (A.P.)

Branches: 66, Peters Road, Madras-86 Phone: 811737
Ramarao Street, Gandhi Nagar, Vijayawada Phone: 74327

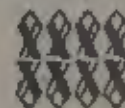
Estd. 1941

Phone : 445

N. S. REDDY & COUSIN

MICA MERCHANTS & EXPORTERS

GUDUR (Nellore Dt.)

Exporters of all Varieties of
Mica Blocks, Films and Splittings

ఇది క్రొత్త ఏడాది ఈ శుభము మీది

తెలుగువారి ముంగిట ముత్యాలముగ్గులు
రతనాల రంగవల్లికలు దిద్దుతూ
అవతరించిన 'పింగళ' కిదే హార్షిక స్వాగతం

పి. దశరథరామరెడ్డి

అంతర్ రాష్ట్ర పి. డబ్ల్యు. డి. కంట్రాక్టర్

హెడ్ ఆఫీసు;
ఫోన్: 8640, 12-12-71/1
అరబ్ మొహల్లా
రాయచూర్
కర్నాటక.

శాంతి నగర్
నెల్లూరు.

ఫోన్: 42
అన్నారెడ్డిపాళెం
(వయా) బుచ్చి
నెల్లూరుజిల్లా.

తక్కువ రేఖం.. ఎక్కువ వ్యాపారం మా ఆశయం!
పింగళనామ సంవత్సర ఉగాదికిగా మా భారాదారులందరికీ

హృదయపూర్వక సుహృదాంక్షలు

మనా సోదరి సుహృదానాథులు

కలదు,

ధర్మవరం,

కొత్తగూడ

చట్టుబీరలవ

ప్రఖ్యాతి గడించిన

మేటి వస్త్రముల దుకాణము

రాయవంపు శంకరమూర్తి & సన్లు

ట్రంకురోడ్డు

(ఫోన్: 138)

నెల్లూరు

అశేష ప్రజల మనస్సులను పొందిన మా బెసిఫిట్ స్కిములో ముఖ్యంగా వెలసిన చిరంజీ.

TELEPHONE: 741

With best compliments from

AMBUJA MOTOR WORKS

(GOVT. RECOGNISED WORK-SHOP)

DARGAMITTA - NELLORE-3 (A.P.)

Specialists in : Automobile Engineering, Elec. Engineering
Welding, Body Building, Painting & Servicing

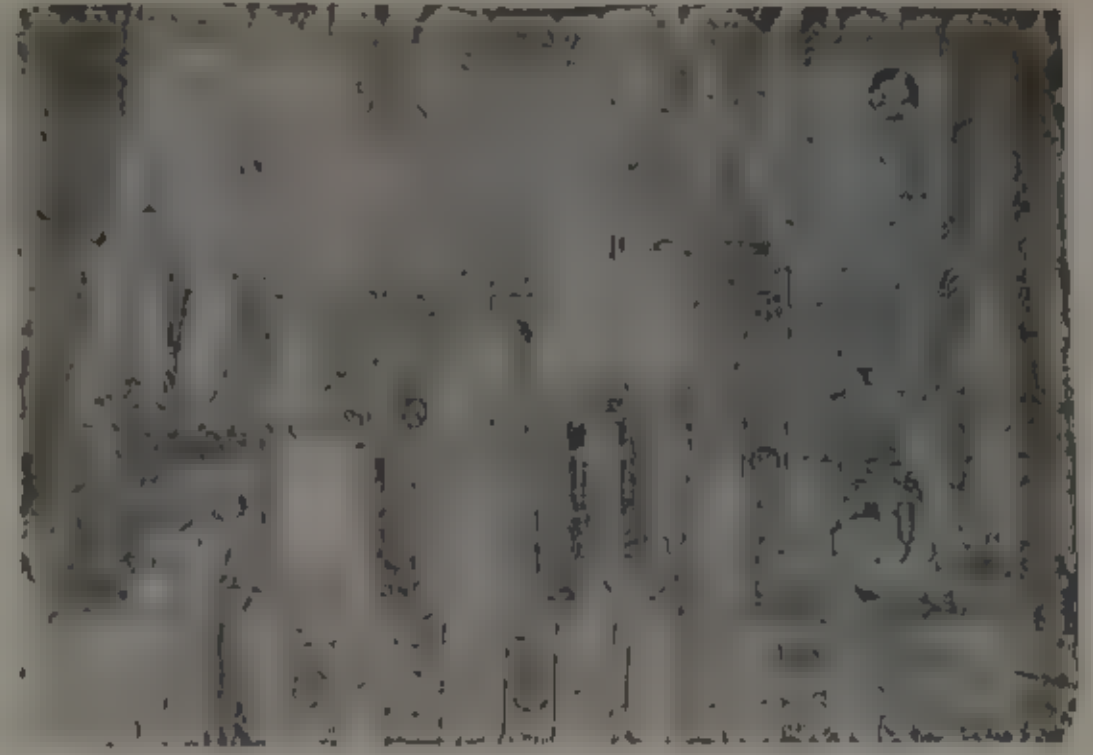
AWARDED ANODISED GOLD MEDAL
DURING 1976-77
BY THE INSTITUTE OF SELF DEFENCE
& NATIONAL CHARACTER, DELHI.

Sales Division : PHONE 568

Subedarpet - NELLORE-1.

RELIABLE SPARE PARTS AVAILABLE

రైతు సోదరులకు
మా శ్రేయోబిలాషులను
ఉగాది
సభాకాంక్షలు

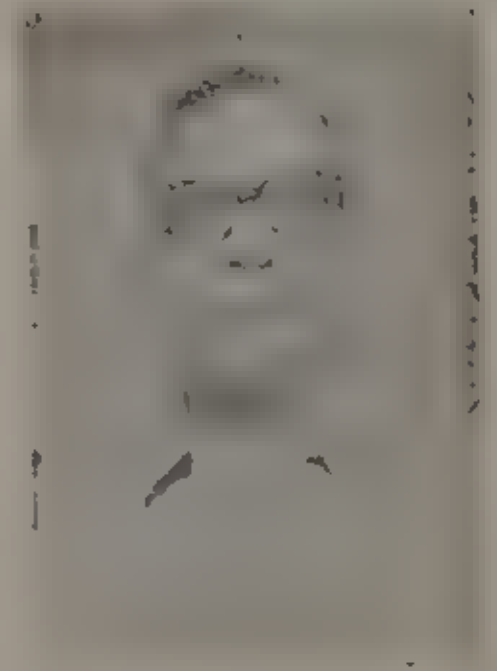

38 సంవత్సరాలుగా రైతాంగం
మన్ననలందుకుంటున్న సంస్థ

రైతు డిపో (రిజిస్టర్డ్)

H. O. బారకాసు, నెల్లూరు.
(పోస్ట్: 556)

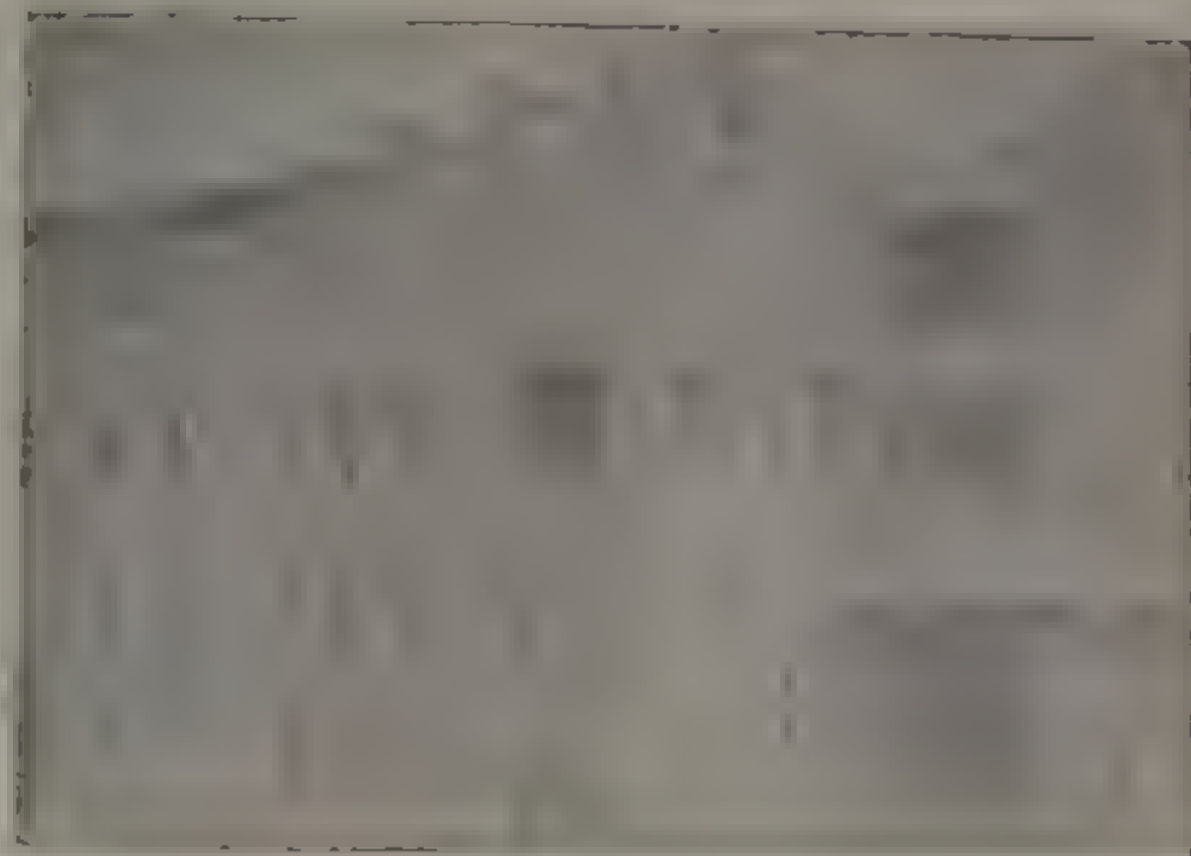
బ్రాంచి: ట్రాక్టర్ డ్యూ,
(కైంగ్స్ బా.వి. పొలిటెక్నిక్ విడుదల)
నెల్లూరు-524001
(పోస్ట్: 1556)

అన్ని రకముల

పైర్ల తెగుల్లమందులు
హై బిల్ విత్తనములు
(సజ్జ. బొన్న. మొక్కజొన్న)
కూరగాయలు

స్వేయర్లు
హోల్ సేల్ మరియు రిటైల్
విక్రయదారులు

అనాటి

'పాతాళభైరవి'నుండి

ఈనాటి

'దాన వీర శూర కర్ణ' వరకు

మమ్మలను పత్తి కత్తో

కరించిన

నెహ్రూ సిని ప్రేక్షకులకు

తెలుగు

చివరి పూర్వ - మొదటి పూర్వ

ఉగాది శుభాకాంక్షలు

తప్పక చూడండి

అలసమగాలు (కలర్)

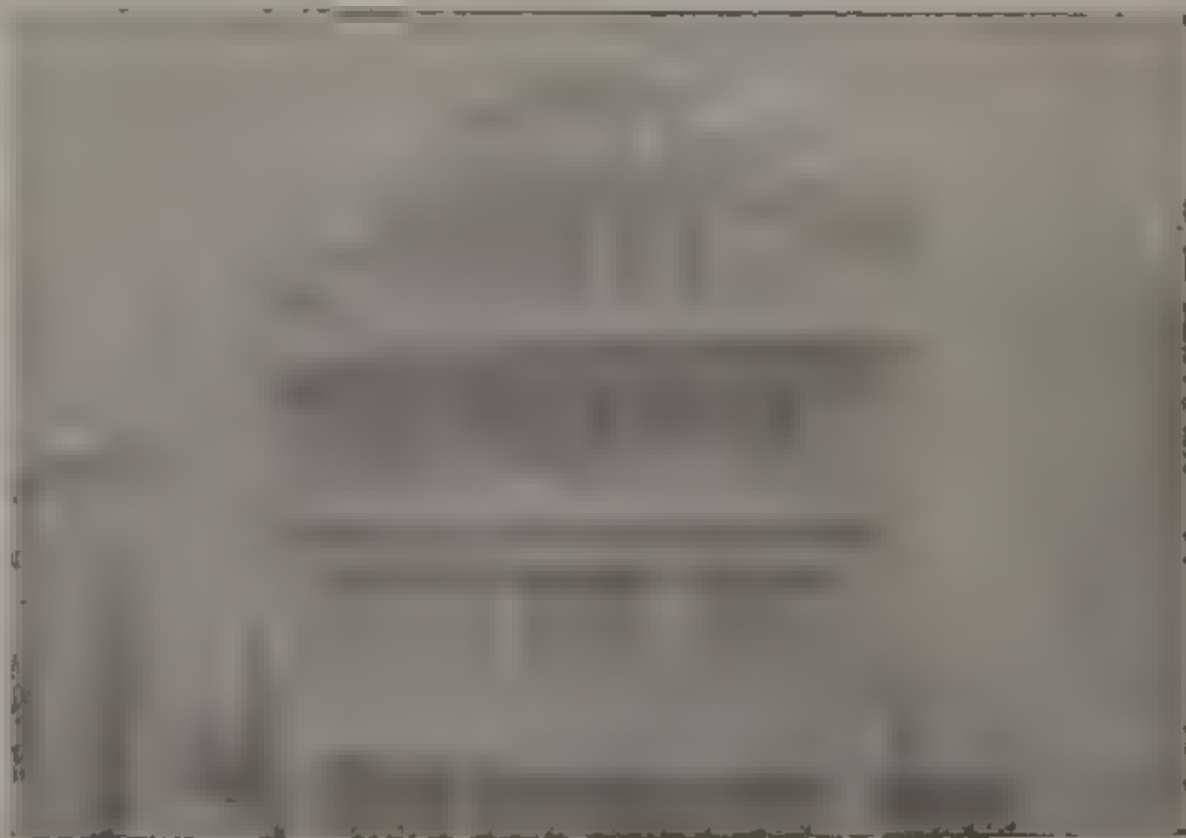
రాబోవు రింగుల చిత్రాలు

జీవిత నౌక

చాణక్య-చంద్రగుప్త

అనార్కలి

శ్రీరామ పట్టాభిషేకం

అలసమగాలు

ఉగాది శుభావతరణ

దివ్యతరుణంలో

మీకు ఇవే మా

హార్దికాభినందనలు

హోటల్ ముదశిక్ష్ణ

(శాశాహార ఫలహార, భోజనశాల)

మద్రాసు బస్టాండు — నెల్లూరు

శుచి, రుచికరమైన

స్వీట్సు, సేవరీలకు

ముదశిక్ష్ణ స్వీట్సు

మద్రాసు బస్టాండు, నెల్లూరు

పార్టీలకు, డిన్నర్లకు ప్రత్యేకమైన విరాట్టు చేయగలము.

కుచికి మారుపేరు!

కుచికి మరోపేరు!!

బొంబాయి మీల్స్
BOMBAY MEALS

పూరీ, మటన్ కుర్మా లేక ఫిష్ కర్రీ, కూల్‌డింగ్‌తో
పురో ఊజనం

రేటు రూ 3-25 మాత్రమే!

నిర్మల రెస్టారెంట్ (ఎ.సి.)

ఆర్.ఆర్. స్ట్రీట్ - నెల్లూరు-1

ఫోన్: 1309

Enjoy

BURTON'S

EXPORT

Lager

BEER

Distributors

ARJUN AGENCIES

NELLORE

(Phone : 1840)

AND KEEP YOURSELF COOL !

ఉగాది

శుభాకాంక్షలతో

ఎ. శ్రీనివాసులు & కంపెనీ

'ఎ' క్లాస్ కాంటాక్టర్స్

మూలపేట, నెల్లూరు-3

ఫోన్: 1685

సౌకర్యాలలో నవీనత

కుదులలో నవ్యత

హోటల్ స్వప్న (ఏ. సి.)

(మాంసాహార ఫలహార భోజనశాల)

జొన్నలగడ్డవారి వీధి - నెల్లూరు

—: మా ప్రత్యేకత :—

- జింజర్ చికెన్
- చికెన్-65
- మొంగలాయి చికెన్
- తండోర చికెన్
- ఛెనీస్ చికెన్-65
- బటర్ చికెన్

పనిచేయు వేళలు :— ఉదయం 7-30 గంటల నుండి రాత్రి 11-55 వరకు

Grams: RAVL

Phone: 505

మా అభిమానులకు ఉగాది శుభాకాంక్షలు

Ravi Silver Palace

Chinna Bazaar — NELLORE

రవి సిల్వర్ ప్యాలెస్

చిన్నబజారు — నెల్లూరు

ప్రొ॥ బి. వీరయ్య అండ్ సన్స్

With the Compliments of

KAPARDI STRAW BOARDS

Navalakh Gardens — NELLORE-2

Office: 715 Phone : Res. : 751

The Factory with Automatic Drying
Process in Andhra Pradesh

**Straw-Boards from 8 ozs onwards till 43 ozs
With Natural Shade.**

Reels with tight rewinding 17.5" & 36" width.
Mill Boards from 6oz. to 16oz are also manufactured

Requirements will be supplied on orders immediately

For
QUALITY X-RAY PICTURES &
RELIABLE LAB INVESTIGATIONS

CONTACT
NELLORE X-RAY HOME & CLINICAL LAB
(ESTD. 1954)

15/212. BRINDAVANAM, NELLORE

Phone: 1395.

The Kovur Co-op. Agricultural Development Bank Ltd.,
KOVUR Nellore Dist.
Established in 1965

LOANING PROGRAMME

Issuing Loans for sinking of open wells; Bore wells; Purchase of Oil Engines, Electric Motors, Construction of Motor Sheds, for purchase of Milk animals and for purchase of Tractors.

Loans	Rs. 83.70 Lakhs.
Borrowings	80.60 .

Syed Ghouse Mohiddin,
Manager

B. Ranga Reddy,
President.

We completed
18 Years

AND

We thank all our Customers
and continued Patronage

Manufacture of Cast Iron Pipes for
Water Supply and Drainage Schemes.

IS OUR SPECIALITY

But we also make Iron Castings

TECHNO CASTINGS

Navalakh Gardens — NELLORE-2

Phone : 256

నవనాగిరికిమైన ఖన్నిరకాల పస్త్రాలకు

మీరు మద్రాసు, నెల్లూరులకు పోనక్కరలేదు

మిమికోరిన రకాలు బుచ్చిబొన పొందవచ్చు

ఉగాది శుభాకాంక్షలతో

దండు మునినాథం

(Cloth Merchants)

కాశీపాఠం - బుచ్చిరెడ్డిపాఠం

ఉగాది శుభాకాంక్షలతో

మన్నికకు - గట్టితనమునకు

నిర్మిల్

(NIRMILL)

రబ్బరు బెల్టులనే వాడండి!

సాధు నారాయణ రావు అండ్ కో.,

రైపుల్ల సామూల నికేటం

సంతపేట - నెల్లూరు

ఫోన్. 929.

మీ అధునిక రబ్బరు షెల్లర్లకు

ఎక్కువ దిగుబడికి! శ్రేష్టమైన

ఏనుగు మార్కు

(Elephant Brand)

రబ్బరు రోలర్లనే వాడండి!

Sadhu Narayana Rao & Co.

Authorised Dealer: Elephant Brand
Rubber Rolls.

SANTHAPET NELLORE

PHONE: 929.

Authorised Dealer: GOOD YEAR RUBBER BELTS

స్థాపితము: 1980.

స్థాపకులు : నెల్లూరు వెంకటరామానాయుడు

సంపాదకుడు : నెల్లూరు శ్రీరామమూర్తి

వింగళ ఉగాది : 20-3-1977

విషయసూచిక

ప్రకటనల సూచిక		3
మా మాట		7
వింగళ పంచాంగం	నిమ్మగడ్డ వెంకటేశ్వరశాస్త్రి	11
తిక్కన-తిక్కన రచనలలోని చారిత్రకాంశాలు	డాక్టర్ నేలూరు వెంకటరమణయ్య 'రసిక్'	17
ఉగాది ఉపకు		23
కాననాలలో కావ్యాలలో నిదురిందిన నెల్లూరు చరిత్ర	డాక్టర్ సి. వి. రామచంద్రరావు	25
శకుంతల-దశమంతుడు	శి. గారెడ్డి	43
మూడువందల యేళ్ళకాది విషాదగాథ	మరిరెడ్డి పట్టాభిరామరెడ్డి	47
కొన్ని స్మృతులు	డాక్టర్ వెంకట గోపాలరెడ్డి	57
నెల్లూరు నగరమా!	వాగలైవ కోటేశ్వరరావు	65
నెల్లూరిసీమ అధునిక సంస్కృతీసాహిత్యాలు	కె. వి. రమణారెడ్డి	67
ప్రకాశరద్రీయ నాటకం- చానుమకొండ కైఫీయతు	నేలూరు శ్రీకృష్ణమూర్తి	77
గొరిల్లా	గుంటూరు శేషేంద్రశర్మ	91
వాదిళ్ళ ప్రచురణ సంస్థ	మడపూరు కోదండరామరెడ్డి	88
అముద్రిత గ్రంథాంతరాల	డాక్టర్ కళివాసు పురజోత్తం	98
ఒక స్వర్ణయుగం?	పి. గోపాలకృష్ణ	105
కరుణాధార కన్నీటికాథలు	ఎం. అద్వైతరెడ్డి	113
నెల్లూరుసీమ	ముదివర్తి కొండమాదావ్యులు	121
నెల్లూరు వ్యవసాయం: నాడు-నేడు	డి. వి. ఎస్. రామచంద్రరావు	
	జి. వెంకటరావు	125
మెకంజీ సేకరించిన ఒక నెల్లూరు కథ?	'బంగోరె'	129
నెల్లూరు శిల్ప పెన్నిధి	అంగువ కార్తికేశుశర్మ	133
నెల్లూరు నుదులు-నానుడులు	బండి వాగరాజు	136
నెల్లూరుజిల్లా పారిశ్రామికవనాశాలు	పి. ఓబులురెడ్డి	139

మా ప్రేక్షకాభికి
శుభాభినందనలు

శ్రీనివాస మహల్

ఉత్తమతరగతి చిత్ర ప్రదర్శనశాల
నెల్లూరు.

నేడే చూడండి:

జగపతి వారి

‘బంగారు బొమ్మలు’

ప్రకటనల క్రమసూచిక

ప్రకటన	పేజీ
శ్రీ బృందావన్ హోటల్	—
దిర్ ప్రెస్	—
గూడూరు కో ఆపరేటివ్ అర్బన్ బ్యాంకు	—
మెనర్స్ లిక్విడేషన్	—
ఇండియా సిల్క్ కార్పొరేషన్	—
డి. వి. ఫ్రాన్డిజింగ్ కంపెనీ	—
అన్నపూర్ణ టాప్లెస్ట్రెడ్ ఇండస్ట్రీస్	—
యూనైటెడ్ ఏజన్సీస్	—
యూని డెవర్	—
యూనైటెడ్ మొపాయిక్స్	—
ఎ.కా. ఎస్. టెక్స్ అండ్ కటింగ్	—
పి. దశరథరామరెడ్డి	—
రాయవరపు శంకరయ్య అండ్ సన్స్	—
అంబుల మోటార్ వర్క్స్	—
రైతు డిపో, నెల్లూరు	—
శేషమహల్, కంగమహల్	—
హోటల్ మురళీకృష్ణ	—
నిర్మల రెస్టారెంట్	—
అక్షరా ఏజన్సీస్	—
ఎ. శ్రీనివాసులు అండ్ కంపెనీ	—
హోటల్ స్వచ్ఛ	—
రవి సిల్వర్ ప్యారెస్	—
కవర్టి స్యాండ్స్	—
నెల్లూరు ఎక్స్పోరేషన్	—
కోపూరు కోఆపరేటివ్ అగ్రికల్చరల్ డెవలప్ మెంటు బ్యాంక్	—
ఔక్స్ కార్పొరేషన్	—
దండు మునినాథం	—
సారు నారాయణరావు అండ్ కంపెనీ	—
శ్రీనివాసమహల్	2
బాలాజీ ఏజన్సీస్ శ్రీ ఇండస్ట్రీస్	5
పెరికాషా	6
శ్రీ సరోజా మైకామైకా	6
శ్రీ వెంకటేశ్వర అబ్జామినియం కంపెనీ	9
ప్లాంట్ ప్రొటెక్షన్ ప్రొడక్టు	10
డి. ఎస్. అటోమోబైల్స్	10
రాపూరు సహకార వ్యవసాయాభివృద్ధి బ్యాంకు	12
నెల్లూరు ప్రెనాన్స్ కార్పొరేషన్	14
నిర్మల కాపీవర్క్స్	15
నెల్లూరు కోఆపరేటివ్ ప్రిన్సింగ్ మిల్	16

ప్రకటన	పేజీ
శ్రీనివాస వైస్	18
శ్రీరాం ఫియేటర్	20
వివాయకసినిమా	21
ఎన్. టి. టి. ఐస్ పర్మిస్	22
అపోలో వీడియోక్లబ్	24
మురళి అటో ఏజన్సీస్	24
అంబ్ర ఫార్మా డిస్ట్రిబ్యూటర్స్	26
అక్కూరు కో ఆపరేటివ్ అగ్రికల్చరల్ డెవలప్ మెంటు బ్యాంకు	28
నెల్లూరు రీడింగ్ రూం అండ్ మెక్సికా రైటర్	30
పూర్ణా డిపార్ట్ మెంటల్ స్టోర్స్	32
నెల్లూరు ఫార్మసి	32
వినాయక లాడ్జ్	34
శ్రీ వెంకటరమణ నిలాస్	34
నెల్లూరు సహకార వ్యవసాయాభివృద్ధి బ్యాంకు	36
ప్యాన్ ఎలక్ట్రికల్ వర్క్స్	38
శ్రీ రామకృష్ణ యాత్రాస్పెషల్	38
లంగర్ వెహిక్ల్స్, స్పాట్	40
సింహపురి వాణిజ్యమండలి	40
నెల్లూరు సెంట్రల్ కో-ఆపరేటివ్ కన్సూమర్స్ స్టోర్స్	42
నెల్లూరు డిస్ట్రిక్ట్ లారీ ఓవర్స్ అసోసియేషన్	44
శోధక పెయింట్స్	45
నెల్లూరు డిస్ట్రిక్ట్ రైస్ మిల్స్ అసోసియేషన్	46
అశోక ఎక్స్పోర్ట్స్ కంపెనీ	46
దొడ్ల సుబ్బారెడ్డి స్కూల్స్	48
నాయుడు దశరథరామరెడ్డి అండ్ కంపెనీ	50
కనమల్లపూడి నారాయణరెడ్డి	50
హైదరాబాద్ ఫిల్మ్ పెంటర్	52
ఇండోవేషన్ లిమిటెడ్	54
ఇండిరా టెక్స్టైల్స్	55
డెబర్లెట్ ఇండియా లిమిటెడ్	56
కొంటినెంటల్ డ్రై ఎలక్ట్రిక్స్	58
అలంకార్ జ్యాయలరి	58
కోరేయ గడదండి	60
శ్రీ జనార్థన ఏజన్సీస్	62
మురి అర్ట్స్	63
డి. శ్రీనివాసులరెడ్డి	64
డి. హరిశ్చంద్రారెడ్డి అండ్ కో	66
అరణి కండక్టర్స్ వాట్రా	68
ఎన్. టి. ఇండస్ట్రీస్	68

హరా బ్రెక్ మాన్యస్యాకృతింగ్ కంపెరి	70	ఎ. జె. జ్యాయలర్	110
రవి జాస్తియ్యార్ అఫ్ కామర్స్	70	కాంతి జ్యాయలర్	112
రేడియో అండ్ టి. వి. సెంటర్	72	శ్రీ బైకా సేనాపదకా	112
హాజీవ విద్యార్థి ఉద్యోగక సంఘం - బాబాను	74	మాదాల బాతిమ్మయ్య	114
పి. వి. సుబ్బారెడ్డి అండ్ కో	76	శ్రీ రాధాకృష్ణ వ్యవసాయడిపో	116
సమాచార పౌరసంబంధకాల	76	నెల్లూరు ఫాకా హాస్	116
రాధాకృష్ణ ఎంటర్ ప్రైజిస్	78	దానం అబ్దుల్ మొబైల్ స్టోర్స్	116
నెల్లూరు టిల్లా సహకార కేంద్ర బ్యాంక్	80	పి. ఆర్ కట్	116
హోటల్ శ్రీ సవేరా	82	జనకా ఎంటర్ ప్రైజిస్	119
కదాని ఎక్స్ కిక్ మోనానికల్ ఇండస్ట్రీయల్ వర్క్స్	82	లక్ష్మి జ్యాయలర్	120
వెంకటగిరి సహకార వ్యవసాయ కూడా ఇరిగేషన్ బ్యాంక్	84	జ్యాయలర్ హాస్	120
కోమలరాద్ది, కోమందిరాన	86	నెల్లూరు స్టోబ్స్	122
కృష్ణ ఏజన్సీ	88	పి. టి. గోపాలరావు అండ్ సన్స్	122
వొమ్మిన ముద్రితకళ్యాణం అండ్ సన్స్	88	జి.వద్దనాథరెడ్డి	124
రామకృష్ణ ఫెర్టిలైజర్స్	88	హోటల్ సవేరా	128
శ్రీ వెంకటేశ్వర ఎంటర్ ప్రైజిస్	90	గోరెట్	—
మహర్ మెషిన్స్ సుగుణ ఎంటర్ ప్రైజిస్	90	అంధ్ర ఇంటిరింగ్ వర్క్స్	—
రాధా-మాధవ	92	శ్రీ శివరామలయ క్షేత్రం, బార్డుమోహూరు	—
కాలాశి ఏజన్సీస్ అండ్ ఇండస్ట్రీస్	94	యునైటెడ్ ఎక్స్ పోర్ట్ క్లర్క్	—
ఇంటియా అయిల్స్ అండ్ ఫెర్టిలైజర్స్ కార్పొరేషన్	94	శ్రీ వ్రసన్న విశ్వేశ్వరస్వామి, మైసూరు	—
బాబు ఎంప్లాయిస్	96	శ్రీ లక్ష్మీనృసింహస్వామి, వేదగిరి	—
హాథవయ్య ఫర్నిచర్ షాప్	98	జ్యోతి ఎలక్ట్రికల్ ఏజన్సీస్	—
కారదా ఫ్యూరీ అండ్ రిటోగ్యాన్ స్టాప్	98	కె. వి. ఆర్. బ్రదర్స్	—
చంద్రభద్రనాథ్ డిజైన్స్, చంద్రభద్రనాథ్	100	కోపూరు కో అవరేబిల్ మగర్ ఫ్యాక్టరీ	—
శ్రీ బాబా క్యాండిల్ వర్క్స్	100	ఎ. రామరెడ్డి అండ్ కంపెనీ	—
రావ్ జాసురేటింగ్ కంపెనీ	102	నెల్లూరు రిట్రెడింగ్ కంపెనీ	—
లక్ష్మీ బ్యాంక్ వర్క్స్	102	కె. వి. సుబ్బారెడ్డి అండ్ కంపెనీ	—
రెడ్డి అండ్ రెడ్డి	108	యం. జి. బ్రదర్స్	—
రామ పాయి మైకా ఎక్స్ పోర్టు	104	కావలి కో అవరేబిల్ అగ్రికల్చరల్ డెవలప్ మెంటు బ్యాంకు	—
అనంద జ్యాయలర్	104	యద్దవల్లి గోవిందులెట్టి	—
కృష్ణా మైనింగ్ కంపెనీ	106	అంధ్ర టోకామిల్ కంపెనీ	—
యస్వీకె మైనింగ్ కంపెనీ	108	ఉదయగిరి కో అవరేబిల్ అగ్రికల్చరల్ డెవలప్ మెంటు బ్యాంకు	—
పి. సి. బెంగయ్యచెట్టి అండ్ సన్	108	ఎ. వి. పెరివిజా	—
సుక్రియ కాండాల్ డిపో	110	నిర్మల వక్కపాడి	—

Vicon limited, 35/5, Longford Road, Bangalore-25

వీకాన్ ప్రవేశ పెట్టుతున్నది

క్రొత్త ST-15 పంటలను నూర్చు యంత్రము
ఫీడ్ హాపర్ మాడల్

20% తగ్గింపు ధరతో

★
వివిధరికాల్లో పంటలను
నూర్చుటకు ఉపయోగపడే అధిక
శక్తివంతమైన ST - 45
పంటలను నూర్చు యంత్రము
ఇప్పుడు ఫీడ్ హాపర్ తో
లభిస్తున్నది.
అంతేకాదు
ధరలో 20% తగ్గింపుతోకూడా

— విశేష లక్షణములు —

- 1) పొలాల్లో మొరటుగా వాడినప్పుడు కూడ తట్టుకొనడానికి అనువుగా దృఢంగా నిర్మించబడ్డది.
- 2) అన్నిరకాల పంటలను నూర్చుచున్నది. పంటకు తగ్గట్టు సులభముగా అమర్చుకొనవచ్చును.
- 3) ఈ తరహాలోని ఏ ఇతర యంత్రము సాధించని ST-45 యొక్క అత్యధిక దిగుబడి.
- 4) ట్రాక్టరు, వవర్ టెల్లరు, డీజల్ ఇంజన్, ఎలక్ట్రిక్ మోటారు డ్రైవలకు అనుకూలమైనది.
- 5) ఈ తరహాలోని ఏ ఇతర యంత్రముతో పోల్చిచూచిననూ ఈ ఫీడ్ హాపర్ మాడల్ మెరుగైనది.
- 6) అమ్మకం తరువాత సేవకు, విడిభాగముల అమ్మకమునకు ఓరివిగా డీలరు సదుపాయములు కలవు.
- 7) యంత్రనిర్మాణంలో వాడిన వస్తువులు, నిపుణత, పనితీరునకు గ్యారంటీ కలదు.

మీ అవసరములకు మీ సమీపములోని 'వీకాన్' డీలర్ తో సంప్రదించండి.

M/s. బాలాజీ ఏజెన్సీస్ & ఇండస్ట్రీస్

(ఇంటర్నేషనల్ ట్రాక్టరు డీలర్)

15-529, ఆర్. ఆర్. స్ట్రీట్ - నెల్లూరు-1

ఫీడ్ హాపర్ కలిగిన నూర్చుడియంత్రము అత్యంత సురక్షితమైనదని లాభియోనాలోని పంజాబ్ విశ్వవిద్యాలయమువారు తనిఖీ చేసి తేల్చినది. ఒక్క ప్రమాదముకూడ ఈ తరహా యంత్రములో జరుగలేదు.

Phone: Rest Gudur: 500
Mine Talupuri 50

With the best compliments of:

SRI SAROJA MICA MINE

TALUPUR (Rapur Tq, Nellore Dt.)

D. Narapa Reddy,
Proprietor.

We wish all our customers
Health, Happiness and Prosperity
All this Pingal

★ ★ ★ ★

GWALIOR SHOW ROOM

TERENE SHOW

TRUNK ROAD — NELLORE.

Tel: 1039.

మా మాట

'పింగళ' ఉగాది సందికను మి ముందర పెతుతూ, ఒక్కమాట...

సంభయ్యేదేళ్ళ 'జమీకరైతు' వుట్టిందీ పెరిగిందీ విస్తరించిందీ ఈ జిల్లాలో. ఇది ప్రధానంగా జిల్లా వ్యతిరేక. నెల్లూరు జిల్లా నాలుగు గమిల్నే దీని పరిధి, వరమావదీ. నెల్లూరు జిల్లా అసలీదికమే ఈ వ్యతిరేక ఉపిరి. ఈ జిల్లా ప్రజల కష్టసుఖాలు, దీక్షలవెలుగులు, సామాజిక రాజకీయ అర్థిక స్థితిగతులు, సాంస్కృతిక సాంస్కృతిక నిమగ్నతలు, చారిత్రక పన్ను పోరాటాలు, వారి దైవదీన సమస్యలూ సమయాలూ... ఇవే 'జమీకరైతు' జీవనాడులు. అస్పృహతోనే, అస్పృహతోనే 'జమీకరైతు' జీవిస్తూ, నెల్లూరుజిల్లా ప్రజాజీవితంలో తాదాత్మ్యం తెలిసింది. ఇది స్వీకృత్యకాదు. మా పరిధి, మా లక్ష్యం, మా కర్తవ్యం ఇది.

ఇన్నాళ్ళూ అన్నేళ్ళూ మేము ఏ మానాలో వేన్నామో, దాన్నే ఇప్పుడూ అనుసరించడం కాదు; అప్పుడూ మేము ఈ ఉగాది సందికను రూపొందించాము.

'జమీకరైతు' అనుబాసంగా ఉగాదికి ప్రత్యేక సందిక ప్రచురిస్తుంది. ఇతే ఇటీవల, 'సాధారణ' తర్వాత అ సంవత్సరానికి విచ్చుం కల్గింది. ప్రతియేడూ ప్రయత్నమైతేదేస్తున్నాము కానీ, ఏవో అవాంతరాలు, ఏదో అబద్ధాలు, వాటిని అధిగమించలేక, ఉగాది సందికను విరమించుకోవడం అనివార్యమవుతున్నది.

ఈసారి 'పింగళ' సందికను వెలువరించాలని సంకల్పించి, ఏ ప్రాంతీయపరిధి అయితే మాకు ఇన్నాళ్ళూ మూలకమైన ప్రాంతీయపరిధిగావుందో, దానినే ఇందులోనూ అనుసరించాలని నిర్ణయించాము. అదివంగా ఈ ఉగాది సందిక నెల్లూరుజిల్లాకు సంబంధించిన ఒక 'ప్రత్యేక సందిక'గా రూపొందించడానికి ప్రయత్నించాము.

నెల్లూరుజిల్లా పాఠశాల రాజకీయ సాంస్కృతిక రంగాల వుత్పత్తిశక్తులను స్థూలంగా

నైనా దిక్పాత్రంగానైనా పరిశీలించే చారిత్రక వ్యాపారను మాత్రమే ఈసందికలో అందివ్వాలని మా అభిప్రాయం. కానీ అది సంపూర్ణంగా పమగంగా వెరవేరిందని మేమునుకో వడంలేదు.

స్థానిక చరిత్రను సర్వంకషంగా రూపొందించ వలసిన అవసరం మునుపటికన్నా ఇప్పుడు తొన్నగా గుర్తించబడ్డూంది. స్థానిక చరిత్ర వున్నాడులపైన్నే జాతిచరిత్ర, దేశచరిత్ర నిర్మించబడాలని; అట్లా కయారైందే ప్రామాణికమైన చరిత్రకాగలదని భావించబడ్డూంది. కానీ ఆ దోరణిలో నెల్లూరు జిల్లా చరిత్రను రూపొందించే ప్రయత్నం యేదీ ఇంతదాకా జరగలేదు.

నిజానికి ఇతరజిల్లాలతో పోల్చుకుంటే ఈ విషయంలో మనం చాలా వెనకబడివున్నాము. నెల్లూరుజిల్లాకు ఏ ఇతర ప్రాంతానికి తీసిపోని చరిత్ర అయితేవుందికానీ, దాన్ని గ్రంథస్తం చేసే దిక్కేలేదు. చరిత్రకాదు; చరిత్రకారులకూ ఈ జిల్లా వ్యసిద్ధిజేసింది! ఇలా ఎందువల్లనో ఈ జిల్లాకు సంబంధించిన వివిధరంగాల, వివిధ దశల చరిత్ర అక్షరరూపాన్ని సంతరించుకో లేకపోయాది. పరిశోధిం చవలసివీడి, వెలుగులోకి తీసుకరావల్సిందీ ఎంతోవున్నా, ఒకక్రమ వద్దతిలో, సుశిక్షణతో, సంయమనంతో కృషి చేసినవారు చాలాతక్కువగా కనిపిస్తున్నారు.

ఇతే ఈ ఒక్క ప్రత్యేకసందికవ్వారా మేము అబ్బుహవ్వత్సానికి పూనుకోదలచుకోలేదు; అది దుస్సాధ్యంకూడా. ఒక సాధారణ జిల్లాపత్రిక, లెక్కకంగానేకాదు, ఇతరేతర సౌకర్యాలు వసతులద్వష్ట్యాకూడా అనేకానేక పరిమితులకు పరిస్థితులలోనై పనిచేసే వారపత్రిక, జిల్లా చరిత్రను అతిస్వల్ప వ్యయంతో సమగ్రంగా రూపొందించగలదని భావించకూడదు. ఆశించనూకూడదు. ఇతే మా పరిమిత పరిధిలోనే, వార్తాపత్రికా వ్యాసంగంలోనే అయినా, స్థానిక చరిత్రకొక టూటం కల్పించాలనే భావివధ కానికి నాందిప్రస్తావన కాగలదనే ఆశతో ఈ

ప్రయత్నానికి పూనుకొన్నాము.

ఇందులో ఎన్నోలోపాలున్నాయి; తో మి పొట్టున్నాయి. మేము అశించినంతటి సమగ్ర సుందరంగా ఈ సందిక రూపొందలేదు. ఇంకా పూరించని గడులు ఎన్నోవున్నాయి; స్పృశించని రంగాలూ చాలావున్నాయి. విద్య, వైద్యం, ఆరోగ్యం, క్రీడలు, పరిశ్రమలు, లలితకళలు వగైరా రంగాల చరిత్రనుగూర్చి ఈ సందిక ఏమీ తెలియజేయడంలేదు. అట్లాగే జిల్లాలోని పుణ్యస్థలాలు, చారిత్రక ప్రదేశాలు, సాంస్కృతిక కేంద్రాలు... ఇవన్నీ ఈ సందికలో కనబడవు. అట్లా విశ్లేషించి చూస్తూపోతే, మేము చేసిందానికన్నా చేయవలసిందెంతో... ఇంకెంతో... ఉందని నప్పవచ్చుతుంది.

ఉదాహరణకు— భారతదేశచరిత్రలో ఒక మహాజ్వల మట్టమైన స్వాతంత్ర్యోద్యమం ఈజిల్లాపై కట్టబడిన ప్రతాపం. దాని ప్రతిభవ్వములు; హెచ్చుతక్కువ ఈ జిల్లావంతల్ని కదిలించి వేసిన జమీందారీ వ్యతిరేకోద్యమం, దాని స్వరూప స్వభావాలు— వీటిని గూర్చి ఒక ప్రత్యేకసందిక కాదుగదా, ఒక బృహద్భాగం చ్రాసినా చాలదేమో! అట్లాగే మన వ్యవసాయం, మన పరిశ్రమలు, మన సామాజిక పరిస్థితులు, సామాన్యుని స్థితిగతులు... ఎన్నోలేవు పరిశోధించవలసినవీ, చరిత్ర వుటలలో కెక్కవలసినవీ! రేపు జరగబోయే అ సమగ్ర పరిశోధనాకృషికి ఈ ప్రత్యేక సందిక కొంతయినా ఉత్తేజం కల్గిస్తే— అదేదాని!

ఈ సందికకు ముఖవక్రంగా తిక్కన దిత్రాన్ని ఎన్నుకొన్నాము. తిక్కన నెల్లూరుకి శాశ్వత కీర్తిపతాక గనుక, అయిన ఉపాధితంతో ఈ సందికను అలంకరించడంకంటే సముచితం వరకటి వుండదని మా భావం.

1933 లో ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయంవారు తిక్కన ఉపాధితభవనంలో పోటీ నిర్వహించారు కేతన దశకుమారచరిత్రకారుని తిక్కన వర్ణన పనుసరించి తొమ్మిది వెయ్యలని నిబంధన. ఆ పోటీలో గుర్రం మల్లయ్యగారి దిత్రానికి బహు

మరి ఓర్చింది. అ రిక్త్యాన్ని అనుసరించి, వెంకటగిరివాసి డి. కృష్ణమరాజు మరొకరికం యాపించిందాడు. అది ముమ్మారులూ గుర్రం మల్లమ్యుగాడు వేసిన దిక్కుమూడిల్నే పుండని పించుకొన్నది. కృష్ణమరాజుగాడు అరిక్త్యాన్ని వర్తమాన పమాణికి అచరకరించాడు. అ దిక్కుమే ఈ సంచిక ముఖికం.

ఈ సంచికలో తొలివ్యాసం వ్రాసిన నువ్రచసిద్ధ చరిత్రకావలు నేఃజూయ వేంకటమణయ్య గారు అ దీ వ ల నే న్యర్థస్థులయ్యారు. విజయ నగర చరిత్రమీదనేకాదు; ఏ చారిత్రాగ్రాంథం మీదనైనా అ య వ ది తుఃశిర్వుగావుండేది. అయిన వ్రాసిన దిట్టదీరి వ్యాపాన్ని ఈ సంచికద్వారా అదివ్యగల్గుతున్నందుకు ఎంతో సంతోషంగావుంది. తిక్కన జక్కన రచనల లోనిచారిత్రాగ్రాంథాలనుగూర్చి అయిన స్థూలంగా వర్ణించారు; అప్పటిదాకా చరిత్రకావలు వచ్చిన కొన్ని అంశాలను అయిన అందించారు.

చరిత్రకు సంబంధించిన వ్యాసాలలో డాక్టర్ సి. వి. రామనంద్రరావు కావనాలు, కావ్యాల సాధారణ రేసుకొని నెల్లూరు పుట్టుపూర్వోత్తరాలను పరి శోధించారు. అంగ్లేయులు ఈ తిరావ స్థావరం ఏర్పరచుకొన్ననాటి డిల్లా పరిస్థితులను మరి రెడ్డి వట్టాభిరామరెడ్డి వివరించారు. త ర్వాత డాక్టరు తెలవాడ గోపాలరెడ్డిగారిది పరిశోధనా త్మకవ్యాసం కాదుగానీ, పరిశోధనకొక ముడి సరకు. డిల్లాలో స్వాతంత్ర్యోదయంతో సన్ని హిత సంబంధంకలిగిన చాణక్య నాయకుడుగా అయిన తన క్షాపకాలను తెలియజేసారు.

కావలి మొగదరామస్వామి వ్రచురించిన 1826 నాటి గ్రంథాన్ని డి అవర్తికాయకమైన 'నెల్లూరు కథను' విఃకోరి చెప్పారు. అకథకు చారిత్రకాధారాలు లేకపోయినా, అనాటి నెల్లూరి వర్తన, వ్యాపారాలు కొంతవరకు అంతు అయ్యాయి. ఈస్టిండియా కంపెనీ కాలంలో ఒక డిల్లా కలెక్టరు పరిపాలన, అతడు నెల్లూరికి రేసిన ఉపకారాలను 'వర్తమాన కరంగిణి' పత్రికలోని ఒక జాబు, వెలుగులోకి రాతేక పోయిన ఒక కావనం ఆధారంగా పి. గోపాల కృష్ణ వివరించారు. ఈకథాద్విలో నెల్లూరి సీస సాహిత్య సాంస్కృతిక విలసనాగ్ని వికస నాన్ని గూర్చి తె. వి. రమణారెడ్డి వి మ ర్మ నాత్యకంగా పరిశోధించారు.

పాపికాగిరికి సంబంధించి నంపూర్ల పరిశోధనకు ఇందులో కావులేకపోయింది. కొద్ది వ్యాసాలే వ్రచురించగల్గియు. ఇతే అది ప్రామాణిక స్థాయిలో వుండడంవల్ల అకొరత కొంతవరకు తీరిందనవచ్చు. వేదంబారి వ్రతావరుద్ధియ నాటానికి ఆ ధార తూత మైన మెకంక్షీకైఫి యతును ఎన్. ఎన్. కృష్ణమూర్తి అందించారు. వుస్తక వ్రచురణారంగంలో నెల్లూరికి ఎసలేని భ్యాతి సంతరించిన వావిళ్ళవారి సారస్వత సేవనుగూర్చి మరుపూరు కోదండరామరెడ్డి విక డికరించారు. నాటికి నేటికి అమూల్య సారస్వత పత్రికగా నిల్చిపోయిన 'అమృదిత గ్రంథ దింతామణి'నిగూర్చి, దానిసంపాదకుడు పూండ్ల రామకృష్ణయ్య సాహిత్యసేవనుగురించి డాక్టరు కాలిదాసు పుఃసోత్తం విపులీకరించారు. ఆంధ్ర

కావల కట్టిన గురులు - నెల్లూరు మడలు, నానుడులను సోదాహరణంగా, సకాస్త్రీయంగా తెలియజేసారు అంది వాగరావా.

నెల్లూరును పట్టి పీడించిన కరువు కాటకాలను, సామాన్య ప్రజల బ్రతుకులమీద వాటి వ్రతా వాన్నిగూర్చి ఎ. అద్వైతరెడ్డి ఎంతో విపులంగా చెప్పారు. నాటి, నేటి నెల్లూరు వ్యవసాయాన్ని గూర్చి డి.వి.ఎస్. రామవేంద్రరావు, పి. వెంకట రావు వ్రాసిన వ్యాసం పరిశోధనా పరిధిలోకి రాకపోయినా, ఈనాటి వ్యావసాయక స్థితిగతు లను, ప్రగతిని వ్రతించివున్నది. అట్లాగే డిల్లాలో పారిశ్రామికావకాలను వివరిస్తూ పి. ఓబులు రెడ్డి లఘువ్యాసం వ్రాశారు. అదీ పరిశోధన కాకపోయినా, పారిశ్రామికంగా నెల్లూరికివున్న వనరులను తెలియజేస్తుంది.

డిల్లాలోని చారిత్రక ప్రదేశాలు, శిల్ప సంపదను గూర్చి ఇంగువ కార్తికేశుశర్మ వ్రాస్తూ, ఇంకా అనేక ప్రాంతాలలో పరిశోధనలు జరగాల్సి వుందని, అనేక చారిత్రక సత్యాలను గవేషిం చాల్సి వుందని అన్నారు. అయిన అన్నది పురా తన చరిత్ర విషయమే అయినా, ఆ సూచన డిల్లా చరిత్ర కూలంకష పరిశోధనకూ అన్వ యిస్తుంది.

ఏమైనా, ఇదొక తొలివ్రయత్నం. దీని కాగోగులు నిర్ణయించవలసింది పాఠకులు. వారికి ఉగాది శుభాకాంక్షలు తెలియజేస్తూ, ఈ వ్రత్యేక సంచికను సమర్పించుకొంటున్నాము.

మా ఆదర్శ పాఠకుడు

శ్రీ దేవాభక్తుని కోటిశ్వరరావు, వేములపల్లి, కృష్ణాజిల్లా

ప్రస్తుతనివాసము: వడ్లమూడి, గుంటూరుజిల్లా

ఏరు 26-3-43 నుండి 'జమీన్దార్లు' చందాదారు. ఇప్పటివరకు, అనగా ఈ 35 ఏండ్లుగా, వీరికి చందాకొరకు కనీసం ఒకకార్డు వ్యయవలసిన అవ సరంకూడా కలుగలేదు. చందా సంవత్సర ప్రారంభంలోనే తనంతతానుగా పంపివేస్తారు. మాకు ఎంతహాయి! పత్రికకు ఎంత సహకారం! శ్రీ కోటిశ్వర రావుగారికి సర్వేశ్వరుడు ఆయురారోగ్య భాగ్యోన్నతులు ప్రసాదించాలని ఈ ఉగాది సందర్భంలో ప్రార్థిస్తున్నాము.

—మేనేజరు జమీన్దార్లు.

పర్వక వాణిజ్య దర్శాలకు, సాధారణ ప్రజావర్గికి

పింగళ సంవత్సరం
శుభస్కరము కావాలి!

శ్రీ వెంకటేశ్వర అలయ్యామినియం కం.,

స్తీలు, యితడి, రాగి, అలయ్యామినియం వ్యాపారం

ఉదయగిరిరోడ్డు - కావలి

చింతాల బుజ్జయ్య - న్యూస్ ఏజెంట్, కావలి.

అన్ని పైల్లవ వచ్చే అన్ని తెనుళ్ళకు
అవసరమైన అన్నిమందులూ

ఈన్నత ప్రమాణంలో తయారుచేస్తున్నాం.

మా మందులు వాడండి-మంటలు కాపాడుకోండి, మన పరిశ్రమను ప్రోత్సహించండి!

—మేము తయారుచేయు మందులు—

పొడి రూపంలో
బి. హెచ్. సి. 5%, 10%
డి. డి. టి 5%, 10%
కార్బరిల్ 5%, 10%

ద్రావణ రూపంలో
ఎండ్రిన్ 20%, మలథియాన్ 50%
డి. డి. టి. 25% అల్డ్రిన్ 3%
ఎండ్రోసల్పాన్ 35%.

—ఈగది శుభాకాంక్షలతో—

హైల్ ప్రొటెక్ట్ ప్రొడక్ట్స్ ప్రొడక్ట్స్ (ప్ర) లిమిటెడ్
నెల్లూరు - 2.

ESTD | 1946

PHONE | 64

డి. యస్. ఆటోమొబైల్స్

ప్రిమియర్ రోడ్మాస్టర్ ట్రక్కులు, ప్రీమియర్ పద్మినీకార్ల డిలర్లు

అనకట్ల రోడ్డు - నెల్లూరు.

హైల్ ఫర్చేస్ పద్ధతిమీద ప్రీమియర్ ట్రక్కుల, కార్ల కొనుగోలుకు
మేము విర్పాటు చేయగలము.

అన్నిరకాల వెహికల్స్ రిపేరు చేయగలము.

పింగళ పంచాంగం

శ్రీ నిమ్మగడ్డ వెంకటేశ్వరశాస్త్రి

పింగళ లక్షణం

వ్యాయోగం - అన్యాయాల్కా - శుభములు ఎక్కివ- అశుభములు తక్కివ- సకాలకృషి కను గొలవర్షం - సకలపంటలు సమృద్ధి - ధాన్యము - ద్వియాదండి- ధరలు హెచ్చుకొన్న సమానం- రాజీయ కల్లులు సర్దుబాటు - పరే-గికపాలన- స్వదేశీయ, విదేశీయ - న్యోన్య సహకారము- పరిశ్రమ, బాణ్యబహుళము- వివిధవిధ సవనాగరిక పరికరములు ఉత్పత్తి పర్వతా వ్యాప్తము- సర్వలు, ముఖ, సుఖిక్ష్త ప్రకాంతి దాయకము- విదత్తశీవ్రా-అగ్నిభీతి-ఇది పింగళస్థూలరూపం.

సముదాయ సూక్ష్మరూపం

ఈ పింగళ సంవత్సరమునకు, అగ్రస్థానాది పత్కం రవి, ప్రధానామాత్యాదిపత్కం బుధుడు. రవి మండల గణం. వ్రభావ, శక్తి, సాత్విక శక్త్యం బుధుడు, తారాగ్రహం. వజ్ర, విజ్ఞాన, రాజనతత్వం. ఈ ఇరువురు సమత్వ మిత్రత్వ సమాన విద్రా నందారంవలన దేశీయ సకల సమర్థుల- సమగ్ర ఉన్నత పరస్పర, సహవర సుముఖప్రియబాషిత- నీతిమార్గ- వ్యాయాన్యాయ విచారణ, పరే-గిక జ్ఞానము- యుక్తాయుక్త విదక్షణ- యుక్తవయుక్త- ముందాతన- సాధకపాధక వివరణ- ధర్మవర్తన-సదాచారము అధ్యాత్మిక, అధికైవిక - అధికైవిక - కర్తవ్య నిర్వహణ, శక్తి సామర్థ్యము- ఇది సూక్ష్మరూపం.

కేంద్రపాలన

అగ్రగృహ శుక్రకులాలగ్నాత్ పక్ష ఉపవయ స్థానమున మీనరాశి ఉద్య స్థితి. సప్తమకేంద్ర మేషరాశియందు రవి ఉద్య. బుధయుక పంచమ కోణ లక్ష్మీస్థానమున చంద్ర మంగళయోగము. అరూఢలగ్నము సింహాకదీశ రవి దీప్తావస్థ. ఇందు లగ్నం కన్య ఉద్య శుక్రవీక్షణ. అరూఢ లగ్నాత్, ఇందు లగ్నాత్ రాజ్యే శులు, బుధ శుక్రులు. శుభత్వస్థితి. కులాలగ్నాత్ రాజ్యస్థానమున శని, లగ్నం రాహుగ్రస్తం, రవి బుధులు

శేతుగ్రస్తం ఇట్లు శుభాదిపత్కం అధికం. పాపాది పత్కం అల్పం గాన కేంద్రపాలన మంది మార్పు వచ్చి భయ, భక్తి శ్రద్ధలతో పాలించవలసి యున్నది. సహకర సభ్యులతో సంప్రదిం చి పాలనాయంత్రాంగం తో ట్రు పాటు లేకుండా సాఫీగా నడుపవలసిన దిశక్తి సమాన త్వము పరసభాషణము సమగ్రత కలిగి కేంద్రాంత రాష్ట్రీయులు కేంద్రము వివాదరహితమై చక్కని సత్పరిపాలనకు హేతువై యున్నది.

సంయుక్త అంధ్రపాలన

లగ్నేశ ఇతి అర్థాష్టమ, పంచమకోణ, నీర బుధ, పక్షశుక్ర శేతుగ్రస్త వ్యయరాహ, లగ్న గురువీక్షణ. ఇందు లగ్నం లగ్నపాపత్వ అరూఢ లగ్నం శుభత్వ. త్రివిధలగ్నాత్ అభ్యాసములు పాపత్వమే. వృశ్చికలగ్నము శుభ గురువీక్షణ. ఇట్లు పాపాదిపత్కం అధికం, శుభాది పత్కం తక్కువ. అంధ్రపాలనములో దిక్కులు ఇక్కట్లు సూదితము కాగలవు. సభ్యులందరు అంతః కలహమై నిరర్థకులు కాగలరు. పాలనాముఖ్యేశ కృత్రిమ కుతంత్రమై ఇబ్బందికి గురి కాగలదు. 77 ఏప్రిల్ 18 తేదీ పైగా అంధ్రపాలనములో దైవికంగా మార్పువచ్చి పర్యులకు ఇతోధికమైన మార్గాన్వేషణము కలిగి శాశ్వతాశములేకుండా సంయుక్త అంధ్రపాలన పాలించవలసిన లగ్న గురుదృష్టిచే చెప్పవలసియున్నది.

పర్యవసానం

ఈ పింగళ సంవత్సరం అమూల్యగ్రముగ పరిశీలన చేయగా, నిరయన, బాంధ్రవర్షేశ, రవి- సాయన- సారవర్షేశ బుధ యువుకు వ్యాయ వద్దకిగల గ్రహములు. అగ్రస్థానాదిపత్కం, ప్రధా నామాత్యాదిపత్కంవచ్చినందున యావద్దేశమంతటా కుట్ర, కుతంత్ర, కృత్రిమ ప్రకోపాదులు శేకుండా. వ్యాయవద్దములు సమగ్రముగా సరిదిద్దుతూ అవగృహతమైన ఉత్తమోత్తమ ను హేతువుకు అన్వదమైయున్నది.

అగల్లగ్న వర్షలగ్న విచారణ

అగల్లగ్నాత్ కర్కాటక అలరాశి దశమం శని. ఇది ప్రబల దోషము వర్షలగ్నం. వృశ్చికం, అగ్నితత్వ అలరాశి, కర్కాటక అలరాశి, నవమం ప్రబలరాశిష్టం-యూద్యయము వృగదోషముగాన స్వదేశ విదేశములయందు అలవళయ, భూకంపం సూచించిననూ, రవి, బుధ, గురు శ్రయము స-రక్షి'చవలసిన సుఖలము యున్నది. సమగమునకు అంత ప్రాధాన్యతలేదు. మంది చెడ్డలతో మంది జాస్తి, చెడ్డ వ్యల్కా. సర్వత్రా శ్రేయమునకే ప్రాధాన్యత యున్నది.

సవనాయకులు

రాజా రవి, మంత్రి బుధుడు, సస్యాదిపతి శని, అర్హాదిపతి కుబాజు, సేరాదిపతి బుధుడు, మేమాది పతి బుధుడు. ధాన్యాదిపతి గురు, రసాదిపతి చంద్రుడు, నీరసాదిపతి శని.

వర్షవిచారణ

1977 మే 24 తేదీ ప్రాంతమున తొలకరివర్షం; జూలై 6 తేదీ ప్రాంతమున స్వాభావికవర్షం, 20 తేదీ ప్రాంతమున మందివర్షం; అగస్టు 18 తేదీ ప్రాంతమున వర్షం, 30 తేదీ ప్రాంతమున సున్నప్టి; సెప్టెంబరు 13 తేదీ ప్రాంతమున మందివర్షం, దిశ వృష్టి; అక్టోబరు 10 తేదీ ప్రాంతమున వర్షాధికం.

వర్ష విచారణలో కరుకాల ప్రథమభాగము లోనే వర్షాంతమై కృషికష్టకూలం, సకాలంలో పైర్లు వేసుకునేటట్లుగా వర్షం కరియవలసివున్నది. జీమూత వర్షం అనగా భూమికి తగినంతవర్షం పరియును.

పంటలు

పంటలు ప్రాముఖ్యముగా విచారణచేయగా మొట్ట మాగాణి పైర్లు సమానముగా ఫలిం చే సన్ని వేశములు సరసముగాయున్నవి. సకలవిధ ధాన్యములు బుధ, గురు బలియముచే దండిగా యుండ వలసిన మంచిహేతువైయున్నది. పైర్లు పెరిగేదానికి

ది రాఘూరు సహకార వ్యవసాయాభివృద్ధి బ్యాంకు లిమిటెడ్ నెం. ఎల్. ఎఫ్. 4

రాఘూరు - నెల్లూరుజిల్లా.

ప్రారంభము 11-7-1964 'ఎ' క్లాసు సభ్యులు 3700

వాటా ధనము: రూ. 5,70,000

సభ్యులకు ఖర్చుచేసిన ఋణములు: 67,00,000

ఈ బ్యాంకులో కావులు శ్రవ్యకొనుటకు, పంపుసెట్లు అమర్చుకొనుటకు; పాతబావుల మరామత్తులకు - ట్రాక్టర్లకు, నిమ్మతోటలు పెంచుకొనుటకు, గొర్రెల పెంపకమునకు విరివిగా ఋణములు యిచ్చుచున్నాము. రాఘూరు తాలూకా మెట్టపాంత ముగావున్న రైతుసోదరలు ఈ అవకాశమును వుపయోగించుకొని, కావులు, శ్రవ్య - పంపుసెట్లు అమర్చి, నిమ్మతోటలు పెంచి లాభ పడుదురని ఆశించుచున్నాము. సన్నకారు రైతుల అభివృద్ధిసంస్థవారా 25%—33 1/3% రేటుతో దిన్నకారు, సన్నకారు రైతులు విరివిగా ఋణములు యివ్వగలుగుచున్నాము. మరియు జిల్లాకలెక్టరుగారి కృషిఫలితముగా సమష్టి సహకార వ్యవసాయక్షేత్రములకు ప్రైవేట్ లిమిటెడ్ బ్యాంకునుండి విరివిగా ఋణములు మంజూరు చేయగలందులకు సంతోషించుచున్నాము.

ఈ బ్యాంకులో శుక్రవారమునకు వడ్డీ 8 1/4% రేటుతో డిపాజిట్లను సేకరించుచున్నాము. మరియు మార్చి 31 తేదీ లోపుగా వాయిదాలు చెల్లించిన సభ్యులకు 2% రిబేటు యిచ్చుచున్నాము. రాబట్టి రైతుసోదరులు మోతా సహకరించి వారి వ్యవసాయాభివృద్ధికి శ్రీ అవకాశములను వుపయోగించుకొనవలసి-దిగా కోరుచున్నాము.

— టిట్టు —

చిలకా రాఘవరెడ్డి B. A, H. D. C.

శ్రేణులరి.

పాపకన్ను రాజశేఖరరెడ్డి

ఫేర్మెన్.

శ్రీకృష్ణమూర్తి నూ పొడిచేసినది అరోగ్యముగా వైద్యులెరిగి అధికవంట వండును. ధాన్యములు పచ్చిలముగా యుండగలవే. బుధ, గురు నలుము బాగాయున్నది. 16 దినములలో 11 దినములు వంట అధికముగా యుండగలను.

ధరలు

ధరలు అధికవంట అంగారములు అగుటవలన ధరలు దారుణముగా, అధికముగా యుండును.

యావద్దేశాల అలబడి

శని కుట అలరాశి శనిమేషవర్తియై దుఃఖా వృద్ధిని పొందునుగానన, 77 అగస్త్యవక్తకు ప్రతిపదిమంతలనూ అన్నిదివాల అలబడికి హేతువికాగలను. తదుపరి పంచాంగి-ప్రావీణుని బొందును. తనది నిరసనరహిత రాగలదు.

గురుదార ప్రత్యేక గమనార్హం

శ్రీకృష్ణదేవగురు, మేషాది ద్వాదశరాసులలో 12 రాసులు, ఒకరాశియందు ఒక సంచక్రరకాల సందారము లేమును. అప్పుడు 77 ఏప్రిల్ 4 వ వారం మొదలు అక్టోబరు వారం వరకు 5 మాసములు తక్కువ సందారము. యీ అప్త వ్యవధి ప్రత్యేకంగా గమనించదగిన ప్రధాన కారణము.

రవ్యాది గ్రహాధిపత్యం

రాహుకేతుమూలక, రవ్యాసప్త గ్రహాధిపత్య ముందు 5 శుభాధిపత్యం, 4 పాపాధిపత్యం; మంది 5 పాట్య, దెబ్బ 4 పాట్య.

నాయక ఫలం

రాజు రవి

మేముముగా నడువృష్టి. ప్రజాపాలక క్షయ భక్తి శృద్ధి.

మంత్రి బుధుడు

వ్యూహం, పాలకలు యుక్తిప్రయుక్తుగుడును.

సేనాధిపతి బుధుడు

తెలివ్ వరం, పూర్వపండు.

సప్తాధిపతి శని

శల్లదాన్యములు నల్లనేలయందు బాగా ఫలితము.

దాన్యాధిపతి గురువు

సర్వదేశములందు మంచి వర్షము కలిసి సర్వ సమృద్ధిగా యుండును; అవలు బాగా పాలు బుచ్చును.

అర్చాధిపతి కుజుడు

గాలికోకుడిన వర్షం, ధాన్య సమృద్ధి, అసమేయం.

మేఘాధిపతి బుధుడు

మేఘములు, ఉరుములతోను, వడగళ్ళతోను, ఏడుగులతోను, గాలికోకుడిన వర్షం చును. మధ్య దేశముల బాగా వర్షించును.

రసాధిపతి చంద్రుడు

ధాన్యాదులు, వస్త్రాలు, ధరలు హెచ్చుతగ్గులుగా యుండును.

నీరసాధిపతి శని

బంగారు, వెండి మొదలుగాగల వంచలోహాల వెలుతగ్గులు.

మాసవారి కాలమాసం

చైత్రం

శుక్రదేవం వర్షయోగం, ఉష్ణాధిక్యత, ధాన్యం ధరలు సమము

వైశాఖం

కుజవలనం వర్షహేతువు. ఎ.దలు గాడ్పులు అగ్నికాధలు

జ్యేష్ఠం

గురు అస్తమయం. ఉష్ణప్రకోపవర్షం, గాలి దుమారం, అన్నిటికీ ధరలు హెచ్చు.

అధిక అపాధం

కర్తకానుకూలమైన వర్షముకుని పైనులు వేసు కొనుటకు అనుకూలత కలుగును. ధాన్యం ధరలు మందం.

నిజాపాధం

కుజవలనం శన్యస్తమయం రవి, బుధ, శనులు అలవాడి సందారం, వర్షాధికం, పైదులన్నియు దక్కగా యుండగలవే; ధాన్యం ధరలు హెచ్చు.

శ్రావణం

శన్మదయం శని వలనం గురుబండ్ర విక నాడి సందారము వర్షయోగమైన తీర్థాతవర్షం కలిసి కృష్ణా గోదావరీ మొదలుగాగల నదు లన్నియు బాగుగా ప్రవహించును; ధాన్యంధరలు కొద్దిగా పెరుగును.

మాఘం

మాసాదియందు అనావృష్టియోగం మాసాంక

మున సింహరాశియందు శని, శుక్ర, కెర్ర సందారమువలన, కావేరీ గోదావరి మధ్య దేశ ముందు వివరీత వర్షం కలుగును. ధాన్యం ధరలు నిలకడ.

అశ్వయుజం

మాసాదియందు కుజవలనం, శుక్రుడు సూర్య నాడి సందారం. మాసాదిలో గాలిలేని వర్షం, మాసాంకమందు రవి, బుధులు వాయునాడి సందారమువలన గాలికోకుడిన వర్షం, ధాన్యం ధరలు తగ్గువల.

కార్తీకం

వర్షయోగంలేదు. కొన్నిచోట్ల కొద్దిపాటి వర్షం కుని పైర్లకు నష్టము కలుగును. వర్షాభావము కూడా యుండును. ధాన్యం ధరలు హెచ్చు.

మార్గశిరం

మేమావృతమై యుండినమా, అల్ప వర్ష సూదితమే. ధరలు సరసం, అన్ని వస్తువులు సులభముగా లభ్యమగును.

పుష్యం

రవి బుధ, శుక్ర లం, వికనాడిసందారము వలన అచ్చటచ్చట వర్షం కుయు సూచనలు కలవు. కర్షకులు బాగబాకులై యుండవలెను. ధరలు పెరుగు సూచనలున్నవి.

మాఘం

కుజవలనం శుక్రదేవం. రవి, బుధ, శుక్రులు, అలవాడిసందారం. ఈ త్రయం వివరీత వర్ష యోగాధికమేకాని, అకాశం మేమావృతమై వర్షభీతి యున్ననూ, అల్పవర్షంతో తేలిపోవును. ధరలు నిలకడ

ఫాల్గుణం

కుజవలనం. బాలా అనావృష్టియోగము. వర్ష ములు లేవఁబెప్పించెను. ధాన్యంధరలు సమము.

దేశ, కాల, పాత్రత

అగర్లగ్నం, రాహుగస్త, వర్షలగ్నం దేవ గురుదృష్టి యీ ద్వయస్థితి ఉదాత్తాగ్రాధికము గావ దేశ, కాల, పాత్రత వివరించి స్వార్థ అహ, మమత, వ్యామృత్యులేక, సింహవనోక న్యాయవద్దతినే యుండివలసి యున్నది.

మేష సంక్రాంతి

18-4-77 తేది సాయంత్రం 6-48 గంటకు రవి మేష ప్రవేశం-మంరిర్షం. బాహ్యగ్యం.

FOR YOUR
Hire Purchase Requirements
OF
**TRUCKS, BUSES,
MOTOR CYCLES**

Contact:

NELLORE FINANCE CORPORATION

ARABINDO NAGAR,
(Opp: Dt. Court Buildings)
NELLORE-3.

Phone: 270

Grams: NELFIN.

అద్దా ప్రవేశం

21-1-77 తేది రాత్రి 10-11 గంటల మధ్య
విద్యార్థులు పరీక్షలు ఉత్తీర్ణులై
సాక్ష్యాలు.

మకర సంక్రాంతి

13-1-78 తేది తెల్లరాత్రులము 4-5 గంటల
మధ్య మకర ప్రవేశం. సంక్రాంతి పురుష
శక్తి: మూడు శిరస్సులు, రెండు ముఖములు,
నాలుగు నోళ్ళు, మూడు నేత్రములు, చాచివెలులు,
పొడవముక్కు, రక్తదంతములు, ఎరిమిడిచేతులు
రెండు పాదములు, నల్లని శరీరము. నూరు యోజ
నముల ఎత్తు, పన్నెండు యోజనములు బావు. పంది
వాహనము. సంక్రాంతి పురుషుని విధానముచేయగా
శుభాశుభములు మిశ్రమముగా యున్నది.

సూర్య చంద్ర గ్రహణములు

18-4-1977 తేది చైత్ర బహుళ అమావాస్య
సోమవారము సాయంత్రం 5-1 గంటలకు సూర్య
గ్రహణము వట్టును. రాత్రి 6-45 గంటలకు విడు
చును. శేతుగ్రహ సూర్యోపరాగము, గ్రహాస్తమయ
గ్రహణము.

24-3-1978 తేది ఫాల్గుణ శుద్ధ పూర్ణిమ శుక్ర
వారము, రాత్రి 8-02 గంటలకు తేజగ్రహణము
వట్టును. 11-42 గంటలకు విడుచును. రాహుగ్రహ
సోమోపరాగము.

నిజ కర్తరి

11-5-77 తేది మొదలు 29-5-77 తేది
వరకు నిజకర్తరి.

మౌఢ్యములు

2-4-77 తేది చైత్ర శుద్ధ చతుర్దశి శని
వారం మొదలు, 6-4-77 తేది బహుళ విదియ
బుధవారం వరకు వత్సాదస్త శుక్రమౌఢ్యములు

22-5-1977 తేది జ్యేష్ఠ శుద్ధ చవితి అదివారం
మొదలు 18-6-77 తేది అధిక అషాఢ శుద్ధ శని
వారం వరకు ప్రాగస్త గుహమౌఢ్యము

24-12-1977 తేది మాఘ శిర శుద్ధ దశమి శని
వారం మొదలు, 16-2-1978 తేది మాఘ
శుద్ధ వవతి శుక్రవారం వరకు ప్రాగస్త శుక్ర
మౌఢ్యము.

పుష్కరణి

18-7-1977 తేది శనిషాఢ శుద్ధ విదియ

నామినా నాన్య తిరోదితి తిరహిత తిరోదితి
పుష్కరాంధ్రము, గురు మునిశ్రవణము.

అధిక మాసము

అధిక అషాఢము.

చాంద్ర పరమము

"0-3-1977 తేది గణయన స.శక్రవాది.
సౌర పరమము
18-4-1977 తేది సాయన సంవత్సరాది.

నారాయణప్రసాదాభిరమోభావోద్భవోద్భవాభావో
సుప్రసాదగతాం!

నిర్మలకాఫీవర్కు

రమ్మనాయిదాకి, పరిశుభ్రతకు
నెల్లూరు నగరంలో ఇలాగే గడించి నవ్వకైక
సంస్థ నిర్మలకాఫీ పౌడరునే
ఎల్లప్పుడూ వాడండి

నిర్మలకాఫీ వర్కు
ప్రంకువాడ్డు, నెల్లూరు

TATA

చేనేత పార్శ్వమికులకు,
 చేనేత నమాకార సంఘములకు,
 చేనేత వస్త్రముల ఉత్పత్తి, విగుమతి దారులకు,
 ఆంధ్రప్రదేశ్ మరియు ఇతర రాష్ట్రములలోనున్న
 మా అసంఖ్యాక భాతాదాయులందరకు—

పింగళినామ సంవత్సర

ఉగాది

శుభాకాంక్షలు

నాణ్యమైన చేనేత వస్త్రోత్పత్తికి ప్రపయోగపడు

లక్ష్మీగణపతి మూర్తి

నె. 40, 60, 80, 100 రు నూలు ఉత్పత్తిదారులు

నెల్లూరు కోఆపరేటివ్ స్పిన్నింగ్ మిల్స్ లిమిటెడ్,

నెల్లూరు, ఆంధ్రప్రదేశ్.

ఫోను: 555

992

408

1875

గామ్స్, నెల్కోస్పిన్
 (NELCOSPIN)

నెల్లూరు.

కార్పెట్, క్లాత్ రకములలో చిలపలలోను, కొనులలోను దొరుకును

తిక్కన-జక్కన రచనలలోని చారిత్రకాంశాలు

విరుకాళత్తి దేవుడు

“రైశవరీలనాడు పలు
శౌర్యదురంధర కావలెనై పు
ద్గీశ వరేంద్రు మస్తకము నే
రైర గండుకశీ సల్పరే!”
తిక్కన: ని. ఉ. రా. I 32/2.

వృద్ధిశుడు వెలనాటి ప్రభువు. ఇతని శాసనాలు
క్రి.శ. 1186 మొదలు 1206 వరకు కనబడు
తున్నది. అది ఇతనికి పూర్వపు రాజుల శాసనాల
వలె, ఈ వంశము వారికి రాజధాని యైన
ధనదుప్రోలు ప్రాంతమునగాక ది శాఖవట్టి అ
మండలమునను ఆ ప్రాంతములను గనబడుటచేత
వృద్ధిశ్వర దేవ మహారాజుల కాలమునగాని, అత
నికి పూర్వపు కాలమునగాని, పరరాజాక్రమణము
వల్ల వీరికి వెలనాటి రాజ్యము దక్కినమున
సంపూర్తిగా గాకబోయినను, కొంతవరకైన పోయి
యుండుననినీ, అందువల్లనే ఈ వంశమువారి
శాసనాలు గోదావరినదికెగువ దేశమున గనపడ
డము తటస్థించెననినీ, ఈ హింసవలన
అంటుంది. (మల్లవర్తి సోమశేఖరశర్మ-భారతి
ప్రథమ అశ్వ) వృద్ధిశ్వరుడు తిక్కరాజుడే క్రి. శ.
1206 వకు పిమ్మట వరింపబడి యుండవలయును.
అప్పటికాడు (తిక్కరాజు) రైశవదశయందుం
డెను.

అకుమరు గురుముఖారికి నెత్తివచ్చిన
గొనడె యాహవమున మోటకముల
దర్పదుర్గయులగు దాయాదన్యకుల
ననిలోన బలపడె యా గహమున
శంభురాజాది ప్రతస్త్రి మండలి
కము జెప్పి యేలడె కందిపుముః
జేడిమండలము గాసిగజేసి కాళక
పతి నియ్యకొలువడె వలదమునకు

ఇందు గురుముఖారికి నెత్తివచ్చిన ‘అకుమరు’
యొక్కరైనదియు తెలియదు. దాయాద న్నవకుఁ
దిక్రమ సంహృత రాజ్యమునకై పోరునల్పి. వీరే
మనుమసిద్ధి కాలమున నాతని రాజ్యవదన్యకుని
జేసి. శంభురాజు పొంటువరాయలు, కాడవపతి
కొవ్వరండింగడు; ఈతడు అట్టిగళియ నామధారి
యగు పెదకొప్పెరుండింగడు. ఏలన తిక్కరాజు
క్రి. శ. 1233-4 సంవత్సరమవ్పటి కందిని

డాక్టర్ నేలటూరు పెంకటరమణయ్య ఎం. ఎ. పిహెచ్ డి.

రాయగండ గోపాలునరాతిభయద
రాయ పెండార విరుదాభిరామునుభయ
రాయ గండ్రాంకు ఖండియరాయుడిక్క
ధరణి విభుభోల రాజుల కలిసింగాడె!

తిక్కన ని. ఉ. రా: I 33.

కమలాప్త ప్రతిమానమూర్తియగు నా
కర్ణాట సోమేశుడు
ర్థమదోర్గర్వము రూపుమాపి నిజ ద
ర్పంబుం బ్రతిష్ఠించి వీ
లమెయిం తోటని భూమిపై నిలిపి బో
ళ స్థావనాదార్వ నా
మము దక్కంగొని తిక్క భూవిభుడు సా
మర్థ్యంబు జెల్లింపడె
తిక్కన: ని. ఉ. రా: I 34.

స్వాధీనపరచుకొని, దోళరాజు (మూడవ రాజ
రాజు)ను రాజ్యమునందు నిలిపినట్లు తెలియు
చున్నది. తిరువెండిపుర శాసనము క్రి.శ. 1232-3
లో అట్టిగళియ కొప్పెరుండింగని వరాధికునిజేసి.
దోళరాజును మోయసళరాజు రెండవ వీర నర
సింహుడు చెరనుండి విముక్తునిజేసి రాజ్యమునందు
నిలిపెనని తెల్పుచున్నది. కావున తిక్కరాజుడే
వరాణయము నందినవాడు మొదటి కొప్పెరుండి
గడనుట స్పష్టము. ఇక కర్ణాట సోమేశ్వరుని
గర్వము రూపుమాపి బోటని భూమిపై నిలెనను
టకు అర్థమేమి? రెండవ నరసింహుడు క్రి. శ.
1233 లో కాలమునొందెను. వీరసోమేశ్వరుడా
సంవత్సరముననే కర్ణాటరాజ్యమున కధిపిక్తుడై
యుండవలయును. వట్టాభిషిక్తుడైన వెనుక.

With best compliments of

SRINIVASA

WINES

WHOLE SALE & RETAIL
WINE MERCHANTS.

BAYAJI St., Nellore-1.

Phone: 271.

మూడవ రాజరాజును విరోధముగ వర్ణించి యుండవలయును. శేషస్థ తిక్కరాజు కర్ణాట సోమేశ్వరుని దర్శనమంది, దోతురి తూర్పునైలువు లకు గతమయ్యెదో సోమేశ్వరుడు దోళసానుండు గలని రాజరాజుపై నడువరిగెననుటకు గొంతసాక్ష్య మున్నది. తిక్కన్న "కర్ణాట సోమేశ్వరుడు దోర్నర్యము చూపుచున్నది" దోతురి తూర్పునైలుపై నిలిపె అనగా, శేతన "ద్రవిడ మాడలికి లండలు దక్కగలిగి దోడని నిజరాజ్య పీఠమున నిలిపె" నన్నారు. కావున కర్ణాటసోమేశ్వరు ద్రవిడ మండ తిరును. దోతురి నిజవద్యుడుని తేనుమకుళాస తిక్కరాజు వారిని మర్చించి దోడని నిజరాజ పీఠ మున నిలిపెనని తలచుట సమంజసముగనున్నది. ద్రవిడ మండలికులైవ్వరనా--

శంభురాజు

"శంభురాజుడి ప్రకస్తారి మండలికములై
యేదే కందివుగము."

తిక్కన: ని. ఉ. రా. I 33.

కాడవరాజు

"దేదినుండలమునాసిగతేసి కాళవవతిరియ్య
కొలవడె వలచమునకు"

తిక్కన: ని. ఉ. రా. I 33.

"కాళవ విధు (గర్భాట విధు) నహంకారంబు
మాన్వించె"

దశకుమారచరిత్ర. I 16.

పాండ్యరాజు

"పాండ్యునిదేవ గవ్వంబుగొనియె"

ద. కు. చ. I 16.

అఖిలవర్మ సుందరపాండ్యుడు పీఠగండగోపా లుని కాలమున నెల్లూరపీఠాభిషేకమొనర్చుకొన్నం డుడు కారణమిది. శంభురాజు, కాడవ రాజు, పాండ్యరాజు, కర్ణాటక సోమేశ్వరుడు పీఠందరు కలసి దోళరాజు కెడుటదిరుగ వాండ్రదోతుడగు తిక్కరాజు దోళనికి కాసకుయై నిలిచి యాతని నిజరాజ్యమున నిలిపెను. ఈ మార్పులవల్ల స్వ స్వతంత్ర పంప్తావన యందు నిరంతర దీక్ష యొనియున్న కాడవరాజు నెల్లూగాంధ్ర దోళరాజు

నకు 'వలచము' నిచ్చుకొనవలసి వచ్చెను. సాంబరాజు-కిగూడ నదియేయవస్థ సంప్రాప్త మాయెను.

కర్ణాట సోమేశ్వరుడు సాంబరరాజును గూడెననుటకు సాంబరరాజుని రాజ్యములోని, చంపూపురమున తిక్కరాజుకరితో యుద్ధము సేయుట గొంతవలకు సాక్ష్యమిచ్చుచున్నది.

అఖిలవర్మ కెప్పెరుం టింగడు స్వతంత్రై వ్వను త్యజించలేదు. తిక్కరాజు కుమారుడగు మనుమసిద్ధితో అతడు మరల పోరినట్లున్నది. నిర్వచనోత్తర రామాయణములోని ఈ క్రింది వద్య మిదిషయమును సూచించుచున్నది.

ద్రవిడోర్వీచతి గర్వముం దునియి.

శోర్యంతోవృ గర్భాట ద
ర్ప విహతంబునొపర్చి, మైమనుజేంద్ర
శ్రేణికిం గొంగనా

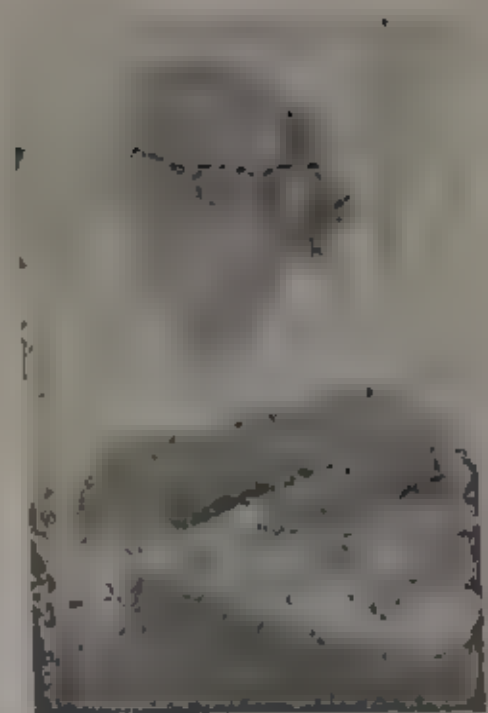
నవరిం పేర్కొనియున్నయట్టి,
విజయజ్ఞాధీశ్వరుం, గాసిగా
నదిశెం దోళన మనుసిద్ధితుని

ప్రాయేబన్ బ్రగాదోద్ధతిన్.

తిక్కన: ని. ఉ. రా. I 33.

అఖిలవర్మకులోని 'శీకు' 'శీయ' కాసనాంక రముల యందు వరిజాచుమంది యీ పైవద్యమున విజయ శబ్దముగ మార్చినది. వజీయారు అనునది యొకటి కుంభ కోట ప్రాంతము నందున్నది. కొప్పెరుం టింగని రాజ్యమున్నంతవఱకు వ్యాపించి యుండెననుటకాథారములు కలవు. మనుమసిద్ధి విజయజ్ఞాధీశ్వరునోడించిన ప్రాయే అ 'ఈవతి యాచగ' నుండునేమో!

క్రి. శ. 1240 సంవ దోళరాజ్యమున వంతా కలహములు మరలనారంభమాయెను. రాజేంద్ర దోతుడనువాడు మూడవ రాజరాజుపై తిరుగలిగి యుద్ధముసేయదొడగెను. ఈ యుద్ధమున పీఠ సోమేశ్వరుడు మొదట మూడవ రాజరాజునకు కాసకుయై నిలిచి, పిమ్మట నాతని మరణానంతర ముననేమో రాజేంద్రునకనుకూలుడై యాతని వట్టాభిషేకమునకు సాయమొనర్చెను. ఈ యుద్ధ మున కొప్పెరుం టింగదే వక్షమున యుద్ధముజేసెనో తెలియదు. క్రి. శ. 1243 నకు పూర్వము అఖిలవర్మకు కొప్పెరుం టింగడు మృతినందియుండ వలయును. ఏలవ అతని కుమారుడు మహారాజు

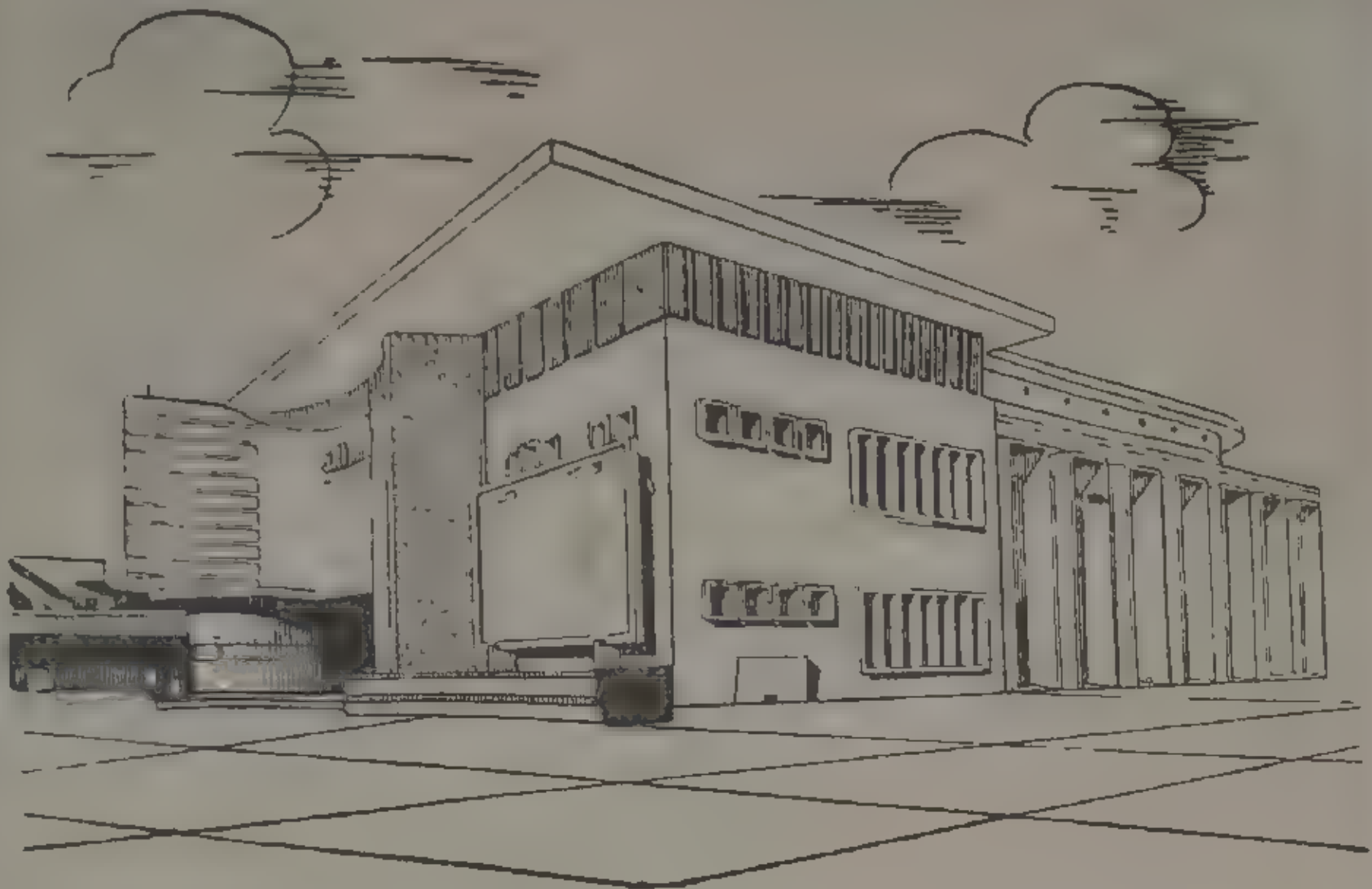

దాక్షరు వెంకటరమణయ్య

కొప్పెరుం టింగడా సంచత్వమున రాజాభిషిక్తు డాయెను అట్టిదే న్వకతుండై రాజ్యాభిషేకము వొనర్చుకొనగలుగుటకాక. దోళ రాజ్యములో సంభమునందు సంభవాజ్య నిష్ఠవము కాడవ మహాతి యుక్త్యుమునకు గడు సహాయారిడై నట్లు దోడెడి.

ఈ స్వతంత్రము వాతడు దిరకాలమునుభవించ లేదు. అతనికాలముననే కాతని ప్రతాపవాహిని కందినర-- ప్రవహించి దోళరాజ్యమునుండి వేర్పడి, స్వతంత్రులైన రాజులను ముంచివేసినది. నెల్లూరులోని యాంధ్రదోళ రాజ్యమున వంతా కలహముల వొడసూపెను. మనుమసిద్ధి దాయా దులదే నెల్లూరు నుండి దళుమగొట్టబడగా తిక్కన సోమయాజి కాకతీయగణపతిని దర్శించి, ఆ సార్వ భౌముని సహాయమును విడసి, తనస్వామి శత్రు వులను బాదోర్చి, యాతనిమరల సింహాసనాపీనుని జేసెనని యొకగాథకలదు. దీని నాశయించుకొని, వాడిచుట మనుమసిద్ధికి సాయముజేయనశరెంచిన గణపతి యుక్తేకందికిపోయి దానిని క్రి. శ. 1249 వ స్వాధీనపరచుకొనెనని యుల్లిప్రాయ వడుచున్నారు. ఇది విచారణీయము.

క్రి. శ. 1251 (?) లోనో తత్సూర్యమో గణ పతి కందిని స్వాధీనపరచుకొన్నది నిజము. కాని మనుమసిద్ధి కొరకై నెల్లూరిని బయ్యింది, యాతని కిచ్చి, యుక్తే కందికి పోయెననుట నిజముగాదు. ఏలవ క్రి. శ. 1251 (?)లో వందలూరులో జేయించిన దనకాసనముతో మనుమసిద్ధి, కామగణ పతితోడి మైత్రి వాచరింప నివ్వగించు తున్నాడ నని చెప్పుకొనియున్నాడు. క్రి. శ. 1251 (?)లో

అంధ్రప్రదేశ్ లో మొట్టమొదటి ఏర్కన్డిషన్ థియేటర్

శ్రీరాం థియేటర్

High Class Motion Picture Exhibitors, Nellore

తమ ప్రేక్షక జనాళికి 'పింగళ'

ఉగాది శుభాభివందనములు

తెలియజేస్తున్నది.

మైత్రీ గురురూపు కన్యార్యమే అనగా 1249లో మైత్రీ గురురియ్యారు. ఆ యనంతరముగదా? కావున గణపతిరాజు తక్షిణయాత్రకును, మనుమసిద్ధికిని నేలలో వంశాంతమున్నట్లు గాన్పించదు. 1249 ముందే మనుమసిద్ధి దాయాదవృత్తులచేత నెల్లారుమండి దరుమణియొకవలయును, వీరికిని అవతానుదగ్గర తిక్కరాజుచే నోడింపబడిన దాయాదవృత్తులకు నేదోవంశాంతమున్నట్లున్నది. గణపతిరాజు కాసనములయందాంధ్ర దోతుండు అయిందనట్లు తెప్పకొని యున్నాడు. వారు మన్న సిద్ధి దాయాదులేమో! గణపతిదేవునితో మనుమ సిద్ధికి తుదకు న్యాయముకుదినది. అందులకు నిర్వ తనోత్తర రామాయణములోని యీ క్రిందిపద్యము సాక్షి.

“రంగదుదారికిల్లయగు
రక్కెన గంగవ తేంబలంబున్
తంగమొవర్చి మన్నున
పాలకు అన్యతి జాదికొన్న రా
జ్యాంగముకెల్ల నిర్మిత
యాత్ర వత్సల వృత్తి యర్చదన్
గంగయ సాహించెదము
గైకొనలెకె అరాత్రమొన్నతన్”

తిక్కన: సి. ఉ. రా. I 41.

1249-50లో గణపతి రక్కెన దాయాదర అనువాదో పోట్లాటగలిగెను. గణపతి

యొక్క కాయస్థ పామంతుడు పో మంగల్లు, మార్లవాడి సేమలపై ప్రభుత్వము సేయురాడు. గంగయ సాహితీ మీది అయిందనట్లు తెప్పబడి యున్నది. పై పద్యమువల్ల గంగయసాహితీ మనుమసిద్ధి పాయముచే రక్కెనగంగని నిర్మించుట తెల్లమగుచున్నది. కాకతిరాజుతో న్యాయముగుదుర కున్న మనుమసిద్ధి యేల అతని పామంతురికి దోడై నిలచి యుద్ధము సేయును?

ఇక మహారాజసింహ కొప్పెరుంకింగని చరిత్ర పర్లనకు మరలుదము. ఈతడుగూడ గణపతిదే నిర్మితదాయెను అతని పామంతుడై కన్య ము కట్టెను. ఈ వాక్యములొక విశద్యముగ గాన్పించి నను చాస్తవ్యామును సూచించుచున్నది.

మహారాజసింహ కొప్పెరుంకింగడు తన కాపన ముల యందనేకములలో పాండ్య దోళ కర్ణా ణాంధ్ర రాజులను అయిందిరినని చెప్పకొనుట చేతను, అతడు మారుడు ఉత్తరముననే వశించు నట్లు తెలుగువారిని ఉత్తరమునకు వెడఁగొట్టిరిని అని ప్రవగల్పములు పలుకుటచేతను, క్రమపడి పరికోధకులు ద్రాక్షరామములోని కాసనములను అంధ్రదేశముపై నీతని విజయసూచకములుగా గొనుచున్నారు. ఇది పొరబాటు ఈ ద్రాక్షరామ కాసనములను విశిలించి దూదిన చాస్తవ ము తెలియగలదు.

‘కాకతి...చారదిండ్ల మధుకరాయ మానమాన

సేన’ అని మహారాజసింహుడు కన్యగూర్చి చెప్పు కొన్నాడు. ఈ వాక్యములో కిలమైన కాగమో బట్టుండిన మండవచ్చు. “కాకతి గణపతి పాదార విండ్ల మధుకరాయ మాన మానసేన”. ఇత్యయ కాసనాంతమున “గణపతి మహారాజ స్వాత్మ్యం ప్రవర్త యితావరాం నందరితని” అని యున డి. ఇందు మహారాజసింహుడు గణపతి నాశ్రయించిన పామంతుడనుట స్పష్టము.

జటావర్మనుండర పాండ్యుడు

చంద్రవంశ భూషణుడు, మధురా మాధవుడు, తేరళ వంశజ్జీదకడు, లంకను దోచుకొన్న రెండవ రాముడు చోళకుల ధరణీధర విదాన పతి, కర్ణాటక రాజును తరుమగొట్టినవాడు. ‘కాళిగ వృవుడను’ ఏనుగులు బృరమువంటివాడు. వీరగర్భ గోపాల (వన) దవానలుడు. కందిప్రభువు, గోపతి యను లేడికి సింగమువంటివాడు. విక్రమ సింహపురమున వీరాభిషేకమును జేసుకొన్న వాడు కర్ణాట. పోమునికడనుండి శ్రీరంగమును లాగికొనెను. అంకొక కాసనము.

యుద్ధములో చేరరాజునుససైన్యముగ హతము చేసెను. చోళునికడ కన్యముగొనియెను. పొర్ని ప్రవహించెడు దేశము వ స్వభావములముదే హోయసళరాజును వరాచితుని గావించెను.

‘సింగళ’లో మాప్రేక్షకులను ఆనందదోలికలలో
నోలలాడిందే ఉత్తమ చిత్రాలను ప్రదర్శించాలనే ఆకాంక్షతో

నూత్న వత్సర శుభాభినందనలు
తెలియజేస్తున్నాము

వినాయక సినిమా

నెల్లూరు-1

సి. కమలాకరరావు B. Sc
మేనేజింగ్ పార్టనర్.

With the compliments of-

N B T

BUS SERVICE

NELLORE

G. Bhaskararama Reddy

G. Pattabhirama Reddy

G. Subba Reddy

G. Sundararama Reddy

PARTNERS.

ఉగాది ఉలుకు

“రసిక్”

ఉగాది ఉగాది!
ఉరి! ఉరి! వడుతుంది మనస్సు;
ఉగాది ఉగాది!
కరిగి తరిగిపోతుంది అయస్సు;
చదరంగపు బల్లలా
నలుపు తెలుపులు చెరిసగం వండుకొన్న
అరసెరిసిన శిరస్సు;
అంతకంతకూ అంతరిస్తూన్న
యావన కోటిస్సు;
అడుగుతుంటుంది
పిల్లిలామెల్లిగా నిడివయస్సు -

మర్నీ మరో ఉగాది
మర్నీ, అడుగో, ఆ కోటిస్సు
కువరానుంటున్నాది
ఆ కోటికూత
అమనికి సంకేతం.
అంతక్కడి అమని!
అమని వెల్లి
గ్రీష్మం చెల్లి
అడుగో, నడుస్తున్నదిపుడు ‘వర్ష’
వడుతున్నదిపుడు నెల్లిపై
కడగళ్ళ వడగళ్ళవాన
ఈవాన నిలుస్తూదని
శరత్తు వెలుస్తుందని
అశలోపల వెలుగుతున్నా
అల్లడుగో
ఆ హేమంత శిశిరాలు
మూడున్న ముసళ్ళ వండుగలు

పాంచభౌతిక శీవస్నాటకానికి
పంచమ వృష్టాంకాలు
వాదినీ కలదుకుంటేదాలు
వణి!ముడుచుకపోతున్నాయి చేతనాప్రపంచాలు

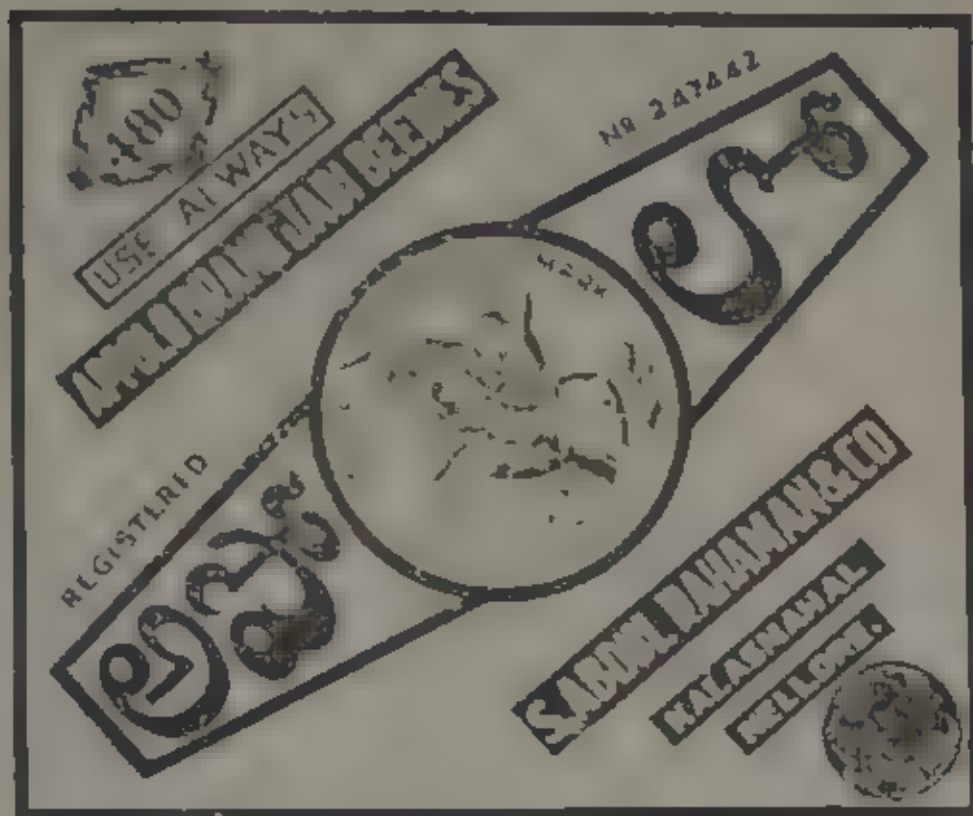
అడుగో, అక్కడ,
అనూదావంగా
ఉగాది పందాంగ శ్రవణం
విప్రీదెలుతున్నాడు విపుడు
వింటున్న శ్రోతలకు సంవత్సరఫలం
అడుగుతుంటుంది అంతరాత్మ వన్ను
“ఇన్నేళ్ళ నిశీరితం పొందినదేమిఫలం?
ఈ శీవకానికసలున్నదా ఒక నిర్వీర్యఫలం?”

అడుగో, అల్లారి దేరిమిదుగా
ప్రితితో వుడుకున్న వేవచేదు
కొద్దికొద్దిగా గొంతుక దిగజారుతూన్నవేళ
ఋదిపిన తుట్టెనుండి తామ్మనిలేదిన తేనెదీగల్లా
ఎన్నెన్ని స్పృకులు!
ఎన్ని తియని స్పృకులు!
ఎంత చేదు స్పృకులు!
అబ్బా! అవ్వడే
ఎంత దూరం నడదివచ్చాను!
ఎంతతిరిగాను, ఎంతపెరిగాను, ఎంతదిరిగాను!
క్రొత్తగా ఈ రోజున
ఇదేమిటో
ఈ అలుపు, ఈ అయాసం
అందుకేనేమో
ఈ ఉలికిపాటు

అయినా,
నేనెందుకు చెందాలి, నిర్వేదం?
చార్మి! వేసిన బాటలో
వ్యాసుడు చూపిన శ్రోవలో
నన్నయాదులేర్పరచిన తెన్నులో
నడుస్తున్నవాణ్ణి,
దగక్కల్లాతా కారకమైన
కవికాభాగిరతి ప్రవాహంలో
అనునిత్యమూ అమమర్షణస్నాన
మాచరిస్తున్నవాణ్ణి
నేనెందుకుగాదిచేళ
నిట్టూర్చాలి, నిర్వేదమందాలి

కనుక
కలవరపాటుకు న్యస్తచెప్పి
కవికారిరాజనంతో
వలుకుతున్నామగాది!
సుస్వాగతమని;
అడుగుతున్నాను పింగళమ
శవులపాలిటి జయచుంగళపు కమ్మని;
కదిగళంలోనూ, కవికలంలోనూ
అమృతాన్ని రంగరింది పోయిమని;
అశిస్తున్నాను
ఆ అమృతంలో అవని కలమునకలై
అమరభూమికావాలని.

అపోలో బిడిలనే త్రాగి

(ప్రోత్సహించవలసిందిగా కోరుతున్నాము.)

ధర తగ్గింపు

4-2-77 నుండి ధర తగ్గించాము.

ఇదివరకు చిల్లరగా 5 పైసలకు 2 బిడిలుండినది

ఇప్పుడు 5 పైసలకు 3 బిడిలు

అమ్మునట్లు ఏర్పాటు చేశాము.

ఇదివరలో 8 బిడిలకట్ట వుండినది:

ఇప్పుడు 24 బిడిల కట్ట చేసినాము.

మా భాగదారులు ఈ ధర తగ్గింపును గుర్తించి,

—అపోలో బిడిఫ్యాక్టరీ

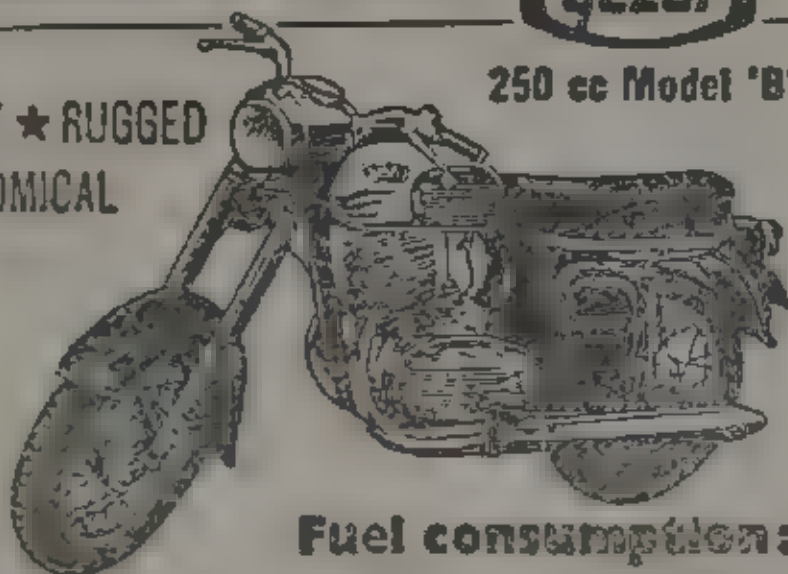
నెల్లూరు

**The most advanced motorcycle designed
and manufactured in India**

yezdi

250 cc Model 'B'

**SWIFT ★ RUGGED
ECONOMICAL**

SGS/J/10/2176

**Fuel consumption:
33 k.m. per litre
Maximum speed:
105 k.m. per hour**

yezdi

**- ask the man who
owns one.**

MANUFACTURED BY: IDEAL JAWA (INDIA) PVT. LTD., MYSORE 570 002.

**నెల్లూరు, ప్రకాశం, చిత్తూరు, కడప,
కర్నూలు, అనంతపురం జిల్లాలకు
డిస్ట్రిబ్యూటర్లు**

మురళి ఆటో ఏజన్సీస్

ఫోన్ : 415

దర్శామిట్ట - నెల్లూరు - 524003

నిదురించిన నెల్లూరు చరిత్ర

విక్రమసింహపురమునే పేరిగల నెల్లూరును తొలుత ఎవని ఎప్పుడు నిర్మించారో అవనికీ మన తెలుసుకొని రాగలక - ధారాని లేదు. దీనిని మొదటగా నిర్మించినవారు కల్లచలై వుండినప్పుడు అతని భార్యకల్లచలై మొదటివారుగా ఎవరు నిర్మింపబడినది (ప్ర. శ. 576-810), 'అవనిని హా' విదానము, తన పేర నిర్మింపబడినది నెల్లూరుగా చెప్పడం సరియైనదిగా కనిపించదు. ప్ర. పూ. వ్యావ శతాబ్దంలో నమ్మకగలవలసిన కల్లచలై తన దక్షిణ దిగ్విజయ యాత్రలో నిర్మించిన రాజ్యంలో నిర్మించిన రాజు అగ్రసేనడు. కందిరాజు నిర్మింపబడినది నెల్లూరుగా చెప్పడం సరియైనదిగా కనిపించదు. అనంతపురి కాథలికా వంశము గురించినది. నెల్లూరు రాజ్యంలో, అరణ్య రాజ్యంలో, నెల్లూరు కాథలికా వంశము సింహపురంగాని పేర్కొనబడలేదు. కాబట్టి, నాటి (వ్యావ శతాబ్దం) నెల్లూరు లేదనే చెప్పలేవారి సముద్ర గుప్తుని దిగ్విజయవంశం, కల్లచలై వంశం దాడులవలనగా, దక్షిణ దేశ రాజు కియ వంశములు అల్లకల్లాలమైపోయినాయి; కల్లచ, దోళ, పాండ్య ప్రముఖ రాజు వంశం పాలన కుదు శతాబ్దం కుదుగా నిర్మించబడినది. ఈ కాలంలో కల్లచలు కందిర వరని నెల్లూరు పాండ్యరాజ్యం కల్లచలై దక్షిణంగా వున్న అంధ్రదేశాన్ని పాలించాడని కొంతమంది వంశీకుల అభిప్రాయం (1). నెల్లూరు జిల్లా ఉపయోగకాలాని కైకవకోనలోని కల్లచ గుహలయాల ఈ అభిప్రాయాన్ని బలపరుస్తాయి (2). దీనిని

అట్టి కన విజయములే కల్లచ సామ్రాజ్య విస్తరణకు వీలవ్వవలసి గావలసిన సింహపురము అని పేర విక్రమ సింహపుర నిర్మాణాలో ఈ సామ్రాజ్య విస్తరణ ప్రారంభించియు చెప్పవచ్చు.

నెల్లూరు మండలం- ముందరాష్ట్రం

నెల్లూరు జిల్లాలో ఉందిన కల్లచలై కాసనాల్లో ఎక్కడా నెల్లూరు పేర్కొనబడలేదు. ఈ కాసనాలు, పెర్రురు ఉత్తరంగానీ నెల్లూరు, రేపూరు, అక్కూరు కాలానాను కలిపి 'ముందరాష్ట్ర'

కూరు, కనుపూరు చెప్పబడ్డాయి. ముందునేకాని వారు ఈ పాండ్యరాజ్యం వలన గురువే, ఈ ప్రాంతానికి ముందరాష్ట్రమునే పేరు విస్తరణదని కల్లచలై సోమశేఖరశర్మగారు అభిప్రాయపడ్డారు.

పెన్ను - సుప్రయోగ

కల్లచరాజు పెన్నుగోపుని అరువదలై లేక ఉపాల్ల కాసనంలో, అగ్రామ సరిహద్దుకు దక్షిణంగా కొంతదూరంలో సుప్రయోగానది కడగని చెప్పబడ్డది. ఈ సుప్రయోగానది మన పెన్నునది అని కల్లచలై రాజు కనుపూరుగారు (4) లేనది బోధపడేన పుణ్యముగాని మాలెపాడు కాసనంలో

డాక్టర్ సి. వి. రామచంద్రరావు ఎం. డి, పి. హెచ్. డి

మని పేర్కొన్నాయి (3). ముందరాష్ట్రం కెడు రాగాలుగా విభజించబడి వుండేవి. నెల్లూరు, రేపూరు కాలానాను (దిగువ) ముందరాష్ట్ర మని, అక్కూరు కాలానాను "మేల్ముందరాష్ట్రం" లేక (ఎగువ) ముందరాష్ట్రమని ఈ కల్లచ కాసనాలు నూదినాయి. 12, 18 శతాబ్దాల నాటి దోళ, పాండ్య కాసనాల్లో కూడా ఈ పాండ్య ముందరాష్ట్రమునే పేర్కొనబడింది. ఈ కాసనాల్లో ముందరాష్ట్రంలోనిదిగా రేపూరు కాలానానామాలైన ఉడవలూరు, మోడేగుంట, గండవరం, కొడవలూరు, దామరమడుగు, అలవనాళ్ళు, వేళూరు, అక్కూరు కాలానా గానూలైన కొండమిడికోడూరు, రేపూరు; నెల్లూరు కాలానా గానూలైన గోల్లగలమ

కూడ సుప్రయోగ పేర్కొనబడింది (5). సంస్కృత వాయు. అష్టాంగ పురాణాల్లో, సంస్కృత భారత భీష్మ, అరణ్యపర్వంలో, పడమటికనమలలో వుట్టిన ఈనది సుప్రయోగ అనే చెప్పబడ్డది (6). మారన తన తెలుగుమార్కండేయపురాణంలో సంస్కృతంలో వున్నట్లే సుప్రయోగ అనివదాడు. కాని నెల్లూరువాడైన తిక్కన ప్రాంతీయాభిమానంతో, సంస్కృత భారతంలో "సుప్రయోగ" అన బోట్టల్లా "పెన్ను" అని తెలుగు చేశాడు. (చూడు, తిక్కన భారతము, భీష్మపర్వం, పంచమాశ్వాసం, 38; అరణ్యపర్వం, ద్వితియాశ్వాసం, 278). తనకు అనదిపైగా అభిమానంతో, అనదితో మునిగితే బొందితో కైలాసానికి విమానం

1. History and Culture of the Indian People, I, PP-264-267
2. డా. గాయత్రీ లా సుప్రయోగం "నెల్లూరు మండలము-తైకవకోన", విక్రమమండల సర్వస్వము పు. 27 మొ.
3. సింహపుర పీఠికాశాసనం Epigraphia Indica, VIII, P. 159

తైకవ సింహపుర బుద్ధిదేవాలయ శాసనం, Epigraphia Indica XXIV. No. 48; ఉపాధ్యక్ష కా. Indian Antiquary, 1876, V, Feb; పరిసింహపుర కామ్య కా. Journal of Sri Venkateswara Oriental Institute, VIII. 2; నెల్లూరు జిల్లా శాసనాలు, నెల్లూరు కాలానా; సంఖ్య 19, 31, 72, 61; రాపూరు 8.

4. అంధ్రవత్రిక సంవత్సరాది సంచిక, 1940 "సుప్రయోగ".
5. Epigraphia Indica, XI, 337-346
6. వాయుపురాణం, అధ్య. 45 శ్లో. 104; మార్కండేయపురాణం, అధ్య. 54 శ్లో. 26; అరణ్యపర్వం, అధ్య. 232, శ్లో. 24; భీష్మపర్వం, అధ్య. 9, శ్లో. 19.

Andhra Pharma Distributors

TRUNK ROAD — NELLORE (A. P.)

We have the pleasure to Announce that We are the Stockists for
"Squibb", Dey's Lepetit & Ranbaxy, Warner Hindustan

(Waterbury's Compound) A. F. D. company's Quality,
Medicines and the products of Pharma Laboratories
and Pharmacuetical Research Laboratories.

Wholesale Dealers for the Medicines of:

Alembic Chemical Works Co., Abbot Laboratories, Albert David Ltd Boehringer
Knoll Ltd., Bengal Immunity Co., Ltd., East India Pharmaceutical Works Ltd.,
Hoechst Pharmaceuticals, Indo-Pharma, John-Weyth & Geoffrey Manners & Co.,
Ltd., Parke Davis Ltd. T. C. F. (Rallis India), Suhrid Geigy Ltd., Standard
Pharmaceuticals Ltd., Smith Stanistreet & Co., Ltd., Sted-Med Ltd., Unichem
Laboratories, U. S. Vitamin Corporation.

All other general Drugs & Chemicals of other Reputed
Companies also will be supplied promptly
at reasonable Rates.

N. B : Our Sales Representatives will be on tour with the ready stocks in a Van
and will visit the following Districts once a month — Nellore, Chittoor,
Ananthapur, Cuddapha, Kurnool, and Prakasam Districts.

Enquiries are solicited from all Government Institutions and Hospitals and
Chemists and Druggists for their requirments. We request all our old
Customers to Continue their patronage and earnestly solicit the patronage
of all the Concerns in the other Districts.

Office: 534 — Phone — Residence: 405

C. C Subbarayudu

Managing Partner.

దివ పోవచ్చునన్నాడు ("పెన్న యను మహా నదివారిన మయూర హంస విమానగతుగు దుత") పుణ్యమహారుని మోడెపాడు తాళిబొంబం నంలో, దివనన హళ (దివమని, అత్తకుడు తాలూకా) వాసియైన శేకవర్యు అనువాసి, హిరణ్యరాష్ట్రం (నెల్లూరు తిల్లా పశ్చిమోత్తర రాగాలు)లో, సుప్రయోగానికి రక్షిత పీఠానగల పీఠాలు (దిల్లపాడు) గ్రామం దానం చేయించి, హిరణ్యరాష్ట్రానికి అప్పేయ హిరణ్యకులను ఒకవారి అక్కడి నివసించుటచే నర్పించని ఒక ఉహ (7).

వేంగి చాళుక్యులు

హుళ్య చాళుక్యుడైన గుణగ (మూడవ) విజయాదిత్యుని కాలానికి (క్రీ. శ. 849 లో పింహనాసిరది, 44 పిండు పరిపాలించాడు. ఇతని కాలానికి నెల్లూరు, శేక విక్రమ పింహపురం, చక్కని యాపు రేణు దిద్దుకొని వాటి మేలి నగరాల్లో ఒకటిగా పేరుకొచ్చినట్లుంది. అప్పట్లో, వల్లవరాజ్యంలో రాగంగావన్న నెల్లూరు మండల పశ్చిమత్రాంతాలను 'బోయకొట్టా' అనే పేరుతో పరిపాలించిన పీఠాన్ని పరిపాలించే పాత్రాన్ని 'బోయకొట్టా' అనేవారు. ఇది వనెందు ఉండేది. ఈ బోయ కొట్టాలు నెల్లూరు మండల, విజయనగర శాసనాల్లో ఇట్లా వివరింపబడ్డాయి.

"ఉదయగిరి రాజ్యమందుల బోయ విహరిదేశం లోవలను పెన్న కణకతరమందున అనంత సాగ రానకు వడమటను గుడకుట్టు అనేది బహదురి పురము" (8)

"బోయదీక్షలోని పగుంపుల్ల పాటిపాలం" (9)

"ఉదయగిరి స్థల బోయవిగర్హలో... మణువు పాడు" (10)

"ఉదయగిరి రాజ్యమందు బోయవిగి రోవలకు కుడిదలపాట" (11)

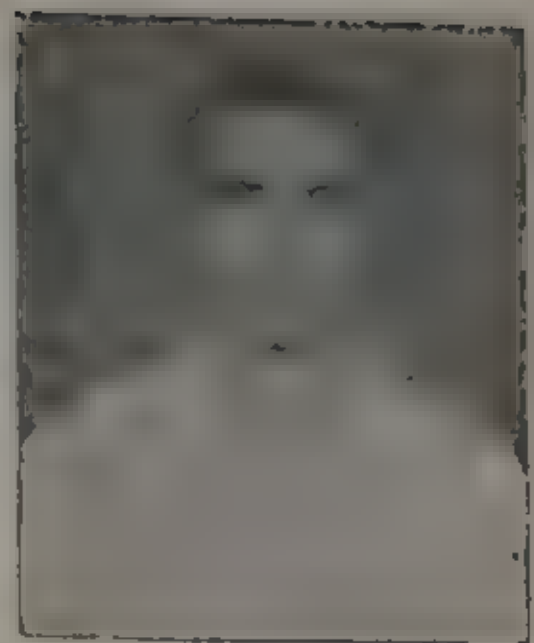
"మా నాయక రానణిం తెలివందే గిరికావి

నెల బోయకళలోని మహిమూరను." (12).

గుణగ (మూడవ) విజయాదిత్యుని కాలానికి ముందునుండి, బహుళా వేగి చాళుక్యుల మూల పురపుడైన కుల్ల (మొదటి) విష్ణువర్ధనుని (క్రీ. శ. 624-641) కాలంలోనే, ఈ బోయ కొట్టాలను బయింది, బోయదీక్షలను తమ సామంతులుగా చేసుకొన్నట్లు బళ్ళిమ చాళుక్య రెండవ పులకేరి (క్రీ. శ. 624-641) కాలంలోనే, ఈ బోయ కొట్టాలను శాసనం నూడిస్తుంది. (13) చాళుక్య మూడవ విష్ణువర్ధనుని (క్రీ. శ. 719-55) కాలంలో అతని సామంతుడైన వృద్ధి వ్యాఘ్రుడనే నిషాప బోయరాజు, ప్రసిద్ధుడైన వల్లవ సేనానతి ఉదయచంద్రునితో నెల్లూరు వద్ద కలవడి ఓడిపోయాడు. ఉదయచంద్రుడు చాలా ఏనుగులను, మిక్కిలి కల్లభనాన్ని, మూడవ విష్ణువర్ధనుని బడినంలోవున్న నెల్లూరు తిల్లాలోని పశ్చిమోత్తర త్రాంతాలను తనస్వామి యైన వల్లవరాజు రెండవ నందివర్మకు ప్రమర్పించి విష్ణురాజదేశాన్ని వల్లవరాజ్యం కావించాడని వల్లవ శాసనం చెప్తుంది (14). గుణగ (మూడవ) విజయాదిత్యుని కాలంలో, అతడు సామంతులను ఎక్కిన సంవత్సరంలోనే ఏ కారణం చేతనో, బహుళా వయసున దిన్ననాడని, నెల్లూరు మండలంలోని బోయరాజులు చాళుక్యుల అధికారాన్ని కాదని తమ స్వాతంత్ర్య ప్రకటించుకొన్నారు.

పండ్రంగుడు

సత్య సమర్థుడైన గుణగుడు ఈ విరుగుబాటును సహించలేదు. కడెయరాజు పుత్రుడు, సైన్యాధ్యక్షుడు అయిన పండ్రంగుని, బోయలను శిక్షించి, బోయకొట్టాలను బోగొనమని పంపించినాడు. పండ్రంగుడు బోయకొట్టాలలో కందుకూరు, నెల్లూరు ముఖ్యపట్టణాలు. కందుకూరు దుర్గమనే బలమైన కోట ఈ బోయరాజ్యానికి అయ్యువుపట్టు. సామంత వడవతో అయలుదేరిన పండ్రంగుని సైన్యాలను ఎదుర్కొనడానికి బోయ దొరలు తమ సైన్యాలను కట్టాదురం, నెల్లూరుల

డాక్టర్ రామచంద్రరావు

వద్ద సమీకరించినట్లున్నాడు. పండ్రంగుడు కట్టెము దుర్గాన్ని నేలమట్టుగా వించాడు; నెల్లూరుపురాన్ని తగులబెట్టినాడు. బోయ దొరలను నిర్ణీది వారి పండ్రంగు కొట్టాల దేశాన్ని అక్రమించినాడు. నెల్లూరునుండి కొండగుండలం పరిహద్దులలో, పులికాట్టు (శ్రీశయకావేరి) పరస్పరాకా తవ సైన్యాల్నినడపి, దారి ఒడ్డున తవపేర పండంగ మాహేశ్వరుని ప్రతిష్ఠించి, పండంగమనే ఈ ను నిర్మింపజేశాడు. 18వ శతాబ్దంలో ఈ పండ్రంగే శ్వరుడి బోళరాజులు చేసిన దానధర్మాలు తెలిపే తమిళ శాసనాలు ఉన్నాయి. ఈ శాసనాల్లో పండ్రంగం "బయకొండ బోళ లేక రాజేంద్ర బోళ మండలం"గా, పవిత్ర కొట్టానికి చెందిన పేరూరువాడులోని పండ్రంగం" అని "కడల్ కొండ పవర్తిరి కొట్టాలోని కాకండిపుర" మని పేర్కొనబడింది. (15) పండ్రంగుని విజయంతో అంతవరకు వల్లపులకు సామంతమండలంగావున్న నెల్లూరు మండలం చాళుక్య రాజ్యాంతర్యాగ మయింది. పండ్రంగుడు చాళుక్యుల ప్రతినిధిగా, కందుకూరు రాజధానిగా తాను బయిందిన భూమిని పాలించసాగాడు; 'కందుకూరు'ను వైభవంలో

7. Para 7 of Madras Epigraphical Report, 1035-36.	10. Nellore District Incriptions Kanigiri (10)	14. South Indian Inscriptions, II, 368
8. Nellore District Incriptions Atmakur (30)	11. " Udayagiri (46)	15. Nellore District Incriptions, Gudur, 86-105
9. " Kanigiri (4)	12. " Atmakur (37)	
	13. Epigraphia Indica, XVIII, 257.8	

The Atmakur Co-op. Agricultural Development Bank Ltd.,

ATMAKUR. Nellore Dist. (A. P.)

Date of Starting	14-12-1939
No of Members	3,958
Loans issued to members	Rs. 84.60 467-54
Share Capital	8.01.240 00
Govt. Share capital	10.000-00
Reserve Fund	20 601-55

This Bank is issuing loans for wells sinking, Land reclamation, Purchase of Oil Engines, Electric Motors, Tractors, Construction of Tobacco Barns, Small Farmers Development Agency, International Development Agency & Co-op. Joint Farming Society Schemes are being implimented by our Bank.

S. Sivarama Sastry,
Manager.

Bulli Venkata Reddy,
Chairman.

చాళుక్యుల రాజధానియైన 'వెంకట'గా మార్చా నది చెప్పకొన్నాడు (16). ఈ సంగతులనుబట్టి చాళుక్యుల కాలానికి నెల్లూరు ప్రసిద్ధి చెందిన వగలాల్లో ఒకటై, పరిశ్రమగురిత వరకురామ ప్రీతి కలిగించిన గౌరవాన్ని, యోగ్యతను సంపాదించుకొంది.

దోతులు - తెలుగు దోతులు

చాళుక్యుల తర్వాత నెల్లూరును పాలించినవారు దోతులుగా కనపడతారు పరిశ్రమగురిని కాలంలో జయించిన వల్ల నెల్లూరు మండలంలో, పెన్నకువట్టి రాగార్ని అమలకర్నాక ఎవ్వరో వల్లపులు మరల స్వాధీనం చేసుకొన్నారు. దోళ సామ్రాజ్యానికి పూర్వమున్న మొదటి వరాంతక దోతుకు (క్రీ. శ. 907-953) నాటికి మిలిచిన వల్లపుల ప్రాకారాన్ని అక్షమిషణి, కందిమొడలు నెల్లూరు రాజాధిపతి వల్లకరాజ్యం అక్రమించాడు (17). దోతులు సామంతులుగా 12వ శతాబ్ద ప్రథమార్థం నుండి కందినుండి నెల్లూరు మండలం దాకా గల దేశాన్ని తెలుగుదోతులు పరిపాలించసాగారు మీలో వల్లసిద్ధి 12వ శతాబ్ద ప్రథమార్థంలో నెల్లూరు, కడప, చెంగల్పట్టు తిల్లాలతో పొందికగా ఉన్న రాజ్యాన్ని, కంది, విక్రమ సింహపురమనే నెల్లూరు మాత్రం రాజధానిగా పాలన చేశాడు. దోళ చక్రవర్తి రెండవ రాజాధిరాజు (క్రీ. శ. 1163-79) అపహత బీజగా, వల్లసిద్ధి తరువాత తెలుగు దోతాధిపతియైన మొదటి వేత, ఎర్రసిద్ధి ప్లాకంకార్యం ప్రకటించుకొన్నారు. దీనికాలం దక్షిణ సరిగా తెలియదు.

మొదటి మనుమసిద్ధి

ఎర్రసిద్ధికి ముగ్గురు కుమారులు- మొదటిమనుమ సిద్ధి, రెండవ వేత, తమ్ముసిద్ధి. ఎర్రసిద్ధి తర్వాత

మనుమసిద్ధిరాజ్యానికి వచ్చాడు. మనుమసిద్ధి మూడడుమొదటి దోతాధిపతి. మనుమసిద్ధి కాలంలో, దోళ చక్రవర్తి మూడవ కులోత్తుంగుడు (క్రీ. శ. 1178-1216) తెలుగు దోతుల మీదకి దండెత్తవచ్చి కంది ప్రకటించి మనుమసిద్ధిని ఓడించి, తిరిగి తెలుగుదోతులను దోతాధిపత్యం నెలకొల్పాడు. ఇతని మూడవ పౌత్రులనా సంవత్సరమైన క్రీ. శ. 1180 నాటి కాసనాలు, నాడు నెల్లూరు రాజ్యానికి చెందిన కంది, కాళ మాన్తి, నందలూర్లలో లభ్యమగుటచే, ఈ దోళ విజయం క్రీ. శ. 1180 ప్రాంతంలో జరిగినది చెప్పవచ్చు (18). "వదురైయుం పొట్టియన్ ముడిత్తరైయుం కొడ్దొళియన్" (మదురై పాంథ్యుని తలను కొన్నవాడు) అని ఇతనికి ఒక పేరు వుంది. ఈ విషయం కూడిన ఇతని కాసనాలు, నెల్లూరు రంగనాయకస్వామి దేవళంలో, నెల్లూరు వట్టణంలో ఒకటి రెండు ఇతరచోట్ల. 9, 10, 20, 26, 31, 35, 36 వరిపాలనా సంవత్సరాల కాలా నాటివి, కాలం తెలియనివి ముగ్గురినొకటిగా (19). ఈ కాసనాలనుబట్టి తెలుగు దోతరాజ్యం పూర్తిగా ఇతని ఆధీనంలో వుండినది చెప్పవచ్చు. క్రీ. శ. 1180 లో ఇతని విజయఫలితంగా, మొదటి మనుమసిద్ధికి రాజ్యం పోయింది. దోళచక్రవర్తి తెలుగు దోతరాజ్యానికి మనుమసిద్ధి తమ్ముడైన నల్లసిద్ధిని పాలకుడుగా నియమించాడు. క్రీ. శ. 1187 నుండి 1204 వరకుగల నల్లసిద్ధి కాసనాలు, నెల్లూరు రాజ్యంలో లభ్యమయినవి అతడు దోతులకు నిధి యుక్తుగా పరిపాలించాడని తెలుపుతాయి (20). ఇతనికి మదుగాంతక పొత్తపిదోతుడలకూడ పేరు. కులోత్తుంగుని 9వ 31వ వరిపాలన సంవత్సరాల పేర్కొన్న ఇతని కాసనాలు నెల్లూరు పెద్దమసీదు మీదిలో, రంగనాయకుల దేవళంలో లభ్య మయ్యాయి (21). ఇతనితర్వాత ఇతని తమ్ముడు

తమ్ముసిద్ధి సింహావధాని అక్రమించి క్రీ. శ. 1204 నుండి 1208 వరకు కులోత్తుంగదోతునికి నిధియు యుగా పాలించినట్లు తెలుస్తుంది. కులోత్తుంగుని 29-వ పాలనా సంవత్సరంనాటి ఇతనికాసనం రంగనాయకుల దేవళంలో వుంది. దీనికాలంలో నెల్లూరు వగరవరిసిక్కులను క్రింద విడిగా దర్శించు కొనాం.

తెలుగు దోతులు- కాకతీయులు

మొదటి మనుమసిద్ధి కొడుకు తిక్కడు, కాను తెలుగు దోతరాజ్యానికి నిలిచిన వారను విగా లాగింది, నాటికి ప్రాతవంలో వున్న కాకతి గణ పతి దేవప్రకవర్తి సహాయం అర్జించి, అతని సహాయంతో తమ్ముసిద్ధిని అతని సహాయులను ఓడించి, 1208 లో రాజ్యానికి వచ్చాడు. ఇంతకు ముందు కొద్దికాలం క్రిందటనే, తిక్కడు, గణపతితో చేరి, బ్రాహ్మణమం, శ్రీహర్షం మత్స్య తిరంగ దేశాన్ని పరిపాలిస్తున్న వెలనాటి పృథ్వీవ్యంజ్ఞ యుద్ధవిహతుణ్ణి దేయడంతో, గణపతికి తోడ్పడ్డాడు. తిక్కన సోమయాజి తన నిర్వచనోత్తర రామాయణంలో, కేతన తన దశకుమార చరిత్రలో (22) ఈ విషయాన్ని పేర్కొన్నారు. ఈ సహాయానికి ప్రతిఫలంగా, గణపతి తిక్కరాజును నెల్లూరు సింహాసనంమీద కూర్చోపెట్టినాడు ఈ విషయాన్ని కాకతీయ సైన్యాధ్యక్షుడైన జాయ సేనాపతి తన క్రీ. శ. 1218 నాటి జేద్రోలు కాసనంలో చెప్పివున్నాడు (24).

తిక్కరాజు గణపతి సహాయంపొందినా, తన సరిహద్దులలో వున్న శత్రువులనుండి తమ్ము రక్షించుకోడానికి తన రాజ్య సమగ్రత కాపాడు కోడానికి మూడవ కులోత్తుంగుని అధిపత్యం ముగించక తప్పలేదు. కులోత్తుంగుని 36 పాలనా సంవత్సరంనాటి ఇతని కాసనం రాఘవతాయాకా దీకవోలులో ఉంది (25). కులోత్తుంగుని 35, 36

16. అద్దంకి కాసనం, Epigraphia Indica, XIX, 275

“వట్టంబుగట్టిన ప్రథమాంబు నేడు-

జగన్మొవ్వగ లైశేరి సేన

వట్టంబుగట్టించి ప్రభు బండ గంగు-

బందిన సామంత వదునలో దోయ

కొట్టమొడ్డెందు గౌరి వే గినాంటి-

గొబ్బియ త్రిభువనాంకుశ బాణరిల్చి

కట్టెవు దుర్గంబు గడులయశ్చేసి-

కందుకూర్చెవాడ గావించె మెచ్చి”

17. See History and Culture of the Indian People IV, P. 154.

18. Annual Report on Epigraphy, 403 of 1919, 195 of 1892, 586 of 1907.

19. Nellore District Inscriptions. Nellore Nos. 83, 63, 64, 85, 69, 57, 72, 67, 70, 65, 87.

20. Nellore District Inscriptions, Nellore, 40, 85; Annual Report

on Epigraphy, 317 of 1929, 198 of 1892, 601 of 1907, 197 of 1894, 578 of 1907.

21. Nellore District Inscriptions Nellore, Nos. 85, 67.

22. అదే, నెం. 72

23. నిర్వచనోత్తర రామాయణం, I-32; దశ కుమారచరిత్ర, I-16.

24. Epigraphia Indica, V. P. 149

25. Nellore District Inscriptions, Rapur (8)

Best Wishes

&

Ugadi Greetings

TO

Our Esteemed Members

The Nellore Reading Room

& Maclean Library

TRUNK ROAD - NELLORE

Phone : 734

దానా వత్సరాల కాసనాః నెల్లూరులోవున్నాయి. (26). ఇతనికాలంలో సేతుని - యాదవరాజులు ఇతని రాజ్యమీద దండెత్తారు; పరితంగా తిక్కడు కందితో పాటు బెంగల్లుట్టు ఉత్తరఅక్కామిట్టలలోని తన రాజ్యార్ని కోల్పోయినాడు. చూడవ కులోత్తుగుడు ఇతనికొకటి వహాయాన్ని చేయ లేకపోయానాడు. 1216 నుంచి 1228 దాకా తిక్కడి కాసనాలు కాసనాకపోవుటనే ఈకాలంలో ఇతడు రాజ్యభస్మై. తిరిగి కాకతీయ గణపతి సహాయంతో రాజ్యం సంపాదించుకొన్నట్లుంది. నిర్వచనోత్తర రామాయణం, తెలుగుదేశ కాసనాలు తిక్కడు ఇతరుల సహాయంతోనూ, స్వశక్తితో కడపజిల్లాలోని మునుమసిద్ది శత్రువులను నిర్మించినాడని చెప్పిరా (27), వరంగల్లుజిల్లాలోని క్రీ.శ. 1228 నాటి గణపతి మద్దెవాడకాసనం(28), బాయసేనావతి క్రీ.శ. 1231 గణపేశ్వరం కాసనం (29), గణపతి చోళ, సేతుని, కర్ణాట సైన్యాలను నిర్మించి, తిక్కడి మరల నెల్లూరు, కాంచీనగరాలు అప్పజెప్పాడని సూచిస్తాయి. దీనికి కృతజ్ఞతా సూచకంగానే, తిక్కడు గణపతి సామంతులలో ఒకడైన అంబడేవని బావమరదిన, గంగయ సాహిణిని ఎకవ పాకనాటికి పాలకుడుగా నియమించాడు తిక్కడి కష్టాలు అంతటితో తీరలేదు. అతడు తర్వాత చోళరాజు మూడవ రాజరాజు (1216—1246) వక్షం వహించి, 1239 లో అంతై వద్ద కర్ణాటకరాజు హూయనల రెండవ నరసింహుణ్ణి యుద్ధ నిహతుణ్ణి గాంచి, మనుసంవత్సరం అతని కుమారుడు పోమేశ్వరుణ్ణి నిర్మించి, 'చోళరాజునాదార్య' విరుదం వహించాడు (30). ఈ యుద్ధాలలోకూడా గణపతి తిక్కరాజుకు సహాయపడ్డాడని చెప్పడానికి అవకాశముంది అట్టి సహాయం లేకుండా తిక్కడిలాంటి దిన్నరాజు హో సుసలులును గెలిదివుండలేడు.

రెం ఏవ మనుమసిద్ది

తిక్కరాజు 1246 లో చనిపోయాడు. అతని

తర్వాత నెల్లూరు తెలుగు చోళరాజ్యం అల్లకల్లోలమైంది. తిక్కడి తర్వాత తెలుగుదేశ నిరహసనానికి తిక్కడి కుమారుడు రెండవ మనుమసిద్ది, అతని దాయాదులలోఒకడైన విజయగండ గోపాలుడనేవారకగాదావద్దాడు. విజయగండ గోపాలుడు నెల్లూరు రాజ్యంలోవున్న బెంగల్లుట్టు, ఉత్తర అక్కామిట్టల నాక్రమించి, కంది రాజధానిగా పరిపాలించరాగాడు. మనుమసిద్దికి నెల్లూరు, కడప జిల్లాలు మాత్రం మిగిలాయి. తనకు సహాయంగా గండగోపాలుడు చోళచక్రవర్తి మూడవ రాజేంద్రుని (1246-1278) తో, కర్ణాటక సోమేశ్వరుని (1234-1260) తో సఖ్యం ఏర్పరచుకొన్నాడు; వారి సహాయంతో నెల్లూరు మండలాన్ని అక్రమించ ప్రయత్నించాడు. సూర్యుడుపేట వాగేశ్వర స్వామి దేవళంలో విజయగండ గోపాలుడి రెండవ పరిపాలనాసంవత్సరంనాటి తమిళకాసనం వుంది (31). పండ్రంగంలో 76; పావనానంపత్సరంనాటి కా స నం వుం ది (32). అదే సమయంలో, పడిచోరులైన బయ్యన తిక్కనలు తిరుగు బాటులేసి రెండవ మనుమసిద్దిని నెల్లూరునుంచి పారదోలారు (33). వైదుంబి వంశజుడైన రక్కస గంగడు కడపజిల్లాలోని తెలుగు చోడప్రాంతం మీద దాడిచేసి, తెలుగుచోడుల ప్రతిఠిడి, సేనాపతి గంగయ సాహిణిని పారదోలి కడప మండలాన్ని అక్రమించాడు (34). ఈవిధంగాపరిస్థితులు తనకు ప్రతిఘటించగా, మనుమసిద్ది రాజ్య శ్రమ పడ్డై, తనకు అప్పడైన కాకతీయ గణపతి సహాయమర్థించాడు. ఈ సహాయాన్ని అర్థించడానికై తన మంత్రిని తిక్కన సోమయాజిని వరంగల్లు వంపించాడు. అప్పటికే తెలుగునేల నాలుగుదెరగులా కదిలినప్పు యశశ్శ్రాద్రికలు వ్యాపించి వున్నాయి. సోమయాజి రాకమ గణపతి ఒక మహాగౌరవంగా భావించి, మనుమసిద్దికి రాజ్యాలారాన్ని చేకూర్చడానికై, పామంతభోజాని నాయకత్వాన ఒక గొప్ప

సైన్యాన్ని పంపాడు. గుంటూరు జిల్లాలోని నాయునివల్లెలోని ఒక కాసనంలో ఈ సైన్యం సాదించిన విజయాలు పేర్కొనబడ్డాయి (35). అది నెల్లూరును బాపిదగావించి, పడిచోరి బయ్యన తిక్కనల, వారి సహాయుల కలలకోటి బె-దాట అడి, ద్యావికమండలం ప్రవేశించి, కులోత్తుంగ మూడవ రాజేంద్రుని దేజిక్కించుకొని, నెల్లూరు పాలకునిదే వినుగలను కానుకగా వదలించి, మనుమసిద్ది ఈ యుద్ధాలలో పాల్గొన్నాడు; తంజావూరు జిల్లాలోని పోయేరు లేక పాలైయూరువద్ద, గండగోపాలుని సైన్యాలను అతనికి సాయంవద్దిన ప్రానిక. కర్ణాటకరాజుల సైన్యాలను ఓడించాడు (36). తిక్కన ఈ విజయాల్తో మనుమసిద్ది సాదించాడనిచెప్పటం అతిశయోక్తికూతమే (36). అతని వెనుకగల కాకతీయబలమే అతని విజయాలకు కారణం. పాలైయూరు యుద్ధం తర్వాత, సామంతభోజాడు సైన్యాలను కందివైపు వదలి అనగరాన్ని సులభంగా స్వాధీనం చేసుకొన్నాడు. (క్రీ.శ. 1250). కారి ఈ పాలైయూరు యుద్ధం మనుమసిద్దికి గట్టి మేలు చేకూర్చినట్టులేదు. గండగోపాండి కాసనాలనుబట్టి అతడు తిరిగి త్వరలో కందిని స్వాధీనంచేసికొని, ఆ ప్రాంతాన్ని 1282 వరకు పాలించినట్లు కనపడుతుంది (37). దివరకు మనుమసిద్దికి నెల్లూరు మండలంమాత్రం దక్కింది. గండగోపాలుడు కందిని మరల స్వాధీనంచేసుకోదానికి, కడపజిల్లాలో మనుమసిద్ది వ్యవహారాలు అవకాశం కల్పించాయి. తెలుగుదోడుల ప్రతినిధిగా ఎగువపాకనాడును పాలిస్తున్న గంగయ సాహిణిని రక్కస గంగడు నిర్మించి, ఆ ప్రాంతాన్ని అక్రమించాడని పైన చెప్పాం. ఈ విషయంలో రక్కస గంగుడికి గుర్తిని పాలిస్తున్న తెలుగుదేశపాలకుడు సహాయపడ్డాడు. అతడు గంగయసాహిణిని ఓడించి 'గండపే డేర గంగయసాహిణి నర్యచ్యవాది కార' అని విరుడును వేసుకొన్నాడు (38). గణ

26. అదే, నెల్లూరు (65), (87)

27. నిర్వచనోత్తర రామాయణం, 138; Annual Report on Epigraphy, 446 of 1920; Part II, Para 55.

28. Corpus, Inscriptionum Indicarum, 10

29. Epigraphia Indica, III. P.91.

30. నిర్వచనోత్తర రామాయణము, 1.-33:

Annual report on Epigraphy 439 of 1937-38

31. Nellore District Inscriptions, Sulerpeta (8)

32. Nellore District Inscriptions, Gudur (91)

33. Annual 769 of 1922

34. నిర్వచనోత్తర రామాయణం 1.41

35. Annual report, 769 of 1922

36. నిర్వచనోత్తర రామాయణం, 1.39

37. Annual report, 137 of 1916

38. చూడు, భారతి, 1938, పు. 157

Phone : 1516 P P

నవ్యతకు

నాణ్యతకు

వివాహాది శుభకార్యములకు వలయు అన్నిరకముల వస్త్రములు,
లేడిన్ ఫ్యాన్సి అర్నమెంటుస్, ప్రెజెంటేషన్ ఆర్టికల్స్ మరియు
పిల్లలకు రెడీమేడ్ దుస్తులు లభించును.

విచ్చేయండి

పూర్ణా డిపార్టుమెంటల్ స్టోర్స్

వస్త్రముల విభాగము

సుబేదారుపేట నెల్లూరు- 1

సమ్మకమైన మందులు - సరసమైన ధరలు
'పింగళ' జనాభికి ఆరోగ్యభాగ్యం ప్రసాదించాలని
మా ప్రగాఢ వాంఛ

నెల్లూరు ఫార్మశి

తిప్పరాజువారిసత్రం

ట్రంకురోడ్డు - నెల్లూరు

ఆనం పెంచుటరెడ్డి మేనేజరు.

చరి, మనుమసిద్ధి సైన్యాలు వ్రాడడ మ కలలో విజయాలు పొందింది అక్కడనుండి కాళహస్తి మీదుగా గుత్తిమిడికి దండెత్తినాయి. అదట అరిగిన యుద్ధంలో రక్కసిగంగరాడికి, గంగయసాహిబి పొలిస్తున్న అగువపాకగాడు ప్రాంతాన్ని అతనికి అంది ఇచ్చిపెసినాడు. అయితే ఈ విజయం మనుమ సిద్ధికి రాజ్యవరంగా లాభించలేదు; గణపతి గంగయసాహిబిని బాహుత్తర నియోగాధిపతిగా (72 నియోగాధిపతి అధిపతి) నియమించి, ఈ అగువపాకనాటిం అతనికి దత్తం చేసినాడు; మనుమసిద్ధి కారవలేకపోయాడు; తిక్కన ఈ విషయాన్ని కొదిక్కంకో, మనుమసిద్ధి గంగయ సాహిబి సేవకు మెచ్చి ఈ ప్రాంతాన్ని అతనికి దత్తంచేశాడని చెప్పాడు (39).

పాండులు

18వ శతాబ్దం ఉత్తరార్థానికి, వ్రావిడ దేశంలో బోడు ప్రాకారం కి, పాండులు వికసించారు. 1263లో మొదటి జానక సుందర పాండుడు (1251-1268) నెల్లూరు మీదికి దండెత్తించాడు. సుందర పాండుడు 1251-57ల మధ్య దక్షిణ కాళహస్తి, కాళగొని, బోడులను అదవి, వారి సామంతులుగా మోగుతున్న తెలుగు బోడుల రాజ్యాన్ని తన అధీనంలోనికి తీసుకోడానికి అశక్త మైనాడు. మొదట, 1260 నాటికి గండ గోపాలుడిని జయించి, కందిని స్వాధీనం చేసుకొన్నాడు. ('కాదీపురం కొండన్' అని సుందర పాండుని పిలుచు) (40). అటుతర్వాత 'వీర గండగోపాల' వీరదాంతుడైన రెడవ మనుమ సిద్ధిమీద పడ్డాడు. మనుమసిద్ధి సులభంగా లొంగ లేడు. యధావచారం కాక తిరుగజపతిని, సేనాని, బాహుదాసు సహాయ వర్ధిల్లగాడు. కాకతీయ సైన్యాలు దృష్టిని మరలించడానికిగా పాండులు కొంత సైన్యాన్ని తమ సామంతులుగా వున్న మూడవ రాజేంద్రవంశ, కొప్పగతిగ, విజయ గండ గోపాలుల నాయకత్వం కింద త్రిపురాంతకం

మీదికి వంపి (41), ముల్కలూర్ని వదుపుకొని మొదటి జానక సుందర పాండుడు, భువనైక వీర విక్రమపాండుడు, జానక వీరపాండుడు తిరంవెంచి నెల్లూరునైపు నడచి, ముత్తు తూరు (నెల్లూరుకు తూర్పుగా 14 మైళ్ళు) చేరా. అప్పుడు 1263లో జరిగిన తుముల పరాక్రమంలో వీరగండ గోపాల వీరదాంతుడైన రెడవ మనుమసిద్ధి ప్రాంతాలు కోల్పోయినాడు; కాకతీయ సైన్యాలు కృష్ణా నది నైపుగా తరుచుండి, అపారనష్టాన్ని పొందాయి. నెల్లూరు తెలుగు బోడరాజుల పాండు సామ్రాజ్యంలో అంతర్భాగమయ్యింది ఈ తున విజయాలకు నూదకంగా, జానక సుందర పాండుడు నెల్లూరులో, కందిలో, వీరభిషేకం జరుపుకొని, తులాభారాలు చేశాడు (42). సుందర పాండుడు, మనుమసిద్ధి సోదరులను నెల్లూరు నందు సామంతుల పాండులుగా నియమించి తిరిగి పోయినాడు.

మనుమసిద్ధి తర్వాత...

మనుమసిద్ధి తర్వాత నెల్లూరు తెలుగు బోడుల వరిత్ర తెలియరాదు. జానక సుందరపాండుడు తిరిగిపోయిన తర్వాత, బోడవక్రవర్తి, త్రిపురన చక్రవర్తిన్ వీరరాజేంద్ర బోడవనబడే మూడవ రాజేంద్రుడు, నెల్లూరు రాజ్యాన్ని తీసుకొని, పాండుల సామంతుడుగా 1262-1268 దాకా పాలించినట్లు కాసనాలు సూచిస్తాయి. బోడతిక్కడు అతని కుమారుడు రెండవ మనుమసిద్ధి అతని సామంతులుగా వున్నట్లు కృష్ణానల్లుం, వుంజాలూరు పాడు, పంగడంగం, నెల్లూరు, ఉదయగిరి తాలూకా దిలక పాడులలో గల అతని శాసనాలు సూచిస్తాయి (43). ఈమూడవ రాజేంద్రబోడు కర్ణిది, రుద్రమదేవి సామంతుడైన మహామండ లేశ్వర నాగదేవ మహారాజు నెల్లూరు రాజ్యాన్ని 1271-1275 వరకు పాలించినట్లు కాసనాలు చెప్తాయి. అతని శాసనాలు అక్కూరు తాలూకా పెరమన, కావలితాలూకా పెద్దకొండూరు, నెల్లూరు

తాలూకా ఉదూర్లో ఉన్నాయి (44). నాగదేవ మహారాజు తర్వాత త్రిపురన చక్రవర్తి అరుచుడి కాత్తి దేవుడు, రెక రెడవ కాత్తి దేవుడు, మనుమసిద్ధి మొదటి కొడుకు, నెల్లూరురాజ్యాన్ని పాలించసాగాడు. అతని రెడవపాలనా పరివర్తనం (క్రీ. శ. 1279) నాటి శాసనం నెల్లూరుకు దక్షిణంగా ఇరవైమైళ్ళలోవున్న మడమనూరులో లభ్యమయింది (45). అతను ఎట్లా కాకతీయుల సామంతుడైన నాగదేవ మహారాజును తోసిరాజుని నెల్లూరు సింహాసనాన్ని అక్రమించాడో తెలియరాదు. అతడు క్రీ. శ. 1279-1282వరకు పాలించినట్లు కనపడుతుంది. అటుతర్వాత మనుమ గండ గోపాలుడు రాజ్యానికివచ్చాడు. ఈ మనుమ గండ గోపాలుడికి ఇరువురి కాత్తి దేవుడిగల సంతం ధం తెలియదు. రెడవ ప్రాంతాన్ని వల్లూరువట్టుం రాజధానిగా కాకతీయ సామంతుడుగా పరిపాలిస్తూ రుద్రాంబ అధికారాన్ని కాదన్న అంబదేవుడు, క్రీ. శ. 1290 నాటి తన త్రిపురాంతకం శాసనంలో, అనుబంధంలో రాజ్య త్రస్తుడు గావించబడిన మనుమ గండగోపాల్ కి తిరిగి క్రమసింహాపుర సింహాసనంమీద కూర్చోపెట్టాడని చెప్పకొన్నాడు (46). ఈ సంఘటన క్రీ. శ. 1282 ప్రాంతంలో జరిగివుండవచ్చు. కొడవలూరు నందలి మనుమ గోపాలుడి శాసనం క్రీ. శ. 1284ను అతని మూడవ పాలనా పరివర్తనంగా పేర్కొంటుంది (47).

అంబదేవుణ్ణి తిప్పించడానికి క్రీ. శ. 1291లో రుద్రాంబ సైన్యాలు త్రిపురాంతకం మీదికి నడచాయి. ఈ సంఘటనకు ముందే, అంబదేవుడికి మిత్రుడైన నెల్లూరు మనుమ గండగోపాలుడు అంబదేవుడికి సహాయవరకుండా, తుమార (యువ రాజు) (ప్రతాప) రుద్రదేవుడి 'సకలసేనాధిపతి' 'దక్షిణ భుకొడండ'ము అయిన అదిదంపల్లు, తిరంవెంచి నెల్లూరుమీదికి సైన్యాలు నడిపించాడు. మనుమ గండగోపాలుడు యుద్ధంలో నిరాల

39. కర్ణాటనోత్తర రామాయణం, 1-41

40. Annual Report, 483 of 1919

41. Annual Report, 201, 197, 198 and 272 of 1905

42. South Indian Inscriptions, IV No. 865; Annual Report on Epi-

graphy, 1914, part II para 18

43. Nellore District Inscriptions, Gudur, 39, 85, 90; Udayagiri 48; Nellore 89

44. Nellore District Atmakur 51, Kavali 48, Nellore 21

45. Nellore District, Gudur 45

46. South Indian Inscriptions 465, 599

47. Nellore District Inscriptions, Nellore 31.

నెల్లూరు-2 లో

చర్తక వాణిజ్య హడావిడుల నడుచు

విశాంతి మందిరము

అన్ని వసతులతో, అత్యంత ఆధునికంగా

చిలసిల్లుతున్న

వినాయక లాడ్జి

5/5కి వహులవిధి

స్టోక్ హౌస్ పేట - నెల్లూరు-2.

PHONES : 1459, 1469

శ్రీవెంకటరమణ విలాస్

(శాఫీ ఫలహారశాల)

పొగతోట - నెల్లూరు

ఉగాదికి

ఆందరికీ వందనాలు

ప్రా: టి. గంగాధరరెడ్డి

త్వరలో సుధాస్వీట్స్ ప్రారంభం

దయ్యాడు. తనదేయూరి సూర్యులగా అవతరించుచు 'మనుమగ ద గోపాల కేరణాదన' అనే పేరును పొందినాడు (48). కాకతీయులు మనుమ గండగోపాలుడి యుద్ధం ఎప్పుడు జరిగిందో అర్థమయిపోయింది. మనుమగండ గోపాలుడి తర్వాత 'రాజగండ గోపాల' విరుదానియైన వరుణాచల పాత్రవిధాన రంగనాథుడనేవారు నెల్లూరు రాజ్యాన్ని క్రీ. శ. 1290 నుండి పాలించి వట్టు శాసనాలు నూటిస్తారు. అతడు మనుమగండికి మనుమయ్యగా కనవచ్చాడు. అతని 6, 9, 12, 25 వరిచాలనా సంవత్సరాలనాటి శాసనాలు రంగ నాయకస్వామి దేవతలతో ఉన్నాయి (49) అందువల్ల పై చెప్పిన యుద్ధం క్రీ. శ. 1291 ప్రాంతంలో జరిగిందని చెప్పవలసివస్తుంది.

వివరిస్తే, రాజగండగోపాలుడు నెల్లూరు సింహాసనాన్ని అధిష్టించాడో తెలియదు. అయితే పై యుద్ధంలో కాకతీయులపక్షం వహించి, ప్రతి పక్షంగా, వారి పక్షాంతో నెల్లూరు పాలమై వెళ్ళిపోయింది. కాని అతడు కొద్దికాలంలోనే, కాకతీయుల శత్రుత్వంపై పాండులతో చేరాడు. ఫలితంగా కాకతీయులు మరొకరి నెల్లూరుమీదికి దండెత్తి రాజగండగోపాలుడితో, అతనికి సాయం చెప్పిన పాండులతో పోరాడవలసి వచ్చింది. కాకతీయ సైన్యాలు గుంటూరుకితూ సరసారావుపేల ప్రాంతాన్ని పాలిస్తూవున్న కాకతీయుల సాయం తుడు తెలుగువారికి అయిన మనుమగండ గోపాలుని (పైన చెప్పిన వారికంటే తిమ్మయ్య) నాయకత్వంలో నెల్లూరుమీద దాడిచేశాయి. రాజగండగోపాలుడు, పాండులు వారిని గట్టిగా ఎదుర్కొన్నాడు. మనుమగండగోపాలుడు తన సరసా రావుపేల శాసనంలో వహించిన 'ప్రాచీనరాజ్యవార్తి వర్ణన' అడదానా 'రాజగండగోపాల విహితా హిత మానరంగ' విరుదాలు, రాజగండగోపాలుడి ఓటమిని నూటినాడు (50).

1310 లో అల్లాఉద్దీన్ ఖాల్జీసైన్యాలు, మాలిక్ కాఫూర్ నాయకత్వం వంగల్లుమీద పడి ప్రకాశ రుద్రాన్ని ఓడించాయి అదే దిలుగా, నెల్లూరు పాలకుడు రంగనాథుడు తన స్వాతంత్ర్యాన్ని ప్రక

టించుకొన్నాడు. ముస్లిం సైన్యాలు మరలిన తర్వాత తిరుగుబాటు చేసిన గండికోట పాలకుడు కాయస్థ మల్లికేజిల్లో నెల్లూరు బోడ రంగనాథుల్ని శిక్షించడానికి ప్రకాశరుద్రుడు బాట్టుయ్యలతో గొంకయరెడ్డి నాయకత్వం సైన్యాన్ని పంపించాడు. గొంకయరెడ్డి గండికోటను ఆక్రమించి, నెల్లూరుపైపు సైన్యాలను వడవడానికి అయత్నపడుతుండగా, అతడు సైన్యాలను, ఢిల్లీకులైన సైన్యాలతో, మందర పాండులతో సహాయంగా, పాండుల రాజ్యాన్ని ఆక్రమించిన కేరళరాజు రవివర్మను ఎదిరించడానికి వడవవలసిందిగా 1311 లో ఢిల్లీకుల అదేశం వచ్చింది. ప్రకాశరుద్రుడు ఈ అదేశంతో స్వామికార్యం స్వకార్యం పాటించవచ్చుననుకొన్నాడు. సుల్తాన్ సైన్యాలతో చేసిన తన సైన్యాలు, ద్వారాడమండలానికి సాగిపోయేముందు, దారిలో నెల్లూరు బోడ రంగనాథుల్ని శిక్షించ వలసిందిగా, సైన్యాధికారి ముప్పిడి నాయకుణ్ణి అదేశించాడు. ముప్పిడి నాయకుడి కొడుకు పెద్దకర్రుడి క్రింద కాకతీయ సైన్యాల నెల్లూరికి సడలి రంగనాథుల్ని ఓడించి, పాత డ్రోలాయి. నెల్లూరు రాజ్యాన్ని వ్యకాశరుద్రుడు ముప్పిడి నాయకుడికి దత్తం చేశాడు. అతడితో నెల్లూరు బోడరాజ్యం అస్తమింపిపోయింది. ముప్పిడి నాయకుడి శాసనాలు, నెల్లూరు వట్టులలో, కందుకూరు కాలా కావేంపాడులో, అత్తకూరుకాలా శ్రీకొలనులోను లభ్యమయినాయి (51).

నెల్లూరు తెలుగు బోడల పాలనాక్రమాన్ని తెచ్చే దాటు వ్రాసుంది.

శ్రీకృష్ణ దరయేతః దిరుకాళ దేవుండు
తిక్కనాయకుడేతః దేవమంగ
మన్మసిద్ధయేతః మహిమతో దీపింది
దాదినాగనయేతః ధర్మరీతి
మనుమగండ గోపాల మనుజాధిపతియేతః
స్వర్ణదేవుండతి ప్రభగనేతః
గోపనాథుడేతః గుణపయోరాశియే
రమణతో శ్రీరంగ రమణుడేతః
తిక్కనయు వేణియొక కొన్నిదినములేతః
నేతః మీశంకి మగ్నదలైః గణగః
గడః నీవేలి తండలంబు మింది

శరదిగంధీ! నంగమ జ్ఞానరేంద్ర!
(దాటువట్టు వేణిమ 80 పు. 28)

రెడ్డి ప్రభువులు
1328 లో ఉలుఫుల్లా అనందే మహమ్మద్-దీన్-తుఘ్లక్ వరంగల్ పై దాడిచేసి ప్రకాశరుద్రుణ్ణి వట్టుకోవడంతో, కాకతీయ అంద్రసామ్రాజ్యం అస్తమింపిపోయింది. మిగిలిన దక్షిణ భారత దేశంలోపాటు అంద్రావని ముస్లింల హస్తగతమై పోయింది. కాని అందులో ఈ దాష్ట్యాన్ని చాలా కాలం సహించలేదు. అంద్రా సురకాణ, అంద్రా దేశాధీశ్వర విజయాలయైన ముసునూరి కావయ నాయకుల నాయకత్వం లోంద. రేచర్ల వెంమల, రెడ్డిప్రభువుల, పోయసల, అనెగోదెవాయల సహకారంతో క్రీ. శ. 1337 నాటికి అంద్రదేశానికి ముస్లింరాక్షస పాలననుండి విముక్తికలిగింది (52). ఈ స్వాతంత్ర్యోద్యమ కర్తలు స్వతంత్ర హిందూ రాజ్యాన్ని స్థాపించారు గోదావరి, పెన్న నదుల గల తిరాంధ్రాన్ని విరుగుగా ఒడ్డుకి, కొండవీడు, రాజమండ్రి రాజధానులుగా 1324 నుండి 1424 వరకు నూరేళ్లపాటు రెడ్డిరాజులు పాలించారు. 1386 లో హిహర, బుక్కలు విజయనగర సామ్రాజ్యాన్ని స్థాపించారు. తెంగాణలో రాజకొండ నాథునిగా రేచర్ల వెంమలు తమ రాజ్యాన్ని స్థాపించారు. గోదావరికి ఎగువనగల తిరాంధ్రాన్ని తూర్పు గాంగరాజులు పరిపాలిస్తూ ఉండినారు.

రెడ్డిప్రభువుల అన్యస్తలము నెల్లూరుజిల్లా కోవూరు కాలాకాలాని దువ్వూరు, గండవరము లైనా, వారి రాజ్యంలో నెల్లూరుగాని, నెల్లూరు మండలంగాని చాలాకాలం నిలదినట్లు కనవడదు. కడప, నెల్లూరు జిల్లాలోని రెడ్డిరాజుల పూర్వీకులు తెలుగుదేశంలక్రిందరాజోద్యోగులుగా, ఎక్కువమంది సైన్యాధిపతులుగా పున్నట్లు కనవడుతుంది. రెడ్డి రాజులలో మొదటివాడైన ప్రోలయ వేమారెడ్డి శాసనాలు కందుకూరు కాలాకాల దక్షిణంగా కనవడవు. కాని నెల్లూరు మండలానికి ముస్లింపాలన నుండి విముక్తి కల్పించినవాడు ప్రోలయ వేమారెడ్డి (1324-1353). నెల్లూరిలో అతనికి కర్ణవరయ్యుడు

48. South Indian Inscriptions, X. 479 Annual Report, 179 of 1905
49. Nellore District Inscriptions, Nellore 71, 62, 60, 74.
50. South Indian Inscriptions, IV. 661.
51. Nellore District Inscriptions, Nellore 80, Kandukur 84.
Atmakur 56.
52. "అని శర్మ కలువచేరు శాసనము", భారతి 1944 జూన్, జూలై. విజయనగర శాసనము. భారతి. 1942, మార్చి.

నెల్లూరు సహకార వ్యవసాయ అభివృద్ధి బ్యాంకు లి., నెల్లూరు

మొదల పేరుధనం: రూ. 10,50,700-00 లు

సభ్యులనుండి రావలసిన అప్పులు రూ. 1,03,94,550-43 లు

నెల్లూరు తాలూకాలోని వ్యవసాయదారులకు కొత్త బావులు తవ్వటకు, పాత బావులు మరమ్మత్తు చేయుటకు, ఎలక్ట్రిక్ మోటార్లు అయిలు యింజన్లు, ట్రాక్టర్లు, ట్రాక్టర్ల సనిమంట్లు కొనుగోలుచేయుటకు పాటిమట్టి తోలుటకు మరియు నిమ్మతోటలు పెయుటకు, గొట్టెల పెంపకమునకు, పాడిపశువుల కొనుగోలుకు, భూమి అభివృద్ధి చేయుటకు యితర పనులకు అప్పులు యివ్వ ఒడును.

నాగారెడ్డి హరిశ్చంద్రారెడ్డి,

అధ్యక్షులు,

సి. సుందరేశ్వర,

కార్యదర్శి,

తాంబూలు వున్నాయి. అది అతని మూత మహాల అయి. వేమయకట్ట అనంతమ్మ అనంతమ్మ కండ్రి తొడ్డారెడ్డి విక్రమసింహపురీయుడు. 'ఉప్పిచ్చి రిపుల తల్లి' విరుదా 'మను' (53). అయినా అనంతమ్మ వ్యవసాయ ప్రసాదం వల్ల జరిగింది. అనంతమ్మ (1364-1388) మంత్రి పెద్దన. పెద్దన తాతగారు దివిపెద్దన ప్రాంతం వేమారెడ్డి కాలం (1324-53) లో "విక్రమ సింహపుర ఆధ్యక్ష" గా, అంతే నెల్లూరు పాలకుడుగా వుండేవాడని నాథుడు చెప్తాడు (54). ఈ సందర్భాలపట్టి కందుకూరు కాలాకాలం అనంతమ్మ నెల్లూరు మండలం, నెల్లూరు నగరం, రెడ్డి విజయనగరం అంటే అంతే, ఒక అంతే విజయనగరం అంటే అంతే. తరువాత వారి తేమకూరి, నెల్లూరు నగరం, నెల్లూరు మండలం విజయనగర సామ్రాజ్యంలో ఒక భాగమైన ఉదయగిరి రాజ్యంలో అంతర్భాగంగా నిలిచిపోయాయి. రెడ్డికాలం నుండి నెల్లూరు రాజ్య రాజధానిగా వున్న గోరవాని కొల్లూరునా, రాజకీయ ప్రాంతాలుగా గొప్ప వ్యాపార కేంద్రంగా వ్యవహరించేవారు. దీనికారణం అది ఉత్తర, దక్షిణ భాగాలకు కలిపే వ్యవసాయ రాజధానిగా వై అంటే, కృష్ణా నదికి రేవు వట్టలుగా గొప్ప వ్యాపార కేంద్రంగా వుండడమే. అందువల్లే కేతన తన ఆంధ్రభాషా కూషణంలో కందినుండి అయోధ్యకు గల మార్గం తెలుపుతూ,

"కంది నెల్లూరు మణి యోగగల్గయోధ్య
యను పురంబులపై గంగకడగురుని

వగిది వొకత్రోవనాపెన..." (పద్యం 12)

అంటాడు. కుమరగిరి రెడ్డికాలంలో దేశ, విదేశాలలో సుగంధ ద్రవ్యాలలో తొలి వ్యాపారం కొనసాగించిన అవధి తిప్పయ్యసెట్టి (55) సోదరుల కండ్రి అవధి దేవయ "రెడ్డివేమ జగతిపతిగా వ్యాపైన"వాడు (56). దేవయకండ్రి పావణిసెట్టి, "సింహ విక్రమ వట్టలశేషుడైన సెట్టి జగజెట్టి" (57). శ్రీనాథుడు అవధి తిప్పయ్యసెట్టి తాంబూలుగా నెల్లూరులో కొంతకాలం గడిపాడు (58).

విజయనగర సామ్రాజ్యం

క్రీ. శ. 1336 లో విజయనగర సామ్రాజ్య స్థాపన జరిగింది. ఈ రాజ్యసామ్రాజ్యం గావించిన హరిహర, బుక్కరాయలు పూర్వీకులు నెల్లూరు మండలంలో కొన్ని ప్రాంతాలు, కాకతీయుల సాయంత్రులుగా నెల్లూరు పాలిస్తున్నట్లు తెలుస్తుంది. కనిగిరి కాలానా గొప్ప విరుదా లభ్యమైన శాసనం హరిహర, బుక్కరాయల తాత బుక్కరాయవోడయలు ఆ ప్రాంతానికి అధిపతిగా వున్నట్లు సూచిస్తుంది (59). ఈ బుక్కరాయల వోడయలు అతని కొడుకు సంగమరాయలు అనగా హరిహర, బుక్కలకండ్రి, నెల్లూరు పాలించినట్లు ప్రామాణికమైనదిగా వున్నాయి.

"నేలె మీ తండ్రి మార్గం రెల్లగలుగ
గళగ నిలితాంబు కంటె మింది
శాంతి గంభీర! సంగమజ్ఞానశ్రీ!" (60)
అనే పాదాలు సూచిస్తాయి.

క్రీ. శ. 1340 నాటికి హరిహరుడు పూర్వ పశ్చిమ సముద్రాధీశ్వర బిరుదున్న వేమకొన్నాడు. 1346 నాటికి విజయనగర రాజుల, అధికారుల శాసనాలు కొల్లూరు, కావలి. ఉదయగిరి కాలాకాలంలో కనబడతాయి. నెల్లూరు జిల్లాలోని మొదటి విజయనగర శాసనం క్రీ. శ. 1343 (శక. 1265) నాటి, బుక్కరాయల కొడుకు విరుపక్ష ఒడయమడి (61). అటు తర్వాతది, హరిహరుని తమ్ముడు కంపణ ఒడయమడి శ. 1268 లేక క్రీ. శ. 1346-47 నాటి కొడవలూరు శాసనం (62) ఈ శాసనం అనాటికి నెల్లూరు మండలాన్ని, ఉదయగిరి రాజధానిగా కంపణ పరిపాలిస్తున్నట్లు తెలుపుతుంది. విజయనగర వ్యభిచారుల కామగెలిదిన ఈతూర్పు ప్రాంతానికి కంపణ ఉదయగిరిని కేంద్రంచేసి, అగిరి దుర్గాన్ని బలిష్ఠం చేశారు. అందువల్లే, నెల్లూరు జిల్లాలోని విజయనగర శాసనాలు, "రాయసింహాసనానికి మొదలిదుర్గమైన ఉదయగిరి" అని ఉదయగిరి ప్రాంతాన్ని పేర్కొన్నాయి (63). కాని తూర్పు

నాటికంతా నెల్లూరు సింహాధ్యక్షం లాంటిది; రాజకీయానికి, వ్యాపారానికి కూడలి; దాని నడిబొడ్డున కందుకూరు ఉంది. అందువల్లే, ఒకదాటుచు

"ఉదయగిరి రాజ్యం క్షితి
సదనము నెల్లూరు యట్టి సాధ్వీమణిగా
వదనంబు కందుకూరగు
వదయుగళం బాక్కకూరు బట్టిపాడునా"

అని చెప్తుంది.

గాంగులు - గజపతులు

కొండవీటి రెడ్డి కాలంలో విజయనగర రాజవేమారెడ్డి (1420-1424) అసలుడు. అతనికాలంలో అరాచక పరిస్థితులను అసరాగా తీసుకొని గజపతి సింహాసనంపైకి వెళ్లిన లాంగూలు గజపతి అనబడే నాల్గవ భాగవేడు "కటకము మొదలుకొని ఉదయగిరి వరకు తమన్ను గిరిదుర్గ స్థలములు ఆక్రమించి. శ. 1342 శకము లగాయమ శ. 1353 శకము లకు 12 సంవత్సరములు" ప్రభుత్వం చేశాడని కొండవీటి కైఫియతు చెప్తుంది (64). అప్పట్లో విజయనగర చక్రవర్తి ఇమ్మడి దేవరాయలు (1422-1446) విజయనగర సుల్తానులతో పోరుచుంటుంటే, ఈ గజపతి దండయాత్రను అరికట్టుట సాధ్యమైనదికాదు. కాని, కైఫియతు నందు చెప్పినట్లు, లాంగూలు గజపతి ఏలూరి 12 వీరకాదు; బదు వింధ్యమాత్రమే. క్రీ. శ. 1424 సంవత్సరంలో రాయ రణువ, ఉదయగిరిని లోకొని, ఉదయగిరి నుండి సింహాసనం దాకా వుండే కిరాంథాన్ని జయించినది. ఇమ్మడి దేవరాయల సాయంత్రులుగా ఉదయగిరి రాజ్యంలోని పొదిలె సీమను పాలిస్తున్న సాంపరాయని తెలుగ రాయల శాసనం, 1426-27 నాటిది పొదిలె కాలానా కూచూరులో వుండడం ఈ విషయాన్ని దృఢపరచుతుంది.

క్రీ. శ. 1434 లో కవిరేశ్వర గజపతి (1434-68) అర్యాదీన తూర్పు గాంగరాజు నాల్గవ భాగ

53. వేమకూపాలవరితం, III. 97

54. శృంగారనైషధం, I. V. 22

55. హరవిలాసం, పీఠిక 7

56. అదే — పీఠిక 18

57. అదే — పీఠిక 17

58. అదే — పీఠిక 30

59. Nellore District Inscriptions, Kanigiri 7; Venkataramayya — Vijayanagar Origin of the city and the Empire

60. చూడు 35 పేజీ.

61. Mackenzie Manuscripts.

No. 15-4-17

62. Nellore District Inscriptions, Nellore 25

63. అదే, కనిగిరి 80; కందుకూరు 77

64. మధ్యకర్ణి గుప్తావ్యాశర్మ: కొండవీటి సామ్రాజ్యము, పు. 90; కొండవీడు కైఫియతు, పు. 10-11

పింగళనామ సంవత్సరానికి

ఫ్యాన్సీ ఎలక్ట్రికల్స్

శుభాకాంక్షలు

కోటివేలుగులతో క్రొత్తకోసం చేకూర్చే ఉగాది శుభతరుణంలో
మీ గృహాలంకరణలకు కోటివేలుగులు చేకూర్చుకోండి. మావద్ద
అన్నివిధముల కరెంటు సామానులు నమ్మకమైనవి సరసమైన
ధరలకు విక్రయించబడును.

నిపుణులైన పనివారలచే అన్నిరకముల వైరింగులు, టైప్
ఫిట్టింగు, మోటారు ఫిట్టింగు చేయగలము.

ఫ్యాన్సీ ఎలక్ట్రికల్ వర్క్స్

(విజయలక్ష్మి టాకీసు ప్రక్కనందు)

స్టో-హౌస్ పేట - నెల్లూరు-2

శ్రీ రామకృష్ణ యాత్రా స్పెషల్ సర్వీస్

(7/21 గోపురంబిధి)

రంగనాయకులపేట - నెల్లూరు-1

ఫోన్ : 922

సంపూర్ణ ఉత్తరదేశ యాత్ర

బయలుదేరు తేది 9-5-77

65 రోజులు

కాశీ, బరరీనాథ్, కేదారనాథ్, పశుపతినాథ్ (నేపాల్), కాశ్మీర్, సిమ్లా, జగన్నాథస్థలి, ఆయోధ్య, గయ
జయపూర్, ప్రయాగ, అజ్మీర్, ద్వారక, పండరి, భద్రాచలంలతోసహా

గమనిక : తె 4-4-77 ది సంపూర్ణ రామేశ్వర యాత్రకు డిలక్స్ బస్సు
బయలుదేరును. టికెట్ : రూ 325 లు.

దేవర్తి పిఠాసిన భృష్టుని గావించి, సూర్యచంక గణపతి వంశాన్ని స్థాపించాడు; అతడు 1454 నాటికి విజయనగర రాజ్యాభ్యంతర్యగమన కొండవీటిరాజ్యాన్ని సాధించి, కొండవీడు, వినుకొండ, అద్దంకి మొదలైన దుర్గాల పాతగతం చేసుకొన్నాడు. అప్పటి విజయనగర ప్రతినిధి మల్లికార్జున రాయలు సత్కృతపాతడు; 1463లో కపిలేశ్వర గణపతి మనుమడు, హంపిర గణపతి కొడుకు కుమార కపిలేశ్వరుని నాయకత్వంలోని ఒకైకైవ్యులు, ఉదయగిరి, చంద్రగిరి, వత్తెవీడు, కంచి, నలుదలంపట్టు, తిరువామూరు, తిరుచినాపల్లి మొదలగు దుర్గాలను అన్యాయశక్తిగా జయించారు. ద్వైవిధ్యదేశంలో జయించిన దుర్గాలు రాష్ట్రము వెంటనే రాయలకు స్వాధీనపడినవి. ఉదయగిరి దుర్గం మాత్రం, గణపతుల అధీనంలో నిలిచిపోయింది. కపిలేశ్వర గణపతి తర్వాత పునఃసృష్టమైన గణపతి 1468 లో రాజ్యాధిపతి 1497వరకు పాలించాడు. అతడు పిఠాసినానికై, అతని సోదరుడు హంపిరునితో పోరాడవలసి వచ్చింది. ఈ గణపతి అంతః కలహాలు వీలుగా, 1469లో అప్పటిలో చంద్రగిరి పాలకుడుగనున్న సోతువ నరసింహుడు ఒకైకైవ్య ముని నెరిసి ఉదయగిరి దుర్గాన్ని స్వాధీనం చేసుకొన్నాడు. 1476 నాటికి అతడు మదిరవటం వరకు గల తిరాంధ్రకూమరి లోగొన్నాడు సోదరునితో కలహమేర్పడిన పునఃసృష్టమైన గణపతి 1476 నాటికి కాని తన అధికారం నిలదొక్కుకోలేకపోయాడు. 1484 నాటికి అతడు కొండవీడు వరకు తిరిగి వెలుచుకొని, 1489 లో ఉదయగిరిని ముట్టడించాడు. అంతవరకు చంద్రగిరి పాలకుడుగనున్న సోతువ నరసింహరాయలు, 1485 లో రాయ పిఠాసినమెక్కాడు. నరసింహరాయలు ఈ ఉత్తర దండయాత్రను స్వయంగా ఎదుర్కొన్నట్లున్నది. సోతువ నరసింహుడు పునఃసృష్టముని చేతిక్రింద కృతకముగా ఉదయగిరి దుర్గాన్ని పునఃసృష్టమైన గణపతికి సమర్పించి విజయల పొందవలసివచ్చింది (65). పునఃసృష్టముడు పూసపాటి అసవ కూపాలుల్లో తన పృథినిదిగా ఉదయగిరియందు నిగ్నాడు (66). కొండవీడు, ఉదయగిరి దుర్గాలను నిలుపుకోలేక పోయా

ననే దిగులుతో నరసింహరాయలు 1490 లో మరణించాడు. ఉదయగిరి దుర్గం, దానికి సంబంధించిన రాజ్యము, ప్రతాపరుద్ర గణపతి (1497-1538)కి పునఃసృష్టముని నుండి పంపించబడింది.

తిరాంధ్రమునకు దక్షిణ ద్వారముని రెప్పదగ్గరి ఉదయగిరి దుర్గము. 1509లో విజయనగర వ్యవసంహారనాన్నదిష్టించిన కృష్ణదేవరాయలు, ఎట్టుండి 1513 లో ఉదయగిరి దుర్గాన్ని గణపతులనుండి తిరిగి గెల్చుకొన్నాడు. కృష్ణరాయల ముట్టడి 18 నెలలు అగినదని, కోటలోనికి ఒకేసన్నని ప్రవేశమార్గముండినదని, రాయలు ఇండ్లను కొండలను పిండిచేసి తన సైన్యము ప్రవేశించుటకు మార్గాలు ఏర్పరిచాడని న్యూనిట్ చెప్తాడు (67). అప్పడక్కడ దుర్గనందకుడుగా మన్న ప్రతాపరుద్ర గణపతి పసితండ్రి తిరుమల రావంతరాయలు కృష్ణరాయల శరణుకొచ్చి తొంగి పోయాడు. కృష్ణరాయలు ఉదయగిరి విజయాన్ని సగర్వంగా 'అముక్త మాల్యద'లో అట్లా చెప్పుకొన్నాడు.

“ఇది కర్ణాట ధరాభృతి
స్థిరభూ హేలాకలభృతరా
దుదయోర్వర తత్త్వ
వ్యక్తక నవ్యోపాయనోష్ఠివ ర
త్న దృఢవత్తక కృష్టరా
య ననుభాభ్యక్షోదితా ముక్తమా
ల్యద నాశ్వానము హృద్య వ
ద్యముల నాద్యంబై మహింబోల్పగుకా”.

కృష్ణదేవరాయల పూర్వదిగ్విజయాన్ని తెల్పే శాసనాలు ఉదయగిరి దుర్గంపైన నాలుగు కలపు (68)

ఎడనెడ చేయబారినను, అరవీటి వంశజులలో దివరివారైన మూడవ శ్రీరంగదేవరాయల కాలం (క్రీ. శ. 1642-1678) లో గోంకొండ కుతుబ్ షాహిల సేనానాయకుడు మీర్జామ్మ 1645 లో ఉదయగిరి దుర్గము నాక్రమించువరకు, ఉదయగిరి దుర్గం, నెల్లూరు మండలం విజయనగర పాలనలోనే ఉన్నట్లు చెప్పవచ్చును. నెల్లూరులో, రంగనాయకస్వామివారి తిరునాళ్లలో పంచావళిం వారి మర్యాదలనుగూర్చి కావు, కరణాల సమ

క్షంలో దేవర కట్టడను తెలిపే మొదటి శ్రీరంగ రాయ (1578-74) శాసనం ఉంది (68ఎ).

నెల్లూరు తిరుతెన్నులు

నెల్లూరు రంగనాయకస్వామి దేవళంలో 12, 13, 14, 15, 16, శతాబ్దాల శాసనాలు ఉన్నాయి. ఈ శాసనాల్లో ఉన్న సమాచారాన్నిబట్టి నాటి నెల్లూరు తిరుతెన్నులు కొంత అర్థంచేసుకోవచ్చు. నాటి నెల్లూరు, దేశపునాథుకొని దర్గా మిట్టి, మూలాపేట, రంగనాయకుల పేటలు వరిమిల మయినట్లు కనవడుతుంది. రంగనాయకస్వామి దేవళంకోకాక, పెద్దమసీదు దగ్గర, కాపువీటిలో, చిన్నబజారులో, దర్గామిట్టిలో, అరుగోలమ్మ దేవళంలో, కల్వేర్ కడెలో కొన్ని శాసనాలు లభించాయి. రంగనాయకస్వామి దేవళంలో దోతులవాటి, వారి సామంతులుగా వున్న తెలుగు దోతులవాటి తమిళశాసనాలు 25 చాళా ఉన్నాయి. వీటిలో కగం మూడవ కులోత్తుగుడి కాలం (1178-1226) బాటివి (69). ఈ శాసనాల్లో అంకా నెల్లూరు “అయంగొండ దోళమండలం లోని దేదికుల మాణిక్యవలనాటి యందలి వరై నాటి విక్రమసింహపురమును నెల్లూరు” అని పేర్కొనబడ్డది. నేటి రంగనాయకుల పేటను ‘తిరుప్పాడ కడల్’ (పాలకడలి) అని దేవరార్చి ‘దిత్రమేలి నిల్లగర్’ అని, దేవర్తి ‘పట్టికొండ పెరుమాళ్’ అని శాసనాలు పేర్కొంటాయి. వారి వార రాయల (రెండవ) నాటి (1400-01) ఒక తమిళ శాసనంలో ఈ దేవుడు ‘శయనరాయన పెరుమాళ్’ అని చెప్పబడ్డాడు. సుందరపాండ్యుని నాటి ఒక తమిళశాసనం, దేవళంలో ‘సుందర పాండ్యశంధి’ అని అ రాజు పేరకు ఒకమండపం కట్టి, అక్కడి నిత్యోత్సవాలను మోడేగుంటలో కొంత యా మి ని దానంచేసినట్లు తెలుపుతుంది. క్రీ. శ. 1400 నాటికి ఉండి, దేవళానికి మధ్య పెన్నానది పారుతుండేది. నాటివారైన అక్క న తన విక్రమార్క చరిత్ర, విడవ అశ్వాసంలో, నెల్లూరును, పెన్నను రెండు పచ్చాల్లో వర్తిస్తూ, వివాకిని, ‘వట్టణాంతర పీఠ’ యందు ఉందని చెప్పాడు. అందుకే ‘పెన్నదాటికే పెరుమాళ్’ సేవ అనే నానుడి ఏర్పడ్డది.

65. సరస్వతి విలాసం
66. ప్రబోధ చంద్రోదయం అసవ కూపాలుడిని గూర్చి “గణపతి సురథాణి గడిదుర్గములకై

నేరాణ వజ్రాపు బోరుతలుపు” - అని చెప్తుంది.
67. Forgotten Empire
68. Nellore District Inscriptions,

Udayagiri, 37, 38, 40, 41
68ఎ అదే, Nellore 54
69. నూదిక 19 క్రింద చూచేడి.

ఉగాది

శుభాకాంక్షలతో

గ్రామ్మ : "లంగర్"

ఫోన్ : 255

దక్షిణ భారతదేశంలో ప్రసిద్ధిగాంచిన

లంగర్ చుట్టలు, నశ్యము

ఘాటు, కమ్మదనము, సువాసనకు
ప్రఖ్యాతిగాంచినవి.

సింహపురి వాణిజ్యమండలి

స్టోకహమ్స్ పేట - నెల్లూరు-2.

పింగళ వత్సరం వర్తక వాణిజ్యవర్గాలకు అన్నివిధాల ప్రోత్సాహకరం
కావాలని ఆకాంక్షిస్తూ,

జిల్లాలోని వర్తకులెల్లరూ మండలిలో సభ్యులు కావలసిందిగా
కోరుతున్నాము.

వై. వెంకటేశ్వర్లు
అధ్యక్షుడు

కె. సుబ్రహ్మణ్యగుప్త
కార్యదర్శి.

చిత్రమేళి విజ్ఞానం

ఈ రంగనాయకుల దేవళాన్ని నిర్మించినవారు నెల్లూరు కాపువారిని పై వదం నూరిస్తుంది. మధ్యయుగంలో చిత్రమేళి వారు సంఘంలో తమ హక్కులు సాదించుకొని నిలబెట్టుకోవాలి, సమయోదల ప్రభుత్వం యొక్క తమ కార్యకలాపాల నిర్వహించడానికి ఒక వ్యక్తి సమయం (Guild) గా ఏర్పడేవారు. వ్యవసాయం వృత్తిగా కలవారందరు (వారి కులంతో నిమిత్తంకేసునా) ఏర్పరచుకొన్న సమయాన్ని తెలుగులో 'కాంపు' అనినాలో "చిత్రమేళి" అనే పాతకేళనామంతో పిలిచేవారు. ఈ సమయాలంతా వారి వారి వృత్తంను, మనకలను ప్రతిబింబించే చిత్రమేళి తేరి చిత్రమేళి ప్రకటిత అయ్యి ఉంది. "శ్రీమతు: తూమి వైకావాం శ్రీమద్దోక్షి: శివినాం వర్షలోక హితాన్ న్యాయం దితమేశన్య శాసనం శివకాం. ఏకత్వాలనం చావ్యపాపణమ్ శాసనమ్ తూమి వైకావాం చావ్యర్ష కులార్పమ్" (70). ఇక్కడ "చావ్యవర్ష" అనే పదానికి నాలుగు వర్ణాలనుండి, నల్లు వర్ణంనుండి అని వంటిచుని వివిధంగా అర్థాలు కలెరు. అది ఏమైనా, ఈ "చిత్రమేళి" లేక "శాంపులు" సమయం నిర్మించింది కాబట్టి రంగనాయకుని దేవళం శాసనాల్లో 'చిత్రమేళి కిల్లగర్' (చిత్రమేళి కిల్ల వేవళం) అని పేర్కొనడం. ఇది దొరికిన తొలి శాసనాలు 12వ శతాబ్దిగా ఉంటుందే, ఈ దేవళం దోహద ప్రాధవ్యం కలిగి వచ్చిన తర్వాత, అంటే క్రీ. శ. 1000 తర్వాత నిర్మించిన పుడ వచ్చునని అహ. జయగౌడ చోళమండలంలోని అనేక నామం "కాంపులు" కలసి, క్రీ. శ. 1197-98 లో 'తిరుప్పార్ కడల్ చిత్రమేళి కిల్లగర్' (రంగనాయకులపేరు చిత్రమేళి కిల్లగర్) లోని తమ 'సమయ' సమావేశ స్థానమైన 'చిత్రమేళి మండవం'లో సమావేశమై 2200 కులి (చూచిస్తే) తూమిని అకరంగా దేవుడికి దాంపించారు. అదాన శాసనం క్రింద వివిధ 'కాంపు' సమయాలనాయకులు చేరాడు కేళాడు (71).

రంగనాయకుల దేవళంలో శివమైన శాసనాల్లో అదే కాలక్రమంలో మొదటిదిగా కనపడుతుంది. అదేలాల్లో చదివ్వచ్చి సమయం తమ సమయం పేరు దేవళమని నెలకొల్పేవారు.

సాలేశ్వర-అగసాలేశ్వర

నెల్లూరు పట్టణంలో దొరికిన శాసనాల్లో సాలేశ్వర, అగసాలేశ్వర (72) దేవుళ్ళు చెప్పబడ్డారు. ఈదేవతలూ దర్గాయిట్లలో, చెరువట్లకున, ఇప్పుటి గోరీలయిట్ల ప్రాంతంలో ఉండిఉండవచ్చు ఇరు కాలపు గుడిగొని ఒక శాసనం సాలేశ్వరట్టి పేర్కొంది.

నగరేశ్వరడు

"రక్త సమయాలను (Trade Guilds) "నగర" అనే పాతకేళనామంతో పిలిచేవారు. నెల్లూరులో ఒక నగరేశ్వరస్వామి ఉండేవాడు (73)

మనుమనిదేశ్వర-మనుమకేశవ

'మనుమ' నామం కలెన తెలుగుదేశావాల తమపేర నెల్లూరులో 'మనుమనిదేశ్వర' 'మనుమ కేశవ' దేవాలయాలను నిర్మించి, నానికి అనేక దానధర్మాలుగావించినటు శాసనాలుచెప్తాయి (74). ఇవి మూలపేరు, దిన్నబకాసులమధ్య ఉండిఉండ వచ్చు. నెల్లూరుకు తూర్పునవున్న కట్టాపట్టణంలో మనుమనిదేశ్వర, (గండ) గోపాల అలయాలు ఉన్నాయి.

ఇసుకాలమ్మ

నెల్లూరు చెరువు ఒడ్డునవుండే నెల్లూరు గొళు దేవత ఇసుకాలమ్మ దేవత కూడా చాలాపురాతనం. "వైకా-చోళు" అనబడే నెల్లూరు చెరువునుకాక తీరు గజవతి నిర్మించాడని ప్రతాపరద్రత తెలుపు తుంది. కాకతీయ సేనానులు ముప్పదినాయలనికి, అతనికొడుకు పెద్దగడ్డుడికి పుట్టగా, "నెల్లూరు తూమికి నెల మూడు వర్షములు కువకా ధనకనక సమృద్ధిగానున్ను", వారి భృత్యులు "ఇసుకలా వరమేశ్వరికి" కొన్ని దానధర్మాలు చేశారు (75).

దిలయనగర సామ్రాజ్య ప్రతినిధిగా ఉదయగిరిని పాలిస్తున్న సావర్ణ ఒకయలు కాలంలో (1864-65) అదిగారి కాలచింతారం అనే అయన ప్రతి ముక్రవాకం సంత ఏర్పాటుచేసి, సంతలో "నానా దేశి పెక్కండు" చిరక్కునుండి వ నూ ల య్యే వర్తకనుంకాలను "యరుకలా వరమేశ్వరి" అంగ రంగ లోగాలకు ఇచ్చేటట్లు కట్టడిచేశాడు (76).

నాగేశ్వరస్వామి

రెండు శాసనాలు నాగేశ్వరస్వామి దేవళాన్ని పేర్కొంటాయి (77). ఈ దేవతలన్నీ అసమాన పూజనైన తుమ్మపాలనలో భవనంకావించ బడ్డాయి. దర్గాయిట్లలోని గోరీలలో, నెల్లూరు పెద్ద మసీదులో ఈ శాసనాల్లో కొన్ని దొరకడమే దీనికి ప్రమాణం.

హరిహరనాథుడు

పోగా మిగిలిన, వేటిదొరికిన శాసనాల్లోనుంది, ఇన్నిదేవతల. దేవుళ్ళపేర్లు బయటపడినా హరి హరనాథుడిపేరుగారి, అతని దేవళంగాని ఎక్కడా పేర్కొనబడలేదు. తిక్కనకు దశకుమార చరిత్ర అంకితం చేసిన కేసన, అపుస్తకంలో ఒకపద్యంలో గావించిన నెల్లూరు పురవర్ణనలో, హరిహరనాథ వ్యసక్తికేడు. తిక్కనకు నూరేళ్ళ తర్వాత ఉన్న వాడైన, జక్కన విక్రమార్క చరిత్రలో చేసిన నెల్లూరు పురవర్ణనలో హరిహరనాథ ప్రసక్తికేడు. వేటూరు ప్రకాశరశాస్త్రిగారు 'చాటు పద్యవడి ముంజి'లో సేకరించిన నెల్లూరు పుర వర్ణననుతెలిపే చాటువుల్లో ఈ దేవుడు కనపడడు. వీటన్నిటికీ చూస్తే నెల్లూరులో హరిహరనాథ దేవాలయం వున్నట్లు ఒకపదమ కాపున హరిహరనాథుడు "రక్కాచైతన్యికి" వండిన తిక్కన ప్వస్తుమున కాందిన

"సుగనదియు గాళందియు పెరసిగట్టి కాంతిపురంబు శోభిల్లు శాంతమూర్తి నామనలు నానందమగ్నముగజేయ నెలమి నన్నిదిసేసె వర్యేశ్వరుండు" మాత్రమే.

70. Nellore District Inscriptions, Nellore 55; South Indian Inscriptions VII, 129

71. Nellore District Inscriptions,

72. „ Nellore 81, Nellore 51, 50

73. „ Nellore 82

74. „ Nellore 91, 88, 87, 85; 83

75. „ Nellore 80

76. „ Nellore 78

77. „ Nellore 94, 51.

Grams : Consumers.

Phone : 16

The Nellore Central Co-operative Consumers' Stores Ltd., Nellore.

REGD. NO K. 222. NAWABPET - NELLORE-2

Distributors of essential commodities through its depots attached with Fair Price Shops and serving the public at large in Nellore Town area and also dealing in mill-cloth at cheap and reasonable rates and all varieties of controlled cloth to weaker sections in Nellore District. A Branch of our stores is opened in Jalagam Vengala Rao Municipal Buildings which is in the nerve-centre of the town to cater all the requirements of the public under one roof. It has also entered the field of Colleges to serve the student population under 20 Point Economic Programme of Prime Minister of India by opening depots in College premises.

Sri S. Nageswara Rao,
C. S. R./Executive Officer.

Sri V. Veeraiah,
President.

శ కుంతల - దుష్కంతుడు

*** శివారెడ్డి ***

చివ్వాడు తారతమ్య ము
అన్యాయము మీను, దాన్ని అధారముగా
ఎన్నోమార్లు, కూర్చుంటు,
కొన్నిటి వదిలేశ కథను క్లుప్తముచేశా.

ఎవరీ బంగారుబొమ్మ
నవలారత్నము, అవర నందనవరమి
అవరాలు, మాత్రంక,
నవనీతపుముద్ద దోచె నా వృద్ధయమ్మకా.

అందాఁబిలి, పుష్ప కు
రందము, వయ్యారికామ, రాజ్యంక్షి, యం
దిందిర సన్నితకుంతల,
జీందరదన యా యహుర్వ కోమలి యెవతో!

ఏమి కన్గన సోమగ
మేమి వెచ్చడఁజీరు, యిది నిర్జర క
న్యాయమియ్యి, కిన్నెర గతి
గామియ్యి యిట్టిదాని గనవెచ్చోటకా.

కన్నవారెవరో చివ్వాది పొన్నారి
చిన్నదాని వల్లెసీమ యేదో
అడిగి తెలుసుకంట అందాక చిత్తమ్ము
కురుటందదు నేను కోలకోను.

కతివమైన శిలాని కదిగి నీరైలావు,
మోగురెత్తు యోడుమోట, కవుల
కంఠు నరుగురెత్తు కలకండ గురిపించు
కన్నెమిన్న ప్రైగారి పోక!

ఎవరమ్మాయిది? యావని
మెవరిది? నీచామధేను మెయ్యది? మా క
న్గన కన్యమాయె కన్గన
చివరింపవె నీ చరిత్రచిత్రదముగాగకా.

వేటాడి అలసివచ్చితి,
కోటి యెచ్చోట గలదె భోజనహోటలో?
లోటాకాఫీ, ఉప్పున
చాటుకు కేసోమకోల వనమధ్యమునకా.

అందరందెగొప్ప అతివికల్పారమ్ము
దానదర్శముల్లో దీనిమింది
గట్టి బేదిశేదు అది దక్కకాస్త్రాం
నొక్కివలకు, తెచ్చి గుక్కతడుపు.

మారవేరిచ్చి వచ్చుతడంగటాప
నన్ను, పెళ్ళిగాలనాకు, నేను
తగిన మ్యాదికారకు తంటాలుజకుతుండ
మరియ వోదిదంగ గడవతుండ.

శోకిమ్మకోరకు నాకుడి
బేసిలో రేబిల్లుబాది సెప్పొడబ్బా
యీ! త్వరలో లామారే
దై తిరద్దాను, దానికై చూస్తుంటా.

వారువీస నాతో వేరానికొబ్బారు
వందలాది, నాకు యెంతవఁనో
మనసుతో, ఎంతోమంది నంబంధాలు
త్రోసిపువ్వు, అమ్మా రాసిపెట్ట!

కోడెప్రాయమొచ్చి కోడికూశేళాక
పూరుకోడు తొడిమ పూడినాక
యెడైచుడై మనసు అడ్డాకలాగుద్ది
మాపురేపుంట్టి పూపుతుంది.

అస్తిపాస్తీవుంది, అద్దాలుమహలుండి,
మూలమూర్తి దబ్బు మూలుతుంది,
కారగీరువుంది కాని లాభంలేదు
కలికి నీకుదెలుసు కారణమ్ము.

తదువుకున్నదైతె సవరణంగారమ్ము
లక్కటామ్మ నాకు ముక్కుమొగము
వొక్కటాపెదాలు తక్కింది యెట్టున్న
నగ్గుకుంటి, వస్త్ర చక్కదనము.

కన్నె నాకునపై కట్టుంతో పట్టెడు,
హరిషి చూపరైతె మాకు కొలము
తుకము అవసరంల, మర్యాద ముఖ్యమ్ము
అంతవిరకె, నాది వింతపైపు.

ఉరుకుకారు కొందరంబలాటవడుకారు
నూటుకొరకు, హేటుబూటుకొరకు
రిస్తువాదికొరకు బెట్టిన క్రమైన
పుసైగట్టుకారు పొయ్యి మెట్టో!

బాలమందిపిల్ల నీలాగవుండేది
ఫేసు నోసు, నాకు క్లాసుమెట్టు
వియ్యె పొసైంది వీరింతి అమ్మాయి
ఎక్కుతుందో యివ్వదేమిందో!

కన్నవాడులేదు కడలేసామ్యాయ
చిన్నవాడె చివరి వేరినాడు
సగలమునకు నాదె సర్వాదికారమ్ము
మందెపెత్తనమ్ము మాటకంట!

లేదోయి కందిపోయెను
పూటోటకు నీరుపోసి ప్రొద్దొస్తము, నా
లేదో వారేస్తుండి
నీదువునికొస్తా గూడె నీరొతుండి!

మల్లెసారతంల, మొల్లసాళాగళంల,
మావిచివురుటాకు మార్గవాల
కన్నుగవకుచిందు కైసేయు నీమేను
కాళగలదె యెండ తారమునకు

నిండుయ్యోనాన్ని, నీలేకప్రాయాన్ని
పైనపిల్లు, బ్రాక్షఫలరసాన్ని
మట్టిపాలుదేసి మడిగట్టికూర్చుంటె
పూరుకోడు కుర్రకాడకాస్తె

రంగువీను మేల్కొంగారు సాధాల్తో
తరిపివెన్నెల్లో తమ్ముపూల
పానుపుల్లో పతము వవళించు కలహంసి
బెట్టిపాలుదేసె దెనడ్డిమ్మా!

తులసిపూసలేల, తూతుతు రుద్రాక్ష
పేరులేల, నారదీరలేల?
పెళ్ళిగాని అడవిల్లరిలాగుంటె
ముందుకెవరురాకు ముట్టుకోరు!

WISH ALL OUR
MEMBERS
CUSTOMERS & WOKRERS
A Happy & Prosperous
NEW YEAR

B. Krishna Reddy
President.

L. Venugopal Rao
Secretary.

The Nellore Dt. Lorry
Owners' Association.,
Stonehousepet — NELORE-2.

అడుపుట్టుతనకు అసలైనభాగ్యము
టారికరిక రత్నరూపము
మంగళప్రదము మాంగళ్యమంతాను,
యెవ్వరొక దానికొప్పుకొరు

గాతరైనుకొరు కాతానుగావంతు,
వనువు యానుకొరు, పైటనగము
రవికవగము, రానురాను నాగరికము
ముదరతుంది యిల్లో ముద్దియల్లో!

వట్టుగొమ్మలేక ప్రాణిదీకష్టము
దుస్తరము మిగుల దుర్లభము
పువ్వువోడి లలిక పుడవనయోగము
అంటు స్త్రీ ఏ:కొ అనసరము

వదువు సామున్న, వంస్కారమెంతున్న,
దాసినమున్న, భవమున్న
యాకాకర లేకనాతి తీరికయాక
సాగవోడు, అరికి సార్థకం!

మగువలేని లేద మగవానికేగాని
పాతికేళ్ళకన్న పైనందితె
పేరుగడితె పెళ్ళి పేరికి తిగుతుంది
అ గిరాకి కాస్త తగిపోద్ది!

వక్కచూటతెస్త వద్దంటే వొకవేళ
కాదనంటే నేను కాదవట్టు
నిన్నురాణిదేస్త నిను పూ:పూతిస్త
కోవలా-గి నాడు కోర్కెదీర్చు

ముద్దుబెట్టుమంటే ముఖము తిట్టిస్తావు
కొగిలిమ్మనంటే కసుకాపు
ముత్తెపోగడతాప్తి మునికన్నెకు మీకు
వాయిదేస్తే పోను వడలుకోను

రచబడ్డనొచ్చి రమ్మంటే, కొగింట
జేర్చమంటే, కోర్కెదీర్చమంటే
పెట్టుకాపుకాపు నిట్టిపోలేస్తావు
మరిదాన్పు పోతెవళ్ళరాదు!

యైకయిండిగంట అమ్మాయి! పోవాలె
ప్రాద్దువోతే దాకొ పుతుగలుగు
సిగ్గదేల నన్ను బేపట్టు నెలవంక
దేరికొక లేనిపోంకంక?

ఎత్తిపోడిదినాను ఏమేమో అన్నాను
తవ్వనైదు, రాకు తడవ తడవ
అలుచగలమైతే తదివేరెడయము
జన్మరెన్ను పైమువేస్తుబెయకు

రాకమా! గీకొ రాగూడదనిగాదు
నాకు నీపై ప్రేమ లేకగాదు
నిండమోశ్యులళ్ళ నీదాన్ని నువువోతే
దెచ్చ? నీకుయేమి వచ్చబిమిడ!

ప్రాణలాడుతారు, పైపైవందతారు
కోర్కెదీరినాక కొంపదీసి
పుడకుతారు మేమురమ్మల్లోనెద్దాక,
మీమొగోరు దొంగస్వాములంది

మగవాడు వెంటుందితే
సిగమెక్కిరిలాక్కరిస్తే సిగ్గువిడిస్తే
తెగందితేపాపాడి
యెగందితే అడమాసి ఎంతేస్తదిరా?

నొక్కిమోలివంట, చెక్కిళ్ళుముద్దాడి
విరుసుమరుసు విడిదిపుచ్చి,
అ శకుంతలమ్మ అ పైన అగచాట్టు
వడ్డపాట్లు నేనువలికెదెట్టు?

దొడ్డివార్నివోతే దోషంల మగనాలు,
తాళిమెళ్ళో వుంటెదాలు, యెట్నో
వడితెకాలుతారి పావమ్మనేరమ్మ
కన్నెపిల్లలైతే కరిసరిక్ష!

తవ్వశకుంతలదంటే
వొప్పకొడు అడతాతి, పుళయులదని నే
తెప్పి తప్పించుకుంటా,
యెవ్వడు యాలాగువుంట యెందుకుతంటా?

శృంగారమంటే కవులకు
బంగారము, యేటికొంత తారైనా, కో
సంగులకర్ణముగాదె
సంగతి, చదువేరు వారిసభ్యత వేరూ!

ఉగాది శుభాకాంక్షలతో

శోధన్ పెయింట్స్

శోధన్ నగర్, నెల్లూరు-3.

అందమైన 'ఒలూసెమ్' సిమెంట్
పెయింట్స్ తయారు చేయువారు.

*Our Ugadi Greetings
to one and all!*

The Nellore Dt. Rice Millers Assn.,

NELLORE-524002.

Cables : ASHOK.

Codes : BENTLEY'S
Phone : 307

Ugadi good Wishes to all our Customers

ASOKA EXPORTS CO.,
MANUFACTURERS & EXPORTERS OF MICA

Head office

GUDUR

NELLORE Dt. (A. P.)

Branch

GIRIDIH

(Bihar)

P. Pola Reddy – Managing Partner.

అర్మోగాన్ నుంచి
మదరాసుకు...

మూడువందలయేళ్లనాటి విషాదగాధ

పోర్చుగల్ వ్యాపార స్థావరాలవల్ల ఆరువ శతాబ్దంతో నెల్లూరుకు చారిత్రక ప్రాధాన్యం ఏర్పడింది. తూర్పుతీరంలోని పులికాట్, అర్మోగాన్ యూరప్ వర్తకుల అధిపాదీన స్థావరాలలో ప్రముఖమైనవి. తద్వివాద 1606లోను, అంగ్లేషువాళ్ళు 1611లోను మదిలీపట్నం చేతకు వ్యాపారానికి, గోల్కొండ అధికారుల హక్కుత్వమూ, దమననీతి వాళ్ళ సురక్షిత ప్రాంతాలకు తరలిపోయేటట్లు చేశాయి. తూర్పుదీవులకు విస్తృతంగా వ్రల్లి ఎగుమతి చేయడానికి అనుకూలమైన దక్షిణ తీరంవారికి అవకాశం అయ్యాయి. 1610లోనే తన వారు పులికాట్లో కోట నిర్మించుకున్నారు. ★ ఆంధ్రప్రదేశ్ లోని మొత్తం కోస్తా తీరంలో నాలుగోంతు-150 మైళ్ళు నెల్లూరు మండలానికి ఉంది. 17వ శతాబ్ది అంతా తనవాళ్ళదే వ్యాపారంలో పైదెక్కిగా ఉండేది. తన వాళ్ళ పెట్టుబడులు, ఎగుమతులు, లాభాలు ఇతరులకు అనూయాయనకంగా ఉండేవి. అంగ్లేషువర్తకులు తనవారికో ఎంతపోటీపడి వ్యాపారం చేస్తున్నా, తరచుగా ఋణాలకు తనవారే గతి అయ్యేవారు. 1612 నాటి మలక్కా వస్త్రవ్యాపారానికి పులికాట్ ప్రధాన ఆధారంగా ఉన్నట్లు తన రికార్డులు పేర్కొంటున్నాయి. 9 కోరమాండల్ తీరకాళి పరిధి విస్తృతపరచడంతో పులికాట్ 1617లో తన గవర్నర్ పీఠమయింది. అంతటితో పెట పోలి, నోవోపోర్టు, నాగపట్నం, దేవానాంపట్నం, గోల్కొండ, చాలకొట్టు, దాక్షిణ్యం, భీమురి పట్నం, మొదలైన తద్వి వ్యాపారకేంద్రాలన్నీ పులికాట్ పరిపాలనలోకి వచ్చేవాయి. మొగల్ చక్రవర్తులు 1689లోను, 1712లోను, 1718లోను తద్వి ఫర్మానాలను బాయవరచారు. ఐతే

1689లో మద్రాసులో ఈ స్థితి ధియోకం పెని స్థావరం ఏర్పరచుకొనడంతో అంగ్లేయుల దళ తిరిగింది. తనకంపెని అధిష్టమైన పరిస్థితుల్లో 18వ శతాబ్ది దివరికా అంగ్లేషువాళ్ళపై ఆధార పడి మనుగడ సాగించవలసి వచ్చింది.

తద్వివారు సహజసిద్ధమైన నావికులు. వారు అచ్చడప్పుడే స్పెయిన్ రాజరిక బంధనాలను తెంచుకొని, పోర్చుగీసువారికో ఎంతతెగనియుద్ధాలు చేసి సముద్రాధిపత్యం అయ్యారు. ఐరోపా వివశిః కేంద్రమైన లిస్బన్ కు గ్రహబంధులై, లిస్బన్,

వచ్చింది. ఈ తతంగమంతా తనవాళ్ళ పులికాట్ తీరంనుండే జరిపారు. దివరకు తన వాళ్ళ మదిలీపట్నంలో ఉండి వ్యాపారం జరుపుకొనే దుకు, గోల్కొండవాళ్ళు అగీరించవలసి వచ్చింది ఈ సంఘటన విజయనగర కాలం గోల్కొండ రాజ్యానికి వెలువల సగిన వ్యాపార స్థావరాలండ తమే వని మోర్ ల్యాండ్ పేర్కొంటాడు. గోల్కొండకు నాకాబలం లేదు. అందుకల్ల మదిలీపట్నం పులికాట్ దయాదాక్షిణ్యంపై ఆధారపడవలసివచ్చేది. తూర్పుతీరంలో అధికారికి తనవారిగల కొద్ది

శ్రీ మలైరెడ్డి పట్టాభిరామరెడ్డి ఎం. ఎ.

వెనిన్ మహానగరాలు వెనుకబడిపోయినతర్వాత అమెస్టర్ డామ్ బరోపావ్యాపారానికి పెట్టుండికేంద్రం అయింది. ఒకకాలంలో లండన్ మహానగరంకూడా అధిక సహాయానికి, పెట్టుబడికి, తన వాళ్ళ పై ఆధారపడవలసి వచ్చింది. తనకంపెని 17వ శతాబ్దిలో అధికభాగం, ఆంధ్రకోస్తాలో అత్తున్నత దళతో ఉండింది. క్రయానికిగాని, కయ్యానికిగాని పులికాట్ వారి కర్మాగారమూ, కోటకూడా అయింది. గోల్కొండ నవాబుకూ, చందగిరి వ్రభువుకూ, వారి సామంతులకూ సురక్షితమైన పులికాట్ కోటనేమీ చేయలేకపోయారు. సముద్ర యుద్ధంలో కారతీయుకు తనవారికున్న శక్తి సామర్థ్యాలులేవు. ఒకసారి గోల్కొండ అధికారులు తనవారిని బాధించగా, వారు మదిలీపట్నం నుండి తరలిపోయి అరేవును చుట్టుముట్టారు. దిట్టదివరకు గోల్కొండ వ్రభుత్వం సంగ్రహించులకు దిగి వారికో ఒక అంగీకారానికి రావలసి

సాయుధవౌకలే తోడ్పడ్డవనికూడా మోర్ ల్యాండ్ ఈ సందర్భంలో వ్యాఖ్యానించాడు. ఈ దిన్న సంఘటనే 17వ శతాబ్దిలోని భారతదేశ పాఠకుల బహిషతను వ్యక్తంచేస్తున్నది. కేంద్రప్రభుత్వం బహిషపడిపోకున్న ఐరోపాలో విజయనగర సామ్రాజ్యంలోని సామంతులు, నాయకులు పరస్పరం ఎంతెగని అంతఃగలవలతో, కయ్యాలో తమ అస్తిక్యాలు వచ్చే ప్రమాదార్పకూడా గమనించలేని స్థితిలో ఉన్నారని స్పష్టమవుతున్నది. పోర్చుగీసులు మినదేశంలో నిర్మించిన స్థావరాలలో తనవాళ్ళ 'గెల్లియో' మొట్టమొదటిది. ఈ నిర్మాణం అర్మోగాన్, మద్రాసులలో ప్యాక్టరీల స్థాపనకు దారితీసింది. ఈ సందర్భంలోనే ఒక విషయం చెప్పకోవాలి. యూరప్ వర్తకులకు దళారులుగా, పెట్టుబడిదారులుగా ఉండిన స్థానిక వర్తకులు వ్యాపార నిర్వహణలో వారిని ఆదర్శంగా గ్రహించి ఎందుకు

★ Though Pulicat was in the Madras district till 1863, greater number of Pulicat lake villages were transferred to Nellore district in the year, and added to the Gudur Taluk at the Sriharikota Division. Rundall's Revenue Settlement Report (1870) Para 2; G. O. 7th January 1863 No. 16.

మాన్యుడు, మహాదాత
శ్రీరీకాయుడు

దొడ్ల సుబ్బారెడ్డికి

స్మృత్యంజలి

(Space Donated)

పురోగమించేటో అశ్వశృంగారాదు. ఒకకాల్లా పాటు యూరపు వర్తకుతో అంతటి సంబంధాలు కలిగి ఉంటేకూడా, వీళ్ళ అతీతనతో ఎటువంటి అభివృద్ధి కనపడదు. ఈ మండలంలోని స్థానిక పరిపాలకులుకూడా తమలో కాము కి మలాడు కుంటూ, ఒక గొప్ప అవకాశాన్ని గుర్తించలేదని విస్తుంది.

గోల్కొండ అధికారులు చూటమాటికి ఇంగ్లీషు కంపెనీ వాళ్ళనుకూడా కాదిచసాగారు. 1626లో ఇంగ్లీషువాళ్ళుకూడా అక్కోగాన్ కు వదిలి అయ్యారు. అక్కోగాన్ దత్తవ్యాపార శీఢమైన పులికాట్ కు 40 మైళ్ళదూరంలో ఉంది. వెంకటగిరి పాలకులూ స్థానిక వ్యాపారులూ ఇంగ్లీషు వారికి స్వాగత మిచ్చారు. వీళ్ళతో వ్యాపార ఒప్పందాలవల్ల అధిక లాభాలు గడించవచ్చునని వాళ్ళు భావించి ఉండ వచ్చు. ఇంగ్లీషువాళ్ళు అక్కడ కోటకట్టుకోకుండా నివారించడానికి, స్థానికపాలకుడికి దత్త వారు రెండు కుపాకులను అందజేసింది. అదే ఇంగ్లీషు వారు అందజేసిన ఫిరంగితో సంత్సృప్తి చెందిన స్థానికపాలకుడు అక్కోగాల్లో ఇంగ్లీషులు కోట కట్టుకోడానికి అనుమతించినట్లు ఇంగ్లీషు రికార్డులు పేర్కొంటున్నది. కోటకట్టుకోడానికే కాకుండా, ఎగుమతులమీద మూడుశాతం, దిగుమతులమీద ఒకశాతం సుంకంతో వ్యాపారం సాగించుకోడానికి నాణాలు ముద్రించుకోడానికి, కిక్కిరిస్తూ చేసుకో దానికికూడా ఇంగ్లీషువర్తకులు అనుమతిపొందారు. వాటి రికార్డులనుబట్టి, ఇంగ్లీషు వర్తకులు అస్థలానికి రాకముందే దానికి అక్కోగాన్ అన్న పేరున్నట్లు తెలుస్తున్నది. స్థానికుడైన కరణం ఇంగ్లీషువారికి దేసిన సహాయానికి కృతజ్ఞతా సూచకంగా, వారాళని పేరు పెట్టుకొన్నారనడం చాస్తవలెకాదు. నిజానికి అపెద్దమనిషి అక్కాశావరుడై, క్రూరంగా ప్రవర్తించినందుకు అతణ్ణి కనగించుకుంటే తొల గించినట్లుకూడా తెలుస్తున్నది.

150 గజాల పొడవు, 100 గజాల వెడల్పు ఉన్న అస్థావరం నిర్మించడానికి ఎన్నో నివాస గృహాలను నేలపట్టు చేయవలసి వచ్చింది. 1626 మార్చి 1న ఇంగ్లీషువర్తకులు అందులో ప్రవేశించారు. దత్తవారిదానికి భయపడి కోటపై కుపాకులు నిలిపి, సైనికక్షమతో కోటను భద్రపరచుకొన్నాడు. “మనం కోటకట్టుకొని నిలబోక్కో గలిగితే లెక్కలేనంతమంది అచ్చా వశంచేసుకో గలం. క్రమక్రమంగా స్థానికాధికారాన్నికూడా

వశం చేసుకోగలం” అని మదిలీపట్టం లేవు ప్రధానాధికారి రామన్ మిల్ తమ ప్రధానకేంద్రం అటేయూకు వ్రాశాడు. అక్కోగాల్ కోట తప్ప అంతా నిర్మించాలని ఆయన పేర్కొన్నాడు. గోల్కొండవారి బొమ్మెనిగి నిరసనగా 1628లో మదిలీపట్టంలోని వ్యాపారకేంద్రాన్ని మూసివేసి, దాన్ని అక్కోగాల్ కు తరలించారు. అ సమయం లోనే దత్త వ్యాపారులు గోల్కొండవారిపై దాడి చేసి తమ హక్కులను పోషించుకున్నారు.

1629 ఆగష్టు 20న అక్కోగాల్లోని ఇంగ్లీషు వ్యాపారులు బాటలోని ఉన్నకాధికార కేంద్రానికి వ్రాసుకున్న లేఖలో తమ అర్థి దుస్థితిని, దైన్యాన్ని వ్యక్తపరచుకున్నారు. ఏమైనా సహాయం అందనిదే ఏమీ కొనసాగదని లేకుంటే దిల్లర వెచ్చాలకుకూడా దత్తవారిని దేహీ అని యాదించ వలసి వస్తుందని పేర్కొన్నాడు. 1634లో అక్కోగాన్ కాము భావించిన స్థాయికి చేరుకోలేదని దాని నిర్వహణాధికారిగా ఉన్న ఫాన్సిన్ దే పేర్కొన్నాడు. నౌకామార్గం లోతుగా లేదని, కావలసినంత వస్తుం తయారుకావడం లేదని, స్థానిక వాయుకుల పీడనతో వ్యాపారులు దరిద్రులై టోయారని వ్యాఖ్యాడు. పులికాట్ కంటే మంచి లేవు కోసం ఫాన్సిన్ దే ప్రయత్నించాడు. అ అరుకు దామెర్ల వెంకటరావు చెన్నపట్నంలో పారిశ్రామిక కేంద్రం ఏర్పాటు చేసుకోడానికి అనుమతించాడు. 1640 ఫిబ్రవరి 20న అక్కోగాల్ కోటను మూసి వేసి, రెండువేల వగదాల బాకీలు తీర్చివేసి దే, కాంగల్ ఇద్దరూ మద్రాసుకు చేరారు.

అక్కోగాల్లో ఇంగ్లీషు ఫ్యాక్టరీ మూతపడ దానికి కొన్ని ముఖ్యకారణాలను ఈ హిందు కోవచ్చు. దద్దివాళ్ళు ఎక్కువపెట్టుబడి వనరులు కలిగిఉండడం, వాళ్ళు నేతవనివాళ్ళకు మంచి కూలీలు చెల్లించడం, అందువల్ల ఏర్పడ్డపోటీకి వాళ్ళు నిలవలేకపోవడం జరిగిఉంటుంది. ఇంగ్లీషు వర్తకులు దద్దివారికి దూరంగా ఉండాలనికూడా భావించి ఉండవచ్చు. వాటి పులికాట్ వాయుకుదే దుగరాజపట్నంకూడా పరిపాలిస్తూ ఉండడం వల్ల, అ నాయకుడికి దత్త వ్యాపారులు తరచుగా మది బహుమతులొక్కటే కాకుండా, అంతర్య ద్ధాలతో సైన్యాలనుకూడా సమకూర్చి ఉండవచ్చు. ఈ కారణాలవల్ల అతడు దత్తవాళ్ళకే సుముఖంగా ఉండి ఉండవచ్చు. చంద్రగిరి ప్రభువు తమిళ దేశంలోని మధుర, తంజావూరు, చెంచి మొదలగు

పట్టాభిరామరెడ్డి

తిరుగుబాటుదారులైన సామంతులు తనకు మధ్య తటస్థప్రదేశాన్ని ఏర్పాటుచేయడానికి ఇంగ్లీషు కంపెనీవారిని అహ్వానించినట్లుకూడా పేర్కొన బడుతుంది. ఈ విషయంవల్ల, గోల్కొండ, వీజా పూరు సుల్తానుల దండయాత్రల కయంలో, తమిళ దేశంలోని అంతర్భద్రాంతో, కర్ణాటక పామ్రాజ్యం శిథిలదశకు చేరినట్లు స్పష్టంగా తెలుస్తుంది.

అక్కోగాల్ దుగరాజపట్నం అభివృద్ధివల్ల నెల్లూరుమండల భవిష్యత్తం ఎట్లా మారి వు దేదో ఒక్కమాటు అందనా వేసుకోవచ్చు. 1649-49లో ఇంగ్లాండులో రాజకీయవిప్లవం వచ్చిందిగదా! దాంతో లండన్ యూరపు అధికరంగానికి కేంద్ర మయింది. ఇంగ్లీషుకంపెనీ సముద్రాంతర వ్యాపారంలో ప్రాబల్యం సాధించింది. దద్ది ప్రాభవాన్ని అణచివేసింది. చంద్రగిరి ప్రభువు, ఆయన పామంతులు క్రమక్రమంగా పెరుగుతున్న ఇంగ్లాండు ప్రాముఖ్యార్హి గమనించి, అక్కోగాల్ లోని ఇంగ్లీషు కంపెనీకి తోడ్పడివుంటే, పులికాట్ ఇంగ్లీషువారి అధీనమై ఉండేది. అక్కోగాల్ గొప్ప నౌకాశ్రయంగా అభివృద్ధి పొంది ఉండేది. మత్స్య కారుల గ్రామం చెన్నపట్టణం స్థానంలో ఈనాడు నెల్లూరు నౌకావ్యాపారంతో, సరిసంపదలతో ము తూగిఉండేది. అక్కోగాన్, పులికాట్ వాణిజ్యంలో ప్రఖ్యాతిపొంది. వేలకొలది నేతగాళ్ళు, కలంకారీలు నిరంతరం బరోపా విపణికొరకు క్యారికో, లా గ్ వాట్, తివాదీలు ఉత్పత్తిచేస్తూ ఉంటే, చెన్న పట్నం దిన్నపట్నంగా మాత్రమే దిగిలిపోయి ఉండేది. దురదృష్టవశాత్తే దూరదృష్టి లేని పాలెగాళ్ళు ఒకరిగొంతును ఒకరు కోసుకుంటూ, కలంకారీలను, నేతవనివారిని నాశనం చేశారు. నెల్లూరుకు వచ్చిన ఈ దురదృష్టం చెన్నపట్నాన్ని

అరోగ్యకరమైన మేరు

ప్రప్టికరమైనపంట

తగుల్న నిరోధానికి

పొటాష్
అతిముఖ్యం!

ఉగాది శుభాకాంక్షలతో

నాయుడు దశరథరామరెడ్డి అండ్ కం.,
FRANCHISE DEALER - INDIAN POTASH LTD.,

ఉస్మాకాసాహెబ్ పేట - నెల్లూరు.

ఫోన్: 96

Phone: 96

బంగారు

వెండి

నగలకు

కనమర్లపూడి
నారాయణశెట్టి అండ్ సన్
అక్ష్మినిలయం

చిన్నబజారు - నెల్లూరు.

Kanamarlapudi
Narayana Chetty
Approved Jewellery Valuer
Registration Approved in Govt.
of India.
13/594, Chinna Bazaar
NELLORE (A. P.)

మరణకరంగా, దక్షిణాదికి ముఖ్యవక్తలుగా మార్చివేసింది. అక్కొగనకు కొంచెం అగ్ని శుంకా పెరక వర్ణాకర పోర్చుగీసు ఈ ఉపాధి ప్రాంతాల్లో ఉన్నాయి. నెల్లూరు దక్షిణంలో ఈశాన్య యుద్ధానికి, ఇసుకకు, కపాసుకు, ఉవద్రవాకు, వీరనకు గుర్తుగా మాత్రమే మిగిలిపోయింది.

నెల్లూరు జిల్లా దండయాత్రల రాజ్యంలో అంతర్భాగంగా ఉండేది. పులికాట్, నెల్లూరు, వెంకటగిరి, ఉదయగిరి, అక్కటూరు, రాపూరు పాలెగాళ్ళ అధికారంలో ఉండేది. విజయనగర సామ్రాజ్యం తీర్చారన్నమి. ముక్కలుముక్కలుగా అమర నాయకుల అధీనమైంది. ఈపాలెగాళ్ళ చాలామంది అమర నాయకుల వారసులు. వీళ్ళలో వెంకటగిరి యాదవ నాయకుడు విజయనగర సామ్రాజ్యంలో 1614-18 వరకు జరిగిన అంతర్భాగంలో ప్రముఖపాత్ర వహించాడు. ఆ అంతర్భాగం సామ్రాజ్యాన్ని పర్వనాశనం చేసింది. విద్రోహాలైన హదుర, చెంతి నాయకులకు వ్యతిరేకంగా రాజాకు గట్టి అండగా నిలిచి, మేలి వీరుడుగా, యాదవనాయకుడు పరిత్యక్త ప్రసిద్ధి పొందినప్పటికీ అకడి వరాక్రమం, వీరత్వం, సామ్రాజ్యవతనాన్ని నిలువరింపలేక పోయాడు.

గోల్కొండ దండయాత్రల వల్ల 1640 ప్రాంతాలకల్లా రాజకీయ పరిస్థితుల్లో తీవ్రమైన మార్పులు సంభవించాయి. మీర్ జుమ్లా నాయకత్వాన గోల్కొండ లలం గుండ్లకమ్మ చాటుకొని, తీరాగ్రాన్ని జయించింది. పుమారు 1647కల్లా నెల్లూరు జిల్లా గోల్కొండ అధీనత్యం క్రిందకు వచ్చింది. నెల్లూరు జిల్లాలోని పాలెగాళ్ళు గోల్కొండ ప్రభువులకు విధేయులై మసలుకోసాగారు.

40 వేల వదాతి దళంతో, 4000 అశ్వకదళంతో మీర్ జుమ్లా కొండవీడు నుండి కర్ణాటక రాజ్యంపైకి నియమించేరాడు. 1642 ఏప్రిల్ 21న అకడి సైన్యాలు త్రిహరి కోటను ఆక్రమించుకున్నాయి. అక్కడ నుండి పడమరగా దండయాత్ర కొనసాగింది. రాపూరుకోట ముట్టడిసాగింది. వెంకటాద్రి, చిమ్మారెడ్డి అనే పోవడలు ఈ

ముట్టడికి నాయకత్వం వహించారు. ప్రభాకరి పొందిన ఈ దుర్గం 1642 డిసెంబరు 31న గోల్కొండ సేనలకు లొంగిపోయింది. అటు తర్వాత నాలుగు రోజులు కుల్లూరు కోట ముట్టడి ఆరంభం అయింది. గొప్పదండు కావరి ఉన్న ఈ దుర్గం ఒక మాత్రాన స్వాధీన పడలేదు. దీన్ని స్వాధీన పరచుకోడానికి గోల్కొండ వారికి ఒక్క నెలరోజులు పట్టింది. ఆ పైన ఉదయగిరి అనేక పర్యాటకాలు చేతులుమారింది. దండగిరి సైన్యాలు కొన్ని విజయాలు సాధించాయి. అయితే మల్లయ్య అనే దుర్గాధిపతి స్వామిద్రోహం వల్ల దివరకు ఈ దుర్గం గోల్కొండ వారికి దఖలు పడింది. గోల్కొండ దారివద్ద బండం వుచ్చుకొని ఈ అధికారి 1648 జూలై దుర్గాన్ని వరాధీనం చేశాడు. అటు తర్వాత మీర్ జుమ్లా సేనలు సిద్ధపటం వైపు నడిచాయి. గోల్కొండ సైన్యాలు అటుపోగానే దండగిరి సైన్యాలు ఉదయగిరి దుర్గాన్ని తిరిగి ఆక్రమించుకున్నాయి. ఇది 1644లో జరిగింది. అయితే ఉదయగిరి దుర్గాధిపతిగా నియమింపబడ్డ కొమరి బెట్టి అర్జు మారుపేరుగల దిన్నన్న తన మూడు వాడిలాగే స్వామిద్రోహం అయి దుర్గాన్ని 1645లో మీర్ జుమ్లా అధీనం చేశాడు. అటు తర్వాత గోల్కొండ సైన్యాలు 1646 డిసెంబర్ 11న పులికాట్ను ఆక్రమించుకున్నారు.

1659 ప్యాంకాలకు నెల్లూరు జిల్లా యాదవత్తా గోల్కొండ వారి హస్తగతమయింది. మద్రాసువరకు గల తూర్పు తీరం సమస్తం గోల్కొండ రాజ్యంలో చేరిపోయింది. విజయనగర సామ్రాజ్య పరిత్రను వివరించడానికి వీలుగా శిథిలాలనూ, శాసనాలనూ మిగిల్చి విజయనగరసామ్రాజ్య భానుడు అస్తమించాడు.

కుతుబ్షాహీ రాజ్యానికి 1674 లో మాదన్న వ్యధాన మంత్రి అయ్యాడు. అప్పటికి తెలుగు దేశంపై గోల్కొండవారి దండయాత్రలు సమాప్తమయ్యాయి. అక్కడ గోల్కొండ అధికారం సుస్థిరమైంది. గుండ్లకమ్మనుండి మద్రాసు వరకు గల తూర్పుగానికీ మాదన్న దగ్గరిచుట్టం పొదిలి లింగన్న పాలకుడుగా నియమింపబడ్డాడు. స్థానిక నాయకులను కరగ్రాహకులుగా నియమించారు. కాకతి

సామ్రాజ్యం పతనమైన తర్వాత, మళ్ళీ ఇన్నేళ్ళకు తెలుగుదేశం అంతా మాదన్న మహామాత్య పదవిలో ఒకే పరిపాలన క్రిందకు వచ్చింది.

అక్కన్న, మాదన్నల అధికారానికి అనూయం చెందిన ఈర్పావరులు వరాసులు. అఫ్ గనులు మొదలైన కుట్రదారులు వాళ్ళను గోల్కొండ నడి వీధుల్లోనే హత్యచేశారు. ఈ హత్యోదంతం 1686 లో జరిగింది. ఆ మరుసటి సంవత్సరమే గోల్కొండ ఔరంగజేబు హస్తగతమైంది. కానీషా (అయితే హనన్) బందీఅయ్యాడు. కుతుబ్షాహీ సామ్రాజ్యం మొగల్ సామ్రాజ్యంలో అంతర్భాగంగా మారిపోయింది. నెల్లూరు జిల్లాలోని పాలెగాళ్ళు పూర్వం గోల్కొండవారిని సేవించినట్లే యిప్పుడు మొగల్ సామ్రాజ్యానికి భేయులై మసలుకోసాగారు. మొగల్ సామ్రాజ్య విధేయులై సేవలు చేసినందుకు ప్రతికృతిగా వెంకటగిరి ప్రభువుకు ఈ క్రింది జాగీర్లు కానుకగా మొగల్ ప్రభువు యిచ్చాడు. సర్వేపల్లి నర్సాయులలోని పర్వేపల్లి, నెల్లూరు, రాపూరు, వెంకటగిరి తాలూకాలు; దండగిరి నర్సాయులలోని కాళమాస్తి, సత్యవీడు, చెన్నూరు, గూడూరు, తిరుపతి తాలూకాలు; కంది నర్సాయులలోని విష్ణుగిరి, నారంగుడి, మొవ్వవాక తాలూకాలు. ఆ రోజుల్లో ఈ జాగీరులల్ల 25, 32, 615 రూపాయల దాకా సంవత్సరాదాయం వుండేది. ఆ తర్వాత కొద్దిరోజులలో దూపాడు, ఉదయగిరి, అద్దంకి, పొవలి, మాదెర్ల, దర్శి, జాకంపూడి, పెళ్ళూరు, అరికట్ల, కొచ్చెర్లకోట ప్యాంకాలను మొగల్ వ్యభుత్వం వెంకటగిరి పాలకుడి తమ్ముడికి జాగీరుగా ఇచ్చింది. కొద్దికాలానికే ఈ ప్రాంతాలన్నీ వెంకటగిరి సంస్థానంలో చేరిపోయినవి. 1802 లో కాశ్వక పరిష్కారం (Permanent Settlement) జరిగినప్పుడు వెంకటగిరి సంస్థానం 800 గ్రామాలతో 117 చదరపు మైళ్ళు విస్తరించి వుండింది. వదిలే ఖాదీ శతాబ్ది ముగిసేటప్పటికి నెల్లూరు మండలమంతా మొగల్ ప్రభుత్వాధికారం క్రింద ఉండిన వెంకటగిరి సంస్థానంలో చేరిపోయింది.

విజయనగర సామ్రాజ్య పాలనలోని దివరి మారేళ్ళ (1565-1659) సాంఘిక పరిస్థితులు,

★ "To the South of Armagon is an anchorage know as Blockwood's Harbor, because it was surveyed in 1821 at the instance of Sir Henry Block wood...it is the only place on the cormandal coast which offers any real protection to ships during an easterly gale. (Mclean : Madras manual of Administration Vol III P 281)

With compliments of

Hyderabad Film Centre

HYDERABAD (A. P.)

Sri Ch. Venkata Rao

Chairman.

Sri T. Subbarama Reddy

Vice-Chairman.

పోయ్యగీసు, డచ్, ఇంగ్లీషు వ్యాపారుల వ్యాకంవల్ల తక్కుగా వెల్లిడి అవుతున్నది. ఈ వ్యాపారులు తమతమ ఫ్యాక్టరీల పరిసరప్రాంతాల స్థితిగతులను, కలెగుతున్న మార్పులను బావాలోనో, లండన్ లోనో, రిన్నోలోనో, అమస్టర్దామ్ లోనో, సూరత్ లోనో, బుదరలోనో అన్న తమ ప్రాంతాలుకు వ్యాసించారు. పోయ్యగీసు యాత్రికులు మూడే, పేద వ్రాతంవల్ల విజయనగర సామ్రాజ్యం 250 అమరనాయకుల మధ్య ఎట్లా విభజించబడి ఉండేదో తెలుస్తుంది. ఈ నాయకులకు రాజ్యానికి వస్తులయావంతో అదాయాన్ని ఏ విధంగా సమకూర్చేవో కూడా వీళ్ళ వ్రాతలవల్ల తెలుస్తుంది. నిరుతి రాబడినట్టి ఆయా నాయక రాలు బెల్జింజవలసిన కరధనాన్ని గర్హించే వారు. అమలనాయకులు తమ అమరాలను కొన్ని వశులుగానే గుర్తించేవారు. ఇట్లా తూమిదున్ని సాగుదేసే లైకువా, సామ్రాజ్యాధిపతు: కూనడుమ ఇచ్చు మగ్గుకు దళారులందేవారు. గ్రామ పెద్దల నుండి కాని, రైతుల నుండి సామూహికంగా కాని వస్తులు వసూలు చేసేవారు తూమిదుకు ఎవరి దరికాని, గ్రామాలో తూప్యావ్యం ఎవరికి చెందిందనికాని ప్రభుత్వాధిపతులు బట్టించుకునేవారు కాదు. మొత్తం వంతులో సగం కంటే పైగానే వస్తు యావంలో కే ప్రభుత్వానికి ముట్టేది. వ్యావసాయకులు మిగిలేది గండినీళ్ళు కూడా సరిపోయేదికాదు. క్షీణ భారతదేశంలో, హిందూ రాజ్యంలో వ్యావసాయకులు అమర నాయకుల కేత దాయకంగా అణచివేయబడ్డారని, అత్యంత దారిద్ర్యంలో అతికారని (మ్యానిటె, పేద ప్రాసిన వ్రాతలను వ్యాఖ్యానిస్తూ) చరిత్రకారుడు నూవెల్ పేర్కొన్నాడు. ధాన్యం వ్యాపారం కూడా ఏ అద్దంబులా లేకుండా నవ్వంగా సాగేదికాదు. ఒకే వస్తుచేమిద దేశంలో ఎనే కే ద్రాలలో మితి మీరిన సూకాలు తీవలు, బుదిపోటుల నుండి, దారిదోపిడుల నుండి రక్షణలేకపోవడం, ఇక్కాది అనేక ప్రతిబంధాలుండేవి. వ్యాపారులు నిరంతరం అవనుకూల పరిస్థితిలో ప్రతకవలసి వచ్చేది. స్వావహులు తన ప్రాంతాల్లోకి సిద్ధపడి వీధులను తరలింపవలసి వచ్చేది. గోల్కొండ రాజ్యంలోనూ ఇదేస్థితి. అందరికంటే హెచ్చుపాటపాడిన వానికి శివువసూలుదేసే హక్కుదఖలు పడేవారు. కర్తగహణాధికారం ఒకటి రెండే ద్దకే పరిమితి అయి ఉండేది. అకారణంలేక పెద్ద పాటపాడి శివు వసూలుహక్కు భుక్తం చేసకొన్నవాళ్ళు,

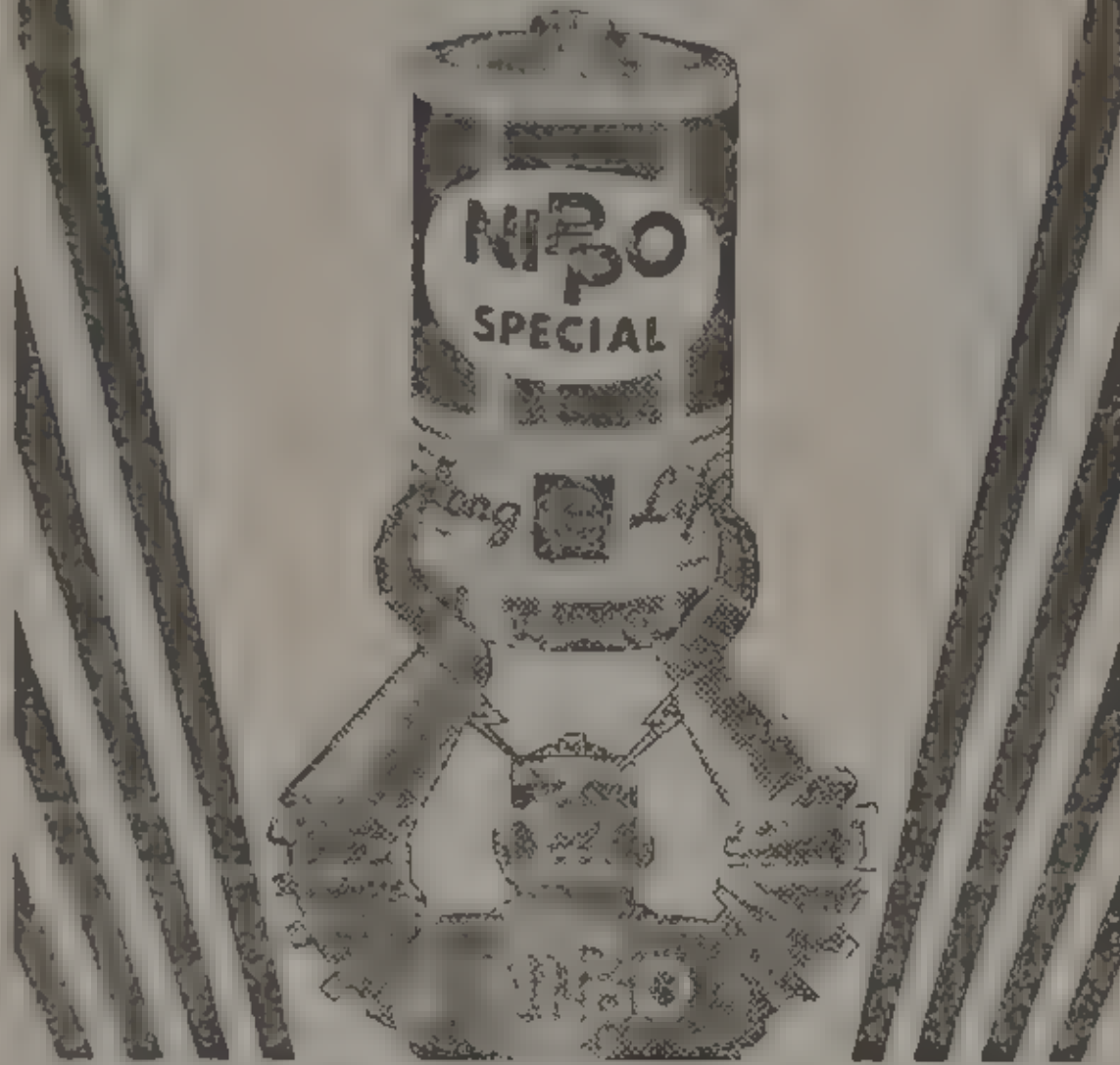
అదిదగ్గర దిల్లరగా వస్తు వసూలుహక్కు పొందినవాళ్ళు అ కొద్దికాలంలో వీలైనంత డబ్బు పండుకొనేందుకు ప్రయత్నించేవాళ్ళు. డచ్, ఇంగ్లీషువ్యాపారులు తరచుగా పల్లెటూ, పట్నాలూ పాటపాడి వస్తువసూలు చేసుకుని తాలించేవాళ్ళు ఈ లాకాలనే కష్ట వ్యాపారంలో పెట్టుబడి పెట్టే వారు. పారసీ, అవగని దేశీయులు వస్తు వసూళ్ళలో పాశనికంగా ప్రవర్తించేవాళ్ళు. అక్కాకా పెరలైన ఈకరగ్రాహకులు, వస్తు కట్టలేక పోయినా, అవస్థ అయినా రాక్షసంగా ప్రవర్తించేవాళ్ళు డచ్ యాత్రికుల వ్రాతలు సాక్ష్య మిస్తున్నాయి. ఒక పల్లెపెద్ద తన పొలం సాగు చేయనందుకు ముక్కలు ముక్కలుగా సరక బడ్డారట

17వ శతాబ్దంలో తరచుగా సంభవించినకరవు కాటకాల్లో పల్లెకట్టుటూ, పట్నాపాలూ పొందిన సంక్షోభం అనాటి డచ్, ఇంగ్లీషు రికార్డులవల్ల విస్తారంగా తెలుస్తున్నది. తూపుకోస్తాలో 1618-19లో వీలైన వన కాటకం సంభవించింది. కరవు వల్ల పెద్ద సంఖ్యలో బానిసలను కొనగలిగినట్టు ఒక డచ్ గుమాస్తా మదిలీచట్టునుండి వ్రాశాడు. పులికాట్ పరిసరాల్లో కరభూగారణంగా అతిక సంఖ్యలో మరణాలు సంభవి వడంవల్ల తాను ఈ విధంగా బానిసలను సమకూర్చుకొనవలసివచ్చి నట్టుకూడా అతడు పేర్కొన్నాడు. విజయనగర సామ్రాజ్యంలో వీరబ్ద భయానక జైమంగురింది, మార్కోట్ సొంతంగాచూచి అతివాస్తవంగా వ్రాశాడు. 1622లో అతడు తూపుతీరాన్ని దిడిది పెట్టాడు. తరిదంగులు వేలసంఖ్యలో పిల్లలను తీరప్రాంతాలకు తీసుకొనివచ్చి వాలుగు దోసిళ్ళ వియ్యాకి ఇచ్చివేసేవారు. లవ్డే తన 'జై మ చాత్ర'లో 1623ను, 1628-29ని కాటకకాలంగా పేర్కొన్నాడు. 1630-31 కాటకం ఒక భూర కలి, సతవనినాడు, రణకప్పత్తికాని ఈ జైమ కాలంలో చాలావరకు ముడిపెట్టుకొని పోయినట్టు ఒక ఇంగ్లీషు వ్యాపారి పేర్కొన్నాడు. పొలాలు, ఈళ్ళు అన్ని పీరుగులపెటలో నిండిపోయాయి. మానవకంకాళాలు, వ శువుల మృతకశేయరాలు ఎక్కడబట్టినా కనిపి చేసే వస్తులున్న మనుష్యులు చచ్చిన అంతుపుంతు పీకు తినేవారు. కుక్కలు అస్తవంశరాలను నమిచి. నదీ ప్రవాహాల్లో శవాలు అప్పతెప్పలుగా కొట్టుకొచ్చేవి. కట్టులు పిల్లల్ని అమ్ముకునేవారు. కొండలు నదిలో పడి అక్కహత్య చేసుకునేవారు. రహదారిప్రయాణం

ప్రమాదపూరితమైంది. అకలిగొన్న మనుష్యులు మనుష్యులను చంపి మాంసం పీక్కుతినేవారు. ఈ వర్తనల్లో కొంత అతిశయోక్తిపాలు ఉన్నా, అ భూరకలిని కన్నులకు కట్టిస్తున్నాయి. 1646-50 మధ్య సంభవించిన దుర్భిజల్ని అనాటి ఇంగ్లీషు వ్యాపారుల ఉత్తరాలనుబట్టి ఈసాంతుకోవచ్చు. "కాటకం కర్ణాటక సామ్రాజ్యాన్ని వినాశవం చేసి వేసింది. ఈ కాటకబాధవల్ల మీరకామ్లా దండ యాత్రలను అడ్డుకున్నవారే లేకపోయారు. ఈ కాటకంవల్ల పులికాట్లో 15000 మంది చచ్చారు. కాంథోమలోని కలంకారీ వనివాడు, నేతవనినాడు చాలావరకూ మరణించారు ఈ జైమం ఒక్క మద్రాసు వట్నంలోనే 8000 మందిని పొట్టన పెట్టు కుంది. అ మూడేళ్ళూ కొనడానికి వస్త్రం ఏమాత్రం లభ్యంకాలేదు" అని మద్రాసునుండి సూతకు వ్యాయబద్ధ ఒకబాబులో పేర్కొనబడ్డది. ఈ కాటకం ఎంత భయంకరభూవం దాల్చిందంటే విజయనగర సామ్రాజ్యంలో జనసంఖ్యలో చాలా భాగం నశించిపోయింది. అయిదేళ్ళకుకూడా దేశం మళ్ళీ కోలుకోలేక పోయిందని మరోలే ఒక పేర్కొనబడింది. 1649 లో చ్రాయబద్ధ లెండు జాబులు అనాడు అలముకొంటున్న జైమధయాన్ని చక్కగా వివరిస్తున్నవి.

శేవర్పియర్ అనే ఫింగిది యాత్రికుడు, వ్యాపారి 1638-39, 1651, 1657-58, 1662-63 ల్లో గోల్కొండ రాజ్యాన్ని సందర్శించాడు. 1676 లో 'బ్యావెల్స్ ఇన్ ఇండియా' అనే అతడి గ్రంథం వర్ణనీంపబడ్డది. అనాటి వాణిజ్య వ్యవసాయాలకు, సంస్కృతికి ప్రజాతీవనానికి సంబంధించిన అనే గాంశాలు ఆ గ్రంథంలో ప్రస్తావించబడ్డవి. విజయ వాడ నుండి మదరాసుకు శేవర్పియర్ 1855లో చేరుకున్నాడు. ఈ ప్రయాణం కొండమికు, కొప్పారం, అద్దంకి, నానిరసాడు, కందుకూరు, దాకేపల్లి, గండవరం, సర్వేపల్లి, వైదూరు, సోరవ్యగుండు, ప్రళయకావేరిపైన జరిగింది. ఆ రోజుల్లో వ్యవల తా భాగ్యవగరంలో నివసించే వాని, అధికారులుమాత్రమే హైదరాబాదులో నివసించేవారనే అంశాన్ని తెలియరే మొట్టమొదట పేర్కొన్నాడు. కివ్నాట్ అనే మరో ఫింగి దేశీ యుడు 1666-67 మధ్య గోల్కొండ రాజ్యాన్ని దర్శి చాడు. బెల్నియర్, మనుక్కి, అద్దం మొగల్ సామ్రాజ్యం మహోత్సవలదశలో ఉన్న వ్యడు ఈ దేశంలో వర్ణనీంచాడు. షోవర్ అనే డచ్ దేశీయుడు, మెథోల్ట్ అన్న అంగ్లేయుడు, మ

ప్రజల యొక్క బ్యాటరీ

క్రొత్త నిప్పో స్పెషల్ బ్యాటరీ

-ప్రతివారికీ అందుబాటులో వుండే ధరలో

నిప్పో స్పెషల్ పేవర్ క్లాడ్ బ్యాటరీలు అదే ధరలో దొరికే
ఇతర పేవర్ క్లాడ్ బ్యాటరీలకన్న ఎక్కువ శక్తితో నింపబడినవి—
మీ డబ్బుకు మరింత విలువను సమకూరుస్తాయి.

● ప్రభ్యాతిగాంచిన నిప్పో హైవర్ మరియు హైటాప్ మోటార్ క్లాడ్
బ్యాటరీలను తయారుచేస్తూ ఇండో నేషనల్ వారి సమర్పణ.

● ప్రపంచ ప్రభ్యాతి గాంచిన జపాన్ దేశపు
నేషనల్ వారి సాంకేతికవిజ్ఞానంతో తయారుచేయబడినవి.

నిప్పో స్పెషల్

ఇండో నేషనల్ లిమిటెడ్

ఈ అడ్వాకేటేట్‌లు 'రిజిస్టర్డ్ అఫ్ గోల్డ్‌ల్యాండ్' అన్న గ్రంథంలో తమ పరిశోధనా పత్రాలు వివరించారు. వీటి 17వ శతాబ్ది ప్రారంభంలో తూర్పుతీరంలో, కరీంనగర్‌ను సరిహద్దుగా అశాత్రాకంఠంలోని పరిస్థితులు, మొగల్ సామ్రాజ్యంలోని స్థితిగతులు, మీర్జాపూర్ దండయాత్ర విమర్శన వెల్లడవుతుందలం పరిస్థితులు అగ్రంథంలో అభివృద్ధిపరచి షాహిర్ అనాది ధరలను పేర్కొన్నారు. దియ్యం రూపాయకు 40 శేర్లు, గోరుమలు 20 శేర్లు అమ్మేవారు. ఎడ్లు తరచు 4½ రూపాయ నుండి 5వరకూ ఉండేవి. మేకపే 5నుండి 10 అశాలలాకా ఉండేది. 4½ రూపాయకు (పగడా) 60నుండి 80కోట్లు అమ్మేవారు.

తూర్పుకోస్తాలో వ్యాపారమంతా మల్లశ్యశెట్టి దిన్నచుశెట్టి (లేక కొమరశెట్టి) వ్యాపార సంస్థ అధీనంలో ఉండేది. తద, అంగీకృత వ్యాపారులు దిశ్యవ్యాపారే తమ పెట్టుబడులను పెట్టేవారు. 17వ శతాబ్ది పూర్వార్థంలో దీర్ఘపేర్లు తద, అంగీకృత వ్యాపారుల రికార్డుల్లో తరచుగా కనిపిస్తాయి. దాశ్యవ్యాపార కేంద్రం పులిశాట్‌లో ఉండేది. అక్కడనుండే దళాయలను తూర్పు తీరానికంతా పంపివారు. యూరపు దివణికోసం పులిశాట్ నేత పనిచారు అనుత్తమమైన నిట్టను ఉత్పత్తి చేస్తున్న అరోలల్లో, నరసాపూర్, గోదావరి ప్రాంతంలో శౌలినిర్మాణ పరిశ్రమ, ఉత్పత్తిపరిశ్రమ దక్కగా సాగుతున్న అదినాల్లో స్థానిక నాయకుల తోడ్పాటు, అందదండలు ఉండి ఉంటే అనాది

మన వ్యాపారులు తమ పెట్టుబడులతో యూరపు దివణినికూ తమ గుప్పిటిలో పెట్టుకొని ఉండేవారు. రాజకీయ వాతావరణం అనుకూలంగా ఉండి ఉంటే లిస్సన్, వెరన్, అమ్మర్‌డేమ్, లండన్‌లవలె పులిశాట్‌ను గొప్పవాణిజ్యకేంద్రంగా రూపొందించి ఉండేవారు. మీర్జాపూరు గాని, మాదనాపూరు గాని, యూరన్ రాజ్యాన్ని అదర్భాగా గ్రహించి, వాటిని ముఠాలనే అశోచనే లేక పోయింది. శివాజీ నుండి నాయకులు కూడా మహారాష్ట్రీకతులను పీడితదం. దోపిడి తెయ్యడం నుండి రావరిపు అశోచనలనే తప్ప, శిధిలమైన విజయనగర సామ్రాజ్య స్థానంలో భారత సామ్రాజ్యాన్ని నిర్మించే అవకాశాన్ని ఉపయోగించుకో లేకపోయారు. అధురక పద్ధతుల్లో మొగల్ పక్ష పర్తులగాని, జతుబ్‌షాహులుగాని, మహారాష్ట్రలు గాని సైరిక, రాజకీయ వాతావరణం విస్ఫోగ్ కోలేక పోయారు. వ్యాపారం కోసం వచ్చి, తమ ఉరి కోసం స్థానిక నాయకులపట్ల ప్రాదేయపడ్డ అంగ్లేయులు కోటలు కట్టారు, నాణాలు అచ్చువేశారు. స్థానిక ప్రజలతో సైన్యార్థి పనులూర్చు కుచ్చారు, హిందూ మహమ్మదీయ ప్రభువుల నుండి రాజ్యాలు గోల్చుకున్నారు. ఇక్కడి స్థానిక నాయకులు తమ దేశంలో కళ్ళముందు జరుగుతూవచ్చిన ఈమాత్రులనుగుర్తించనే లేకపోయారు. భారతదేశంయొక్క సంఘం యొక్క పునాదులు పరియలు పారడానికి భారతాలను మూర్ఖత్వాండ్ ఇట్లా అభివర్ణించాడు: "దేశంగజేలు పరిపాలనాకాలం ముగిసే సమయానికి ఇక్కడి అర్థికవ్యవస్థ భగ్గం కావడానికి సిద్ధంగా ఉంది. దినమొలలతో నేతపనిచారు ఇత

రులకోసం నిట్టలు వేస్తున్నారు. పకనకలాదే కడు వుంటే పట్టణం అకలి తీర్చడానికి పొలాలతో శ్రమించారు. భారతదేశాన్ని మొత్తంగా వణికిరిస్తే ఈ కాలంలో అత్యవసరమైన వస్తువుల వెనుమతి చేసి, మారుగా నిశ్చయమొగమైన వింగారాన్ని, వెండిని మార్చిది చేసుకున్నారు. అనాం అద్విరాట్టు రకనాలు తెచ్చుకుచ్చారు: అదా మగా విణిశేడు అకలితో శ్రమించారు. అకలి కొంతమటుకైనా తీసుకున్నంత వరకూ వారిలో సహనం ఉంటూనే వచ్చింది. అ కొద్ది అచారం దొరకరినాడు కన్న దిద్దలను బానిసలుగా అమ్ముకుచ్చారు. నరమాంస భక్షణ, అత్తహత్యలు, వస్తులు ఇవేవారు చేయ గలిగినవి....."

ఈ వ్యాసరచనకు ఉపయోగపడ్డ కొన్ని గ్రంథాలు.

1. Rundall's Revenue Settlement Report 1870
2. Journal of Indian history VOL XLI
3. Madras Manual of Administration VOL III
4. The English Factories in India, Edited by William Foster
5. H. K. Sharwani : History of Qutubsha Dynasty
6. Moreland: Akbar to Aurangzib

ఇందిరా టెక్స్‌టైల్స్

కాపువిధి — నెల్లూరు

పురుషులకు షర్టింగు, షూటింగు, పిల్లలకు స్కూలు డ్రెస్సులు
మావద్ద సరసమైన ధరలకు అభిందును.

DIL

DIL

DIL

DIL

DIL

———— DETERGENT WITH DIFFERENCE ————

DIL

DIL

DIL

DIL

DIL

—A PRODUCT OF—

DETERGENTS INDIA LIMITED

OFFICE :

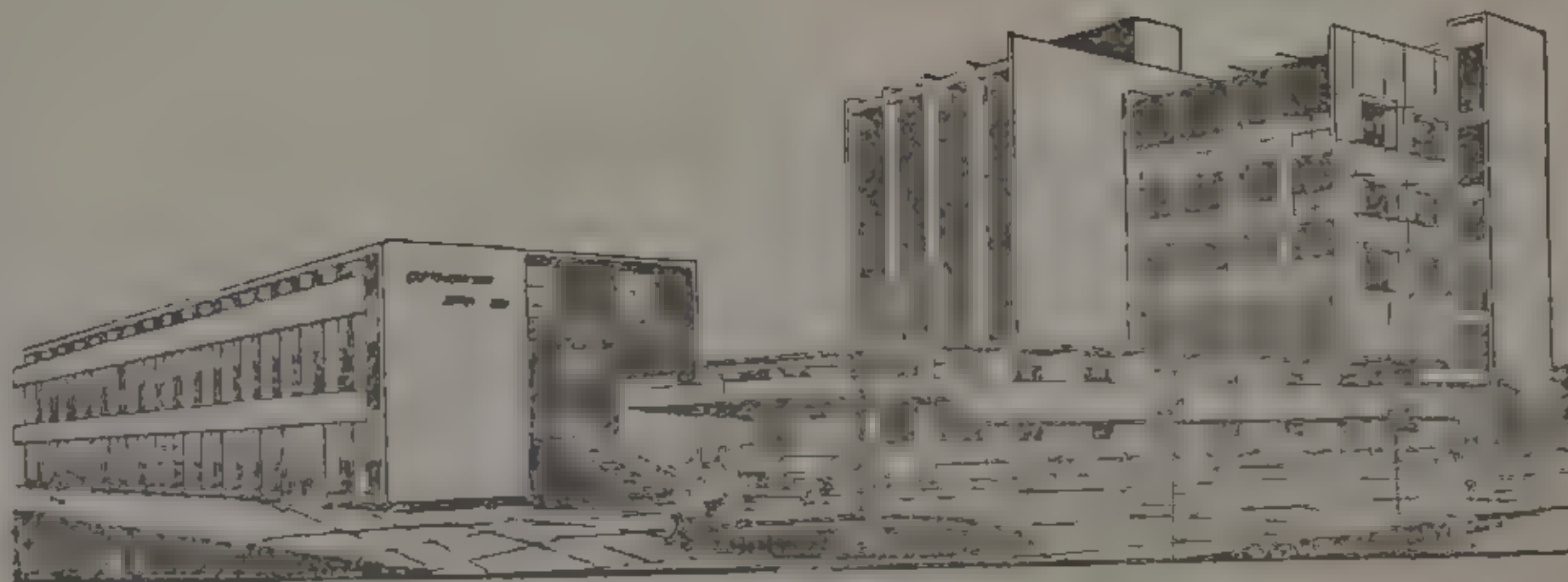
536, BALAJI COLONY

TIRUPATI

FACTORY :

RLY. KODUR

CUDDAPAH DT.

నా రాజకీయ జీవితం

-కొన్ని స్మృతులు

1921 జనవరి 28 తేది - నేను వి. ఆర్. హైస్కూలులో నాల్గవ ఫోరమ్ చదువుతూ, చదువు ముగించాను. మా అన్న చంద్ర శేఖర రెడ్డిగారు అప్పటికే కాంగ్రెసులో చేరి, ఉత్సాహంగా పని చెయ్యడేవాడు. 1920 శాసనసభ ఎన్నికలలో వెలవాడ సుందరరామరెడ్డిగారు పోటీగెయ్యానికి నిశ్చయించుకొని, ప్రచారం చేస్తుండగా, మా అన్న దానికి వ్యతిరేకంగా, ఎన్నికలలో పాల్గొన వద్దని అత్యుక్తాడు. ఉదయగిరి కాలనీలలో ప్రచారం సాగించారు. 1920 సెప్టెంబరులో కాంగ్రెసు సమావేశంలో తిర్యుపతి, ఒడిస అపహాయోద్యమ తిర్యుపతి దినపత్రికలో వాగచూరులో ఆమోదించబడింది. అప్పుడు మా అన్న - "ఒకటూ మానుకోవలసిందన్న తిర్యుపతి కాంగ్రెసు ఆమోదించింది; కాంగ్రెసు వాడిగా నా అభిప్రాయాన్ని మీరు ఆవలించడాని నేను కోరడంలేదు; మీ వాద్యత మీరే సహించి నిర్ణయం చేసుకోవలె" అని అన్నాడు.

అప్పుడు మొదటిఫోరమ్ చదువుతున్న మా తమ్ముడు రామిరెడ్డి, నేను చదువు ముగించేయడానికి నిశ్చయించుకొని, మా నిర్ణయాన్ని మా అన్నకు తెలియజేశాము. తర్వాత మా నిర్ణయానుపాదం జనవరి 28 తేది పాఠశాలనుండి విరమించుకొన్నాము. ఫిబ్రవరి 1 తేది మమ్మల్ని మా అన్న బందరు తీసుకెళ్ళి ఆంధ్ర జాతీయ కళాశాలలో చేర్పించినాడు. అది కాంగ్రెసుతో నా తొలి అనుబంధం.

తర్వాత కల్గిన పరిణామాన్ని దాని పరికారే. బందరు జాతీయ కళాశాలనుండి విశ్వభారతికి బోయాను; అక్కడినుండి 1927లో చదువు పూర్తి చేసికొని, తిరిగి వచ్చినాను.

1930లో ఉచ్చసత్యాగ్రహోద్యమం ప్రారంభమైనప్పుడు, తిల్లాలో సత్యాగ్రహంలో పాల్గొనే

దుకు పేర్కొనిన మొదటి జట్టులో నేను వున్నాను. అప్పుడు ఓరుగంటి వెంకటసుబ్బయ్య తిల్లా 'అది నేన'గా కయింపడ్డారు. వారి నాయకత్వంలో, మొదటిజట్టుకు నేను నాయకత్వం వహించి, 1930 ఏప్రిల్ 18 తేదీన, ఉచ్చసత్యాగ్రహి వ్యతిరేకంగా, సైపాడులో ఉచ్చ తయారుచేశాము. ఐతే వెంటనే ఎన్ను అరెస్టుచేయలేదు; మే నేల నాల్గవ వారం వరకు చూడమి నోటిపాలు రాలేదు. ఈ సోగా కోవూరు, కావలి కాలనీలలో, గ్రామాలలో

చట్టాధి సీతారామయ్య, గొట్టిపాటి బ్రహ్మయ్య తదితరులు వచ్చారు. తర్వాత నన్ను అక్కడినుండి కడలాకు జైలుకు మార్చినారు. అక్కడ కళావంక బాపు, బ్రహ్మాదోస్టుల సుబ్రహ్మణ్యం, వెంకటాచల వెంకటనరసింహం తదితరులుండినారు. అమూడు నెలలూ కడలాకు జైలులో - విక్లాను గనుక - ఎటువంటి అబ్బుందులూ లేకుండా గడలి పోయాము. అగస్టు 25 తేదీన విడుదలచేయబడ్డాము.

డాక్టర్ బెజువాడ గోపాలరెడ్డి

ప్రచారం చేశాము. నా తొలి రాజకీయోపన్యాసం కావలి బకారులో, ఓరుగంటి వెంకటసుబ్బయ్య అధ్యక్షతన జరిగింది.

తర్వాత గోగుల వల్లిలో సత్యాగ్రహానికి సంస్థాపించాము; వందలాది గోగులవల్లివాసులు సత్యాగ్రహంలో పాల్గొన్నారు. ఇంతలోగా, మే 28 తేదీన గూడూరు సబ్ కలెక్టరాఫీసులో తిల్లా కలెక్టరు యెదుట హాజరు కావలసిందిగా మాకు 22, 23 తేదీలలో నోటీసులు వచ్చాయి. లేబూరు సుబ్బరామరెడ్డి, బొమ్మా శేషరెడ్డి, దువ్వూరు బలరామరెడ్డి, బత్తేల రామకృష్ణారెడ్డి నోటీసులు వచ్చిన వారిలో ఉన్నారు.

గూడూరులో పెద్ద ఆరేగింపు; దేవరెడ్డి శేషరెడ్డి ఉపన్యాసం; ఎ.జో ఉత్సాహంతో మదకాది కృషిలు సమర్పించి అనుసంధానంగా కోర్టుకు హాజరయ్యాము. విచారణ క్లుప్తంగా ముగిసింది; తలా మూడు నెలలు నిశ్చయించబడినాయి. నాకు మాత్రం విక్లాను యిద్దరి వెంటనే కాయ వెల్లూరు జైలుకు తీసుకపోయారు.

అప్పటికే, కాయవెల్లూరు జైలులో భోగరాజు

నేను విడుదలయి వెలువలికినట్లేసరికి వెలవాడ శివకోటారెడ్డి జైలు వద్దనే కాచుకొని వుండినాడు. ఇద్దరంకలిసి మద్రాసుకు వచ్చాము; తర్వాత నేను 29 తేది నెల్లూరు చేరినాను.

నేను నెల్లూరు చేరేటప్పటికి, మదనమోహన్ మాలవ్య, వితల్ భాయ్ వకేల్ తదితర నాయకుల అరెస్టుకు నిరసనగా వి. ఆర్. కాలేజీ విద్యార్థులు సమ్మెచేస్తున్నారు. నేను కాలేజీమీదుగా మూలపేటకు వస్తుండగా, విద్యార్థులు వస్తు అపి, మధ్యాహ్నం కాము చేయబోతున్న ఆరేగింపులో నన్ను పాల్గొనవలసిందిగా ఆహ్వానించారు. నేనందుకంగీరించి, మధ్యాహ్నం తి గంటలకు కాలేజీ పోయినాము.

ఆరేగింపు కాలేజీనుండి బయల్పడి తిల్లాబోర్డు అఫీసు బాడలి 'ద్దకు చేరేసరికి పోలీసు అధికారి మురిలాల నన్ను అరెస్టుచేసినాడు. ఆరాత్రి వన్ను నెల్లూరు బొంబా పోలీసు స్టేషన్లో వుంచినాడు. సెప్టెంబరు 13 తేది నెల్లూరు కాలనీలలో వి. ఆర్. మెట్రోపాలిట్రీరాములనాయకు విచారణ జరిపి, నాకు అరునెలలు కఠినశిక్ష విధించి, విక్లామయివ్వకుండా వన్ను నెల్లూరు జైలుకు పంపించి

CONTINENTAL DIELECTRICS

EXPORTERS OF FABRICATED MICA CUT PARTS

(Spacers, Washers., Trimmers & Heater Elements)

GUDUR (Nellore Dt.)

Precision and workmanship our Speciality

ఫోన్ : 59

ALANKAR JEWELLERY

అలంకార్ జ్యూయలరీ

Prop : Sait Javanmull Kushalchand & Co.,

చిన్నబజారు : నెల్లూరు.

22ct. Guaranteed upto-date Jewellers

and

ORDER SUPPLIERS

నూతనసంవత్సర శుభాకాంక్షలతో

మా భారతదేశంపై మరల, మరలా విచ్చేయవలసిందిగా కోరుచున్నాము.

నానా, వలసాధిని అని పిలువబడే వైపు వరిలాషలో 'పి' క్లాసు అని అర్థం. అందువల్ల రాయవెల్లూరు క్వారీస్ పైన్ లో పి క్లాసులో, పి క్లాసు దుస్తులు కరిచి, వారిలోనుంచి వేసినాము; రాళ్ళు కొట్టే వరిచేసినాన; బేసికట్టు వేసినాము.

తర్వాత వన్ను దిక్కుమారులను ప్రభుత్వం నుండి సెప్టెంబరు 22 తేదీ ఉత్తర్వులు వచ్చాయి. దిక్కుమారుల అన్ని ఉల్లాలకు చెందిన కొన్ని వందల మంది గాజీయి వైదీలు అయినారు. రాజగోపాలాచారి, పట్టాభిసేకారమయ్య కదికరులు ఎ క్లాసు లో వుండినారు. అప్పట్లో గంజాంబిల్లా మద్రాసు రాష్ట్రంలో వుండింది కాంటి, విశ్వనాథదాసు వగైరాలు కూడా ఆ క్లాసులో వుండినారు. దిక్కుమారుల వైదీలు ఎక్కువగా పోవడానికి అనుమతి కూడలేదు. అప్పుడు క్లాసులో కొంత వదులుపంద్యలు సాగాయి. అది 3 శతాబ్దం అయినా, వనేమీ ఉండేదాదు. గాంధీ-ఇన్ టెన్షన్ లు క్రింద రాజగోపాలాచారిని, పట్టాభిని, తర్వాత ముమ్మారి కృష్ణారావుగారిని వైదీలు అయి వదుల చేశారు. ఆ రోజు క్లాసు లో అంతా అక్కడ క్లాసుగా వుండింది; ఎవరెవరి గదుల్లో వాళ్ళు నివాసాలుచేసి, తమ ఉత్సాహాన్ని ప్రకటించు కున్నారు.

వన్ను 1931 ఏప్రిల్ 7 తేదీన విడుదలచేశారు. అంతకుముందురోజున్నే - 6 తేదీన - మోతీలాల్ నెహ్రూ దనిపోయినందువల్ల, వెల్లూరులో హర్తల్ జరిపినారు. తర్వాత గాంధీ - ఇన్వికా ఉదంతాదీక కుదరడం, రాజీయవైదీలందరూ విడుదల కావడం జరిగింది.

1931 లో జరిగిన ఆంధ్రరాష్ట్ర కాంగ్రెసు సభను సమావేశంలో గంజాంబిల్లా కుమారాచారి అధ్యక్షులుగాను, అయ్యదేవరకాశేషరరావు ప్రధాన కార్యదర్శిగాను, వ్యాపారి వారాయణ మూర్తి, నేను పండుక కార్యదర్శులుగాను ఎన్నికయ్యాము. అప్పుడే నేను అఖిల భారత కాంగ్రెసుపంతు సభ్యుడుగా కూడా ఎన్నికయినాము.

వకీల్ అధ్యక్షత క్రింద సమావేశమైన కరాచీ కాంగ్రెసును నేను హాజరయినాము. వకీల్ సింగ్ ను, ఉడిపింది అప్పుడే. ఆ విషయాలలోనే ఎ. బి. సి. సి. సమావేశం జరిగింది. తర్వాత ఇన్వికా పోవడం, వెల్లింగ్టన్ వైస్రాయిగా రావడం, ఉదంతాదీక కారుమారు కావడం, మహాత్ముడు శంకురేఖిత సమావేశాలకు హాజరయి, రిక్తవాస్తా

లలో జరిగినావడమూ జరిగింది. 1932 లో గాంధీ జీరి అరెస్టు చేశాడు; మళ్ళీ ఉద్యమం ప్రారంభ మయింది.

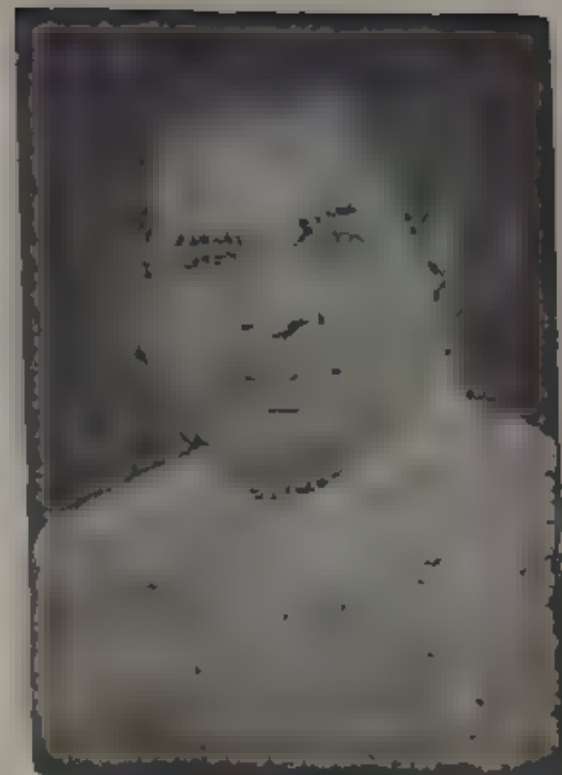
విదేశీ వస్త్రాలు అపహేళన వలన ఉదంతాదీక కుమారాచారి అంగభ్రమం శ్రీమతి పాణి కనకమ్మ సత్యాగ్రహం చేసింది. మమ్మల్ని అరెస్టు చేసి, వెల్లూరు సబ్ డైలలో వుంచి, మేనెల 26 తేదీన మా యిద్దరికీ రెండు 18 మాసాలు కఠినశిక్ష, నాకు అదనంగా రూ 500లు అల్పానా విధించి వెంటనే వెల్లూరు సెంట్రల్ కైలుకు తీసుకపోయారు.

అప్పుడు వెల్లూరు కైలులో మాతోపాటు రంగా గారు, నంబూరిపాద్, వెజనాడ శివగోపాలరెడ్డి, వెజనాడ వెంకటకృష్ణారెడ్డి వుండినారు. తర్వాత సత్యాగ్రహం సన్నగిలింది. కాలవ్యవధికి కొంచెం ముందుగానే - 1933 జూన్ 30 తేదీ - వన్ను, కనకమ్మగారిని విడుదలచేసినారు.

మాజనుకు ప్రత్యేక ప్రాతినిధ్యం కల్పించే మ్యాజిస్ట్రేట్ వ్యవస్థానికి నిరసనగా గాంధీజీ ఎరవాడ కైలులో నిరసన ప్రతం జూరినారు. అప్పుడు నాయకులందరూ సమావేశమై, అంజేడ్కర్ తో రాజీతుడిర్చి, గాంధీజీ ప్రతం మానుకునేట్టు చేశారు. అప్పుడు బాగోర్ చేత గాంధీజీ నిర్మురసం అందించబడేకాదు; బాగోర్ అప్పుడొక గీతాంజలి గీసేటాడా గానందేశారు. ఇదంతా నేను కైలులో వుండగా జరిగింది.

1934 లో హైదరాబాద్ లో జరిగిన గాంధీజీ ఆంధ్రదేశం నందరిందరూ వెల్లూరు కైలులో జరిగిన వర్తమానము నేను యేర్పాటుచేసి, అయినతో కిల్లాలోనే కాక, రేణిగుంట కడప, అవంతపురం వ్రా. కాలవర్తమానలోనూ కూడా వున్నాను. తర్వాత అయినతో వెంగళూరుదాకా వెళ్ళినాను.

1936 లో కిల్లాబోర్డు ఎన్నికలు జరిగాయి; మొట్టమొదటి పారిగా కాంగ్రెసు పోటీచేయడానికి నిశ్చయించుకున్నది. నేను బోర్డుకు నియోజక వర్గం నుండి పోటీచేకుండా ఎన్నికయ్యాను. ఎన్నికల తర్వాత కిల్లా బోర్డుకు రెండుగా విభజించి, రెండింటికీ కొందరు సభ్యులను వాటినేజీ చేశారు. అప్పుడు బొప్పిలి రాజాగారు ముఖ్యమంత్రిగాను, స్థానిక వరి పాలనా కాలి మంత్రిగాను ఉండేవారు. వెల్లూరు దక్షిణపు బోర్డుకు పెల్లెరి వెంకటసుబ్బారెడ్డి అధ్యక్షుడయ్యారు. ఉత్తరపు బోర్డుకు పాణి కనకమ్మగారు నేను పోటీచేశాము.

డాక్టర్ గోపాలరెడ్డి

కాంగ్రెసు శిబిరంలో 19 మంది సభ్యులున్నారు. అందరూ ఓటింగుకు కావలిసి వెళ్ళాము. కానీ ఓట్లు లెక్కించగా వాటి 18 ఓట్లు వచ్చాయి. ఒక్క ఓటు తేడాతో గోవిందురెడ్డి గారు గెలిచారు.

1937 ఎన్నికల తర్వాత నేను స్థానిక వరి పాలనాకాలి మంత్రి వయ్యాను; నిరసన బోర్డులను రద్దుచేసి, కిల్లాకంఠటికి ఒకే బోర్డుకు ఏర్పాటు చేశాము అప్పుడే ఒక గోలుకిలా బోర్డు అధ్యక్షులుగా వుండిన కాసు బ్రహ్మానందరెడ్డిగారు, విభజన రద్దు కాగానే వదలి విరమించు చేశారు.

1937 ఎన్నికలలో వరి, బొప్పారు, ఉదయ గిరి కాలాకాల నియోజకవర్గాలకి నేను పోటీ చేయ వలసి వుండింది. అప్పుడు జస్టిస్ పార్టీ తరపున వెజనాడ రామచంద్రారెడ్డిగారు మద్రాసు కొన్నింటి అధ్యక్షులుగా వుండేవారు. వారిని నేను ఎదుర్కోవ వలసివచ్చింది. అప్పుడు నేను కందుకూరు నియో జకవర్గం నుండి పోటీ చేస్తే, రామచంద్రారెడ్డిగారి అనుచరులంతా సహాయం చేస్తారని నాకు ఒక నూతన అయింది. కానీ కాంగ్రెసు ఉద్యమంలో ఎక్కువగా బొప్పారు కాలాకాల వారు కైలుకు పోయారునుక, నేను ఆ స్థానం నుండి పోటీ చేయ డమే ఉదితమని నిర్ణయించుకొన్నాను.

నేను ఎన్నికలలో గెలిచినప్పుడు గిరిస్తా ననే ఆశాపాదు కిల్లా బోర్డు ప్రత్యక్షుల చేతిలో వుండడం, వారు కొన్నింటి వుండడం, వారి విందువర్గం వారి జమీందారీ గ్రామాలు ఉదయగిరి

నిర్దేశ: M. గోపాలకృష్ణారెడ్డి

పూర్వార్థిక

దర్శకత్వం: K.S.రామిరెడ్డి B.Sc., D.C.,

Roma Roma

సంఖ్య	తేదీ	స్థానం	కేసు నంబర్	కూర్మ	కేసు
2560	19/10/2020	MD మండలం	రామచంద్రబాబు	MS మంత్రి	భాస్కరరాజు

15

తాలూకాలో పుండదం-ఈ కారణావల్ల నాకు గెలుస్తామనే రైత్యం లేకుండా ఉంది. పైగా నాకు ఉదయగిరి తాలూకాలో తొట్టుగా పరిరక్షణం లేకుండా పోయింది.

1987 జనవరి 10 తేది కావరిలో దాక్తు కనుమ్మ సుబ్బరామయ్య తదితరులు 'కావరాజ్ పోస్టు' ఏర్పాటుచేసినారు. ఆ సభకు కూమలూరు శివరామయ్య అధ్యక్షత వహించినారు. నేను కాంగ్రెసుకు గొప్ప ఉపన్యసింబినాను; రామచంద్రారెడ్డిగారు జస్టిస్ పార్టీ, వారి ప్రభుత్వం వల్లగా దివయాలు చెప్పినారు. అయిన ఉపన్యాసానికి నేను ఉత్సాహంగా జవాబు యిచ్చి నానురీతింగరూము అవరణలో అగిన ఆ సభకు కోపూరు, కావరి తాలూకాలోని పెద్ద రైతులు దాదాపు రెండువేలమంది హాజరైనారు. అనంతరం నన్ను కావరి పురపిఠులలో ఊరేగింపు చేయడం, అక్కడక్కడా హామలిచ్యకంలో నా ఉత్సాహం మరింత పెరిగింది. ఆ ఊరేగింపులు, ఆ హామలిచ్య ఎన్నికలయ్యేదాకా పొగుడు వేస్తున్నాయి. ఉదయగిరితాలూకా గ్రామాలలో నేనూ హిందవంత ఉత్సాహం పెట్టుకుంటే ఆ రోజులలో 'అమీకరైతు' వ్రతీక నాకు ఎంతైనా సహాయ పడింది. అందులో కార్టూన్లైతేనేమి, సింగిపోదెలు, ఓటకన్యా దివాపా ప్రకటనలు, ఓటకనండ్ల హామలిచ్య ని అచ్యునించడం-ఇట్లా అనేక విధాలుగా 'అమీకరైతు' నాకు ప్రచారం చేసింది; తద్వారా నెల్లూరు వెంకట్రామానాయుడుగారి కత్తి పామర్యాల బాగా వెల్లడయ్యాయి.

ఫిబ్రవరి 18తేదిన ఎన్నిక జరిగింది. 20తేదీ నాకు కందుకూరు నియోజకవర్గపు ఎన్నిక జరిగింది. అక్కడ వెంకటగిరి కుమారరాజాతో జరిగిన పెరుమాత్తునాయుడు 'పోటీచేశారు. ఆ నియోజకవర్గంలో నేను 19, 20 తేదీలలో తిరిగి, ప్రజల ఉత్సాహాన్ని తెలిపిందినాను. అక్కడ నుండే గూడూరుకు- కుమారరాజా ఓడిపోవడం తడవం అని- ఒకపెరిగ్రాం యిచ్చి నాను. గూడూరులో జడ్డెపూడి వెంకటనారాయణరెడ్డిగారు, కుమారరాజా తమ్ముడు రెండవ రామనాయుడు పోటీ చేస్తుందీ నాడు. నా పెరిగ్రాం ప్రజలను బాగా ఉత్తేజ పరచింది.

ఫిబ్రవరి 28 తేదీ ఓట్ల లెక్కింపు జరిగింది. నేను, నా ఎల్లక్షణ ఏకైక మేనకూరు సీతారామరెడ్డి హాజరైనాము. బెజవాడ రామచంద్రారెడ్డిగారు

రాశేడు. అయినా ? నేలా ఓల్లక ఓట్లురాగా, నాకు 20 నేలాదిల్లా ఓట్లువచ్చినవి. మొత్త 84కాకం ఓట్లు పోల్ అయినవి. మద్రాసు గవర్నర్.లో మరెక్కడా అంత ఎక్కువ ఓట్లు పోలేకాలేదు. ఉదయగిరి తాలూకాలో బెజవాడ రామచంద్రారెడ్డిగారికి 1600 ఓట్లు మాత్రం వచ్చాయి; నాకు 6 నేలా ఓల్లక ఓట్లు వచ్చాయి. రెండవరకంగా కావరి తాలూకాలో, మూడవరకంగా కోపూరు తాలూకాలో వచ్చాయి.

ఉదయగిరి తాలూకాలో ఎన్నికల సందంరం బేలవెట్రిగా పుండింది. కొన్ని గ్రామాలలో నన్ను 'గోపాలప్పాయి' అని పిలిచి, అడవాళ్ళంతావచ్చి నమస్కారాలుచేసేవాళ్ళు. తాలూకాలోని అన్ని గ్రామాలూ తిరిగాను. ఎక్కడబట్టిరా ఊరేగింపులు, కొన్నిదోట్ల హామలిచ్య!

ఆ ఎన్నికలో నేను దాదాపు 250 ఉపన్యాసాలు చేశాను. జిల్లాలో చాల్లపానాలనూ కాంగ్రెసు గెలుచుకొన్నది. నెల్లూరులో ఓడగంటి వెంకట సుబ్బయ్య గెలిచారు. అందరిదేశంలో రెండు జనంలో పానాలుకప్ప దిగతవన్నీ కాంగ్రెసుకే దక్కాయి. బందరులో తల్లపల్లిరాజాగారు గొట్టిపాటి బిచ్చయ్యను, కర్నాపురంలో జి. వెంకటరెడ్డి నాయుడు కొక్కలి గోపాలరావును ఓడించారు. తమిళనాడులో ఓక్కస్థానం మాత్రం పోయింది. ముఖ్యమంత్రి బొప్పిలిరాజాగారు, కొన్ని అధ్యక్షులైన బెజవాడ రామచంద్రారెడ్డిగారు, పితాపురం రాజా, అయిన కుమారుడు, వెంకటగిరి కుమారరాజా, అయిన తమ్ముడు - పిరందూరు ఓడిపోయారు; అక్కడ బిజయనగరం మహారాజామాత్రం కాంగ్రెసు మద్దతుతో గెలిచినారు. అధికారంలో వుండిన జస్టిస్ పార్టీకి 16 స్థానాలు మాత్రమే వచ్చాయి. వాటిలోకూడా క్షైస్తవులు, మహమ్మదీయులు, జమీందార్ల ప్రత్యేక నియోజకవర్గాల నుండి ఎన్నికైనవారే ఎక్కువగా వుండినారు.

పార్టీ నాయకత్వానికి కుగుటూరు ప్రకాశం ప్రభులుగారుకూడా ప్రయత్నం చేశారుకానీ కడపటికి రాజగోపాలాచారిగారు ఏకగ్రీవంగా ఎన్నికయినారు. అప్పుడు పార్టీ ఎన్నికలో నన్ను 'దిప్'గా ఎన్నుకున్నారు.

గవర్నరు తన ప్రత్యేక అధికారాలను వినియోగించుకోవని వాగ్దానం చేసేకప్ప. కాంగ్రెసు అధికారం స్వీకరించవని నర్సింగ్ కమిటీ తీర్మానించింది. కడకు ఏప్రిల్ 1తేదిన కాంగ్రెసువదలి

స్వీకరణ నిరాకరించగా, ప్రభుత్వందేత ఎగువ సభకు నియమించబడిన సర్ కె. వి. రెడినాయుడుగారి ముఖ్యమంత్రిత్వంలో అర్ధరు మంత్రులతో ఒకతాత్కాలిక మంత్రివర్గం ఏర్పడింది. జాతైనాటికి కాంగ్రెసుకు, బ్రిటిష్ ప్రభుత్వానికి రాతీకుదిరి, గవర్నరు తన ఓలేపాడికారాలను వినియోగించవని వాగ్దానం చేయడంతో, కాంగ్రెసువారు వదలి స్వీకరించడానికి నిశ్చయించుకొన్నారు.

1987 జూలై 14 తేదిన రాజగోపాలచారి మంత్రివర్గం పదిమందితో ఏర్పడింది. అగ్రదేశంనుంచి ప్రకాశం, గిరి, నేను, దిక్షాకు మహమ్మదీయ నియోజకవర్గం నుండి ఎన్నికయిన తెలుగుగారి యాకూబ్ హుస్సేన్ మంత్రివర్గంలో చేరినాము. నేను మంత్రినవుతానని వినాడూ అహించలేదు. అసెంబ్లీలో కడప జోడిరెడ్డి, జి. ఎన్. రామకృష్ణారెడ్డి, ఎన్. రంగారెడ్డి, ఎన్. శంకరరెడ్డి, హెచ్. సీతారామరెడ్డి వగైరా 15 మంది రెడ్డు పుండినారు. వారందరిలోనేనవయస్సులోదిన్నవాట్టి బతేవారిలో నేనొక్కణ్ణే జైలుకు పోయినవాట్టి. రాజగోపాలచారి నన్నుజైలులోకూడా గమనిస్తూ చేవారని, తర్వాత వారే విహారంగంగా చెప్పినారు. ఏమైనా, ముప్పయి యేళ్ళయినా రాకముందే నేను మంత్రినయ్యాను; 1920 నుండి ముఖ్యమంత్రి అధీనంలో వుంటుండిన పానిక పరిపాలనకాల నాకు అప్పగించబడింది.

బ్రిటిష్ వారు మనలో సంప్రదించకుండా జ్యూని మీద యుద్ధం ప్రకటించడంవల్ల, అరు రాష్ట్రాలలోని కాంగ్రెసు ప్రభుత్వాలు రాతీనామా చేయడానికి నిశ్చయించినాయి. తొలుత రాతీనామాచేసింది మద్రాసుప్రభుత్వమే. 1987 అక్టోబరు 30 తేదీ నాడు మేము రాతీనామాచేసి, గవర్నరు లార్డ్ ఎరస్మిన్ పద్ద సెలవు తీసుకొని వచ్చినాము. ఆ రోజులలో గవర్నరు మంత్రివర్గ సమావేశాకు అధ్యక్షత వహిస్తుండేవారు. సెక్రటేరీయేట్లో కాలాదితరులలో ముప్పాతిక వంతుకు పైగా అంగ్లేయులే వుండేవారు. కాంగ్రెసు మంత్రుల రాతీనామా తర్వాత, ముగ్గురు అధ్యయనపు నియమించబడినారు.

తిరిగి 1946 మేవరకు ప్రతాప్రభుత్వం ఏర్పడలేదు. 1940లో యుద్ధానికి వ్యతిరేకంగా వ్యక్తిగత సత్యాగ్రహం జరిగింది. మంత్రులుగా, కాపనసభ్యులుగా వుండినవారు మళ్ళీ జైళ్ళకు పోయాక- యుద్ధానికి వ్యతిరేకంగా జిల్లాలో సత్యాగ్రహం జరి

ఎక్కువ మైలేజికి, చిరకాలపు మన్నికకు

విజయ్

పుష్పక్ స్కాటర్స్

సులభ వాయిదాల సదవకాశము
ప్రభుత్వోద్యోగులకు, గుర్తింపు
పొందిన ప్రైవేట్ సంస్థలవారికి
కళాశాల పాఠశాల అధ్యాపకులకుగలదు.

శ్రీ జనార్దన్ ఏజన్సీస్

నెల్లూరు.

పినవారిలో మొదటి జిల్లాలోనే నేనున్నాను. నవంబరు 26తేది బుద్ధిరెడ్డిపాలెంలో మూడు యుద్ధానికి వ్యతిరేకంగా నివాసాలు చేసింది. మమ్మల్ని అరెస్టుచేసి, కాచిరి రెహమాబీకర్తెకు నాకు ఒక సంవత్సరం కఠినశిక్ష. దీని 1000 లు కాల్వా నా దిరిచారు. మేము మొదట నెల్లూరుకు, తర్వాత తిరువనావల్లి జైలుకు తరలించబడ్డాము.

1941 అక్టోబరు 6తేది రాజగోపాలాచారి, ప్రకాశంవంతులు, నేను విడుదలయ్యాము. రాజగోపాల చారిగారి కడపటి కారాగారవాసం అదే.

1942 ఆగస్టు 9తేది బొంబాయిలో 'క్రిల్ ఇండియా' పీర్వానం అమోదించబడింది. ఆ సమావేశంలో నేనూవుండి, పీర్వానికి అనుకూలంగా ఓటుచేశాను. తర్వాత అన్ని రాష్ట్రాలలో నాయకులందరినీ అరెస్టుచేశారు. కానీ వస్తుమాత్రం చెయ్యలేదు. అందుకు కారణం బహుశా కాంగ్రెసు పీర్వా నాన్ని వ్యతిరేకించిన రాజగోపాలాచారిలో వున్నానని ప్రభుత్వం భావించి వుండవచ్చు. బీలే పీర్వాలో, మునిసిపల్, పంచాయితీ సభ్యులను, అవ్యక్తులను యుద్ధానికి పహాయం చేయవద్దని నేను, వంగల్లు కోదండరామరెడ్డి జాబులు వ్రాశాము; దానిమీద అక్టోబరులో మమ్మల్ని అరెస్టుచేసి, ఆరు నెలలు కఠినశిక్ష విధించి, బళ్ళారి ఆరీపురం జైలుకు పంపినారు.

జైలునుండి విడుదలకాగానే, నన్ను గేటువద్దనే తిరిగి అరెస్టుచేసి, వెల్లూరుకు రెడీన్యూగా తీసుకపోయారు. 1943 నవంబరులో నేను ఒక నెల పైబోల్లోకి విడుదలయ్యాను. మళ్ళీతిరిగి తంజావూరుకు పోయేటప్పుడే విడుదల ఉత్తర్వులు

వచ్చాయి. అదే నా కడపటి కారాగారయాత్ర. నా రాజీయ జీవితంలో అరుసార్లు జైలుకు వెళ్ళాను; మొత్తం నాలుగు సంవత్సరాలు జైలులో గడిపాను.

1946 అసెంబ్లీ ఎన్నికలలో నేను తిరిగి పోటీ చేసినాను. నా వ్యత్యర్థి డిపాజిట్టు కోల్పోయినాడు. మళ్ళీ 1947 మార్చిలో నేను మద్యాను అర్థిక మంత్రి నయ్యాను. 1952 జనవరిలో తిరిగిన ఎన్నికలలో ఉదయగిరి నియోజకవర్గంలో పోటీచేసి ఓడిపోయేంతవరకు నేను మద్రాసు అర్థికమంత్రిగా, రవాణాశాఖమంత్రిగా, శాసనసభా నాయకుడుగా వుంటూ పనిచేశాను. రాష్ట్ర విభజనానంతరం వ్యదేశ్ కాంగ్రెసు అధ్యక్షుడు అయ్యాను; 1955 ఎన్నికలలో ముఖ్యమంత్రినయ్యాను. ఆంధ్రప్రదేశ్ ఏర్పడిన తర్వాత, హైదరాబాదులో హోంశాఖ మంత్రిగా కొన్నాళ్ళు, అర్థిక శాఖ మంత్రిగా కొన్నాళ్ళు వున్నాను. తర్వాత 1958 ఏప్రిల్లో శ్రీధ్రవ్రభుత్వంలో మంత్రి నయ్యాను.

1962 పార్లమెంటు ఎన్నికలలో బెజవాడ రామ చంద్రారెడ్డిగారితో - నేనప్పుడు జిల్లాగావున్నా - పోటీచేసి గెలుపొంది. శ్రీధ్రమంత్రివర్గంలో క్యాబినెట్ మంత్రి నయ్యాను. తర్వాత 1963 ఆగస్టు 24 తేది 'కామరాట్ పథకం' క్రింద మంత్రి పదవికి రాజీనామా చేసినాను.

1965లో లాల్ బహదూర్ శాస్త్రి గారు ప్రధాన మంత్రిగా వుండగా, నేను కాంగ్రెసు పార్లమెంటు పార్టీ ఉపనాయకుడనయ్యాను. తర్వాత 1967మే 1 తేది ఉత్తరప్రదేశ్ గవర్నరుగా నియమించబడ్డాను; ఆ పదవిలో అరవై రెండు నెలలు వున్నాను. నా రాజీయ జీవితంలో మొత్తంమీద

అరవై సంవత్సరాలా ఎనిమిది నెలల పొడు అధికారంలో వుండినాను. 1972 జులైనుండి రాజీయాలలో నికట పరిణంభం లేకుండా ఉన్నాను.

నా రాజీయ జీవితానికి పునాది 1921లో నేను స్కూలు వదలడం. తర్వాత అన్ని సత్యాగ్రహోద్యమాలలో పాల్గొనడం, మద్రాసు, కర్నూలు, హైదరాబాదు, ఢిల్లీలలో మంత్రికావడం, ఉత్తర ప్రదేశ్ లో గవర్నరుకావడం-ఇవన్నీ ఆ వునాదిని అధారంచేసుకున్నవే. స్కూలు వదలింది మొదలు, పదవి విరమించేదాకా కాంగ్రెసు ఓడిలోనే పెరిగినాను; ఈ నాటికి కాంగ్రెసులోనే వున్నాను.

దేశ స్వాతంత్ర్యంకోసం ఉద్యమాలలో పాల్గొనడంలో వుండినంత ఉత్సాహం, ఎన్నికల పోరాటాలలో వుండేదికాదు. కానీ నా జీవితంలో ఒక సంఘటన ననుసరించి మరొకటి జరిగాయి. నేనుచేసిన క్యాగాలకన్నా, పొందిన గౌరవాలు, పదవులు ఎక్కువ. ఒకముతాకట్టి, కొంతమంది అనుచరులను ఏర్పరచుకోవాలని కానీ, నా సొంత పలుకుబడిని పెంచుకోవాలనికానీ నేనే ప్రయత్నించలేదు. ఇప్పుడు రంగస్థలం నుండి వైదొలగి, దేశంలో జరుగుతున్న పరిణామాలను-కాంగ్రెసు అభిమానిగా-వీక్షిస్తున్నాను. చాకన్నా పెద్దలైనవాడు పదవులలో వున్నాడు; రాజీయాలలో వుంటూ ఎన్నికలలో పోటీచేస్తున్నారు. నేను మాత్రం వండి రాలిన పండుమాదిరిగా పరిస్థితులు గమనిస్తున్నాను.

-ఇదీ సంక్షిప్తంగా నా జీవితగాథ.

ఉగాది పర్వదినాన

32 వ సంవత్సరములోకి

అడుగిడుతున్న శుభసందర్భంలో

అశేష అభిమాన కళాపోషకులకు

శుభాకాంక్షలు

మునీ ఆర్ట్స్

Estd. 1946 - Regd. Unit

సైకబోర్డు, మోడల్స్, ఎగ్జిబిషన్

సెటింగ్స్ తయారీదారు

సంతపేట (మంటపంపల్లె)-నెల్లూరు

Hearty Greetings to
the readers of

ZAMIN RYOT

G. Sreenivasulu Reddy

Somajiguda, HYDERABAD.

నెల్లూరు నగరమా!

-శ్రీ నాగభైరవ కోటిశ్వరరావు

ఓసి! నెల్లూర్ నగరమా! న
వ్యాంధ్రి మెడలో పూలసరమా!
నిను దలందిన నా మనస్సున
నిలుచు ఈనాలు చెప్ప తరమా?

పెన్నలో బలకమ్మ లాడి
పెన్నకుల కుమలూర్పు కొనునొక
నగ్గునుండరి వోరె నా నయ
నమ్ములకు పొజ్జకర్కరింతువు

రంగవాయకు మ్రోల నృత్యపు
భంగిమలు తొల్యార్చు అర్చపు
బోగ సతిగా, రాగ రతిగా
సాగి స్వాగతమిచ్చు దానవు

శిరము దర్గామిట్ట కాగా
ఉరము పురమందిరముకాగా
నంత పేరును వీరిపై కూ
ర్పున్న నీనొక మహారాజ్ఞివి

షాపులన్నీ సన్న తాళాలు
మూపురముపై మల్లెపూలలు
ఘంతుకోడే వాలు బడగా
తగ్గి! నీ వయ్యారమెంతును

నాడు నెల్లూరనగ నెటజా
జలకు నిలయమ్మందు వింటిని
నేడు నిన్నే జాణగా వగ
లాడిగా నేనెన్ను కొంటిని

నెల మొదట మా మనీ వర్చుల
పులమల కద్దింద్రి, కింకిల
నవ్వలను రువ్వెదవు-కోర్కెల
త్రవ్వెదవు గద ఇవ్వనీ!

మాన మధ్యమునుండి మాకవ
మాన కరములు నీడు దృక్కులు
అవును నీనొక వద్ది వెలయా
లంచు చెప్పుచు వాడు వాక్కులు

అయిన నేమాయెను లకాంగీ!
అన్ని దొంగలు మరచు భంగి
నీ పురావర్తనము మాడే
నిండు నివ్యాళులను పొందును

ఒక మహాకవి తిక్కయశ్వను
ఒనరగా గాధవము పల్కితి
వదే అంధులు నిన్ను మరచని
సుధా సదృశ దివ్యస్మరణము

పర్ణమాన సమామను స
ద్యర్తనముగల పాహితీ శే
దారమున కొక నెలవునిద్దితి
దానికీర్తికి జలము గూర్చితి

వర్తమానపు నవ్య కవికా
వనిత ఎక్కిన మేలి వల్లకి
దేత నెత్తిన మొదటి నోయీ
సుతుడు నీకు పతాభి ఖాయీ

అందుకే కాదందుకే కా
దెందులకు నిను పొగడుచుండుట
ఎన్ని కరవులు వద్దినా నీ
వన్నపూర్ణపు అంధ్ర ధాత్రికి

నీడు భాషా నీడు వేషం
నీడు డెందపు దిద్దిలాసం
అన్న తీరూ, పెన్న నీరూ
ఎవ్వరెన్నడు మరచలేరు

ఓసి! నెల్లూర్ నగరమా! న
వ్యాంధ్రి మెడలో పూలసరమా!
నినుదలందిన నా మనస్సున
నిలుచు ఈనాలు చెప్పతరమా?

“పింగళ” నామసంవత్సరం

మీకు, మాకు మనకందరికి

ఈ దేశానికి అంతటికీ

మంగళప్రదం కావాలని కోరుకొంటూ —

ఉగాది శుభాకాంక్షలతో

జి. హరిశ్చంద్రారెడి & కో.,

కల్యాణం,

రి. వల్లభ అగ్రహారం,

ట్రస్టికేట్, మద్రాసు.

నెల్లూరిసీమ ఆధునిక సంస్కృతి సాహిత్యాలు

“పెన్నదాటితే పెరుమాళ్ళసేవ” అని ఎవ్వరూ ఎవరు ఎందుకన్నారోగాని, భూర్షణి ‘సుప్రయోగ’గా పెర్మాన్న పెన్నెరులోనే అంధ్రదేశం ప్రాదేశికంగా అంతమౌతుడనే భావం వేటికి వుంది. ‘అరవ’ ప్రభావ ముక్ర వేషలాషలపైవది నెల్లూరు తెలుగుదేశాన్ని తమిళదేశాన్ని చెరోదేలిలిస్తూ రావడం, ఈ ప్రాదేశికస్థితి ఫలితమే. అంధ్రోద్యమ ప్రారంభంలో ప్రత్యేక రాష్ట్రానిర్మాణాన్ని వ్యతిరేకించిన నెల్లూరియులను గుర్తు జేసుకోవాలి. ఈ స్థితి మందిసెబ్బరలనటుంది, ఇలాంటి ఏ కడఘూమిలోనైనా మాతృ సంస్కృతి వట్ల ప్రదర్శించే అలిమానం దురభిమానంగాకూడా వికలించడమనేది ఒక మనోవిశేషధర్మం. తక్కిన దేశంసమస్తం విడనాడిన వెనకటి అచార వ్యవహారాలు ఇలాంటి కడఘూమిలో చలామణి అవుతూ వస్తాయి. పొకటింకా రోత ఏర్పడదు. సూక్ష్మంలో చెప్పాలంటే, ఇలాంటి కడఘూమి వర్తమానకాలం మిగతాతరకాలం ఎక్కికూర్చుని ఉంటుంది. ఇది వివరక దిత్తవృత్తి.

1927-28లో కాటోలు డువ్వూరి రామిరెడ్డి తన నాటకాన్ని ఎవరో ప్రదర్శిస్తుంటే చూచి తిరిగి వస్తూ, చారితో వేదం వేంకటరావు శాస్త్రి (వే. వేం. శా.)ను చూచి అయన ఏమంటాడోనని ముఖం తప్పించాడట! ఈ సన్నివేశం పూర్తి వైయక్తక విశేషమేనా? సాంప్రదాయకత సమాజాన అధునికత అత్యధిక్వాసలంతో కాలాని నిలవజేక పోయిందని అంతరార్థం.

ఏదైఏళ్ళ పిదప వేడు నెల్లూరి పరిస్థితి దాదాపు ఇదే. కవికయజయంతుల మొవలు వర్ధమాన సమాజ అధ్యర్థాన(‘అధ్యర్థవమున’ అనమంటా రేమో నెల్లూరి కోవిదులు?) ఏకేటా పత్కార పన్నావాదికాలలో దర్శిక దర్శకాలతో ఉత్సవ కోలాహల వాతావరణంలో, ‘సుప్రసిద్ధ అంధ్ర

కవులూ కవయిత్రులలో ఎవ్వరూ తప్పిపోకుండా జయంతులూ వర్ధంతులూ నడుపుతున్నారు. అధునికాంధ్ర పంస్కృతి, సాహిత్య నిర్మాణాలతో ఇక్కడ ఇంకా గుర్తి-పైరాలేదు. గౌరవం మాట దేవుడెరుగు! ఏ నోరి నరసింహ శాస్త్రి వంటి వారి ప్రయత్నాల ఫలితంగానో తప్ప, తక్కిన దేశంలో ప్రేతప్రాయంగా కూడాలేని ‘నవ్య’ సాహిత్య పరిషత్తుకే తీవ్రవంగాతప్ప ఇక్కడ సమాదరణ లేదు. అని శేదంకేనే, కందుకూరి, గిడుగు, గురజాడలు, ఈ భూస్వామిక-పండిత సాంప్రదాయక దుర్గాన ప్రవేశించేదెలా?

గ్రంథాన్ని సంఘసంస్కరణోద్యమం మిరికివట్టా యుదంలా దినరథం అగగలేదా? దీనికంతటి కారణమేమిటి? తెలుగు భాషావదాలు ప్రాచీన/చ్యుత రూపాల గురించి సాహిత్య అకాడెమి నెల్లూరి న భృలలో వేటికి-వట్టింపు ఉంటున్నదంటే, ఎందుదే? ముదాని అధ్యక్షమహాశయుని ‘వంపదాసు’/ పండితప్రియ అలినివేశానికి సామాజిక మూలాల్లేనైనా ఉన్నాయా? దివరికి, వేమనయోగి కవిత్వాన్ని (తత్వం మాట దేవుడెరుగు!) దినముల్నే కవిత్వాలకింకా సమాదరణ ఉంటుందంటే, కారణం? ఏ సీమలో యాత్రై

శ్రీ కె. వి. రమణారెడ్డి ఎం. ఏ.

యం. యస్. యం. రైవేళాక కందుకూరి వీరేశలింగం ఎవ్వడో ఒకసారి నెల్లూరికి వచ్చి వెళ్ళాడనే అనుకుందాం. అ నాటి యువకులతో ఉత్సాహాలు కొందరు పూనికజేసి వీరేశలింగం పేరిట ఒక గ్రంథాలయాన్ని సైకం ఏర్పాటు చేశారనికూడా ఒప్పుకుందాం. వీరేశలింగం ఉద్యమం మాట ఏమిటి?

ఇంటర్మీడియేటు తెలుగు వ్యాసరచనకు విద్యార్థులు చాడవలసిన భాషాశైలి విషయంలో చెన్న పట్నాన గ్రాంధిక, వ్యావహారికాల మధ్య సంకుల సమరం సాగుతున్న సందర్భంలో, (1910-18), తెలుగుదేశపు జమిందార్లతో నెల్లూరి రెడ్లతో కలిసి కొందరు పండితులు ఏ భాషాశైలికి వత్తాసి ఇద్ది నట్టు? వేంకటగిరి, పిఠాపురం రాజాల చేదోడుకో తల్లితన అంధ్ర సాహిత్య పరిషత్తులో, జయతి రామయ్య వంతులు గొంతుపైకం వినబడనంతగా గొంతు దించుకున్న వేదం పండితకవే. ఒకప్పుడు ‘స్త్రీ పునర్వివాహ దుర్వాస నిర్వాహణమ’నే వివాద

సంరత్నరాల లిందకే తనకు “అశుకవికాసన్యాస మిప్పించుచో!” అంటూ వాణిని రాయ ప్రోలు సుబ్బారావు వేడుకున్నారో అ సీమలోనే కలా కాలాపండితులప్పుడప్పుడు అశుకవికావదర్శనలు అగవడానికి ఏమిటి సామాజిక కారణం? నెల్లూరికింకా వెనకటాటు తప్పలేదు. చేరవస్తూ వస్తూ ఉందికాబట్టి వ్యూహింకా రొడ్డుగా ఉంటూంది. ఇది సంప్రదాయాలిమానమైనా మేలే. నిజానికిది సంప్రదాయ దాస్యం

ఈ శతాబ్ది ముఖాన పొడ్డుపోడిచేనాటికి నెల్లూరి సీమది ఇంకా నిద్రమంచమే. కొత్తగా రైలుటాట వచ్చి ‘వట్టు’తో మునిగలిపిందిగాని లేకుంటే, ఇంకా చాలాకాలందాకా నల్లెటూళ్ళు ‘పెద్దకాపు’ల అడు పొడ్డులకు లోబడి ఉండవలసినవేదీ. ‘గగండాల్’కు అతగా ‘నారద’కూడా వడబట్టి కొంత మేజజరిగింది. కాస్త ముందుగా ‘కలి(ని?) గిరి రితిర్యాయుడు’ సమకాలింది. ‘సన్నకూడు’ తిని ‘ఉన్నమారాణాలు’ మాత్రం షోకలకూ రోగులకూ

శ్రీ ఆరణి కందప్పమేస్త్రి సత్రము

సంతపేట :: నెల్లూరు.

పై సత్రములో అన్నివసతులుకలిగిన రూములు బాడుగకు యివ్వబడును. బాత్ రూము, తదితర అన్నివసతులు కలిగిన గెస్టురూములు 2, కొత్తరూములు 4, పాతరూములు 2 కలవు.

కన్యకరాస్పత్రి రోగులకు అత్యంత అందుబాటు.

ఈ సౌకర్యాన్ని వినియోగించుకోవలసిందిగా కోరుతున్నాము.

అల్లాది వాసుదేవన్

తెలంగాణ-ప్రస్తుతం

ఎస్. ఆర్. కృష్ణారెడ్డి

ఎగ్జిక్యూటివ్ ఆఫీసరు

Grams: CABLES

Phone: Office: 987

Res.: 765

With the best compliments of

S. V. INDUSTRIES

Stonehousepet - NELLORE-524002 (A P)

Manufacturers of

Wires, Cables, Aerials, Plastic Cane,

P V C & Iron Conduet Pipes

Factory : Navalakh Gardens, Nellore-2.

దిగితే, 'పన్నెండవ' మాత్రం పెద్దరిక్కకు రాగి
 10 గది మొదటిగా మిరి తను అందిస్తు పెంచుకో
 లేదు. మిషనరీ దొరలూ దొరసానులూ రాబట్టిగాని,
 కేరళాతే నూలూడిగలు వేరీ వేంకంటుకున్న
 మెలిలి బెట్టుగానే ఉండిపోయేవారు: 'రెడ్డిచెట్టి'
 తాన్నగ్గరితో తంగివ్వతో పిల్లతో తమ్ముతో
 అంక తన పెద్దరిక్క గాగిస్తూ ఉండేది.
 'కర్కాడకు' రాబట్టిగాని, లేకుంటే 'పెద్దపుర
 కం' (కారతం) అంక మనస్సుపైనుంది దిగి
 ఉండేదేరా? అనవరత్ కట్టి పోయే గాబట్టి
 గాని, లేకుంటే రెడ్డి గుర్రపుండి కట్టించుకుని
 నెల్లూరూ అల్లూరూ తిరిగేవాడా, అంటే పట్టువో
 పని మనబట్టి ఉండిపోకుడా? అయితే, నానా
 రూపాంతరదైన ఈ అరుణత, నెల్లూరూ పీనుకు
 రానైతే పెద్దరిక్కగాని అది పెన్నెక్కగా మాత్రం
 మారలేదు. అంటే, ఇది చాలామట్టకు పీనుకు
 గాని తోనిపోని పైపై మారు; అంత స్పృ
 మాత్రం అంక గతం గుప్పెట్లోనే ఉంటూ వచ్చి
 దన్నమాట భూస్వామ్యమేనాడు, చాలాకాలంగా
 గలిది ఉండిన ఏ సామాజిక వ్యవస్థావిశేషమైనా,
 ఒక్క పట్టాన మారదు. సామాజిక వ్యవస్థ
 మారినా, దానికి సంబంధించిన సంస్కృతిమాత్రం
 మరెంత కాలంవరకు వెరకటిలాగానే కొనసాగు
 తుంది. పొద్దుకూకిన వెంటనే దీకటినడదు-ఈ
 రెండినడుమ 'అన్నదేళ' ఒకటి ఉంటుంది.
 అది వగలూనాడు, రాత్రికాడు; అది అదీకూడా.
 అలాంటి అస్పృష్ట భావావస్థలోనే ఒక ఇరవై
 ముప్పయ్యేళ్ళదాకా నడమంతరంగా ఉంటూ
 వచ్చింది నెల్లూరిసేమ

2

'పట్నం' నూరుమైళ్ళలోనే ఉండడం నెల్లూరికి
 అనేక కథలుగా కలిసివచ్చింది. 'అరవ' దేశానికి
 అవకలే ఉండడంవల్ల, కొన్ని వందలళ్ళ క్రితమే
 అక్కడికి వానా 'ద్రావిడ' బ్రాహ్మణ కాలం వచ్చి
 స్థిరపడి, తెలుగువాళ్ళలో తెలుగువాళ్ళు కావడ
 ముంది, తెలుగువాళ్ళ తలనన్నేత తెలుగువాళ్ళు
 కావడం 'పుదురి ద్రావిడ' బ్రాహ్మణుల్లో కని
 పిస్తుంది. వావిళ్ళ, వేదం, పుదురి, మామిడిపూడి,
 అల్లాడి, చవలువాడ కుటుంబాల్లో నుండి భాషా
 సాహిత్య సేవలు, వండిత-కవులు, చాత్ర కవ
 యికలు, వ్యాయాసాదులు, యావవాంశబ్రాహ్మణునే
 పొందారు. పట్నానికి రైలుబాటు పడిన తర్వాత
 వర్తమానికేమో వైళ్ళు, వ్యాపారులు, విద్యకు

మొదటి బ్రాహ్మణులు, తర్వాత బ్రాహ్మణేతర
 మలాళకు చెందిన వ్యవసాయ వంశజులు కుటుం
 బాల యువకులు పోవడం, పోయి 'కొత్తబుద్ధులు'
 'పట్నం' అలవాట్లు వెంటబెట్టుకురావడం
 మొదలైంది. ఏ వెన్నెంగుంటి సుబ్రావ్ లాగానో
 పల్లె ది చలావ్ లాగానో, మెట్టుమీద మెట్టుగా
 పక్కాన కొలుచుకో పైకెక్కిపోయే రోజులు బెల్లు
 కున్నాయి. వాళ్ళ కొలుపూ, చదువూ పెరవేసు
 కోగా, అరిమాత్రం విడివిడిగా ఉండిపోయాయి.
 వాళ్ళలో రాణిందిది కొలువైనంతగా చదువుకాదు.
 వీళ్ళలో చదువైనంతగా కొలువుకాదు. స్వతంత్ర
 మైన వ్యక్తులంటూ కొన్ని తరతరాలుగదా! ఏ
 మాత్రం చదువు చదివి దంపూరి నరసయ్య
 పట్నంలో అంత పేరుమోశాడు? అంత పూవు
 పూపాడు? అంతటి దట్టలు కారేకపోయినా, ఈ
 'పట్నం' కూడా తమతమ జీవరంగాల్లో
 అంతో అంతో ప్రయోజనాలైన వాళ్ళే. నెల్లూరే
 పట్నానికి చిన్ననాటిగా మారసాగిన రోజుల్లో,
 మిషనరీ 'ఇస్కూళ్ళ' చదువులకు పల్లెటూళ్ళలో
 ఉన్నవాళ్ళ 'అబ్బయ్య'లు రావడమూ మొద
 లైంది. ఇది బెల్లుజయ్యేళ్ళ నాటికూట. అంటే,
 భూస్వామ్యుల చెక్కుచెదకుండా ఉంటూడగానే,
 దిగుమతి సదుపాయాల పాళ్ళాక్క విద్యాసంస్కృ
 తులలోని దనస్వామ్య వ్యవస్థాదో ఐలు నూదిలా
 దూర రాసాగాయన్నమాట.

పాండ్య దండయాత్రలు, బోళ దేవాలయ
 ప్రతిష్ఠలు, హరిహరద్వైత భావాలు, అంకావస్థి
 'అబ్బయ్యలీలావో హయాము'లోనో ముందువెనకలు
 గానో కర్పాటక యుద్ధాలలో ఆ నవాబుకో ఈ
 నవాబుకో నెల్లూరి నవాబుల అండదండలు.
 కర్నూలు నవాబు తిరగబడితే ఉగ్రయగిరి నవాబు
 బోర్లాపడిన ఉదంతాలు కైవో రోజుల్లోనే దొడ్డా
 కుటుంబీకుడైన ఒక వ్యక్తి సైన్య సరఫరాదారుగా
 వ్యవహరించిన ముగిసలు అంకా వెనక వెలుగోటి
 యావమనాయకుడు తీర్థ విజయనగర సామ్రాజ్య
 పునరుద్ధరణోద్యమంలో పాల్గొన్న వ్యక్త
 ప్రయత్నాలు-అవన్నీ నెల్లూరి తక్కిన దేశంతో
 కలుపుకూనే వచ్చాయి. ఇప్పుడదికాదు విషయం.
 "దేశీయవంతు" (కాంగ్రెసు) ఏర్పడిన తరుణంలో
 బొ. బాబుకి వెళ్ళిన నెల్లూరివాళ్ళవరైరా ఉన్నారా
 అనేదికూడా కాదు. నెల్లూరివాళ్ళు తెలుగు తెలుగు
 వాళ్ళున్నారు. అరుణ జీవితప్రవాహంలో నెల్లూరి
 సీమ ఎప్పుడు, ఏయేవిధాలుగా కాలుమోపిందనేదే

కె. వి. రమణారెడ్డి

నా ప్రమేయం. అందుచేతే 'పట్నం' ప్రస్తావన.

● 'పట్నం'లో ఒకవైపున వేదం వేంకట
 రాయశాస్త్రి ఏలినవారి వద్దనుండి 'మహామహా' పా
 థ్యాయ' విశ్వరూప స్వీకరిస్తూంటే మరొకవైపున
 నెల్లూరి విద్యార్థులు అరుణభావాలతో సామరీక
 మోతూ వచ్చారు. ఇది రెండూ నెల్లూరి సాహిత్య.
 సాంస్కృతిక జీవితాన్ని గట్టిగా స్పందించజేసిన
 విషయాలే. తన ఒక నాటకంలో తార్కినో,
 ఎడ్వర్డునో వే. వేం. శా. అభివేషించడమండే,
 కల్లోరియా వక్రీకృత సందర్భంగా ప్రశంసా
 శ్లోకాలు రచించడంకూడా అరిగింది. కందుకూరి,
 కొక్కండ, గురజాడ వగైరాలుకూడా అప్పటికి
 అభివేషించినవాళ్ళే గనక, అది ఒక వేర
 మరి వేరెత్తి చూపడంగాని, అది ఆ నాటి రివాజ
 లెమ్మని ఉదాసీనత చూడడంగాని నా ఉద్దేశం
 కాదు. మన భూస్వామికమూ దాని 'సాంప్రదా
 యికమూ', అలాగే మన గ్రాంతిక భాషాభి
 మానమూ దాని 'సాంప్రదాయికమూ', ఒకదాని
 నొకటి అశ్రయించుకుని, ఆ రెండూలేని పరాయి
 ప్రభుత్వాన్ని అశ్రయించాయి. మూడింటింట్లమూ
 స్వప్రయోజనమే, ముప్పేట పెద్దరికం. అయితే,
 మెకా లే ప్రవేశ పెట్టిన విద్యావిధానం మాత్రం
 దూవంలో పర్లంలో తప్ప (ఇవి అప్రధానమైనవి)
 తక్కిన వాటన్నిటిలోనూ అంగీకరించుకు పోలిన
 మనుషులను తయారించేందుకు వాళ్ళ మనస్సు
 లను మార్చుకొంది. బ్రిటిష్ సామ్రాజ్య దుర్గానికి
 ఇది రెండో ప్రాకారమోతుందని అతిచింది. పైకి
 మాత్రం మహోదారంగా, ఈ 'స్కూల్స్' ద్వారా
 పాశ్చాత్య విజ్ఞానం భారతీయ సమాజంలోని
 అట్టుడుగుదాకా, పొరమంది పొరగుండా, దూర

ఉగాది సభాకాంక్షలతో

శరీర పోషణకు కావలసిన అన్నిరకములైన
విటమిన్లు, ప్రొటీన్లు సమృద్ధిగాగల

“పూర్ణా”వారి మిల్క్ బ్రెడ్. మరియు కేకులు
ఎల్లప్పుడూ వాడండి.

తయారీదారు

పూర్ణా బ్రెడ్ మాన్యుఫ్యాక్చరింగ్ కంపెనీ

విజయగోపాలపురం - నెల్లూరు-2.

With the best compliments from

RAVI INSTITUTE OF COMMERCE

(Recognised by the Govt. of A. P.)

16/12, Muttaraja Gopalarao Street,

Trunk Road - NELLORE-524001

The Leading Institute which Imports Best Coaching in

TYPEWRITING, SHORTHAND & ACCOUNTANCY

P. Ravindranath Reddy,
PRINCIPAL.

అంకిపోవాలనడం జరిగింది. అట్టయగుచూట ఎవరెరుగుగాని, వట్టనదిమిరాగందాకా ఇది అంకకారింది. కాబట్టి నెల్లూరి 'పిల్లకాయల' మద్రాసు తడుపు ఇలా తిన్న సామాజిక వ్యవస్థలకు చెందిన తిన్న సంస్కృతులు ముఖాముఖి అయ్యాయి.

తె.క. గాంధీ శకాలకు ముందే నెల్లూరిని సాంస్కృతికంగా కడఁబాందానికి దోహదపరిచిన శక్తి 'దివ్యజ్ఞాన సమాజం', వ్యక్తి అనీ దీనిమంతు. అల్కాట్ లో కలిసి దీనిమంతు నెల్లూరికి వచ్చిన సందర్భాల, రాందన వండితులు కొందరు వాళ్లను దీగన్నప్పడికి, మధ్యతరగతి కొత్త భావాల మివ ములు మాత్రం మంత్రముగ్ధమయ్యాయి. పైగా 'దివ్యజ్ఞానసమాజం' కొత్త పేషం వేసుకు వచ్చిన పాత హైందవమే కాబట్టి, అనేకులకు ఇది 'వగిందినట్టు'గా అయి వచ్చింది. అందుచేతనే సాంప్రదాయక శక్తులనుండి దీనికి నిజమైన, నిల నైన, ప్రతిమొన రాలేదు. తెంగాలుగా రామకృష్ణ వరమహంస పాదాలముందు మోకరించి అదురు కుడు కేడన్నట్టుగానే, దివ్యజ్ఞాన సమాజపు కొత్త రాదస్త్రాన్ని తన పాతబాదస్త్రంతో సమాధానపెట్టు కోసి అదురుకు అడ్డే ఉండేవాళ్ళు. అయితే దీర్ఘ అదురికత నవ్యతమాత్రంకాదు. దివ్యజ్ఞాన సమాజానికి తోడుగా దివేకానందుని ఉపదేశాల ప్రభావంబాదా మద్రాసునుండి నెల్లూరు మీదికి తోలింది. ఎటోర్నీ, బ్రాహ్మసమాజానికి చెందిన స్వేచ్ఛాభావప్రసారం. సంప్రదాయ విమర్శా దృక్పథం, హేతువాద వైఖరి. ఇక్కడికి తోడుగా రాజకనారి. ఉత్తరతిరాంధ్రదేశానికి దక్షిణ తిరాంధ్రదేశానికి సంస్కృతి విషయంలో ఒకానొక ముఖ్యమైన భేదం ఇది. గూడూరులోని దోమనే 'దివేకానందాశ్రమం'వంటి సంస్థలకల్పితాయుతే, నెల్లూరిలోకూడా ఎత్తి ఉండాలి.

దివేకానందు తనవంతుగా దక్షిణాది రాష్ట్రాలలో ప్రారంభించి వడిచిన 'హోము రూప' ఉద్యమం కాకితి నెల్లూరికి బలంగానే తగిలింది. అచ్చటికే తెంగాలి 'తెర్రరిష్టు' ఉద్యమం వైపు! ఉక్తానవ. కుట్రా అవేశపరులూ అయిన దేశాధి మోగులు కొద్దిమంది తలలు తిప్పి 'అందేవాడ'. మదరాసులో కొమరాజు లక్ష్మణరావుతో, మల్లం వల్లి సోమశేఖరశర్మతో పరిపథయ సంబంధాలుండిన చతుర్వేదుల వెంకటకృష్ణను ఈ సందర్భంలో న్యూరిందక తప్పదు. గూడూరు రైల్వేస్టేషనులో మందుగుండు సామగ్రితో నిండిన ఫైర్ల ఒకటి

రైంపెట్టెలో కనిపించిన విషయం గ్రంథస్థమై ఉంది. తె.క. పేరే వెన్నెలకంటి రామవయ్యలాటి అలనాటి మానూగు మీసాల నవయువకులకు దీని వేశం తెప్పిస్తూ, అయుధాలు చేతికందిస్తూ వచ్చిందనేకూడా వార్త. అప్పుకప్పుడే మొగ్గ దివ్వ సాగిన దువ్వూరి రామిరెడ్డి కవి-వక్త 'పింపా వత్తడం', 'మాపుకత్తికం' వంటి రచనలు చేసేందుకు అవన్నీ బహిష్కరణలు అలాగే, హోమురూలు ఉద్యమప్రభావం 'హ దేశాటనం దైరీ'లో కనిపిస్తుంది. అమంపర్ల సుబ్బుకృష్ణరావు గారి రాజకీయజీవితం తిల్లాబోర్డు నుండి తానన మండలివరకు నిస్తరించిన కాలంకూడా దాదాపుగా ఇదే. అంతకంటే గతునిందదగిన విషయం, రాజాల, 'పెద్దకావుల', మనీముల. వండితుల ప్రాత వానికి ప్రభుత్వారికి వట్టసాగిన ఓకత. అయితే ఇది కాకితిరాని జరిగిన మాయువంటినికాదు. గును పాటి యానాదిరెడ్డి వంటి వండిక వక్షపాతలు దోడ్లా వెంకటరామిరెడ్డి నంటి వ్యయంపండితులు ఒకవైపున, దువ్వూరి రామిరెడ్డి, ములుమూడి అం శేషాద్రిరెడ్డిలంటి అదురికలు, ఇలా బ్రాహ్మణేతర వర్గాలకు చెందిన వ్యవసాయోపజీవుల కూటమి లోనే తరాల అంతరం నానాటికి స్పృశం కాసా గింది. ఇంకొకవైపున, పోట్ల పూడి లో 'సుజన రంజరి సమాజం' ఏర్పడి రాయప్రోలు సుబ్బారావు వంటి నవకవులను అయబించి, నెల్లూరి వెంక బ్రాహ్మనాయుకు వంటి వారిని లో వరినుండి అకరిస్తూ వచ్చింది. మాయువేసిన తొలిపిందెలైనా, ఇది ఇలాంటివి సమాజ రంగస్థలంమీదికి వచ్చి గొంతు సవరించుకోసాగిన ఒక కొత్త పాత్ర మాంగులు కాబట్టి సార్థకమైనది. కులం విదైరా, సాంప్రదాయక లోకాధికారానికి దూరమై ఉండిన మధ్యమవర్గం ప్రశంకునేకావచ్చు, ఇట్టికి స్వర్ణా నికీ కాకుడాపోవచ్చు, ఏమైనా అ నాటికి అదే పదివేలు.

నిదానికి, కులంకూడా ముఖ్యమైనదే. కులమూ వర్గమూ భిన్నాలైనా, కులంపేరుతో ముందిమార్పు లాన్ని కూడగట్టి వర్గ వ్యత్యాసాలను కులం వేదిక మీద బలిగాపెట్టింది తద్వారా తమ వట్టం గడుపు కునేందుకు, 'సంఖ్యాబాహుళ్యమూ' వ్యవసాయక మైన ధనాధిక్యమూ గల బ్రాహ్మణేతర కులాలతో పెరుకదలిక ఒకటి వచ్చింది. స్వసంఘ సంస్కరణను అపేక్షించి, తాతాదేవాలను అరికాల్చుచివాహ అను అదిద్యమ విరసించేంతవరకు అది ముందే చేసింది గాని, పులికాది వర్గ వాతలుబెట్టుకున్న

దండంగా అగ్రవర్గ అధార వ్యవహారాలను అనుక రించ బూనిందికూడా. అది అన్నీ ముందినికాపు రాజకీయంగా, అప్పుటి కే ప్రభుత్వోద్యోగాలలో హెచ్చుతగ్గం అనుభవిస్తూ ఉండిన బ్రాహ్మణులపై బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం అనుమానాలూ భయాలూ పెంచుకోవడం, అ ఉద్యోగాలకే సిందివర్గాలు అక్షలుకావడం, రెండూ ఒకదానినొకటి పోషించు కుంటూ వచ్చాయి. నెల్లూరి సీమకు సంబంధించి ఈ కులసంఘాల ప్రాబల్యం, సాహిత్యంలోనూ సంస్కృతిలోనూ తెచ్చిన మార్పులు చెప్పుకోదగిన వేమిలేవు. గుం టూ గు, కృష్ణామండలాల్లోలాగా ఇక్కడ స్వసంఘ పోరోహిత్యాలవంటి, సర్వాస్త్రి వగైరా బ్రాహ్మణ విరుద స్వీకరంవంటి వసులు జరగలేదు దువ్వూరి రామిరెడ్డి 'నలకారమ్మ' వాకాలిహాసంకోనూ, 'కృషీచలుడు' వృత్తిగౌరవం తోనూ చేసిన రచనలైవంతగా బ్రాహ్మణదూషణకు ఉద్దేశించినవికావు. రెడ్డి జ్ఞాన సంఘం ఇచ్చిన పోత్తాహ, ప్రోవ్వలాలమాత్రం! విస్మరించ వీలు లేనిది. అయితే బ్రాహ్మణ్యముపాండిత్యలేషణమూ రెండూ ఒక్కటిగా పెనబడినప్పుడు, తాను వాటిని నిరసి చడమో పరిహసించడమో మానలేదు కూడా. రాజకీయంగానైతే, ఈమార్పు అమంపర్ల సుబ్బు కృష్ణరావుగారి చేతినుండి వెంకటగిరిరాజా వంటి జమిందారులు చేతికేగాక, అంతకంటే తక్కువస్థితి గలిగినా అ తాను లోని కుంటలే అయిన కాటారెడ్డి అదినారాయణరెడ్డి, తెలవాడ రామచంద్రారెడ్డి, పెల్లెటి వెంకటసుబ్బారెడ్డి వంటి వాళ్ళ చేతులకు, పెద్దరికాని, దానివెంట పోవం దిక లాభాలనూ మార్చివేసేసింది. కులసంఘంలో కులంలోని సంవన్న కూటమి రాజకీయాధికారాల్ని సాధనప్రాయాలైసంతగా, శతమిమకూటాలవారి స్థితిని మెరుగువరచేందుకు జోడ్పడ లేడు.

3

'నెల్లూరిసాహిత్య, సాంస్కృతిక జీవితంమాత్రం ఏ బయటికోపునైనా నహించకుండా, చాలావరకు తన గాడిలోవడి నడుస్తూ వచ్చింది. వే. వేం. కా. శేషజీవితం ధనాభావంతో గడిచినా, ఏ యాదేం ద్రుడో మరి యే కొత్తజమిందారుడో, పాతవోతు బయరైకో గ్రంథ ప్రచురణకు పాఠ్యంచేస్తూ ఉడతాభక్తి చూపించేవాడు. పైగా 'రాత్రపాపాప్ర ప్రచారణ'గా, 'అంకు కళంకులేని' వే. వేం. కా. తన వాదకాలను ప్రదర్శించేస్తూకూడా మధిత అనుదర వ్పంబాన్ని వమకూర్చుకోగలిగాడు. అయిన తమ్ముడైన పేదలవేంకటాచలయ్య, తిరే

ఉగాది పదాకాంక్షలతో

రేడియో అండ్ టి. వి. సెంటర్

అధ్యక్షుడు: డి.ఎల్.ఎస్. టెలిరాడ్ టెలివిజన్, రేడియో మరియు
విజయ్ ఎలక్ట్రికల్ సొల్యూషన్స్.

14, చెంచురామానాయుడు బిల్డింగ్స్ - నెల్లూరు-1.

సక. అగతమైనవేగాక అయిన పాండిత్యం దుష్టవాదమైనదికూడా. అయినా అది పాహిత్య కల్పనకాక, చారిత్రక పరిశోధనకు, ముఖ్యంగా ఎక, మహావాక్యమాలా మూలాన్వేషణకై ఉపయోగపడింది. 'అభివృద్ధి' నిరూపించుటకు దుర్బా సమర్థత్యాకర్మ ఎలాగ పీఠావతరణగా, ఇటు పండిత బాధామయపాగివ ముద్రిత వాగ్యాదాలు శేఖండనవలమైన పాండిత్య ప్రకర్షలో ఎకనడ చూరే ముఖ్యమైన నేరకారణము దూషణలకు అందనమందనలకు రకగోళంలు - పాండిత్య వ్యక్తంపెప్పిన కుక్క మూతి పి.దేవు-దాదా. గాంధీశకం అవతరించేవాటికి, ముఖ్యంగా ఇలా గుండేది సాంస్కృతికంగానూ సాహిత్యంగానూ, అందువల్ల మనవికాని దశలో, నింహాద్రమ పుర మనే నెట్టాను.

దక్షిణాఫ్రికానుండి తిరిగివచ్చిన కొత్తలో నే మద్రాసుదాకా దిగివచ్చిన గాంధీం (అప్పటింకా మహాత్మాగాంధీ కాలేదు) నెట్టానికి ఒట్టుకొచ్చి తమ నిడుమ కూర్చోబెట్టుకుని ఫోటో దిగినవాళ్ళలో ఏ ఒక్కరూ తమ తర్వాతి జీవితంలో సుప్రసిద్ధ గాంధీయుడగా పరిణమించలేదు. అంతే, గాంధీ తర్వాత అప్పటింకా మతసన్నిధిం కాలేదన్నమాట.

సత్యాగ్రహోద్యమాల పేరిట జాతీయవాదం ఉద్యమరూపం భరించాక మాత్రం, నెట్టానిమ చిప్పినపార్టీకూడా కాదని చాలా ఉత్సాహంతో త్యాగంతో ముందుకు వచ్చింది. ప్రభాత ఫేరీలు, నగర సంకీర్తనలు, కల్లగళ్ళ వేలం పాటలు బాయకాట్లు, పికెటింగులు, లాఠీఛెట్టులు, శ్రీకృష్ణ బస్సువానయాత్రలు-అదొక సందడి ఇది వల్ల కూడా వ్యాపించింది. రైకాంగంలో ప్రభాగాన్ని తట్టి లేపింది. కులాల అడ్డా:నూ, తరాల అంతరాన్ని తొలగివేసింది. పాతబుద్ధుల కొత్తకారుకు చెందిన దీపాల విద్యయుతాస్త్రినాటి వాళ్ళకూడా గుప్త నామాతో స్వీకృత్య ఉద్యమ కావ్యాలను రచింప సాగితే, కొత్తబుద్ధుల కొత్తకారుకు చెందిన దువ్వురి రామిరెడ్డి ఈశకున్నాడా? ఇక, విద్యుత్తంతు తక్కువ తినలేదు కొమండూరు పార్థసారథి అయ్యగాక. జాతీయవాద సాహిత్యం గుండలోనూ, రాశిగోనూ బాగానే సృష్టి అయింది. అయినా, ఆ ఉద్యమస్థాయికి పరిమాగలేదనడం కూడా నిరంతరం ప్రవాహప్రాయం కాలేదనడమూ అంతే.

'ద్విపెషను అంశకౌత' పద్మిపతి జాతీయోద్యమానికి అకగా వామపక్షలావాలను తేర్చడం కల్గి, రైతుమహాసభలు సైతం యుద్ధరంగాలైన ముఖ్య నెట్టానిమలో మే-దాతూ వచ్చాయి. కులిగక్షం సంఘమూ, రైతుగక్షం సంఘమూ, వ్యవసాయకుల సమ్మెలు, యువజన సంఘాలు, అవస్థి మొదలయ్యాయి. మార్క్సు-ఎంగెల్స్ 'కమ్యూనిస్ట్ మేనిఫెస్టో' కు మొదటి తెలుగు తర్జుమాకూడా నెట్టానిమేనాక. వెజవాడ గోపాల రెడ్డికి వామపక్షం ఎదురొచ్చి పుద్దులవల్లి సుంద రయ్య అందగు జాతీయోద్యమాలనుండి కాంతినికేక నానికి ఎదిగిన గోపాలరెడ్డి తిరిగి వచ్చిరాగానే జాతీయోద్యమంలోకి దిగి ఇంకాత్యంతగా నాయక స్థానానికి ఎక్కిపోయాడు కాంగ్రెసు స్థానికంగా ఇప్పుడు పెద్దపెద్ద భూస్వాముల కుటుంబాలను అశ్రయించి, వరువుకూ ప్రతిష్ఠకూ సంబంధించిన విషయాలయ్యాయి. దువ్వురి రామిరెడ్డి 'కాంగ్రెస్ చాలా' రాసిననాటి అదర్శంలం ప్రమేపీ వ.చదాకి, ఆ పేరూ ప్రభాతీ వచన కావడాకి చాలా కాలం పట్టలేదు. 'ప్రోఫేటరు-నో ఛేంజరు' వైరధ్యాలు వల్లపాడు, గండవరం, పోట్లపూడి వగైరా స్థలాలలో ఆశ్రమానో 'మాత్రయస్థ' కాల:నో సృష్టించిన రోజూ చూస్తూ ఉండగానే వెనక్కు వెళ్ళిపోయాను. అవణోద్యమ మూ అకర్షణ కోట్లయింది. అదికాక వ్యామోహం క్రిమిగా దూర అశయ తమఫలాన్ని కళ్ళుబారించ దానికి శాసనసభాప్రవేశం (1987) చాలాకోడ్చి దింది. ప్రకాశం-వట్టాళి, ప్రకాశం-రంగం, ప్రకాశం-గోపాలరెడ్డి - వ్యక్తి స్వర్గంకు నిలయం కాసాగిన దశలో ఉద్యమంగా ఉంటున్నదల్లా పార్టీగా మారింది-పాత, కొత్త స్థితివల పార్టీ. ఓడిన జమిందారీ, భూస్వామిక పెర్లాలు కడుపు మంటి, కలవంపు కగ్గార, కాంగ్రెసులో దొడ్డివారిన దూరిపోయాను. నెహ్రూ పేరు, వశేయిది పెత్తనం. ఎన్నిక గెలుపు ఉదాహితను ప్రవేశపెట్టింది వామపక్షశక్తులపై కన్నెర్రచెయ్యడంకూడా మొర లైంది. ఈలోపల మరొక ప్రపంచయుద్ధం విముచి నుంది, 'మరో ప్రపంచం'కోసం పోరాటం లోవట్టుంది.

"దొరకనమొక్కవంక, తెగదోచు వణిగ్గణ మొక్కవంక, తిరుగలి రాళ్ళమధ్యబడి" కృషివలురి జీవితచిత్రం అబద్ధంలాంటి అదర్శకరణ పోరణిని విడిచి, వచ్చినట్టు కదికనేకు దిగివచ్చింది. ఎన్ని కల నంబూనికముందు జమిందారీ రైతుపోరాటం.

తర్వాతనేమో 'రైతుదండు' వగైరాలు నెట్టాని వెంకటరామావాయుడి లేఖనికీ వదునుబెట్టాను. 'అమృత గ్రంథ దింతామణి' వడివిబోయి 'జమీనారైతు' వెలసింది. దానికాంగ్రెసు పార్టీకకకు పోటీ అస్తిను వక్షవర్తిక 'స్వతంత్ర'. ఉగాది విరుదావళులు, బ్రహ్మ వ్యంగ్య దిత్రాలు, విమర్శ ప్రతివిమర్శలు, అవస్థి రాజకీయాన్ని రద్దీబండ కెక్కించడమో మరదగుండులో ముందడమో అటుంది, వల్లవట్టుకు వ్యాపించ లేకాయి. ఈమారు రాజకీయాల ప్రభావం మధ్య తరగతి ఫామూలవానికూడా సోకింది. లేకు పే 'మద్రాసు కుట్రకేసు' అనబడేదానిలో మద్రాసు లైన నెట్టానివారిలో హెచ్చుభాగం ఈ కూటమికి చెందివుండేవారా? ఇలాంటివారే కమ్యూనిస్టు ఉద్యమ నిర్మాణానికి వ్యాప్తికి వడుంకట్టాను. వీటి మధ్య వర్గభాందవ్య (సాంకర్యం?) మాత్రమే గాక భావసంబంధంకూడా ఉంటూ వచ్చింది. కాంగ్రెసు సోషలిస్టుపార్టీ సభ్యులుగా అభిలషాత కాంగ్రెసు కమిటీ సభ్యత్వంనాకు ఎగదాకిపోయి, అక్కడ వల్లభాయివశేలుకోడికోకముందే, అంద్ర రాష్ట్ర కాంగ్రెసు సంఘంలో వట్టాళి సీతా మయ్యతో పేదీసడిన్నఫలితంగా మీమిడ గాంధీ దాకా ఫిర్యాదులమీద ఫిర్యాదులు వెళ్ళాయి. నారప రెడ్డి రామిరెడ్డి వంటి వామపక్షభిమానులైన పాదా రైతుకటుంబీకులు అటు రాజకీయాన్ని అటు సాహిత్యాన్ని అభిమానించేనాటి వచ్చితి అది.

వేదం పండితుడంటే భయభక్తులూ, దుర్బా పండితుడంటే భయగౌరవాలూ - ఇలా రెద్దూ కల్లు ముద్దుబిడ్డలాగేవుంటూ, తప సా:తగోతు విప్పకున్నాక యావదాంధ్ర ప్రభాతానికి ఉధిరో హించిన 'కవికోకిల' కలకాలను అనుకరిస్తూ పరిస్థితుల ప్రోద్బలం మూలంగా చరిత్రగతితో త్రుతి కలిపిన నెట్టాని కవుల్లో నారపరెడ్డి స్వజీయుడు. వామపక్ష ఉద్యమాల వృద్ధిక్షయాలతో పెరిగి దిరి గిన కవి - వ్యక్తిత్వం తనది. నెట్టాని వల్ల, పేక సాదల జీవితఖండాలను, అనుభవ తకలాలను కథానికలుగా లోకానికి ఎరకవరదిన 'కరుణ జమూ' ఉద్యోగరీత్యామాత్రమే ఈ మండలానికి చెందినమనిషి. మరొకవైపున, 'జమీనారైతు'ద్వారా పత్రికారచనలో అత్యాపంపొందిన అత్రేయ నాటక రచనకు ఉపక్రమింది, వెంకటగిరి అమెమార్స్ వజ్రర హాటు-మాటు అతిన్నత్రా:గల వాటిలూ ప్రదర్శిస్తూవచ్చాడు. జానపద జీవితంలోని అవృధనాన్ని అదర్శకరిస్తూ 'శృంగార' వరమైనా

మా సంస్థలను సందర్శించండి-
అభివృద్ధి బాలబాలికలను ఆశీర్వదించండి!

“...వాకాడు సంస్థలను చూచినవారెవరైనా ఇచ్చటి వాతావరణానికి ముగ్ధులుకాక తప్పదు తల్లిదండ్రుల ఆదరణకు నోచుకోలేని ఎంతోమంది అభివృద్ధిలకు ఆశ్రయమిచ్చి, వాడిపోయిన మొక్కలకు స్థానికులతోసి, చక్కని గులాబీలలా బిడ్డలను పెంచుతున్న పిరి కృషిని అభినందించని కఠిన హృదయులెవరూ వుండరు”

—శ్రీమతి రాజ్యం సిన్హా

జైరెక్టరు, సమాచార పౌరసంబంధశాఖ.

హరిజన విద్యార్థి ఉద్ధారక సంఘం - వాకాడు

సామాజిక ప్రయోజనం పూర్తిగా లోపించిన అతి వ్యతంతో చంద్రశేఖర కవ్యశ్రీ రచించిన 'అదా ప్రపంచం' నాటకం, 'మిరానాయి', 'బొప్పిరి', 'కదియ' వంటి నాటక ప్రదర్శనలకే ఎక్కువగా చెవులు కోసుకుంటూ వచ్చిన నెల్లూరి కోత్తే. మరి, పులిగండ్ల రామకృష్ణయ్య "మహాను" నాటకం, నెల్లూరియానమ ఆశ్రయించిన హాస్యవిషయంలో, దానికేసాటి, ఫన్ డాక్టర్ చంద్రశేఖరం 'క్విక్ రేంజ్' వేషాల్లాగే దీనికి విస్తారమైన అదరణ లభించింది. రామలింగం కంపెనీ, ప్రతిభా పిక్చర్స్, నెల్లూరియుల తొలి పని వ్యయశాల. అలా అడుగులు వేస్తూ నెల్లూరిసీమ అధునికతలోకి వచ్చింది.

అధునికత కలిగిన దేశమే. సదీనత అలాగాదు; దిత్త వృత్తికి, భావవైఖరికి, సంగమించి దేశమే. వకావిలాంతి కవుల సదీనత 'వైదిత్రి'కి అంకితమైనంతగా సామాజిక ప్రయోజనపరత్వానికి కాలేదు. దానిలో పులిపికట్టెకనం పూర్తిగా వింగళేదు. అయినా వకావి నిలిచి వెలిగిన సాహిత్య దీపంగాక, నాలుగు మెరుపులు మెరిసి మట్టి కాదుదీగతి-మిరుమిట్లుగొన్న కళ్ళకు వెనకటిదికే మేలుపించే కాదుదీగతి-విడిదివెళ్ళుమా వచ్చాదు మెరుపు అకర్పించినంతగా. ఎవరినైనా దీపమెలా అకర్పించగలుగుతుంది? గేయానికి వచనకావ్యానికి

అదక్కను మహుని రామిరెడ్డిగోనే కూడగరిగిన నారవరెడ్డిని వకావిని ఈ రెండు విషయాలలో తలకెత్తుకోవలసిందే.

'సరనకది' మోసగడ్డ రామకృష్ణయ్య, గుర్రం వేంకటసుబ్బారాం, మునిరెడ్డి కొండమాదామయ్యలు అకడడవ, మునుపూరు కోడండ రామిరెడ్డి వంటి వారిద్వారా అవ్వలివరకున్నూ వండిత సంప్రదాయం కొనసాగుతుంది. తిక్కవరపు రామిరెడ్డి దర్శనానికి కవిత్వం అయింతులూ అంటే. వాటి అనుకరణ లెన్నెన్నో! ఈ సంప్రదాయానికి అమరణం తీవ్రంపోస్తూవచ్చిన నేలకురి రామదాసు అయ్యంగారేమి, భరణికోట వేంకటసుబ్బయ్యేమి, పిల్ల వండితులు మరెందరో! పిల్లలోక్కటే పాత బద్దాయి గాని, పిల్ల సంప్రదాయం తలల్తోవల నిలిచింది.

పౌరాణిక నాటక ప్రదర్శనలు కాస్త పాత బద్దాయేమోగాని, పూర్తిగాపోలేదు. నెల్లూరి, నెల్లూరి ద్వారా అధునిక నాటకరంగం నెల్లూరినొక తిరువాళ్ళస్థలం చేస్తూంది. నెల్లూరిసీమ సినీనిర్మాతలు పౌరాణికదిక్ నిర్మాణంలో నెరజాణలేగాని వై.వి. రావు నెంకొల్పిన సామాజికదిక్ ప్రదర్శనాధారానికి ఒకరిద్దరైనా మందివారసులు లేకపోలేదు.

'అమృత గ్రంథ దింతామణి' వెలసినవిట ఈనాడు మూడు వాలుగుడబ్బంద్ బిల్లక మల్లక వ్రతకలున్నాయి.

స్థానికంగా ప్రస్తావించిన ఈ విడిఅంకాలను బాడగట్టతే కనిపించేదేమిటి?

నెల్లూరిసీమ రెండు సామాజిక వ్యవస్థల ద్వారా బంధంమీద కాలుమోపి ఒకఅడుగు అందులో, ఒక అడుగు అందులో పెట్టిఉంటున్నది. సామాజికంగా చాలామాద్యులు వచ్చాయి. వరిశ్రమలేరాగా, వ్యవసాయంకూడా పెట్టుబడిదారీ వద్దతులను అనుసరించడం వింతకాదు. అయితే భూస్వామ్యం దింత వచ్చిందనుకున్నా దాని సంస్కృతి వలుసంకా ఉంటుంది. ఇది ఏల్నాదితని. బండినాగరాజు వంటి యువ వండితకవులే దీని నుంచి పూర్తిగా బయటపడజాలకపోవడం, అంతటి ప్రతిభా వ్యక్తత్తులు పూరా విచ్చారి అధునిక సామాజిక దృష్టితో అలరారే అవకాశాలు ఈ పీఠంలో పొందడమే.

నెల్లూరిసీమ సుస్కృతి, సాహిత్యాలు ముందడుగు వేస్తున్నాయి. అయితే ఈ వేగం బాదు, గమ్యకూడా కర్దిష్టమూ నిర్దిష్టమూ కావాలి.

Our UGADI good wishes to all our customers in
India and Abroad

P. V. SUBBA REDDY & Co.,
Exporters of Mica

GUDUR — Nellore Dist.

P. V. Subba Reddy
Proprietor.

Sree Krishna Sreenivasa
Mining Co.,

Owners of

SUVARNA GOURI MICA MINE
THATIPARTHI, Nellore Dist.

P. V. Subba Reddy B. A. B. L.
Managing Partner

నగరాలు నందనవనాలు

అనగా అనగా ఒకనగరం, ఆ నగరంలో ఏడు మేడలు, ఒకరోజు వాన కురిసింది. నగరం అంతా తడిసేసింది. మెడలు తడిచివేయి. మేడా మేడా ఎందుకు తడిచివేయి అంటే పూరి గుడిసెల్ని అడిగి మన్నాయి. తాము తడిచివేయిగా అని మేడలు మురిసిపోతున్నాయి. మురికివాడలు మౌనంగా చూస్తున్నాయి. ముచ్చిరోజులకోసం. ఈలోగా ఇంద్రునినన్నువేసి 20 రంగులు విరిశాయి. అందులో ఒక రంగు పట్టణ ఆస్తులమీద పరిమితి విధించింది.

పట్టణప్రాంతాలు అసలే లక్షలాది జనంతో క్రిక్కిరిసి ప్రివృతాయి. ఆస్తులన్నవారు దేవేంద్ర భవనాలకోసం వున్న స్థలమంతా ఆక్రమించుకుంటే తేనివారికి నిలువనీడలేదుగదా.

1976 ఫిబ్రవరి 17-వ తేదీనుండి దేశంలో పట్టణఆస్తుల పరిమితిచట్టం అమల్లోకి వచ్చింది. ఇది మన రాష్ట్రానికికూడా వర్తిస్తుంది. ప్రస్తుతం అధికజనాభావున్న, హైదరాబాదు, విశాఖపట్టణం, విజయవాడ, గుంటూరు, వరంగల్లు నగరాలకు యీ చట్టాన్ని వర్తంపచేస్తున్నారు.

లక్షమంచి 2 లక్షలవరకూ జనాభావున్న మరో 8 పట్టణాల్నికూడా యీ చట్టం పరిధిలోకి తెస్తున్నారు.

పట్టణ ఆస్తుల పరిమితిచట్టం అమలును పరిశీలించేందుకు వొక ట్రిబ్యునల్ పనిచేస్తున్నది.

చట్టం అమలుచేసేందుకు ప్రత్యేకసీబ్బండిని నియమించారు. పట్టణాలలో కార్మికులు, వృత్తి పనివారు, బడుగువర్గాలవారు గుడిసెలు వేసుకొని కోకొల్లలుగావున్నారు. వీరికి గృహపనితీసౌకర్యం కల్పించబడుతుంది. మన రాజధాని హైదరాబాదును ఆభివృద్ధిపరచేందుకు నగరాభివృద్ధిసంస్థ ఏర్పడింది. ముఖ్యమైన యితర పట్టణాలకుకూడా యిటాంటి సంస్థలు ఏర్పాటుచేస్తున్నారు.

సమాచార పౌర సంబంధశాఖ - హైదరాబాదు.

DIPR No 25/76-77

ప్రతాపరుద్రీయ నాటకం హనుమకొండ కైఫీయతు

నాటక రచనకు వస్తువుకావాలి. ఏదో విషయాన్ని తీసికొని దానిని మార్పులు మార్పులుచేసి, చూడతగిన వాణిని దృశ్యంగా నింపింది. వివరణగా దానిని చెప్పింది. నేర్పుతో సహృదయ హృదయాలలో రసాన్ని కవి వుట్టింపాల్సి. "బట్టి నాటక ప్రయోగం సామాన్యుల హృదయాలను ఉత్తేజపరచి వారిలో రసాన్ని ప్రకృతించేస్తుంది. ఇదే నాటక సిద్ధి.

ఈ వస్తువును ఎక్కడినుండి తీసికోవాలి అనే దృశ్యకు అవామి భరతమునే నిర్ణయించి పెట్టాడు. రామాయణ, భారత, భాగవతాలనుండి అభ్యాసాలు, బృహత్కథనుండి ప్రశస్త పరిశ్రుతైన వాంఛికతాలను నాటకకర్త వస్తువుగా గ్రహించవచ్చును. ఆ వస్తు సందిధానాన్ని, తన నాటక నిర్మాణం కోసం మార్చి, మార్చి సరిదిద్ది కనుదీక్షుంగా మలచాలి. ఈ నేర్పు శిఖరస్థాయి నందుకొన్నప్పుడు, నాటకకర్త కీర్తికిరీటాన్ని ధరిస్తాడు. నాటకాన్ని వదిలినవారు, ప్రయోగాన్ని చూచినవారు 'సాధుసాధు' అను పొగడలను వ్యాపించచేస్తారు.

నాటకానికి ఏ వస్తువు స్వీకరించాలి అనే విషయంలో సామాన్యంగా పైన పేర్కొన్న గ్రంథాలుగాక, సంప్రదాయంగా అవశ్యుతిలో అభాల గోపాలానికి తెలిసిన కథనే, కవి చేబట్టి, తన మేధాశక్తితో రూపకాన్ని అట్టుకాడు. పాశ్చాత్యులలో 'షేక్స్పియర్' వ్రాసిన 36, 36 నాటకాలకు వస్తువు అనేక గ్రంథాలనుండి, చరిత్రనుండి, పరదేశాల సాహిత్యాలనుండి, సంప్రదాయ కథలనుండి తీసికొనబట్టు ఋజువైంది. శర్మణ్య దేశీయుడైన గోతే (Goethe) తన భాస్తు అనే నాటకానికి అరాళిలో

అనశ్రుతంగా వ్యాప్తి లో వున్న వస్తువును స్వీకరించాడు. ఇట్లే మహా మేధావులయినవారు పూర్వ గాథలను నాటకీయం చేసి ప్రజా శిశి మోహాన్ని గూర్చారు.

సింహపురిగో. ప్రసిద్ధి కెక్కిన నాటకం 'ప్రతాపరుద్రీయ నాటకము'. నాటక కర్త వేదము వేంకట రామశాస్త్రి. వీరు ఈ నాటకాన్ని 1897 లో ప్రభురించారు. అనాటికి వీరు రచనకొరకై ఏ కథను అనుసరించారు అనేదిషయం పరిశీలనార్హం.

లోని కథలు, కథలూమలకాలు. ఈ కథనే, (అహంక. బృహత్కథలోనున్న దానిని) కాసుడు ప్రతిజ్ఞాయోగంధగాయణమని, ప్రకరణంగా దిద్ది తీర్చినాడు. కాని ఈ రూపకం 1910 వరకు లోకానికి తెలియలేదు. కాబట్టి కథాపరిశ్రాగరంలోని వత్సరాజీయములు 1897 నాటికి తెలిసి ఉండవచ్చును.

2) మెకంజీ కైఫీయతులోని హనుమకొండ కైఫీయతునందుండే కథ ముఖ్యమైన సాధన

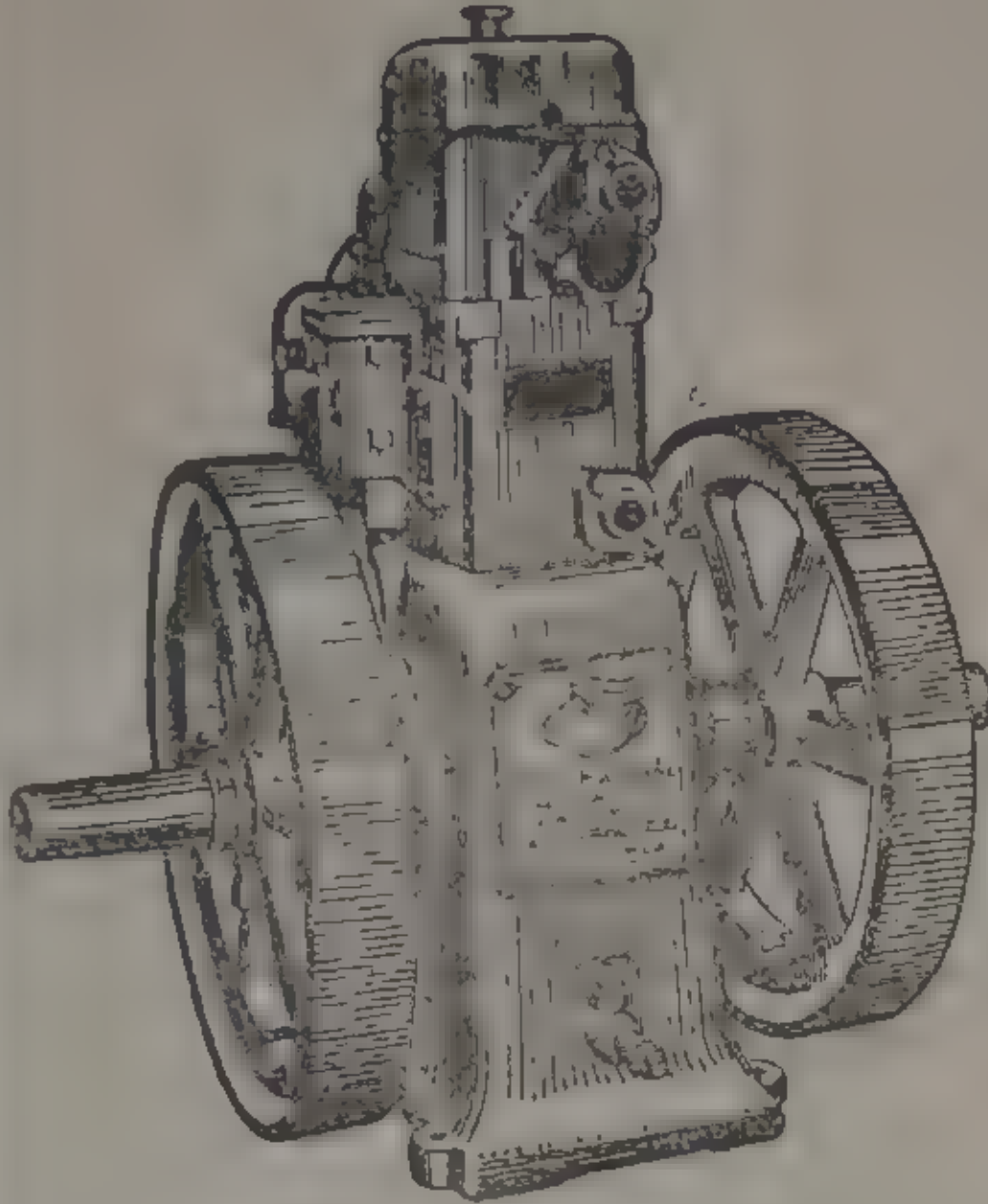
శ్రీ నేలనూతల శ్రీకృష్ణమూర్తి ఎం. వి. బి. ఎల్.

1) పరిత్ర : కమింక్ ప్రభువు అనేకమార్లు ఓరుగల్లుపై దండెత్తి, దివరిసారి తన సర్దారుల నంపినాడు. వారు ముట్టడిచేసి, కాకతీయులకోడించి ఓరుగల్లు రాజ్యాన్నేలే ప్రతాపరుద్ర మహారాజును బండిగా ఢిల్లీకి కొనిపోయాడు.

2) బృహత్ కథకు ప్రతిరూపమైన కథా పరిశ్రాగరంలో, వత్సరాజు కథలు మెండుగా ఉన్నాయి. అందొకదానిలో వత్సరాజు, వేటకై పోతాడు ఆ రాజు గొప్ప వైడికుడు; పైగా ఎంతటి క్రూరమైన ఏనుగునైనా లొంగదీయగల వేటకే. మోసంచేసి, వైతిగాజు సేనలకు బండి అవుతాడు, ఈ సంగతి తెలిసిన మంత్రి యోగంధ రాయణాడు, తన బాంకర్ల తంత్రంతో తనరాజును మరల రాజధానికి చేరుస్తాడు. అందుకై ఆ మంత్రి శేఖరడు వైతిరాజు పట్టణంలో పిద్దివాడుగా తిరిగి, తన పగను సాధిస్తాడు. ఈ కథలనే శ్రీ శాస్త్రి గారు తెలిగించారు. వీరికి కథాపరిశ్రాగరం, అందు

నంవల్లి మెకంజీ వనపుర శ్రీ నారాయణావు 1816 నవంబరు, 20 తేదీన అనశ్రుతంగా ఉండే కథను వ్రాసి ఉంచాడు. (భాతునామ సం. కార్తీక అహంక 30) దీనివిషయం చదివిగాని, వినిగాని శాస్త్రిగారు తన నాటకవస్తువునకు దోహదం చేసుకొన్నారనవచ్చు. అందులో వ్రాసిన అంధిక ఇట్లు ఉంది. ★

"ఈ ప్రతాపరుద్రునితో ఢిల్లీ సులతాని యుద్ధంబుచేసి, ఢిల్లీకి తీసికొని పోయిదిన్ని తిరుగా రావడకున్న అనములు ప్రసిద్ధిగా దేశములయందు వాడుకొనేది ఎట్టాశ; ఢిల్లీసులకాని బంబులు గూర్చుకొని యేక శిలా పగరంబుకకు ముట్టుకులువేళి యేడు మార్లు యుద్ధంబుచేసి ఢిల్లీసులకాని ప్రతాప రుద్రుడ్ని పట్టుకొని ఢిల్లీకి తీసికొనిపోయి, ఆ కక్కడ వుండినంతట ప్రతాపరుద్రుని ప్రధానము శివదేవయ్య యితని కే

5/6 H. P.

7/8 H. P.

తయారుచేయువారు:

పబ్లిక్ మాన్యుఫాక్చరర్స్
రాజ్ కోట్

సోల్ డిస్ట్రిబ్యూటర్స్:

బాట్లీబాయ్ అండ్ కంపెనీ
ప్రైవేట్ లిమిటెడ్.,
మద్రాసు-600001.

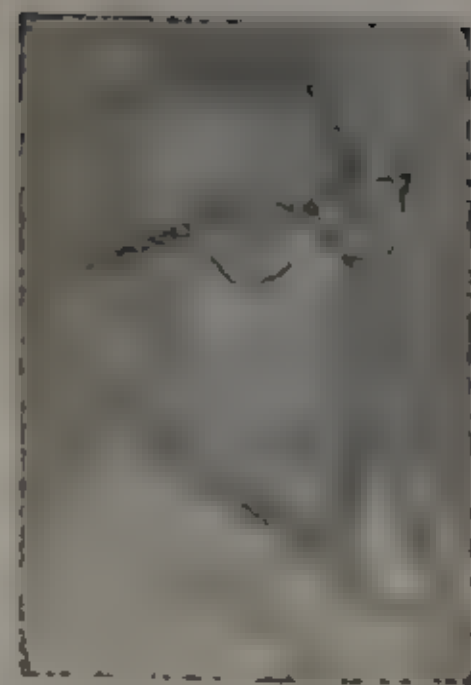
కా ఫీల్డ్ మార్షల్ ఎ ఆయిల్ ఇంజను

ఎండలు ముదిరినా ఎడ గా రు కు
బెడదలేదు.ఫీల్డ్ మార్షల్
పుష్కలమైన నీటిని అందించి
పైరును విపుగాపించి బంగారు
పంటను యిస్తుంది!రాధాకృష్ణ
ఎంటర్ ప్రైజిస్
సుజేదారు పేటరోడ్డు - నెల్లూరు.

ఫోన్: 1594

యుగంధరుడు పేరు యుగంధరుడు
 తిల్లికొని వెలిచాడనిపించుకొని అతిల్లి
 పట్టుటన, రాజవీరులతో తిల్లి సులతానిని
 ప్రతాపరుద్రుండు పట్టుకొని వోరుగంటికి
 పోయివేసి వుండినాడని అరుస్తూరాగా,
 అక్కడవుండే జనుల యిప్పుడు తిల్లి
 సులతాని ప్రతాపరుద్రుని పట్టుకొని
 తిల్లిలో వుండినాడు. అదినేమి యెరుగక
 యీలాగున అబాధయి ప్రతాపరు
 98-ద్రుణ్ణి తిల్లిశ్వరుండు పట్టుకొని గొప్ప
 పుండిచాడని అనకుని యెగ్గుచిధాల
 తోడిచినాను, అతడు చివర తిల్లిశ్వరున్ని
 పశ్చాత్తప్తయి పట్టుకొని వోరగంటికి
 పోయివేసి, దెబ్బవేసివేసివేసి అరుస్తూ
 రాగా, యీ సమాచారమును చారులచే
 తిల్లిశ్వరుండొంగి, అతణ్ణి విరిచి అడుగగా
 అతడు తిల్లిశ్వరుని సముఖముననున్న
 వెలివాని కడకలు అగువరచి తిల్లి సులతా
 నిని, ప్రతాపరుద్రుండు పట్టుకొని వోరు
 గంటికి పోయివేసి దెబ్బ వేసివేసివేసి
 అరచాడు, నిష్కారముగా యితణ్ణి
 దండించడం అధర్మము; అతనికి ఎంత
 శిక్షాకొంతన జరుగును యితడు
 భోజనం యేరిధంగా చేశెనని, యెవ్వ
 రికో విహితంగా మాట్లాడెదని కనిపెట్ట
 మని అట్లాపించగాను, అవారు కనిపెట్టి
 వుండగా; వొలచాడు యీ వెలివేషం ధరిం
 చినవాడు, అరుస్తూ వోర గాండం తీసుకొని
 పట్నానికి వెలవట వోర ప్రదేశంలో మహా
 రమ్యమయిన వరాంతరం వుండగా అక్క
 డికివోయి జనులు పందాంజేసి చోటుగా
 జరిచి, అక్కడ సమీపమందు తాచి
 వుండగా అక్కడ వంట చేసేటందుకు
 చియ్యంబెట్టి అన్నం సిద్ధం అవుతుండగా
 సులతామొక్క చావలు యితని యెరుక
 లేకుండా వచ్చి వోక్క వృజ్జుయెక్కి
 యాయనయొక్క చరియలు చూస్తుండగా,
 యంతలో అన్నం సిద్ధం అవు
 తూండగా అవలింత వచ్చిన చాయను
 అందుకు అచోద్యం జొందినవారై చింతలేక
 అచలింతలు రాదని చమర్ దిక్కులజూచి
 అలోచన చేస్తుండగా, తిల్లిశ్వరు చాయలు
 దాగి వున్నది జూచిన వారై యిందువల్ల
 అవలింతలు వచ్చినదని నిర్ణయించి అన్న

భాంతం మీద వరకాతితో వగులగాల్చి
 అందులో మూతపురుషాదులు చేరి కలిపి
 వాలుగుదిక్కులల్లి అక్కడనుండి అన్న
 పట్నానికి వచ్చెను. అంత అబాధలు
 యితని చెరియలు ప్రత్యక్షంగా చూచిన
 వారై తిల్లిశ్వరుని సముఖమునకుం జొయిన
 తెలిచిన వృత్తాంతము కన్నులందనంతట
 యితడు శివలం వెలిచాడని నిశ్చయించి
 నాడు. యీ ప్రకారం కొన్ని దినములు జరి
 గిన తర్వాత వెలివేషముతో వుండిన
 యుగంధరుడు వీర శిలానగరము
 99 నుండి వోర వర్తకుని నవరత్నాలు అతిశ
 యమైనపువటిని తీసుకొని వాడ శిర్డం
 చేసి యమునానదిలోనుండి తిల్లికెప్పిరి,
 తిల్లిశ్వరుని అందులో కొన్ని నవరత్నాలు
 యాచించినంతట, తిల్లిశ్వరుండు తన
 వట్నంలోవున్న వర్తకులను పిలిపించి అ
 రత్నాలు జూపించితే అ వర్తకులు జూచిన
 వారై, అయొక్క రవలు చేప ములులు
 సమానమయ్యిరిగను, తిల్లిశ్వరుండు అ
 వర్తకుల్ని పిలిపించినంతలో
 అ వర్తకుండు మేము పట్టణానికిరాము
 మీకు రత్నాలు కావలసి వుండి నట్టుయితే
 వాడకు వచ్చి వాటి వెల తీసుకొవచ్చిది
 అనిచెప్పినంతట తిల్లిశ్వరుండున్న కొంత
 వర్తకులున్న వాడకు పోయేటందుకు
 ప్రయాణమయి, రత్నాల చక్కగా యెవ్వ
 రికి తెలుసును అని అడుగగాను, అ వర్తక
 మును కను వారలున్న రత్నాలవర్గ
 మాకు చక్కగా తెలియదు ప్రతాపరుద్రు
 నకు తెలుసును అనిచెప్పగా, తిల్లిశ్వ
 రుండు ప్రతాపరుద్రునికి వెంటపిల్చుకొని
 యమునానదిలో నిల్చివున్న వాడకువచ్చి,
 వీరివెంటి వెలివేషంతో యుండిన యుగం
 ధరుకున్న తిల్లిశ్వరుణ్ణి, ప్రతాపరుద్రుండు
 పట్టకపోయిన యేకశిలానగరం యందు
 పోయివేసి వుండినాడనిచెప్పి అవాడకువచ్చిన
 వాడుయను తిల్లిశ్వరుడున్నా ప్రతాపరుద్రు
 డున్నా వాడ ప్రవేశమైన తరువాత
 తిల్లిశ్వరునికి అహంసానానము చేసి రవలు
 అని చూపుకావుండి, వాడ నడచింది
 అందరు దగ్గరకు వచ్చిరి. అక్కడ ప్రతాప
 రుద్రుని దళంబులు ఎదురుగా వచ్చినది.
 ఈ దళంబులు తిల్లిశ్వరుండుజూచి అహం

నెలనూటల శ్రీకృష్ణమూర్తి

అశ్వరూపు అయితే యెన్ని పొందిన
 వాడాయెను. అక్కడనుండి తిల్లిశ్వరుణ్ణి,
 యుగంధరుడు యేకశిలానగరమునకు
 పశ్చాత్తప్తయి తీసుకొనివచ్చి తిల్లిశ్వ
 రుణ్ణి సంతోషముననన్ జూర్చుచునేదేసి
 నవరత్న సాపితంబగు సురత్నము చేసిన
 సంతెక్కు తీసికొనివచ్చి తిల్లిశ్వరుణ్ణి
 ముందామనిది, ముకుళిహస్తుండు నెను
 మీ పట్నంయూడు పశ్చాత్తప్తయిండు
 తిల్లిశ్వరుణ్ణి పోయివేసి వోర గంటిలో
 జూచివేసి దెప్పి సాచిచినా బుద్ధిర్ని
 వాయొక్క యుక్తితో మమ్ముల తీసుకు

100 వస్తరి, అని చిన్నదింది అహంసాన
 సన్మానముగా అనేక దృశ్యములన్ను,
 షణులు, హారములు యచ్చి పశ్చాత్తప్త
 దుగ్గరి అనుమతిన దతురంగబలాలు వెంట
 జచ్చి, తిల్లిశ్వరుణ్ణి తిల్లికి వ మగుడ
 వంపించినవాడాయెను. అని అదేశముల
 యందున్నా జనులు, బహు వ్యశిద్ధిగా
 వాడుకున్నారు. అయితే గంగంథములయందు
 తిల్లి సుల్తానుని వోరగంటికి తెచ్చినట్టుగా
 లభికంలోలేదు.”

ప్రతాపరుద్రుని మంత్రి శివదేవయ్య, వీరే
 గణపతి పార్యభోమరి పాలనాకాలంలో ఉండి
 నెల్లూరి తిక్కనసోమయాజికి గొప్ప స్వాగతం,
 సన్మానం ఘటిల్లలేకాదు.

తిల్లిసేనలు తనరాజును బండిగా గొనిపోయి
 నారనుసంగతి తెలిసి యుగంధరుడని పేరు పెట్టు
 కొని పిచ్చినానివేషంలో తిల్లికొని తిల్లిసుల్తాన్‌ను

ది నెల్లూరుజిల్లా సహకార కేంద్రబ్యాంక్ లిమిటెడ్ నెం. 2523 డ నెల్లూరు.

స్థాపితము: 1918

టెలిగ్రామ్: నెల్ బ్యాంక్

టెలిఫోన్: నెం. 44 రు

హెడ్ ఆఫీసు: నెల్లూరు

బ్రాంచీలు: గూడూరు, కావలి, ఉవయగిరి, అత్మకూరు, రావూరు, సూర్యారావుపేట, పెంకటగిరి

భీమా చేయబడ్డ బ్యాంకు

రూ. 20,000 ల పరిమితివరకు డిపాజిట్లు భీమా చేయబడినవి.

అనుమతిపొందిన మూలధనము	రూ. 100 . 00 లక్షలు
చెల్లించబడిన మూలధనము	రూ. 76 . 78 లక్షలు
క్షేమగతి	రూ. 7 . 78 లక్షలు
ఇతర కలుపు	రూ. 7 . 88 లక్షలు
వ్యాపార ధనము	రూ. 488 . 01 లక్షలు

మీ డిపాజిట్లు ఆర్థిక అవోర ఉత్పత్తికి, గ్రామీణాభివృద్ధికి, జాతీయ అభివృద్ధిని పెంపొందించుటకు సహాయపడును.

అన్ని ప్రదేశములకు చెక్కులు, డ్రాఫ్టులు తక్కువ కమిషన్తో పొందవచ్చును.

నూతన గృహనిర్మాణము—కుమార్తె వివాహములు—పిల్లల విద్యవంటి అలోచనకలవారికి కల్పలతయైన

శ్రీనిధి డిపాజిట్ పథకంలో చేరండి, 34% వడ్డీని పొందండి.

ఇకవది సంవత్సరములలో డిపాజిట్ చేయబడిన పదివేలరూపాయల మొత్తమును 79,490 రూపాయలుగా

అభివృద్ధిగాంచునట్టి శ్రోతృపథకంలో చేరండి.

సరసమైన మా వడ్డీ రేట్లు

కరణి డిపాజిట్లు 1 శాతం. సేవింగ్స్ డిపాజిట్లు 6 శాతం.

ఫిక్సెడ్ డిపాజిట్లు

5 సంవత్సరముల పైన	10½%
8 సంవత్సరములు, 5 సంవత్సరములలోపు	9½%
1 ,, 8 ,,	8½%
9 నెలలు, 1 సంవత్సరములోపు	7½%
6 నెలలు, 9 నెలలులోపు	6½%
91 రోజులు అంతకుపైన మరియు 6 నెలలలోపు	6%
46 రోజులనుండి 90 రోజులు	4%
15 రోజులుమొదలు 45 రోజులు	3½%

నేడే మా బ్యాంకులో ఖాతాను ప్రారంభించండి. అత్యుత్తమసేవను అందించగలమని హామీ ఇచ్చుచున్నాము.

అనం భక్తవత్సలురెడ్డి

చేర్కా.

యం. వి. కృష్ణారెడ్డి

కార్యదర్శి.

బడిగాదేసి, ప్రకాశమయ్యను ఒక గట్టి తిసికొని పోయాడని, రావీరుతో అరది, తాను అసలు ఏర్పిరాడుగా ప్రవర్తించాడు. కాదు అ గుర్తవరి క్షుణ్ణం లోగలేదు. సుల్తాను ఏర్పిరాదేనని నిర్ణయించుకొన్నాడు. గూఢచారులను పంపి, రత్నవర్తకులను ఒక గట్టి నుండి ఒకలలో రప్పించి సుల్తానును ఒకలలో రత్నవర్తకులై ప్రవేశించడం. వారిని బందరుకోస్తాకు దేర్చించాడు. ఈ శైలికత్తు గొని ముఖ్యంగా కొన్ని శాస్త్రగారి నాటకంలో కనెంకుతున్నది-

1) 'యుగంధర' అను పేరు నాటక పాత్రకు పెట్టడం. 2) రాజును బందీనుండి విముక్తి చేయుటకై పెరిషేషన్ తో తిల్లి పురీషులలో తిరగడం. 3) దానులండ్లలో దుమ్మువైదులకై తాను వండిన పిల్లాన్నార్ని మట్టివాలు చేయడం. అవులిత-బంతలేక రాదనడం. 4) రత్నాల వర్తకుల యాన తంత్రం ప్రకాశమయ్యను రత్నాలకు మదింపు చేయగలడనడం. 5) బాగారు పుకెళ్ళ ప్రస్తావన. శాస్త్రగారు వారి పితామహాద్యారా ఈ కథ విని యుండవచ్చు కదా! లేక మద్రాసు అ ముద్రిత

గ్రంథశాంధారంలో ఈ శైలికత్తును చూచివేయవచ్చుకదా!

గాని శాస్త్రగారి నాటకంలో గొప్పకనం. విద్యానాథుని కార్యదక్షత, ప్రభుత్వ వరాయణం, మంత్రి యుగంధర రాజ్యతంత్రానికి దోహదమివ్వడం. దేకుముడిశాస్త్ర ప్రతిభ-పేరి గానిపాత్ర. ఇదేదాని శాస్త్రగారిని నాటక కర్తలలో శిరస్థానంలోనే స్థాపించడానికి.

గొర్రిల్లా

-శ్రీ గుంటూరు శేషేంద్రశర్మ

రా, సోదరా! ఇది గొర్రిల్లా యుగం!

విస్తర్ణో క్షపానులు వడ్డిచాను తిందామురా...

తిందాం మనకోసం నిరీక్షిస్తున్న తరుణపు బ్రహ్మరాక్షస పరిమాణాలు అందుకుందాం.

అది వెన్నెల కిరణాలు కాదు-వెన్నెల దూలాలు, నెత్తిమీద పడకాయి రక్షించుకో

అ ఒంటరిగా కూర్చో ఉన్న కోకిలల్ని ఒవారుస్తూ నిలిదిపోకు!

ఎగిరేకోటల్లో వుట్టొడి వూసుకురి వరుగులెత్తే గాలి వక్ష, బసువే మోస్తుందో

పాటల బసువే మోస్తుందో తెలియగానీ

చైత్రానికిమాత్రం ఏడవదానక్కాడా పీరికలేదు.

అదుగో వస్తున్నాడు గట్టమీద తిరుగుతూ పిల్లకాలువలకు పాటలు నేర్పేవాడు;

అ పాటలుతిని కిశోరణలాలు గర్జిస్తూ దూకుతున్నాయి అరణ్యాల్లోకి-

హేమంతవనాల్లో దివరి అకు కొమ్మకు నేలాడుతూ గాలిలో తన బ్రతుకును చూచుకుంటోంది,

వచ్చే వసంకం తనకేరువుతుందో తలపోసుకుంటూ-

వరిచేల్లో వెన్న ఉదయిందో లేదో చలి గణగణవణుతుతూ పారిపోయింది-

నవదిక్కుల్నుండి ముసుకకొస్తున్న నూతన వాయువులు నా శరీర రంధ్రాలన్నిటిలోకి దూరి

నా ఎముకలన్ని పిల్లనగోవులై నా నరాలన్నీ సికారై పాటలగోల రేపుతున్నాయ్

నా కన్నుల్లో కనుపిస్తున్నాయి భారతరాజు ప్రభాతం రాల్చిన కిరణాల గింజలు

ముక్కుతో పొడుచుకు తింటున్న కోడిపుంజుల కుటుంబాల్లా-

నెల్లూరులో

మీ ఇంటి రుచులను మరిపించే

ఉత్తమతరగతి మాంసాహార భోజనశాల

హోటల్ శ్రీ సవేరా

పొగతోట - నెల్లూరు.

“మరచక్రాల ధ్వనులు
వినడానికి కటువుగావున్నా
అవి కోకిల కూజితాలు”

ప్రగతిపథంలో

భవాని ఎలక్ట్రిక్ మెకానికల్
ఇండస్ట్రియల్ వర్క్స్

ఫోన్ : 459

ట్రంక్ రోడ్ - నెల్లూరు.

SPECIALISTS IN

Reconditioning of Automobiles- Milling, Shaping,
Grinding, Turning, Welding Etc.

ఆంధ్రదేశంలో ఇంటింటా
విజ్ఞానదీపం వెలిగించిన

వావిళ్ల ప్రచురణ సంస్థ

ఆంధ్రలో దాగిపోయిన

వావిళ్లవారు పుస్తకాల దాగిపోయిన బ్రాహ్మణులు, ఎవ్వరో చాలాకాలానికిముందు, దాగిపోయిన దేశంనుంచి కొన్ని బ్రాహ్మణ కుటుంబాలు ఆంధ్ర దేశానికి వలసవచ్చినవి. అక్కడకువచ్చి మూడు శతాబ్దాలుగా ఉండినారు. పుస్తకాల-దండిగుంట నెల్లూరు మండలాలు, అరాచకాల గోదావరి కొనసీమ చేరినది; ఈ మూడవశాతకం కొనసీమ-పెడూరు వారని నామాంతరాలు. ఈ వంశవృక్షపుపాది కుంభకోణందగ్గర, కండ్లమాడక్యమనే అగ్రహారం. ఇందునుంచి వీరువందల విండ్లకుముందు వీరు తెనుగువాడు ప్రవేశించినారట. కొందరు కర్ణాటకము నకుగూడ వ్యాపించినారు.

వీరంతా వేదవేత్తలు-కవసంపన్నులు. పోయిన దోడ్లో ఈ విద్యాధనమే వారి తీవనయాత్రకు పెట్టుబడి అయినది. నెల్లూరుజిల్లాలో నాయుడుపేట దగ్గర పుడూరు (= కొత్తపూరు)లో చేరినవారు పుడూరుద్రావిడులైనారు. అక్కడకు రాగానే తెనుగు సంప్రదాయంప్రకారం ఇంటిపేరు పెట్టుకొన్నారు. వేదం పురాణం అనే పొరుష నామధేయాలు కాకుండా, ఉర్దూపేర్లు ఇంటిపేర్లు అయినవి. వావిళ్ల, దండిగుంట, నేలమూరు, నాగమాంబాపురం, వరకవి పూడి, మామిడిపూడి మొదలైన గ్రామాలలో వీరు విద్యా గురువులు. చెన్నపట్నం అందరికీ శ్రీదండం. ఇప్పుడు రెక్కలు వర్చిన పట్టణవలె, దేశదేశాళు ప్యాసినారు పుడూరువారు వన్నెకెక్కి రాణించని విద్యారంగమే లేదంటే అతిశయోక్తిగాదు.

కొవూరుకాలాకా దండిగుంటలోచేరిన ఈశాళు, శ్రీరథ శరణులై అడుక్కును సేవించారు. మంత్ర విద్యా ప్రగణులు గీరకాగ్నిహోత్ర దేవకాకార్య నిర్వాహకులు అయినవీరు కృష్ణ దేవరాయల మన్ననలందినారు. మూడవవీ అరాచకాల.

వావిళ్లవారు

వావిళ్లగ్రామం కొవూరుకాలాకా వాగదన

పున్నది. మొదట వారిని రెట్లు ఎక్కువగా ఉండి తండున వావిళ్ల అనేపేరు వచ్చినదట.

వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రి - తెనుగు పుస్తకాలను అందమైన రూపంలో శుద్ధపాఠాలతో అంధ్రులకు అందజేసి, నైస్యమిచ్చిన తెనుగుకవి మన్నన అప్పును దీర్చుకొను ఈ దాగిపోయినపుత్రుడు 1812లో వావిళ్లలో జన్మించినాడు. ఈ సంవత్సరందక్షిణ దేశ గృహ ప్రచురణ దరిత్రత శ్రీకారం చుట్టిన శుభతరుణం. ఈ సంవత్సరంలోనే చెన్నపట్నంలో కుంభిణి ప్రభుత్వం పోర్టు సెంటర్ వారి కాలేజీలోను

లకు శ్రీదండంగా వెలసిఉండినది. అప్పుడు ఉత్తర మదరాసు-రాకలిపేట తండ్రియారు పేటలు ఆంధ్రులకు సాంస్కృతిక శ్రీదాళు.

అప్పటికే, తండ్రియారుపేటలో తంజావూరు రామానాయుడు సంస్కృత పాఠశాల తెనుగు వారికి సాంకేతికతలను యుండినది. వెంకట నారాయణశాస్త్రి రామస్వామిశాస్త్రి ఈ విద్యా లయంలో చేరి, తమ సాహిత్య-వివిధ రీతులకు మెరుగులు పెట్టుకొన్నారు. వీరి వదువు దగ ఇంకా తీరలేదు. మైసూరు చేరినారు. అక్కడ ముమ్మడి

శ్రీ మరుపూరు కోదండరామరెడ్డి

స్థాపించినది. రామస్వామియ్య కండ్రి వెంకటేశ్వర శాస్త్రి; కల్పి-మంగమ్మ. ఈ దంపతులకు నలుగురు మగ, ఒక అడవిడ్డ కలిగినారు. వారిలో కడ గొట్టువాడు రామస్వామియ్య.

రామస్వామి పెద్దన్న - వెంకటరమణశాస్త్రి ఇంగ్లీషు నేర్చి బళ్ళారిచేరి కలెక్టరు అఫీసులో క్రమేణా శివస్తదారుడయినాడు. రెండవ అన్న- సుబ్బరాయశాస్త్రి ఆంధ్ర గీర్వాణములనుమాత్రం నేర్చి దండిగుంటలో కండ్రి దగ్గరనేవుండి సేద్యం చూచుకొంటుండినాడు. ఇక దగ్గరి అన్న-అవంత నారాయణయ్యకో విద్యాభ్యాసానికి నెల్లూరు చేరినాడు.

రామస్వామిశాస్త్రి

రామస్వామి, అనంతనారాయణయ్య నెల్లూరులో, అనాటి ప్రఖ్యాత అధ్యాపకులు-గట్టుపల్లి శాస్త్రి, కృష్ణశాస్త్రి దగ్గర వేదాధ్యయనం గావించినారు. అతర్వాత ఈ ఇద్దరన్నదమ్ములు గోదావరి ద్రాక్షరామక్షేత్రంచేరి. వైయాకరణ వక్రవర్తి-పావయ్యశాస్త్రి శుశూషణలో వ్యాకరణం దరిచినారు. దీరికో తృప్తిచడక విద్యావాహంతో చెన్నపట్నం చేరినారు. అనాడు మదరాసు అర్చికాల

కృష్ణరాయ ఒడయరు స్థాపించిన ఉన్నత కళాశాలలో తమ విద్యలను కాగా, ఇద్దరన్నదమ్ములు పెండుకొన్నారు. ఇప్పుడు ఈ వావిళ్ల సోదరులు నిలడు శాస్త్రులకు అయినారు.

ముద్రణోద్యోగం

వావిళ్లసోదరులు మైసూరులో ఉన్నప్పుడు కొందరు మిత్రుల సహాయంతో ఒక ముద్రాక్షరశాలను నెలకొల్పి కొన్ని కవిత పుస్తకాలను వెలువరించినారు. అప్పటి నుండి సాగలేదు. వావిళ్ల సోదరులు మదరాసు చేరి ముందుకథ యొందించినారు. ఒకటంధువు సహాయంతో “వివేక రత్నాకర” అనేపెన్నును నెలకొల్పినారు. దీనిని వదుపుచూనే, మరికొందరి భాగస్వామిలో “హిందూ భాషాసంఘిని” ముద్రణాలయాన్ని స్థాపించినారు.

ప్రచురణాలయ ధర్మోద్దేశం

1869లో ఈ అచ్చుకూటమును స్థాపించుటకు వావిళ్ల సోదరులను హిందూధర్మము గీర్వాణాంధ్ర ప్రీతి ప్రేరేపించినది. ఈ శాఖకు సంబంధించిన గ్రంథాలు అచ్చువేసి, అన్యధర్మప్రచారం చేసి, ఈ రెండుకావల పుస్తకాలను ముద్రించి అంధ్రావళి విజ్ఞానాన్ని పండిపెట్టాలన్న ధర్మ

వెంకటగిరి సహకార వ్యవసాయ భూమి అభివృద్ధి బ్యాంక్

లిమిటెడ్ నెం. L. F. 1

వెంకటగిరి టవున్ - నెల్లూరు జిల్లా.

పాలకవర్గ సభ్యులు

- శ్రీ సి. శంకరరెడ్డి (చేర్మన్) శ్రీ ఆర్. వెంకటయ్యచౌదరి (వైస్ చేర్మన్)
శ్రీ బి. నరసారెడ్డి (మెంబరు) శ్రీ ఎం. రామచంద్రారెడ్డి (మెంబరు)
శ్రీ ఆర్. రామానాయుడు (మెంబరు) శ్రీ ఓ. రమణారెడ్డి (మెంబరు)
శ్రీ యం. శివరామయ్య (మెంబరు)
శ్రీ కె. శీతారామయ్య (తాలూకా కో-ఆపరేటివ్ ఆఫీసర్) అఫిషియల్ మెంబరు

బ్యాంకు స్థాపించిన తేది : 4—5—63

బ్యాంకు పని మొదలుపెట్టిన తేది : 16—5—63

అనుమతింపబడిన షేరు ధనం: 6,00,000

వసూలు అయిన షేరుధనం : 5,50,000

మొంబర్ల తరపున అప్పులు

(1) నార్కల్ 29,75,000	(2) A. R. D. C. C. P. 2,60,000
(3) I. D. A 4,33,000	(4) A. R. C. 2,60,000
(5) A. R. D. C. Tractors 4,00,500	(6) Taccavi 35,400
(7) S. F. D. A 2,80,000	(8) Citrus 59,000
(9) Sheep 50,000	(10) I. D. A. Tractors 65,000
(11) Cyclone relief loans 9,00,000	

Total Rs : 57.17,900

మొంబర్లనుండి రావలసిన ఐకాయ వాయిదాలు : 1.6 %

కేంద్ర భూమి తనబా బ్యాంక్ వారికి వాయిదామీరిన ఐకాయలు : Nil

బ్యాంక్ భూమి మరమ్మత్తులకు, అయిల్ ఇంజిన్లు, ఎక్స్టిక్ మోటార్లు, ట్రాక్టర్లు కొనుగడు, కొత్తబావులు క్రవ్వకుకు, పాతబావులు రిపేరుచేయుటకు, నిమ్మకాయలు పెంచుటకు అప్పులు ఇవ్వబడును. 76-77 ఆర్థిక సంవత్సరములో గొర్రెలు కొనుగోలుచేయుటకు, నెల్లూరుజిల్లా వెనుకబడిన తరగతుల సహకార సంఘమువారి ఆర్థిక సహాయముతో అప్పులు బట్టాడా చేయబడివవి. గత 2 సంవత్సరములుగా సన్నకారు రైతు, అభివృద్ధి సంస్థ నెల్లూరు వారినుండి సబ్సిడీ పొంది సన్నకారు, దిన్నకారు రైతులకు కొత్తబావులుక్రవ్వకుకు, అయిలుయింజనుకొనుటకు బట్టాడాచేయబడినది.

వెంకటగిరి సహకార వ్యవసాయ అభివృద్ధి బ్యాంకు ఏ క్వెడ్ డిపాజిట్లను అంగీకరించును. కాన సదరు బ్యాంక్ నందు డిపాజిట్ చేసి ఎక్కువ వడ్డీ పొందవచ్చును.

—సన్నకారు, దిన్నకారు రైతుల సేవయే సదరు బ్యాంకుయొక్క వరమార్దము—

సి. శంకరరెడ్డి

చేర్మన్

పి. రాజగోపాలరావు

శ్రేణు

సంకల్పము దీక్ష ఈ శాశ్వతశాస్త్రము అందినది. ఇది లాభాపేక్షలేని ప్రయత్నమనవచ్చు.

ఈ పెనులో ఇద్దరు నాయకులూడ లాగ స్వామియై యుండినారు. ఇది అదితి నిలవత సామరస్యంగల వాతావరణం. కాని ఈ సంస్థ రైల్వేలు, పోస్టులు, టెలిగ్రాఫ్ లు, ఇతర సామాన్య శాస్త్ర సంస్కృత అధ్యాపకులుగా మైసూరు వెళ్ళి రోయినారు. రామస్వామిశాస్త్రీ అంజురైరారు. పాత వివేకశాకరమనే ప్రెస్సును, మిణుకు మిణుకుమంటూ రామస్వామిశాస్త్రీ సాగిస్తూనే ఉండినాడు.

అయినా, ఇంకొక పెను ము స్థాపించే వ్యయత్నం శాస్త్రీ మానుకోలేదు. ఇతర సరస్వతీ తీర్థ గళాదా అనే నెల్లూరుయన ఇతర చోటి నాడు. ఇద్దరూ గలసి-

సరస్వతీ నిలయం

అనే ఇంకొక క్రొత్తపెనును అమృతాదు. ఇది బావిళ్ళవారికి నాడుగోడి. దీనికి పురిటిసంది కొట్టివది. అదారి నెల్లూరు చేసినాడు, శాస్త్రీ మరల అచ్చువది ఎడారిలో ఏకాకి అయినాడు. అచ్చు కూడవు పిద్ది శాస్త్రీకి బాగాతంకెక్కి వున్నది.

మదరాసు తండ్రియార్ పేట హైకోర్టులో సొంత ఇంటి సొంత ప్రెస్సును 1854లో "అదితరస్వతి ముద్రణాలయం" పేర నెలకొల్పినాడు. ఇదే ఈనాటివరకు అదేదోట ఒక ముద్రితెట్టు పొగి వస్తున్నది. ఒక ఫర్లాంగు నలుదడపు లోగిలిలో, అనేక భవనాలుగల కొంపిలో, ఈ నూట ఇరవై ఏండ్లు సాగినది. రామస్వామిశాస్త్రీ అమృతము-వెంకటేశ్వరశాస్త్రీ దీరిని "నావిళ్ళ ప్రెస్"గా మార్చినాడు. ఈ "నావిళ్ళ" ముద్ర-చక్కటి అచ్చు క్వాలిటీ బైండుతో అంతర్జాతీయంలో ఇంటింటి సరస్వతీ దీపం అయినది. ఇంకొక అంధ్యుడు - కాశీ నాథురి నాగేశ్వరరావు అచ్చుకాండనం దీరిమాదిరే దేశంలో నామది అయిపోయినది.

వెంకటేశ్వరశాస్త్రీ

వెంకటేశ్వరశాస్త్రీ, రామస్వామిశాస్త్రీ ద్వితీయ కళత్రం-జ్ఞానమ్మ కన్య, ఇంగువ వంటి. ఈయన తనవం పంట ల్లూరు శివాలయాలో అరి. రామ స్వామిశాస్త్రీ మొదటి భార్య-బావకమ్మ; ఈమెకు మంగమ్మ అనే ఒకేకూతురు. ఈమె వడలవాడ సుందర రామశాస్త్రీ భార్య.

వెంకటేశ్వరశాస్త్రీకి ఇద్దరు చెల్లెండ్రు. మొదటి అమె-బావమ్మ, కాళహస్తి రామనాథం తల్లి. వెంకటేశ్వరశాస్త్రీ మేనమామ దగ్గర సంస్కృతం అభ్యసించినాడు. ఈయన ఎంమిదవ విటనే తండ్రి వనిపోయినాడు. ఒక పేరిదెట్టి ఈ యనకు గార్లి యిలాగా ఉండటం గమనించదగిన సంగతి. శాస్త్రీ కొన్నేండ్లు ఇంగ్లీషు భాషలలో వదిలి, వ్యాపార శాస్త్రాంశంవల్ల వదుచే మానుకొన్నాడు. వెంకటేశ్వరశాస్త్రీ, అట్లా-భువనవల్లి సీతారామయ్య పెద్దకూతురు - సుల్పమ్మను పెద్దాడినాడు. ఇది ఒద్దికలేని దాంపత్యము; దీనికికోడు సంతానం లేదు. ఈ దువ్పరికమే ఈనంశ నాశనానికి దారి తీసినది.

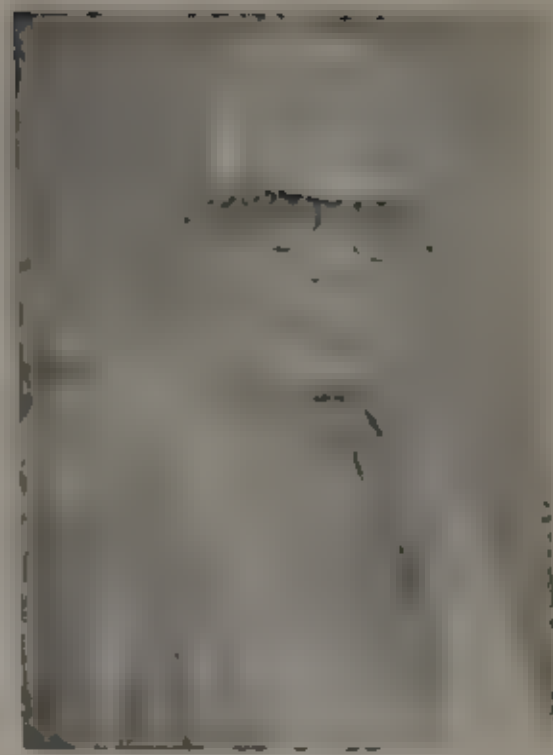
మదరాసులో ప్రింటింగ్ ప్రెస్సులు

1752 ప్రాంతాన మదరాసులో ఎన్. పి. సి. కె. ముక్తేశ్వర శాస్త్రి నెలకొల్పబడినది. ఈ క్రైస్తవ సంస్థ మే వివరణనవల్లివారి శబ్దాశ్వాకరాన్ని సంకలనం చేయించి ముద్రించినది. వే పేరి లో ఇంకొకటి ఉండినది. దీనిలో ఇక్కడ గ్రంథ ముద్రణం ప్రారంభమైనది మొదట ఇది ఇంగ్లీషు తమిళమునే ముద్రించేది. తెనుగు అచ్చు వెనుక వదే ఉన్నది.

తెనుగు అక్షరాల పోత

కలకత్తా దగ్గర సేరాంపూర్లో ఒక పెద్ద ప్రెస్ ఉండినది. ఇది కిస్టానీ మతప్రచారకుండే! అక్కడ వివిధ భాషల భాషల అక్షరాలు చేయబడినది. దాకర్ కేరీ, తెనుగు మొదలైన భాషలు బాగా నేర్చుకోని, వాటిలోకి బైబిల్ బ్రాన్సులేట్ చేయను మొదలుపెట్టినారు. తెనుగుముద్రణకుగా ఇతడు 407 కరవులను (హ్యూబ్రికెన్స్) ఇంగ్లండు నుండి తెప్పించినాడు. ఇతడే 1818లో మొదట తెనుగు వ్యాకరణాన్ని ముద్రించినాడు. ఒక్కరి విశాలపట్నంలోగూడ క్రైస్తవుల అచ్చుకూటాలు వనిచేయసాగినది. ఇట్లా అంధ్ర ముద్రణోద్యోగ చురక మొదట క్రైస్తవులదిగానే ఉండినది.

విగ్నేషు కంపెనీ ప్రభుత్వం, కలకత్తాలోను మదరాసు ఫోర్ట్ సెంట్ జార్జ్ లోను, తమ అధీపత్యకు స్థానికభాషల జ్ఞానం అలవరచేదానికి కాలేజీ స్థాపించి, అయా భాషలలో కొన్ని గ్రంథాలు ప్రచురించినది. సర్ భామన్ మన్యో మదరాసు గవర్నర్ కాగానే దేశ భాషలలో ప్రచురణం ఎక్కువ చేసినాడు.

మరుపూరు కోదండరామరెడ్డి

1881 లో మదరాసు ప్రభుత్వ ప్రెస్ విర్యువ బడినది. దీనితో గణితప్రచురణ ప్రారంభమైనది. దీనికర్త. తెలుగు పునరత్థాన భిన్నం-చార్లెస్ ఫిలిప్ బ్యాను అయత్తవరదిన మా ర్గా న నడచి, అంధ్రభాషకి రక్షించి పోషించి పర్లిల్ చేసిన ప్రథమ జాతీయ సంస్థ-వావిళ్ళ ప్రెస్!

దీనిలో సమానంగా మరికొన్ని భారతీయ ప్రెస్సులుగూడ ఉండినవి.

సి. పి. బ్యాను శాశ్వత సేవ

ఈ ఇంగ్లీషుదొర 1825 లో మదరాసులో ఉంపిని ఉద్యోగిగా చేసినాడు. ఇదే అంధ్రభాషా వికాసానికి ముద్రణకు అంతుకార్పణ. తెనుగు బాగా నేర్చుకొని, బ్రౌను చాలా భావత్ర గ్రంథాలను సేకరించి-కోడించి-శుద్ధ ప్రతులు వ్రాయించి-జాలూరు అచ్చయ్యశాస్త్రీ మొదలైన మహావండి చులచేత వ్యాఖ్యానాలు వ్రాయించి, కొన్నిటిని ముద్రించినాడు. ఈయన మొదటి ప్రచురణ-వేమన వర్ణాలు. స్వవిరచిత ఇంగ్లీషు అనువాదాన్ని చేర్చినాడు (1824). "అంధ్ర వాఙ్మయ దీపం ప్రమిదలో దిణుకు మిణుకని అరిపోవోతుంటే నేను ప్రాణంతోసినాను" అని అదొక సగర్వంగా చెప్పుకొంటున్నాడు.

దీనికర్తాతనే గుజులీ చేతులారాలు బాగా చేసినది. ఈ కాలంలోనే నెల్లూరు రంగనాథులు పెటలో రెండు ప్రెస్సులు ప్రచురణలు సాగించినవి.

నెల్లూరులో ఉన్నత పశు-డాల్తో
పేకల సేవను నడుపుతో
నిర్వహింపబడుతున్న పుత్తమ వసతిగృహం

కోమల లాడ్జ్

డాన్సులగత్తవారివీధి - నెల్లూరు

ఫోన్: 876

ఉగాది శుభాకాంక్షలతో

ఎం. ఆర్ శ్రీనివాసక

మేనేజింగ్ పార్టనర్.

చిన్నాపాట స్టాండ్, రిచీ, మర్నాడగు

నెల్లూరులో ప్రసిద్ధిచెందిన

శాఖాహార భోజనశాల

కోమల విలాస్

ట్రంకురోడ్డు - నెల్లూరు

హోటల్ 105 : ఫోన్ : ఇల్లు 109

సదా మీ శుభాకాంక్షితులు

పి. ఎస్. వెంకటచలం

మేనేజింగ్ పార్టనర్

‘పింగళ’ నూతనసంవత్సరంలో
మా శ్రేయోభిలాషులకు, భాతాదార్లకు శుభాకాంక్షలు

Indane

కృష్ణా ఏజన్సీ

PHONE : 2030

ఇండేన్ డిస్ట్రిబ్యూటర్స్

ద ర్వామిట్ట : నెల్లూరు

నెల్లూరు, రిచీ, మర్నాడగు, పేకల సేవ, పుత్తమ వసతిగృహం, ఇతర గృహాలలో నెల్లూరులో ఉన్నత పశు-డాల్తో మా కనెక్షన్ ఇవ్వబడదు.

మావద్ద పెక్టిజ్ కుక్కర్లు అన్ని సైజులలో లభించును.

వావిళ్ళవాళ్ళగూడ నెల్లూరు మూడి మరీ కొరవల వూరి వ్రాంతలు-వేదం, పూలం, వడలవాడ-ముదిరాసు లేదా వడలం ప్రాంతం లోని, దీని ప్రాంతంనుండి కొందరదేవాంగులు గూడ మరలాసు కి ప్రెస్ చేసి ప్రాంతం లోని, తండ్రిగూడ పేరుతో ఇలా చాలా దేవాంగుల ప్రెస్సులు ఉన్నవి.

వావిళ్ళ ప్రచురణాలయం

“దేవీవాత వుత్తరములు వరువుకానే అదినా లో శ్రీ వావిళ్ళ రామస్వామి శాస్త్రి ల వారు ముద్రణాలయమును స్థాపించి, వరువుల కష్టము నివర్తించెను” అన్న-సి. వి. ప్రొకా ప్రకటన వావిళ్ళ సంస్థకు శాశ్వత కీర్తిపలకం!

గ్రంథప్రచురణం

వావిళ్ళ రామస్వామిశాస్త్రి సంస్కృతాంధ్ర భాషల వ్యాప్తి, హిందూ ధర్మ గ్రంథ ప్రచురణ పూనుకొని కొన్ని పెన్సులుపెట్టి దేవ-కు “అది సరస్వతీరంయము”గా నిర్దేశించాడు. 1854లో ఈయన ఈ సొంతప్రెస్సులో ప్రచురణ ప్రారంభించినాడు. అది ఆయనకు నలవైరె-తో విడు. 1891 వరకు-ముద్రాపణగా, రచయితగా, వ్యాఖ్యాతగా ఆంధ్రభాషాని సేవించి ధన్యతీవులైనాడు. 1854-62 వరకు తెనుగు లిపిలో 17 సంస్కృత గ్రంథాలను, ఇతర పుస్తకాలు యాద్రాణి-లో ఎంతో వ్యయప్రయాసలకోర్చి వెలువరించినాడు. ఈ సేవకు లండన్ మ్యూజియం గ్రంథాలయం కొనియాడినది.

రామస్వామిశాస్త్రి భూరిప్రయత్నం

శ్రామ పడిన శ్రమ ఫలితాన్నంతా కార్మికావంశంలో గ్రంథహవంతో రామస్వామిశాస్త్రి పెట్టగలిగి, ఆంధ్రభారతికి సుందర గ్రంథహవం కల్పించినాడు ఈయన స్వయంకృషిగూడ మిక్కులుంగా ఉన్నది. ప్రాచ్యుత్తిక గ్రంథాలయముదలి గ్రంథాలకు ప్రతులు వ్రాయించి శోధిత శుద్ధరూపా-లను చేయించి పెట్టినాడు. చాలావాటికి ప్రెస్ కేవలగూడ సిద్ధం చేయించినాడు.

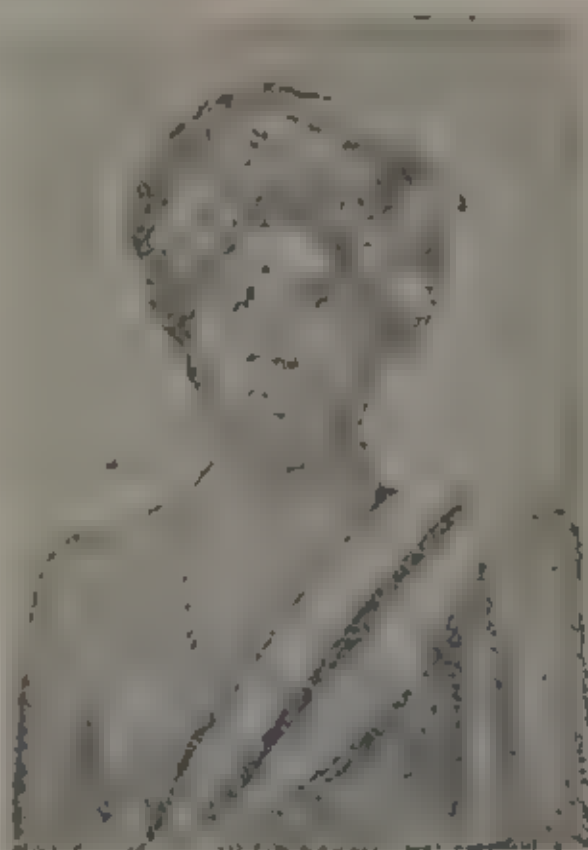
రామస్వామిశాస్త్రి స్వయంగా మనుచరిత్ర అముక్తమాల్యదకు వ్యాఖ్యానం వ్రాసి ప్రచురించినాడు అముక్తమాల్యద వ్యాఖ్యాన విషయంలో వేదం పోకటాశాస్త్రి ఒక అభిప్రాయాన్ని వ్యక్తించినాడు. వావిళ్ళశాస్త్రి ఇది వ్రాయలేదని,

నెల్లూరు అదారి ఒకడు వ్రాసి అచ్చువేయమని ఇస్తే ఈయన సొంతం రెన్డొన్నాడని-వేదం వారి అభిప్రాయం. కాని, కన్నెమర లైబ్రరీలో దాని పంతన విరచిపెట్టిన మూడు ప్రసిద్ధ వ్యాఖ్యానాలను, ముక్కొక్క ప్రతులను పరిశీలి, మంచి పండితుడైన రామస్వామిశాస్త్రి దీనిని వ్రాసినారని చాలామంది పండితులు నిర్ధారణచేసి ఉన్నారు.

సంస్కృతరామాయణ

భారత పృథురణ

ఎంతో వ్యయప్రయాసలతో ఒక్క రామస్వామయ్య సంస్కృతంలో వాల్మీకి రామాయణం, భారతాన్ని ముద్రించినాడు. ఈ మహాకావ్యానికి దెన్నెపురి పోదలు శాస్త్రిని ముగ్ధుగా సన్మానించి

వావిళ్ళ రామస్వామిశాస్త్రిలు

నాడు. అ రెండు గ్రంథాలను అంబారీ వీనుగుపై పెట్టి మేళకాళాలకో నగరపీఠంలో పెద్ద ఊరే గింపు జేసినాడు. రామస్వామిశాస్త్రిని గౌరవించడంలో స్వస్థానం నెల్లూరుగూడ వెనుకపడలేదు. 9-11-1944 నాడు పురమందిరంలో ఆయన రూపవతు అవిష్కరింపబడినది. ఆ పెద్దసభలో వలుపురు పండితులు వావిళ్ళవారి పాపాత్యసేవను కొనియాడినాడు.

నూతన ముద్రణ రీతులు

రామస్వామిశాస్త్రి పొడ గరి-వసమిదాయ-అందగాడు. కాబట్టి తమ పుస్తకాలకు గూడ అందం చేశాడనినాడు. ప్రొను చూపిన మానాను

వృద్ధిచేసి-య. వద్దపాటల విడదీయ-చినాడు. పుస్తకాల మైకా మ్యాదా. అచ్చువేయాలను పారద్రోలినాడు. పూర్వ పుస్తకాల లోపలి ముఖ పత్రం పీఠిక గద్యలలో వివయా-లో నిండి ఉంది కాంత పీఠిక వేంకటాచలం గా ఉండేది. ఇది ఇంగ్లీషు పుస్తకాలలోగూడ లేని ఉండినది వ్రాసు వేసిన పద్యాను అచ్చు-స్సా. ముక్తకరిగా మూడు విధులతో ముగించినాడు (గ్రంథ-గ్రంథకర్త నామాలు, ప్రచురణాలయం పేరు). ఈ పద్ధతి గాఢ శాసనం చేసుకొని పాఠకుల యాతనను పోల్చారాడు.

పైపుల విషయంలో రామస్వామిశాస్త్రి కొత్త తొలకొత్తవాడు. వాటికాపాలకు (ఫేసు)మార్చినాడు. ఇంగ్లీషువాడి అనే 14 పాయింటు పైపును స్వయంగా సృష్టించడంనాడు. దీనికిగా వావిళ్ళ వాడు సొంత పొకాడిని (పోక కర్మాగారం) నెల కొల్చుకొన్నాడు. అలాటిక అనే ముద్ద అక్షరాలు గూడ ఈయనవనే.

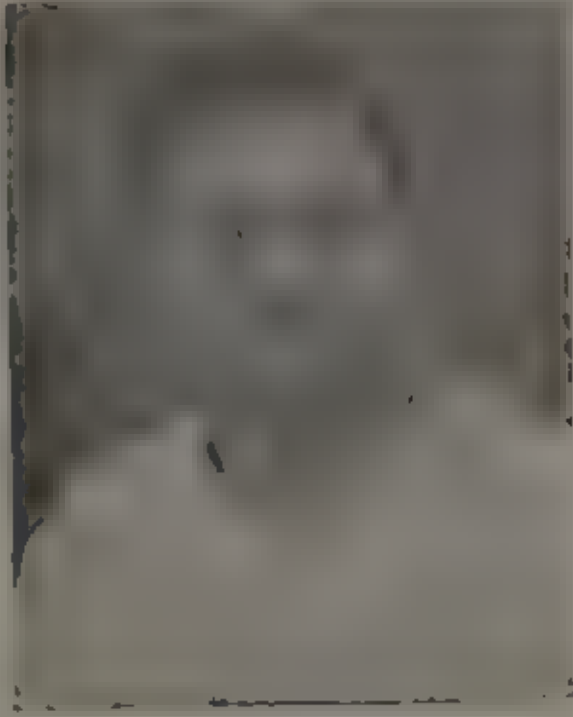
వెంకటేశ్వరశాస్త్రి-ప్రచురణ కార్యక్రమం

రామస్వామిశాస్త్రి వావిళ్ళ సంస్థ అనే దిన్నమొక్కను నాటిగాడు. ఆయన కొమారుడు-వెంకటేశ్వరశాస్త్రి దానిని పెంచి, ఉడలుపిగిన ఒక మహా వడవృక్షంగా కేసినాడు. సంస్కృతం, నాగరిక సంస్కృతం. తెనుగు ఇంగ్లీషు, అరబిక్ వేయి గ్రంథాలను ప్రచురించినాడు. కొన్నిటికి పెక్కు సంపుటాలు ఉండేవి.

వెంకటేశ్వరశాస్త్రి ప్రచురణ వంత్ర అద్భుతం దాని వివరణ కొంత-

పీఠికలు - విమర్శలు

గుణలీ ప్రతులలోనే విషయసూచికలు ప్రాకంఠ మైనవి. ఇంగ్లీషులోవలె గ్రంథపీఠికలు విమర్శలు వావిళ్ళ పెంచిపెద్దజేసిన వూరికొమ్మ. వెంకటేశ్వర శాస్త్రి ప్రతిపుస్తకానికి అనాటి పెద్దలజేత విమర్శాత్మక పీఠికల వ్రాయించి ప్రచురించినాడు. అందు గ్రంథకర్త విషయం, అందలి కవికా విమర్శలుండి పాఠకుని తగిన శ్రోతలోపెట్టేది. వేటి కుల నాత్మక విమర్శన అదే వీణావాదము. ఇతరు ముందు కాశీభట్ట బ్రహ్మయ్య, కందుకూరు వీరేశలింగం దీనిని ప్రారంభించినా, వీరు ఇందు ప్రత్యేక స్థానమ-ప్రమించుకొన్నాడు.

రోన్సు : అల్లు : 788 - అంగడి : 885 - ప్యాక్స్ : 1015.

ఉగాది శుభాకాంక్షలతో

హొమ్మిన స్వబహ్మణ్యం & సన్స్

స్థాపితం : 1958

సంతపేట - నెల్లూరు.524001.

ఉత్పత్తివారులు : మేలురకం పారిఫిన పంచులు, ప్లాస్టిక్ కేసు మరియు అవివస్తువులు.

దీలర్లు : యినుము, వార్డువేరు, రంగులు మరియు మెడిక్ డ్రాగ్ ములు, కొలకలు.

స్టోర్లు : స్పెషల్ అలిమర్ డ్రాగ్ ములు మరియు యింజనీయరింగ్ డ్రాగ్ ములు.

సప్లయదారులు : ప్రయివేటు మరియు ప్రభుత్వ డిపార్టుమెంట్లు.

మీ వివనములకు కావలసిన అన్ని రకముల సరుకులకు మాతో సంప్రదించండి

పై వస్తువులు అన్ని హోల్ సేలుగాను, రిటైల్ గాను దొరుకును.

FIXED RATE - PROMPT DELIVERY.

రైతుసోదరులకు ఉగాది శుభాకాంక్షలు

రా మ చౌ ష్ట ప ర్టి లై జ ర్స్

17.68, టంగురోడ్ - నెల్లూరు-1

(క్రొ పోలిసుస్థేషన్ వద్ద)

Dealers for : 1) CIBA-GEIGY of India Ltd 2) Rallis India Ltd.
3) SMP (P) Ltd Bombay 4) Devi Dayal Agro-chemicals-
Bombay 5) Pesticides India- Udayapur.

Stockists for : American Spring & Pressing works Ltd, Bombay
2) The Nandi Hybrid Seeds- Chikballapur.

మావద్ద హైబ్రిడు సజ్జ, జొన్న, మొక్కజొన్న, యితర కూరగాయల విత్తనములు, అశనత్తువ విత్తనములు
ఘరుగు మందులు, మారుతీ స్ప్రేయర్లు విక్రయించబడును.

వాక్యము కట్టమంది రామలింగానికి అక్రమత్వం వదులుచున్నప్పుడే, అయినచేత వెంకటేశ్వర శాస్త్రి కళాపూర్వకయానికి పెద్ద పీఠిక వ్రాయుచు ముద్రించివారు. ఈ వ్యాసమే కవిత్వకర్తయిరాలిరాలి చూపించింది. ఈ వ్యాసమే కవిత్వకర్తయిరాలిరాలి చూపించింది.

హిందూధర్మ గ్రంథ ముద్రికాభారం ఎక్కువగా వాదికవారిపై పడినది.

మత వాదనలు

అ వాక్యము మహిమ పేరగా వాదిక-తండ్రి కొడుకులు నిర్వహించారు. అందుకు ఇదే తరహామైనది. ఈ వదికి ఈ పెన్ను విరి మయం చేయబడినదనవచ్చు. మతానికి, తత్వ శాస్త్రానికి, సాహిత్యానికి, వైదిక కర్మ కలాపానికి వదిలి వదిలి - అవసరమైన ప్రతి సంగతిని తప్పకుండా ప్రచురించినారు. అందు లాభపేక్షవారికి కలగలేదు. కాంట్రీ కొన్ని శాస్త్ర గ్రంథప్రతులు వేయి, వెలసాను నెలవైచిండ్లు వచ్చేది. ఏ దిన్న మతాంతరకాలగూడ తమ స్వార్థ గ్రంథము వాదికలో విడిచివేసిన నిస్పృహ వేది ఎరుగదు. అది వాదికవారికి గుత్త అయిపోయినది.

వేదం, ఉపనిషత్తులు, ఇతిహాసాలు, వైదిక గ్రంథాలు ఎన్నిటిని ప్రచురించినారు. సంకలన గ్రంథం (అకాథా-తి) ఇంగ్లీషులో అమూల్యవద్దతి. దానిని వీరు చేపట్టారు. "బ్రహ్మవిద్యాదీపిక" (1881 - రామస్వామిశాస్త్రి మరణించిన సంవత్సరం) వారి ప్రకటనమైనది. "ఉష్ణోత్తరశతపథ" ఇంకొక పెద్ద సంకలనం.

సవ్యరీతులు

వీరితోబాటు, అంధ్రసాహిత్యంలో ఎన్నో సవ్యరీతులను వీరు చేపట్టినారు. కాని అవి హిందూధర్మ ప్రదీపకాలుగానే ఉండిపోయాయి. అయినా అధునా తన గ్రంథాలను వదలిపెట్టలేదు. కార్ అనే ఇంగ్లీషు పైకొడ్డిగి ఇంగ్లీషు అనువాదంతో సంకలనం చేసిన తెనుగు సామెతలను, బ్రౌను వేమన ఇంగ్లీషు తర్జుమాను అచ్చుపేసినారు. నెహెరియూ చరిత్ర, స్కాట్ వనఃలు, యవనయామిని కథలు, దర్శి ముల కథలు-వీరి వికాసిత ప్రచురణలు. వినోద కథా కల్పవల్లి, కాశీమణిల కథలు ప్రకాశించాయి.

కావ్య పురాణాలు

అంధ్రభారత భాగవతాలు, ఉన్న పురాణాలు,

విశుద్ధవదిత ప్రబంధాలు. తెనుగులో తత్వ గ్రంథాలు-ఒకటి వదలకుండా, వదిలించి ప్రచురించినారు.

జాతీయాభిమానం

వెంకటేశ్వరశాస్త్రి ఎంతటి హిందూధర్మ మనో, అంతటి శుద్ధ భావించారు. లోకమాన్య బాలగంగాధర తిలక్ దగ్గరికివచ్చుడు. వందేమాతర గీతాన్ని భారతభావ ప్రసాదించిన. అ కిందండుని అనందచతురు 1908 ప్రాంతాననే తెనుగులో వ్యాఖ్యించి (ఓ. వై. సి. దొరసామయ్య) నగదు రిచివారు. భారతీయ నాయకుల సంగ్రహ వీరిత చరిత్రల ప్రచురించి ఉత్తేజం కలిగించినారు.

రవింద్ర నాథ ఠాగూరు గ్రంథాలు వారి వ్యాఖ్యించి ప్రచురించినారు. వీరి పద్మాపాదంబు-అనేది వివిధ భాషలు వేర్వేరుగానేవారికి వట్టు కొమ్ముగా వుండినది.

అంధ్ర టీకలు

వోరుదొర అంధ్ర ప్రబంధాలకు పండితులచే వ్యాఖ్యానాలు వ్రాయించి విద్యార్థులకు మహోపకారం చేసినారు. వాటి అచ్చుపని వాదికవారు పూర్తిచేసినారు. అది ఒకపాటి గ్రంథ సమర్పనలుగాగూడ ఉండినది.

శతక వాక్యము, కవుల చరిత్ర, వదన గ్రంథాలు, అనేకాలు వీరి క్యాటలాగులోనివి, వారి అవయుక్తకరములు. అంధ్ర వాక్య చరిత్ర వ్యాఖ్యించినారు. శతక వాక్యచరిత్ర, కవుల చరిత్రగూడ

సంస్కృతాంధ్ర నిఘంటువులకు లెక్కలేదు. సూర్యారాయాంధ్ర నిఘంటువుకు ప్రతిపక్షిగా "వాదిక" నిఘంటువును (4 సంపుటలు) వెలువరించినారు. వైద్య గ్రంథాలు, వ్యోమిష వుస్తకాలు పెక్కులు అమూల్యాలు.

వీరు ముద్రించి ప్రచురించని శాలివహనం అతిశయోక్తిగాదు.

నాగరలిపి సంస్కృత గ్రంథాలు

ఇకన్నీ తెనుగులిపిలోవున్నా, నాగరలిపిలో గూడ 50 గ్రంథాలునుపైన సంస్కృతంలో ప్రచురించినారు. అందు 1988 లో 18 సంపుటలలో ప్రచురించబడిన సంస్కృత మహాభారతం దేశ మందంతటా పేరబెచ్చుకొన్నది. మహా విమర్శక

పండితుడు- ప్రొఫెసర్ పి. డి. సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి (ఎం. ఎ. అగ్గ) దీనికి సంపాదకుడు.

వాదిక అంధ్ర భారతానికి ఒక ప్రత్యేక స్థాన మున్నది - ఉస్మానియా యూనివర్సిటీ లైబ్రరీల వ్యయంతో అనేక పండిత గ్రంథాలను సహాయంతో బదులించు శ్రమిరి అంధ్రభారత సాంస్కృతిక పరిధిని వెలువరించినారు. వారికి మూలపాతగ్రంథం (వల్ గేట్) వాదికవారి ప్రతి. యూనివర్సిటీవారి పనివల వాదికవారి కృషి విలువ - పరిమాణం మదిపు వేయఁచు.

తమిళ ప్రచురణలు

వాదికవారు తెనుగుచదువుల తల్లిని సేవించిన ద్రావిడపుత్రులు కాబట్టి, తెన్నుచుట్టం తమిళుల తెలుగుల సనస్థిభాగం కాబట్టి తమిళసాహిత్యాన్ని గూడ పోషించినారు. తమిళంలో 50కి పైన వుస్తకాలు ప్రచురించినారు.

వెంకటరాజులు రెడ్డియార్ అనే తమిళ విద్వాంసుడు వీరికి సంపాదకుడు. ఈ రెడ్డి అంధ్ర సంస్కృత కన్నడ తమిళములలోగూడ గట్టి పండితుడు. ఈ మధ్య చనిపోయేదాక, ఈ భాషల వరస్థక సన్నిహితత్వానికి పెద్ద-భావంగా ఉండినారు. ఈయనపూర్వము మన-తమిళముండి, నాంగునేటి పోయినారు.

తమిళ ప్రచురణలలో ఎన్నడగినది-తొలు కాప్పియం అను తమిళ గ్రంథము వ్యాకరణం. డి. త. మొదటి శతాబ్దపు ఈ వ్యాకరణాన్ని దేశ తత్త్వ పరాయణుడు-ప్రథమ భారతీయ నౌకా వాణిజ్య బనకుడు-విప్లవవీరుడు-వి. ఓ. దిదంబరం పిళ్ళై పంస్కరించి ఎడిట్ చేసినారు. రెండవది-అతిప్రఖ్యాతిగన్నది-శిలప్పదికారం (మ తీరగాథ), కాలవినోదిని అనే తమిళ బాలుర పత్రికనుకొంత కాలం ప్రచురించినారు. వీరి సంపాదకుడు-తమిళ వాదికి జాతీయభావవైకాళికుడు - సుబ్రహ్మణ్యం భారతి.

పాఠాసర్పికలు

దక్షిణాదిన అరవలకువలనే అంధ్రులకు అధునిక బలవత్తర పాఠసమైన పత్రికారంగమున మంచి పోగవ ఉన్నది. వెంకటేశ్వర శాస్త్రి లోక మాన్యతిలక్ రాజకీయపక్షియుడు. అందు ల్ల మిత వాదధోరణి కలిగిఉండిన తిలకు అనివీసలు ఉద్యమాలను బలపరచినారు.

శ్రీ వెంకటేశ్వర ఎంటర్ ప్రైజెస్

(సూపర్ మార్కెట్ సమీపం)

17/61 టంగురోడ్డు - నెల్లూరు

మావద్ద అతిసులభమైన వాయిదా పద్ధతిలో మరియు రోజుముసకు మీకు కావలసిన

స్టీలు బీరువాలు, 6 X 3 డైనింగ్ టేబుల్స్, టేబిల్ ఛాన్సు, సీటింగ్ ఛాన్సు, ట్రాన్సిస్టర్లు

మొదలగునవి లభించును: విచ్చేయండి.

కొరతలేని మండులతో
కొత్తగా పొరంభించబడి
డాక్టర్ల పోత్తాహముతో
ప్రజాదరణ పొందుతున్న

కుమార్ మెడికల్స్

వెం. 11 జలగం వెంగళరావు బిల్డింగ్సు.

స్వతంత్రపార్కు దగ్గర

నెల్లూరు

ఉగాది శుభాకాంక్షలతో

సుగుణా ఎంటర్ ప్రైజెస్

వెం. 13 జలగం వెంగళరావు బిల్డింగ్సు

స్వతంత్రపార్కువద్ద - నెల్లూరు.

Dealers in all steel and wooden
furnitures.

Stockists for ALANKAR steel products
Vjayawada-2

తెల్ల లిబ్

అక్కిరాజు ఉరూకొండంగారి సంపాదకత్వానె 1909 అనే అంధ్ర వారపత్రికను వీరు వడివివారు. ఈ పత్రిక 1941లో పెద్దఎత్తున రజతోత్సవం జరుపుకొన్నది. అత్యుత్తమహిందిన పూజి కేసరి పత్రికాసంపాదకులు-వ్యసించా దింకామణి కిల్కర్ శాస్త్రి సేవలు కొనియాడినారు.

FEDERATED INDIA

ఈ పేరుతో ఒక అంగ్ల పక్ష రాజీయపత్రికను బాలా వింధ్య ప్రచురించినారు. దీనికి ప్రసిద్ధులు-వ్యాసరరావు సంపాదకులు.

వెంకటేశ్వరశాస్త్రి-పార్శ్వదృష్టి

వెంకటేశ్వరశాస్త్రి శంధివలెనే ముది వండి తును. ఇంగ్లీషులో తెనుగులో బాలావ్యాసాలుప్రాసి ప్రచురించినారు. వీరు ముది తాటియానిమానులు. తెన్నవల్లంలో సామిక్ రాజీయ రంగాలో ముది వలకుండి, సర్వపక్ష వాల్మీకీక కలిగి ఉండినారు. అనాటి జస్టిస్పార్టీ ప్రముఖులు ఎంతటి నన్నిహతులో, అంధ్ర స్వరాజ్య నాయకులుగూడ ఈయనకు అంతటి దగ్గరివారు. అంధ్ర ఉద్యమానికి నాయకులకు బాలా శంకరా లంబాలు తెచ్చేవారు.

సభలు-సన్మానాలు-విరుదాలు

వెంకటేశ్వరశాస్త్రి చేసిన బాషాసేవకు తగిన మర్యాదలే జరిగినవి. 1919లో నెల్లూరులో జరిగిన అంధ్రపాపిత్య పరిషత్తు సమావేశంలో ఒకసువర్ణ తరకం బహూకరించబడింది. నెల్లూరు పురమండలంలో రూపవటు అవిష్కరించబడినది.

కీర్తిత విద్యన్య. తరి వీరి "శాస్త్ర ప్రచార మీషన్" అని విడుదలమిచ్చినది. అంధ్ర వండిక లోకం కడవలో సమావేశమై "బాషాధారక" అనే విడుదలమిచ్చినారు. తెన్నవూరి గోలలే మోలులో శాస్త్రి రూప వటు అవిష్కరించబడినది. దివరన 1965లో అంధ్ర విశ్వవిద్యాలయం కళాప్రపూర్ణ విడుదలమిచ్చినది.

తెల్ల రజతోత్సవ సందర్భంలో తెనుగు-ఇంగ్లీషు బాషామం ముది వ్యాసాలతో పెద్ద సంస్కరణ సందికలు వెలువరించబడినవి.

ప్రాసిద్ధ్యాపజ్ఞ

ఇట్లా వావిళ్ళవంశ ఎదిగి ఎదిగి దిగంతవ్యాప్తి వొందినది. దీనికిదోడు కొందరు బ్రహ్మసామాజికులను శాస్త్రి వైదికధర్మసేవ గిట్టలేదు. గోరేటి కనకరాజు గవర్నమెంటు బ్రాహ్మసేవ్ గా ఉన్న కాలంలో, ఈ సంచు సంస్కరణ పరాయణుడు వావిళ్ళవారు బాగు పుస్తకాలు అచ్చువేశారని వారిపై ప్రాసిద్ధ్యాపజ్ఞ దెప్పించినారు. 1911లో ద్వివిషయప్రభుత్వం శృంగార శాస్త్రాలు ప్రచురించ రాదని చేసిన శాసనం క్రింద ఈశేను మోషు అడినది. దీనిపైన దేశంలోగల పెద్దలు-రాజీయ వాదులు-వండితులు సభలుచేసి, శేను వదులుకో మని ఒత్తిడి చేసినారు. శేను ఉపసంహరించు కొన్నారు.

ఈలోపల శృంగార వద్యాబోటు తుక్కలు పెట్టి మనప్రబంధాలు వచ్చినవి. 1987లో రాజ గోపాలాచారి కాంగ్రెసు ప్రభుత్వంగూడ, ఈ విషయం పట్టించుకోలేదు. 1947 లో అంధ్రకేసరి ప్రకాశం పంతులు ప్రభుత్వం ఈ అంక్షను తొల గించినది.

నేటిక్షీణస్థితి

ఇట్లా సూటికరమై వింధ్య పెరుగుదల చూసి, 1000 పుస్తకాలు వెలువరించి, హిందూభర్యాని బాషాదేవులను సేవించిన వావిళ్ళ ప్రచురణకు కడగండ్లుచ్చి దానికిరి దీవం అరిపాతున్నది.

శాస్త్రి ఒకరిని దత్తు వీసుకన్నట్టు ఒక వ్యాఖ్యం వచ్చినది. ఈ లోపల విద్వలులేరి తర్త మరణా నంతరం, భార్యకు తనె అంకా సంక్రమించే శాసనం వచ్చినది. దీనితో శాస్త్రి భార్య-సుబ్బమ్మ సంస్థను స్వాధీనంచేసుకొని, ధర్మసంస్థగా వ్యవహరిస్తూ, తన బెల్లెరి అల్లుడికి స్వాధీనం చేసినది. పశురణలు వస్తూనేవుండినవి.

దత్తస్వీకారపు శేను కొట్టివేయబడినది. శాస్త్రి అంకొక బెల్లెలుకొడుకు, సంస్థ బాగా జరగడం లేదని, ధనం దుర్వినియోగం అవుతున్నదని, మద రాసు కోర్టులో బావా చేసినాడు. విదారంలో అబంధకలు జరిగినవని రుజువైనది. భార్య తని పోయినది. శాస్త్రి అల్లు శాస్త్ర రీత్యా పరిగలేదని, ఎక్కువభాగం సంక్రమించే సంగతి స్పష్టంగా లేదని, సంస్థ ప్రభుత్వ స్వాధీనం (ఎన్ రీల్) అయిపోయినది.

వ్యాఖ్యలు బాలా బాకీగా నిలిచిపోయినవి. ప్రభుత్వ రిసీవరు ప్రచురణాలయాన్ని, స్థిరాస్థిరి అంకా స్వాధీనం చేసుకొని పుస్తకాలు-పెన్-ఇంకు అమ్మి ప్రభుత్వ బాకీను బెల్లెవేసుకొంటున్నాడు. ఇట్లా పోను మిగిలింది, తమిళ వాటి ప్రభుత్వ తొక్కసంలో వీనమైపోతున్నది. అంధ్రులసంస్థ నామరూపాలు లేకుండాపోతున్నది.

జంట థియేటర్లు

నెల్లూరు

ఫోన్ నెం. 1512

జది “ఉగాది” శుభసమయం! తెలుగువారి వెలుగుల ముంగిట
కొత్త ఏడాది నవ్వే విలాస సమయం! ఆనందాల పందిట
అందరికీ ఆశలపూలు అందించేవేళలో

రసమయ జగతిలో రమణీయ రూపాలు

రాధా మాధవులు

థియేటర్ల జగతిలో కమనీయ శిల్పమూర్తులు
‘రాధామాధవ్’ (జంట థియేటర్లు)

నెల్లూరి సిగలోని జంట వెన్నెల పూలలా (రాధామాధవ్ థియేటర్లు)

పినాకని తీరంలో రెక్కలు ముడిచి వాలిన జంట వెన్నెల పులుగుల్లా కళాభిజ్ఞులైన,

ప్రేక్షక మహాశయులకు, ఆదరాభిమానాలతో

ఉగాది శుభాకాంక్షలు

అందిస్తూ స్వాగతాంజలి సమర్పిస్తూ నిలిచి

ఒక సొగసరి “రాధ”, ఒక గడుసరి “మాధవ్” థియేటర్లు.

డేగా రామగోపాలరెడ్డి Ex. M.L.C.

మేనేజింగ్ పార్టనర్.

సాహిత్య పరికారంగంలో నెల్లూరి కీర్తిపతాక-
పూండ్ల రామకృష్ణయ్య సారస్వతసేవకు శాశ్వతప్రతీక

అమృదిత గ్రంథచింతామణి

ఆంధ్రదేశంలో వ్రాసికోద్యమం గత శతాబ్దంలోనే ఆరంభమైనా, అనాటి తొలివ్రాసిన అనేక వాదనలూ మిగిలేకుండా పోయింది. తొలి తెలుగు వ్రాసిన విషయం ఈ నాటికీ వివాదాస్పరంగానే ఉందిపోయింది. నెల్లూరు మండల వ్రాసికోద్యమం కూడా అందుకు భిన్నంగాలేదు. 1865 ప్రాంతాలలో దంపూరు నరసయ్య మొదలగు వారిచేతుల్లో వుండే పోసుకున్న నెల్లూరు వ్రాసికోద్యమానికి సంబంధించిన తొలిదాఖలాల్లో ఈనాడు మిగిలేదు. అప్పుడు ఆధ్యమయ్య నెల్లూరు తొలి తెలుగు వ్రాసిన పూండ్ల రామకృష్ణయ్యగారి 'అమృత గ్రంథ చింతామణి.'

అయితే ఈ ఒక్కవిషయం బేతనే ఈ వ్రాసిన స్వరచయనాలు. 19వ శతాబ్ది దివరి పాదంలో ఆంధ్రదేశంలో సాగిన కాషాయపీడి, సారస్వత సంచలనానికి, బేరరేగిన పండిత వివాదాలకూ అమృదిత గ్రంథ చింతామణి పట్టిన దర్పణం. అనాటి సారస్వతీయుల అభిరుచులకూ నిమగ్ననా వద్దకులకు ఈ వ్రాసిన కంఠ మరొక సత్యం సాక్ష్యం లేదు. అనాటి సాహితీపరులందరూ ఏదోవిధంగా ఈ వ్రాసిన సంబంధం పెట్టుకున్న వాళ్ళే; ఈ వ్రాసిన రేగిన వివాదాలలో పాల్గొన్న వాళ్ళే. కొందరు కవులు, రచయితలు ఈ వ్రాసిన తమ రచనలు ప్రకటించి, సుప్రసిద్ధులయ్యారు. వారికి రీతి ఈ వ్రాసిన ఒక సాహితీసమయం.

1865 నుండి దాదాపు 20 ఏళ్ళు ఈ వ్రాసిన కృతసాయం సాగింది. రామకృష్ణయ్యగారు ఈ సాహిత్యసవన నిర్వహణమే తమ జీవితకాలంగా చేసుకున్నట్లు కన్పిస్తుంది. అయిన 28 వ ఏట ఆరంభించి, దివరదాకా వ్రాసిన కొనసాగిస్తూనే

వచ్చారు. వ్రాసిన కొనసాగించేందుకు తగినంత సాధన సంవత్సరాలకు కారాదు. ఏ రోజూ రోజూ ఇల్లు గడవడమే కష్టంగా ఉన్న ఆర్థిక స్థితిలో ఉన్నారు. అయినా ఆ పేదరికమూ, కష్టాలూ ఒక లెక్కలోకి రాలేదు. సంవత్సరాల సహాయంతో, మిత్రుల సహకారంతో అమృదిత గ్రంథ చింతామణిని నిర్వహించారు. ఈ నాటికీ, పండితులు, వ్రాసికోద్యమ దిన్నదానికి, పెద్దదానికి అమృదిత గ్రంథ చింతామణిని అకరగ్రంథంగా

నడిపారు. కాకినాడ, విశాఖపట్నం, మద్రాసు మొదలగు వట్టలనుండి అనేక వ్రాసిన వెలువడుతుండేవి. అనాటి ఈ వ్రాసికోద్యమమే నెల్లూరి వారిలాగా ప్రేరణనిచ్చి ఉండాలి. కలెక్టరాఫీసు ఉద్యోగి అయిన ఉల్లిగొండం రామచంద్రరావునే మధ్యపండితులొకరు 1882 లో నెల్లూరులో విద్యార్థి కల్పకూటమనే వ్రాసిన ప్రారంభించి కొద్దికాలం నడిపారు. అదే నెల్లూరులో వుట్టిన తొలి సారస్వత వ్రాసిన. ఈ వ్రాసిన 1888లో నిలిచిపో

డాక్టర్ కాళిదాసు పురుషోత్తం ఎం. ఏ., పి.హెచ్. డి.

ఉపయోగించుకుంటూనే ఉన్నారు. గత శతాబ్ది మరీయిపాదంలోని ఆంధ్ర సాహిత్య వికాసాన్ని వ్రాసికోద్యమం రేపాడి అమృదిత గ్రంథ చింతామణి ఒక గొప్ప అకరగ్రంథం.

1865 ప్రాంతాలలో తెలుగు వృత్తాంత వ్రాసిన లో సారస్వత విషయాలు, మత విషయాలు అంటూ చేసుకున్నాయి. ఉల్లిగొండ నుండి వెలువడే 'యక్షిణి' అనే వ్రాసిన తమ కాట్యం లో ఎంతో అసక్తితో వదిలివేట్లు వీరేశలింగం పంతులుగారు పేర్కొన్నారు. 'దిన్నయ సూరి మొదలగువారు ముద్రించుచుండిన సుజనరంజని'లో విద్యాసారస్వత విషయాలు అనేకం ఉండేవని తెలుస్తుంది. కొల్లొండ వెంకటరత్నం పంతులుగారు 1871లో ఆంధ్రభాషా పండితునిని ప్రారంభించి వచ్చేదేళ్ళ నడిపారు. అ రోజుల్లోనే బాదరునుండి పురషోత్తం ప్రదాయిని, వ్యవర్థప్రకాశిని మొదలైన వ్రాసిన వెలువడుతున్నాయి. కామహేంద్రవరం నుండి వీరేశలింగం పంతులుగారు వివేక వర్ణిని ని

యింది. వచ్చేదేళ్ళు అవిచ్ఛిన్నంగా నడచిన 'ఆంధ్రభాషాపండితుల'కూడా అ యేదే అగిపోయింది.

తర్వాత సాహిత్యానికి అంకితమైన వ్రాసిన మళ్ళీ ఒకటి కొనసాగితే బాగుంటుందనే అభిప్రాయం పూండ్ల రామకృష్ణయ్యగారికి కలిగి ఉండాలి. పైగా ఉల్లిగొండం రామచంద్రరావు ప్రేరణ, తోడ్పాటు అయినకు ఉంది.

అమృదిత గ్రంథ చింతామణి ప్రారంభించే వాటికి రామకృష్ణయ్యగారికి పట్టుమని పాతికేళ్ళ కూడా లేవు. అప్పుర ప్రైమరీ స్కూలు విద్యాభ్యాసం ముగిసినతర్వాత, ఆయన స్వయంకృషితో తెలుగులో 'నిరూఢమగు' సాహిత్యాన్ని గడించారు. అన్నకో కొంచెం వల్లి వచ్చినా, పుస్తకాలు 'నిరంకుశధారతో' వదిలేవారు. అదేవిధంగా ఉపన్యసింజేటప్పడూ ఆయనకు వల్లి అడ్డం వచ్చేది కాదు. అప్పుడప్పుడే జీవితంలోకి అడుగు

With the best compliments from:

**M/s. BALAJI AGENCIES
And INDUSTRIES**

15/529 R. R STREET, NELLORE-1

Phone No. 1049

**Distributors INTERNATIONAL TRACTORS.
LAMBRETTA, MAC SCOOTERS and
TRI-WHEELERS**

Phone Nos 780 & 790

Gramst EXTRACTION

**INDIA OILS & FERTILISERS
CORPORATION**

NAVALAKH GARDENS, NELLORE-2 (A. P.)

Producers and Exporters of Rice Bran oil, Neem oil,
De-oiled Rice Bran and De-oiled
Neem Cake.

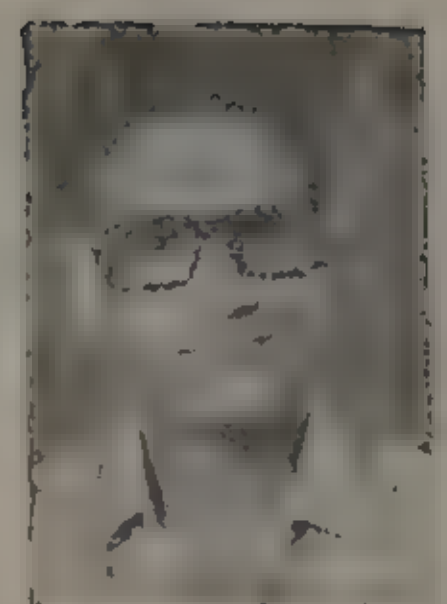
పెళ్లమిన్న రామకృష్ణయ్యగారికి హిందూ వర్సా బుల్ స్కూల్ అండ్ వండితులు ఉదయపు పీక వాగయదేవరతో స్నేహం కుదిరింది. * అదృశ్య 365 1885 జూలై 1వ తేదీన 'అముద్రిత గ్రంథ దింతామణి'ని ప్రకటించారు. ఈ పత్రిక 16 పుటలలో వెలువడింది. మొదటి నాలుగు పుటలలో రచనాకరణాది శాస్త్ర విచారణ, గ్రంథవిమర్శ సమస్యపూరణం, వస్తువర్గ మనుచరిత్రాది ప్యాబ్లిష్ ప్రబంధములందరి కలిపివద్యముంకు ర్థ నియావణము, విశ్వప్రకటనలో పాతాంతరములున్నదో కవిత్వదయ నిర్ధారణ, లక్షణ విరుద్ధములగు శబ్ద సమాసములకు అక్షరణ, పూర్వపక్ష సిద్ధాంతము, చాటు పద్య ప్రచురణ, విద్యా విషయకమైన లేఖలు మున్నగు అనేకాంశాలు ప్రచురించేవాడు. తక్కిన పుటలలో అముద్రిత గ్రంథాలను సేకరించి, పరిష్కరించి ముద్రించే వారు. విరాడరించుచి వశించిపోతున్న తాళవక్ర గ్రంథాలను వస్తుదరించడం ఈ పత్రిక ప్రధానాశయం. ఈ విషయాన్నే—

అతనఁబ టిఁజఁగ నము
ద్రిత సద్గ్రంథముల సేకరించి కడు వరి
స్మృతములుగావించి యథా
మతిఁ బత్రికఁ గూర్చెదము క్రమంబుగ వానిన్.
అని మొదటి పండికలోనే చెప్పుకున్నాడు.

అముద్రితగ్రంథ దింతామణి మొదటి రెండేళ్లు అడిమ్మంగా కొనసాగింది. అటుకర్పాత రామకృష్ణయ్యగారు రోగగ్రస్తలైతాడు. అయిదాడనెలలు అయిన తీరికాక విడిదిపెట్టి, వంపం వెట్టడంవల్ల మూడోసంవత్సరం ప్రచురణ కొనసాగలేదు. స్వస్థత చేకూరిన తర్వాత 1887 అక్టోబరులో మూడో సంపుటం ఆరంభించినా అనేక అవాంఛనాలు వచ్చివెళ్లాయి. సహాయంగా ఉండిన పీకవాగయ కవి, పత్రికవల్ల ఏ సహాయమూ లేదని నెట్లారు విడిదిపెట్టిపోయారు. ఈ అదనులోనే రామకృష్ణయ్యగారిపై పిదిలో వ్యాఖ్యం ఒకటి వచ్చి పడింది. అది పూర్తయేటప్పటికి ముద్రాక్షరశాలాది పతి మరణించాడు. ఇన్ని అవదలగడచి, మూడో

సంపుటాన్ని 1891 డిసెంబరుకు పూర్తిచేశారు. ఈ కాలంలోనే రామకృష్ణయ్యగారికి ఇంకో సమస్య వచ్చిపడింది. తమ రచనలు ప్రచురించడంలేదని, వృత్తాంతాలు బొత్తిగా వెయ్యడంలేదని కొందరు దందాదారులు పత్రికపై కిసుక వహించారు. వార్తలు ప్రకటించకపోతే పత్రిక వన్నెకెక్కదని దందాదారులు, మిత్రుల సలహా యిచ్చారు. పిమ్మి పాలుపోక, పత్రికాపోషకులలో ఒకరూ, ఆ నాటి సుప్రసిద్ధ హైకోర్టున్యాయవాది, సాహితీ బంధువూ అయిన రావు బహదూర్ వనస్పాకం అనంతాచార్యులను రామకృష్ణయ్యగారు సంప్రదించారు. అయిన 'వృత్తాంతాది విషయముల నిండు వ్రాయు వలదనియు నిట్టి విద్యారవిషయక పత్రిక యొకటి యుండవలయుననియు నిఁగ్గిపురావయుండు 'ఆశీ నియం' అను దీనింట్లు పత్రిక యొకటి వెయ్యు చున్నదని' దానిమాదిరే దీన్ని నడపమని అదేశించాడు. వృత్తాంతాపేక్షకలు 'అంధ్రప్రకాశిని'ది పత్రికలు చూచుకుంటారని అయిన సలహా యిచ్చారు. అంతట వార్తలు వ్రాయుకూడదని, అముద్రితగ్రంథ దింతామణిని విద్యారవిషయ పత్రికగానే కొనసాగించాలని రామకృష్ణయ్యగారు తీర్మానించుకున్నారు. "ఎన్ని విమర్శములు గలిగినను మా శరీరయాత్ర యంతయు నిండే గడువవలయు నని నిశ్చయించుకొని వారము" అని పత్రికలో ప్రకటించుకున్నారు. 1891 అనవసరమిది వాలుగవ సంపుటి ఆరంభమైంది. ఆ నాటినుండి రామకృష్ణయ్యగారు అమరణం వత్రికా ప్రకటన, వుస్తక ప్రచురణలతో జీవితాన్ని అంకితం చేశారు.

రామకృష్ణయ్యగారు ఒకవైపు పత్రికను కొనసాగిస్తూ, మరొకవైపు తాళవక్రాలను పరిష్కరించి వుస్తక ప్రచురణ చేస్తూవచ్చాడు. మిత్రవిందా పరిణయము, హరిశ్చంద్ర నలోపాఖ్యానము, తిమ్మన భర్తృహరి నీతిశతకము, ప్రబంధరూపేంకశేష్యర విలాసము, చంద్రాంగద పరితమి, భోగినీదండకము, ఉత్తర హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము, వసుంధరా పరిణయము, యావన రామవ పాండవీయము మొదలైన ప్రాచీన గ్రంథాలను పరిహరించి, చక్కని పీఠికలనుచేర్చి అచ్చువేశారు.

డాక్టర్ కాళిదాసు పురమోత్తం

ఈ విధంగా అముద్రిత గ్రంథాలను ముద్రించడమనే తమ పత్రిక ప్రధానాశయాన్ని సార్వకంటేను కుచ్చారు. ఈ గ్రంథాలకు రామకృష్ణయ్యగారు వ్రాసిన సుదీర్ఘమైన పీఠికలు అయిన పరిశోధనా దృష్టికి, పాండిత్యానికి నిదర్శనాలు. తాళవక్ర గ్రంథాల సేకరణ, పాత పరిశోధన అయినకు విశోధాలు. ముద్రాను చెల్లినప్పడల్లా ప్రాచ్యపరి శోధనాలయంలో అడుగుపెట్టకుండా వచ్చేవారు కాదు. ప్రతిపుస్తకాన్ని పరిష్కరించే ముందు అనేక వ్యాకరణములను సంపాదించేవాడు. సందేహానివృత్తి కోసం ఎక్కడెక్కడికో వ్రాసి పాత భేదాలు తెప్పించుకునేవాడు. "అమూల్య గ్రంథములకంటె వారిఁ బొంద్ద రామకృష్ణయ్య వారొనర్చిన పీఠికలు మిక్కిలి చక్కగానున్న"వని కొక్కొండ వెంకటరత్నమువంతులు ప్రశంసించారు.

మండపాక పార్వతీశ్వరకవికి రామకృష్ణయ్య గారిచ్చిన ప్రాముఖ్యం మరెవ్వరికీ అవ్వలేదు. అర్వాచిన కవులలో ఓగిరాల జగన్నాథశక్తి కవిత్వమూ, పార్వతీశ్వరశాస్త్రి కవిత్వమూ అయిన ఎక్కువగామెచ్చినవి. శ్రీమత్ త్రైపదేంద్ర గురుచరిత్రము, ప్రబంధ సంబంధ బాధ నిబంధన గ్రంథము, శ్రీ కృష్ణాభ్యుదయము మొదలగు పార్వతీశ్వరకవి కృతులను ప్రచురించాడు. పార్వతీశ్వర కవి అత్యుత్తమ, హరిహరేశ్వర శతక మను పేర వ్రాయించి అచ్చువేశాడు. అయిన తీరి కాల్చి, కృతులను అమూలక గ్రంథ దింతామణిలో

* పీకవాగయ పీకవైవ మకస్తుడు. 15-7-1875లో నెట్లారు హిందూవర్సాకుంట్ స్కూలులో సంస్కృతాంధ్ర పండితుడుగా ప్రవేశించాడు. శివరాత్రి మాహాత్మ్యమనే దిన్న ప్రబంధాన్ని వెంకటగిరి ప్రభువు కంఠితం చేశాడు. 1880లో గవర్నర్ బకింగ్హమ్ నెట్లారు వచ్చినపుడు "శ్రీ ఒక. గి హం సేహపురీ సందర్శన"మనే దిరుకావ్యాన్ని రచించాడు. పిడుపర్తి సోమన విశవపురాజాన్ని పరిష్కరించి సంస్కృతంలో ఒక పీఠిక వ్రాశాడు. వాదిలపాడు తాలూకా శివరామపురమును స్వగ్రామంలో అరసంవత్సర పాల్గొని మాసంలో శివసాయుజ్యాన్ని పొందాడు.

ఉగాది శుభాకాంక్షలతో

గృహాలంకారములు, గృహోపకరణములు మీకు
ఏమి కావలయునన్న మా పో రూముకు
విచ్చేయండి

**PHILIPS
WORLD-CLASS
STEREO SYSTEM**

ఫిలిప్స్ రేడియోలు, ట్రాన్సిస్టర్లు
స్టీరియో రికార్డు ప్లేయర్లు

హెచ్. యం. వి. గ్రామోఫోను రికార్డులు,
రికార్డు ప్లేయర్లు

ఆల్వికా: రెఫ్రిజిరేటర్లు

ఉషా: కుట్టుమిషన్లు

ప్రెస్టిజ్: ప్రెషర్ కుక్కర్లు

సుమ్మిత్, బజాజ్, రాలీస్ మిక్సర్లు

ఉషా, ఓరియంట్, రాలీస్ ఫ్యామిలీ ఫ్యానులు

బాబు ఎలక్ట్రానిక్స్

కాపువీధి - నెల్లూరు.

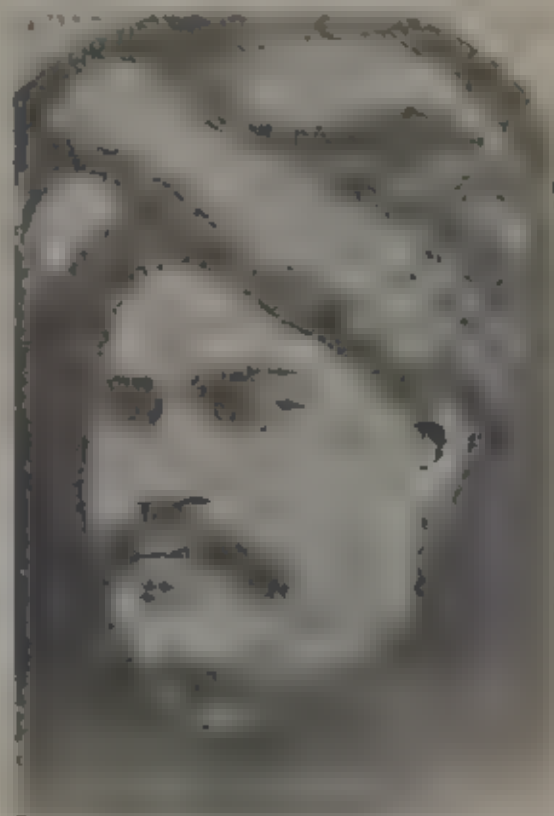
పూర్ణవారు వ్యాసంగా వ్రాశారు. సమకాలికులైన వద్దాది సుబ్బారాయుకుగారి ముఖంబ శతకాన్ని, మధ్య వెంకటకవి పితృప్రసాద రోష్ట్ర రసకవన జతకలకాన్ని, మండపాక పార్వతీశ్వరకవి కుమారుడు కామేశ్వరి ప్రాస్తావిక వద్యాలను వ్రచుకుందాడు. ఇట్లా అయిన వ్రచుకుందిన గ్రంథాలింకా సేర్కొనడగ్గరి చాలా ఉన్నాయి.

రామకృష్ణయ్యగారు వ్యయంగా ఏ గ్రంథమూ రచించినట్లు లేదు. అయిన అముద్రిత గ్రంథ దింకావణిలో అచ్చుకప్పుడు కొన్ని పద్యాలు విశేషంగా వ్రాశాడు. వాటికొలను సుబ్బారావు గౌరవ పురస్కరంగా ఒక 'గణపాల'ను వ్రాశారు. ఇవే అయిన పద్యాలు.

రామకృష్ణయ్యగారికి చాటు పద్యాలు సేకరణపై మంచి అసక్తి ఉండేది. వంద పైటిలుని చాటు పద్యాలు సేకరించి అముద్రిత గ్రంథదింకావణిలో వ్రచుకుందాడు. అయినవ్రచిలేనిచాటుపద్యాలలో కొన్ని వేటూరివారి సంకలనంలోనూ, మరికొన్ని దీపావారి సంకలనంలోనూ చోటుచేసుకున్నాయి. పూర్ణవారిని మాత్రం చాటుపద్య సంకలనకర్తగా ఎవరూ స్మరించలేదు. 'అరింటికి లా' అను వ్యాసంలో తిట్లు కవిత్వాన్నిగూర్చి వ్రాస్తూ, అప్పు కవి మొదలైనవారు ఉదాహరించిన తిట్లు పద్యాల్ని వెలికితీసి చూపించాడు. ఈ వ్యాసాన్ని సాహిత్య ఎకాడమీవారు తమ వ్యాస పంపుటిలో ముద్రించుకున్నారు. *

అముద్రిత గ్రంథ దింకావణి అదిల్షానే వెంకటగిరి ప్రభువు రాజగోపాల కృష్ణయాదేంద్రుని ఆదరాన్ని సంపాదించుకుంది. వెంకటగిరి వారికి పాటు నూతివీడు, ముక్కాల్లంపాడు మొదలైనవి ఉండొచ్చు అముద్రిత గ్రంథదింకావణి పోషణ బాధ్యతను వహించాడు. వీరితోపాటు రావుబహదూర్ వనప్పాకం అనంతాచార్యులు, వెణువాడ రామదండారెడ్డి, ధర్మవరం రామకృష్ణమా

దాత్యలు, కోలావలం శ్రీనివాసరావు, నమ్మిరంగయ్యసెట్టి, అయ్యనకోట పార్థసారథిసెట్టి, నరహరి రాజావణిసెట్టి మొదలగు సాహితీ వరలు, విద్యావీరులు పోషకలుగా ఉన్నారు. ఇంతమంది అండ ఉన్నా ఈ పత్రిక ఆర్థికస్థితి వినూత్నా సుగరంగా ఉన్నట్లులేదు. ఈవిషయాన్నే రామకృష్ణయ్యగారిట్లా వ్రాశాడు. "ఇది వృత్తాంత పత్రిక కానందున ఎల్లా'కు సుబోధకముకాదు.

పూర్ణ రామకృష్ణయ్య

దీరిప్రాశస్త్యముగోరుచారు పహణముగ పండితులే. కావీపదినందుననే పండితులకు పత్రిక పంపకుండుట సరసము కాదుగద. ఒక్క భాషాభిమాని యగు జమీన్దారు గారికి దీని స్థితిగతుల విన్నవించి యున్నారము." వెంకటగిరి జమీన్దారు రాజగోపాలకృష్ణ, అయిన తమ్ముడు వెంకటకృష్ణ యాదేంద్రుడు, జటప్రోలు జమీందారు, మొదలగు వాళ్లు అముద్రిత గ్రంథదింకావణి అచ్చులపాలై పోకుండా కాపాడారు. వీరిద్దిన ఆర్థిక సహాయం వల్లనే రామకృష్ణయ్యగారికి అది వరిరోజులలో గొప్ప అత్యుస్థైర్యం ఏర్పడినది.

వెంకటగిరివారికి రామకృష్ణయ్యపై గొప్ప అభిమానం ఉండేది. అయిన "వరమస్థిలో నృసిది దప్పి యుండినటులనిని యవుడును శ్రీవారు కొంత ద్రవ్యము సహాయముజేసి శ్రీ వెంకటగిరి రాజా వారు వంపినారని దిక్కులు పిక్కటిల్లునట్లు ముముర్చువునకుగూడ శ్రవణగోపరమగునట్లు పెద్ద ర్వరితో వారి దేవిలోజెప్పుమని యాజ్ఞచేసిరి". అంధ్ర కవిచండిత సంఘాన్ని రామకృష్ణయ్యగారు వేదంవారికోరిని ఎదుర్కొన్నప్పుడూ వరోక్షంగా ఈ రాజాగారే మాట కూమంది అందగా నిలచాడు. ::

వేదం వెంకటరాయశాస్త్రి, వీరేశలింగం వంతులు, కోమరాజు వెంకటలక్ష్మణరావు, వెల్లాల సదాశివశాస్త్రి, వాదిలికొలను సుబ్బారావు, ధర్మవరం రామకృష్ణమాదార్యులు, వద్దాది సుబ్బారాయుడు, నడకుమటి వీరాజా, కొక్కొండ వెంకటరత్నంవంతులు, గురజాడ రామమూర్తి, నాగపూడి కువ్వస్వామయ్య మొదలగు అనాటి తెలుగు కవిచండిత సంఘంమంతా అముద్రిత గ్రంథదింకావణిలో అచ్చుతో ఒకప్పుడు రచన చేసినవారే. మండపాకవారినిగూర్చి చెప్పనేవనిలేదు. అముద్రిత గ్రంథదింకావణి పుటలలో పారికలాగం అయిన పద్యమాలికలకే కేటాయించారంటే ఆతిశయోక్తికాదు. పార్వతీశ్వరకవికి పూర్ణవారికి తటవర్గ విండుపూర్వక యతివిషయంలో అవిప్రాయ భేదం వచ్చి, అంతకు వారి మిత్రత్వార్థకే భంగం కలిగేంతదూరం వరకూ వచ్చింది. వాదిలికొలను వారు, ధర్మవరంవారూ అముద్రిత గ్రంథదింకావణివల్ల అధికంగా ప్రకారాన్ని పొందినవారే.

కొక్కొండవారి విశ్వేశ్వరీయాన్ని రామకృష్ణయ్యగారు ఎంతో సహృదయంతో సమీక్షించినా, ముందుగానే తమకు కలిగిన సందేహాలను వంతులుగారికి సముఖంలో వినిపించినా, ఏ సమాధానమూ చెప్పక పరుషంగా సంచీవనిలో సమాధానం చెప్పడంతో అది పెద్ద యుద్ధంగా

* ఇట్లు విశ్లేషించి పుస్తకం వ్రాసి అలాడేమి బహుమతి పొందిన శ్రీ రావూరి దొరస్వామికర్కగారివ్యాసార్ని చూచినట్లులేదు. మరీ ఇంటి పూర్ణవారు సేకరించి, ఉదాహరించిన "ఆరునాడు క్రొత్త, ఊరినేగ్రొత్త! మాతొత్త నీ విమానమెత్త" అన్న పద్యశకలాన్ని విడిచిపెట్టి ఉండేవారుకాదు.

** కవిచండిత సంఘ చరిత్ర తత్వము అన్న పుస్తకాన్ని శ్రీవాస కృష్ణమూర్తిశాస్త్రి కోవూరు సుబ్బరామయ్య, గుండ్లపూడి సుబ్బయ్య, డి. దొంసామయ్య లింకి 1939 లో ప్రకటించారు. అంధ్ర కవిచండిత సంఘ ప్రచారణము అన్న పుస్తకాన్ని 1999 లోనే మంగు వెంకటరామానందరావు ప్రచురించాడు. ఈ రెండుపుస్తకాలు పూర్ణవారి వద్దాన్ని ప్రయత్నిస్తూ వ్రాసినవి. వీటి ప్రచురణకు ఆర్థిక సహాయం వెంకటగిరి వారు చేసినట్లుంది. ఇప్పటికీ ఈ పుస్తకాలు వందల శాతం వెంకటగిరి వారి సరస్వతీరయ గ్రంథాలయంలో మూలమవుతున్నాయి.

గృహనిర్మాణమునకు. గృహాలంకరణకు

మీరు మద్రాసు పోనక్కరలేదు

మాస్టి ఫోమ్ వచ్చి. సోఫాలో తమిళుడ్ పిట్టు, ఇండికార్ తమిళుడ్ పిట్టు, టెక్స్టుడ్ ఫ్లెయ్వుడ్ పిట్టు.

రోజ్వుడ్ ఫ్లెయ్వుడ్ పిట్టు, కమ్మర్షియల్ ఫ్లెయ్వుడ్ పిట్టు

M. M. FOAM ఫ్రెంచి పాలిష్

ఇండియన్ ఫ్లెయ్వుడ్ కంపెనీవారి ప్లాక్ బోర్డులు, ఫ్లెయ్వుడ్ రకాలు, వెస్ట్ ఇండియా కంపెనీవారి వాటర్ప్రూఫ్

ఫ్లెయ్వుడ్ పిట్టు మీరు కొరిస్ సైకలలో తక్కువ రేట్లలో మావద్ద లభించును

M. M. FOAM కంపెనీవారి పడుపులు, దిండ్లు, కుర్చీసీట్లు, **DUNLOP** కంపెనీవారి

పడుపులు, దిండ్లు, కుర్చీసీట్లు, **U FOAM** కంపెనీవారి పడుపులు, దిండ్లు

కంపెనీ రేట్లకే యివ్వగలవారము.

మాధవయ్య ఫర్నిచర్ షాప్

ట్రంకురోడ్డు - నెల్లూరు.

With the best Compliments of :-

Sarada Fancy & Kerogas Stoves

శారదా ఫ్యాన్సీ అండ్ కిరోగ్యాస్ స్టోవ్స్

హం. నెం. 20. జె. వి. మున్సిపల్ బిల్డింగ్సు

ట్రంకురోడ్డు - నెల్లూరు-1.

మావద్ద అత్యుత్తమ ఖర్చుతో ఎక్కువ ఫలితమునుపొందు కిరోగ్యాస్ స్టోలు

మరియు అన్నిరకముల ఫ్యాన్సీ వస్తువులు లభించును.

హరిది. అసైపులా, బాదాలు, ప్రతివాదాలు, దూషణలు అరిగాయి. కట్టకుంటి బారన్నట్టు. అదిషయాన్ని మనసుకు తెచ్చుకోవడంకూడా తగదన్నంతదూరం పోయాయి. బాదిలికొలను సుబ్బారావు, అర్. వెంకటసుబ్బయ్య, ధర్మవరం మొదలగువారు తోవల్లోపలే పూండ్ల వారిని ఈ వివాదంలో ప్రోత్సహించింది. ప్రతిమాత్రం కట్టకుంటి అన్నట్టు వదిలివేశారు. అయితే కథ అడ్డం పడింది. కోర్టులందరి నాటికాలన్నీ అమూల్య గ్రంథలింగామణిలో దీక్షించి మర్చిపోయాయి. వాదిలికొలనువారి కుమారాభ్యుదయాన్ని విమర్శిస్తూ కొద్దం హనుమంతరావు ప్రాసిన విమర్శ గ్రంథాన్ని రామకృష్ణయ్యగారు ప్రకటించారు. అర్. వెంకటసుబ్బయ్యగారు పరిష్కరించిన కాళహస్తి మాహాత్మ్య పరిష్కరణపై వేదంవారు రచించిన విమర్శ గ్రంథాన్ని అయిన ప్రకటించారు. అట్లా అనాది సమకాలిక పండితులు, కవులు వేదంవారికోసాటు, రామకృష్ణయ్యగారికి అన్యశక్తువులయ్యారు.

వేదంవారు నాగానంద నాటకంలోనూ, ప్రభావ క్షుద్రియ నాటకంలోనూ ప్రాతొదితభాషను ప్రవేశ పెట్టారు. కొక్కొండవాడు, ధర్మవరంవారు, వాదిలికొలనువారు, కోర్టులందరినీ వారు, అర్. వెంకటసుబ్బయ్యగారు, అంతా ఏకమై ప్రాతొదితభాష వనికరాదస్మృతి ఉద్యమం అరంభించారు. 1887లో లక్ష్మణంలో ధర్మవరంవారి సారథ్యంలో తొలిసారి కవి పండిత సంఘసమావేశం జరిగింది. ఈసభకు 82మంది ప్రతినిధులు హాజరైతే అందులో వేదంవేంకటరామశాస్త్రి, పూండ్ల రామకృష్ణయ్య, నేలకూడ పార్థసారథయ్యగారు, కోపూరు సుబ్బారావుయ్య, అయినకోట పార్థసారథిసెట్టి మొదలగువారు వెల్లారువారు. ఈ సమావేశంలో అసలు రంగు అయితి పడకపోయినా, కృతివిమర్శనోప సంచూర్ణి ఈ పండిత సంఘం ఏర్పాటు చెయ్యాలనే అలోచన మద్రాసులో రెండోపండిత సభ ఏర్పాటులోపలే, అప్పుడప్పుడూ సెలవేస్తూ వచ్చింది. కృతివిమర్శనోప సంచూర్ణి ఏర్పాటు చేసి, అ సంచూరణ కృతివిమర్శ చేయించాలని, తద్వారా వేదంవారి, రామకృష్ణయ్య విమర్శలకు అడ్డుకట్ట వెయ్యాలని ధర్మవరంవారు అలోచన చేశాడు.

1888-89లో రెండవ మహాసభ మద్రాసులో జరిగింది. అనాది పండితుల నిరూపాన్ని పూండ్ల వారు 'అమూల్య గ్రంథ లింగామణి వత్తికాది పరిక వ్రాయబడిన విద్యారణయికమైన బాబులు' అనే దిన్న పుస్తకాన్ని అద్భుతమైన అయితి పెట్టారు. వాదిలికొలను సుబ్బారావు, ధర్మవరం రామకృష్ణయ్యగారు, అర్. వెంకటసుబ్బయ్య మొదలగువారు కొక్కొండవారిని పరిహసిస్తూ, తమకు అంతరంగికంగా వ్రాసిన 85 బాబులను అందులో ప్రకటించారు. ఈ దిన్న పుస్తకం పండితులలోని నైద్యార్హ, రెండునాల్గుల తోకటిని చక్కగా అయితి పెట్టింది. అంతటిలో పూండ్లవారి విరోధులు నిరుత్తరలై పోయారు. మళ్ళీ నెల్లూరులో అగపాలకున్న మూడవ కవిపండితసభ జరగకుండానే సరిదిద్దబోయింది.

అమూల్య గ్రంథలింగామణి దీక్షకంలో 1890-1900 మధ్యకాలం అత్యున్నతదశగా అనుకోవచ్చు. 1900 నాటికి పత్రికకు ముక్తులకంటే శక్తువులే అధికమయ్యారు. దానికోడు అర్థిక

దుస్థితి. పత్రిక ప్రచూర 1890 నాటికి కుంటుపడ పోగింది. రామకృష్ణయ్యగారి మాటలలోనే అనాది పంస్థితిని తెలుసుకోవచ్చు. "ఈ వరుమ మేము భాషావిషయమై విశేషముగ శ్రమపడుచునే యున్నారము. భాషను గాపాడవలయునని మాయద్వేషముగాని దాని సాశనము గావించవలెనని మాయధి ప్రాయముగాడు. ఇది మా పత్రికా మయూలమువలన మీకు గోచరించియుండునుగదా! కొందఱొక్కటిగాలేదు భాషయందు మాయపులు చేయవలయునని ప్రయత్నింపగా నది మంచివని గాదని ప్రకటించినగాని తోకము మేలుకొనదని ఎంది, మేము సొంతవనులైనమాని, భాషారక్షక విషయమై కాలముంగడిపితిమిగాని, దానిని స్వర్ణ పరువలేదు. మేము భాషాదేశవశతై పడిన ప్రయాస మును సూర్యలోకమును పత్రికయందు మీరు చూచియుండవచ్చును * భాషాసంక్షిప్తవలె ని పత్రికయు పంపించెదము" నెగడి, స్వతీయ ద్వాదశాబ్ద మధ్యమున గొంతకాలము విరామము గొనినను కాణిమృచ్ఛరక్షమవలె లలివెలయగల-

"వేదాద్రిశిఖరాన వెలిగిన్న జ్యోతి".

నెల్లూరు కాలాకాలోని వేదగిరి నరసింహస్వామి కొండమీదనుండి సూర్యోదయదృశ్యం

- ధోతో : పి. టి. ఎస్. రెడ్డి

* అమూల్య గ్రంథలింగామణి అర్థిక దుస్థితివల్ల 1899 ఆగస్టు మొదలు 1900 మార్చిదాకా వెలువడలేదు. ఈ కాలంలో మద్రాసునుండి ప్రకటింపబడే సూర్యలోకమునే వారపత్రికలో రామకృష్ణయ్యగారు ప్రస్తావించారు. ఈ వారపత్రిక వేదంవారికి సంబంధించినది.

స్థాయిలో, సౌకర్యాలలో అభ్యున్నతము

అత్యంతాధునికమూనైన మా

చంద్రభవక్ డీలర్స్

(స్వతంత్రపార్కు సమీపం - నెల్లూరు)

ఏక కస్టమైజ్డ్ గదులుగల మాలాడ్జిలో

విడిదిచేయండి - హాయిని పొందండి!

ఫోన్: 1256

50

సంవత్సరాలుగా

నెహ్రూరీయుల రుచుల తీర్చుతూ

సేవచేస్తున్న

చంద్రభవక్

(ట్రంకురోడ్డు - నెల్లూరు)

కాఫీ భోజనశాల

ఫోన్: 362

పండుగలలో పబ్బాలలో పలుకరిస్తూ

ఉగాది చేదునంతా తీసివేసే

మా శ్రేష్ఠమైన సేమియానే వాడండి. మా క్యాండిల్సు

క్రాంతసంవత్సరంలో కోటివెలుగులు ప్రసాదిస్తాయి.

SRI BABA CANDLE WORKS

Manufacturers of : CANDLES & VERMICELI

Factory: 3/274 LAKSHMIPURAM, Office: 5/590 Stonehousepet, NELLORE-2.

Phone No. 1907.

దని నమ్ముచున్నాము". "యదృష్టమే-తదృష్టమే-దీ-పందరెంగియే యుండును. పుట్టుకుంటుంటేనే వసుదాత్రయమే పరిచయనన వదువముగని కట్టి వత్రిక అంశమునుగనె. తన్నాశనము:కు మార్గము నేకమని గట్టివారిలో నీ వత్రిక కిచ్చవచ్చువాడ యొక్కటియయ్యి. అప్పుడొక టిగురువడు నవురేరైన: కేదాది యూకనీయ:దో నడుగుంటును నందియమొడుకు? ఈ వత్రికావరి గ్రహితంతో పెక్కురు విద్యావంతులైన తన వంతులుగామి, వత్తుటి వా:క యిది యుగ్రస్త మైచది. ఇదియ యిది పుట్టుపుట్టి యార్జించిన యాగ్ధన. అర్థంమే యంగలము: మొదటిది కగ్గివె యే రెండవది తగ్గునని వేయగ ముగ్గుడివ వలయువా? ఉత్తమయరేరైన నీ యథ మర్థ త ను దొంగింది దీరి ముచ్చ దప్పించుకగాత."

నెల్లూరులో వేదంవారి రామకృష్ణయ్య వ టి అనుచడలున్నట్టే శ్వశిరేకులూ ఒక కూటమిగా ఏర్పడిఉన్నారు. 1899లో వెంకటగిరిరాజా ఉన్నత పాఠశాల వండితుడు కొమండూరు రామానుజశర్మ సంపాదకత్వావ 'వాగ్వర్ణి' అనే మాస పత్రిక నెల్లూరులో ఏర్పడింది. ఈ పత్రిక 1901లోనే వశందిపోయింది. అ కొద్దికాలంలోనే వెంకటరాయ శాస్త్రి శ్వశిరేకల కూటంలోడేరి అముద్రిత గ్రంథ దింతావణిపె విడుదల వడింది. పూర్ణ వారిని వశరకాలుగా పరిహసిందింది. పూర్ణవారు అ దిరరి రోదాల్లో ఎదుర్కొన్న కష్టాలను, దస్తిని వాగ్వర్ణి ఇట్లా వ్యంగ్యంగా ఎత్తిపోడిందిది. "మా పత్రిక మాకు కీవవాధారముకాదు. మద్రాక్షర శాలాదిపతులకు మేనుప్రపడి మొగముదప్పింది తిరుగుచుడట లేదు. మా పత్రిక యుగ్రస్తాలు కాదు".

వెంకటగిరివారి సహాయంవల్ల అముద్రిత గ్రంథ దింతామణి అగిపోకుండావచ్చింది. ఐనా టిటుంబ సమస్యలు, వేదరికం అయన్న ఎంతగానో కుంగ డికాయి. అరోగ్యం వాశనమయింది. 1902మార్చిలో వేదంవారికి ఒక జామిలో తన అచ్చని పరిస్థితిని ఎంత దయనీయంగా వ్రాసుకున్నారో చూడండి. "నేను రోగినైతను. దూరము వదువశేను. ఎ.డ సోకగూతదు. ఎట్లు జీవిచగనో దిగులుగా నున్నది. రాత్రైశ్వర్యమును వలసియున్నది. అర్జన సున్న, కదురుపాటు దిక్కుటలేదు. దిక్ష వా:చ ల్యము మెంతుగానున్నది అందుకే యవాయువు వచ్చునట్లు తోచుచున్నది. ఏది వచ్చినను వసుథ దింపక తిరుడుదా!"

రామకృష్ణయ్యగారికి అనాటి పండితులందరికో సత్కృతింధాలుండేవి. ఉత్తర వత్తుత్రాలుండేవి. 1897లో క్విర్తియాచారి అయవదేళ్ళ పాఠన పూర్తి అయిన పండ్లోలో రామంత్రిలో సకరిగింది. దిలకమర్తి క్వివరసింహా వంతులుగారు అ సతలో దదివిన ప్రశ:సావద్యాలు దింతామణిలో అచ్చుకట్టాయి. "నా వద్యములు చూచినతోడనే నా శ్రదేశమున నానాభాగము:నుండి ఐహూ కరణ లేటలు నాకు వచ్చినవి. 'అముద్రిత గ్రంథ ది.తావణి' వత్రికాదిపతులగు వంతులు గారు నన్నును, నా కవిత్వమును మెచ్చుకొనుచు నెల్లూరునుండి యొకలేట వ్రాసిరి." అని దిలక మర్తివారు తమ జీవిత చరిత్రలో ప్రశ్నేకంగా వ్రాసుకొన్నారు. ఇట్లా హార్దికమైన స్నేహసంబంధాలు కలిగిన వ్యక్తులైదొడరో ఉండేవారు. రాజా మంత్రి ప్రగడ భుజంగరావు గారికి రామ కృష్ణయ్యగారిపై మంది అభిమానం. అయన నెల్లూరు వచ్చినప్పుడు ఒక సన్మానసభ ఏర్పాటు చేసి రామకృష్ణయ్యగారిని సన్మానించారు.

హరిశ్చంద్ర నలోపాఖ్యానాన్ని పరిష్కరించి ప్రకటిస్తూ, భట్టుమూర్తి, రామరాజ భూషణుకు వేరువేరనే వాదాన్ని రామకృష్ణయ్యగారు ప్రతి పాదించారు. ఆ సందర్భంలో వీరేశలింగం వంతులుగారి కవు:చక్రను తీరంగా విమర్శిం చారు. తర్వాత కాలంలో తాము తొందరపాటున అంత వరుషంగా వ్రాశావనీ, మర్నొంపవలసిందనీ వత్రికాముఖంగానే ప్రకటించుకున్నాను. పూర్ణ వారు కోరగానే వీరేశలింగవంతులుగారు రెండవ పర్యాయం 80పై దిబుకా గ్రంథాను పంపి గౌర వించారు. వీరేశలింగంవంతులుగారు ఎంత పేరు క్రఖ్యాతి వహించిన వారైనా అవసర మైనపుడు అయనను విమర్శించడంలో పూర్ణవారు ఏ మాత్రం వెనుదీయలేదు. రామకృష్ణయ్యగారు ప్రక టించిన గణపవరపు వెంకటకవికృత ప్రబుధరాజ వేంక కేశ్వర విలాసాన్ని దింతామణిలో వీరేశలింగం వంతులుగారు సమీక్షించారు. అ విమర్శలో ఐంధ గర్భ కవిత్వ గ్రంథాలు గ్రంథకర్త అతికష్టపడి వ్రాశాడని సంతోషించ డమేతప్ప, వేరేవిధంగా ఉ వయుక్తం కావని పేర్కొన్నారు. దితబుధకవిత్వం చూచి సంతో షించేశాలం పోతూందకూడా అయన వ్రాశారు. 'ఒట్ట:పుద్మకాయ' అన్న శీర్షికతో రామకృష్ణయ్య గారు ఈ మాటలను పరిహసింపారు. వంతులుగారి

రసికనమనోభిరామము, శుభా:త్ర నిరోష్ఠ్య నిర్వ వన నైవధాల్లోఉన్న ద్వికబుధ కవిత్వాన్నూపి, అది ఒట్ట పుష్పకాయ సామెతగా ఉండవ్నారు. వీరేశలింగం వంతులుగారి జీవితచరిత్రను, చాయా దిత్రంకోకూడా శక్తికలో ప్రకటి చడమేకాకుండా, అయన కవులచరిత్రను అత్యంత ప్రామాణిక గ్రంథంగా పేర్కొని సుతి చారు.

వేదంవారి పూర్ణవాడి స్నేహం ఏ సంద ర్భంలో కలిసిందో తెలియదు. వేదంవారి పైన పూర్ణవాడి మందిగురి ఉండేది. అముద్రితగ్రంథ దింతావణి అన్ని విషయాల్లోనూ వేదంవారికొమ్ము కాసింది కొంత:రకూ ఈ కారణంవేతే అనాటి పండితుల అగ్రహానికివత్రిక గురికావలసివచ్చింది. "అముద్రిత గ్రంథ దింతామణి వత్రికాదిపతు లయిన పూర్ణ రామకృష్ణయ్యగారున్న వేదం వెంకటరాయశాస్త్రిలవారున్న జట్టుగా ఉన్నట్టు తొస్తుంది" అని గిడుగు రామమూర్తివంతులుగారు వ్యాసించి ఈ సందర్భంలో గుర్తుచేసుకొవచ్చు. వేదంవారి జీవితంలో పూర్ణ రామకృష్ణయ్యకో పరిచయం ఒక గొప్ప సంఘటన ఐస్కం వేదం వారి జీవిత సంగ్రహంలో అయన వసుతులు శ్రీ వేంకటరాయశాస్త్రి పేర్కొన్నారు. "శ్రీశాస్త్రిల వారి జీవిత మున అముద్రిత గ్రంథ దింతావణి పరిచయమొక గొప్పస్థానముగా నున్నది" - అని ఒంగోలు వెంకటరంగయ్యగారుభావించారు. వెంకట గిరి రాజాగారికో వేదంవారికంటె పూర్ణ రామ కృష్ణయ్యగారికే ముందుగా పరిచయం. ఐహూకా పూర్ణవారే వేదంవారిని వెంకటగిరి సంస్థానం వారికి పరిచయం చేసిఉంటారు. వేదంవారి నాట కాలను ప్రశ్నేకంగా అడదానికే రామకృష్ణయ్య గారు అగ్రభాషాభిమాని సమాజాన్ని 1899, మార్చి, 30 తారీఖన నెల్లూరు లో స్థాపించారు. మద్యాసుకో అంధ భాషాభిమాని సమాజంవారు నాటక ప్రదర్శనలియ్యడానికి వెళ్ళినపుడు. అము ద్రిత గ్రంథదింతామణి ప్రచురణనుపైతం కట్టిపెట్టి సమాజంతోపాటుగా అయన మద్రాసు వెళ్ళేవారు. వెంకటరాయశాస్త్రిగారు తమ రచనలో ఎక్కడా పూర్ణవారిని ప్రస్తావించినట్లు కనవడదు.

రామకృష్ణయ్యగారి విమర్శ సంగ్రహాదరితిలో నది. సాధారణంగా శాద్విక వివాదమే ఎక్కువగా ఉండేది. శకటచేపవిచారము, వమేశ్వరచారము, శ్వమంతక శర్తరిచారము, క్షకారము సంయుక్తా క్షరమా? వటుడు శబ్దము ప్రయోగాత్మకమా?

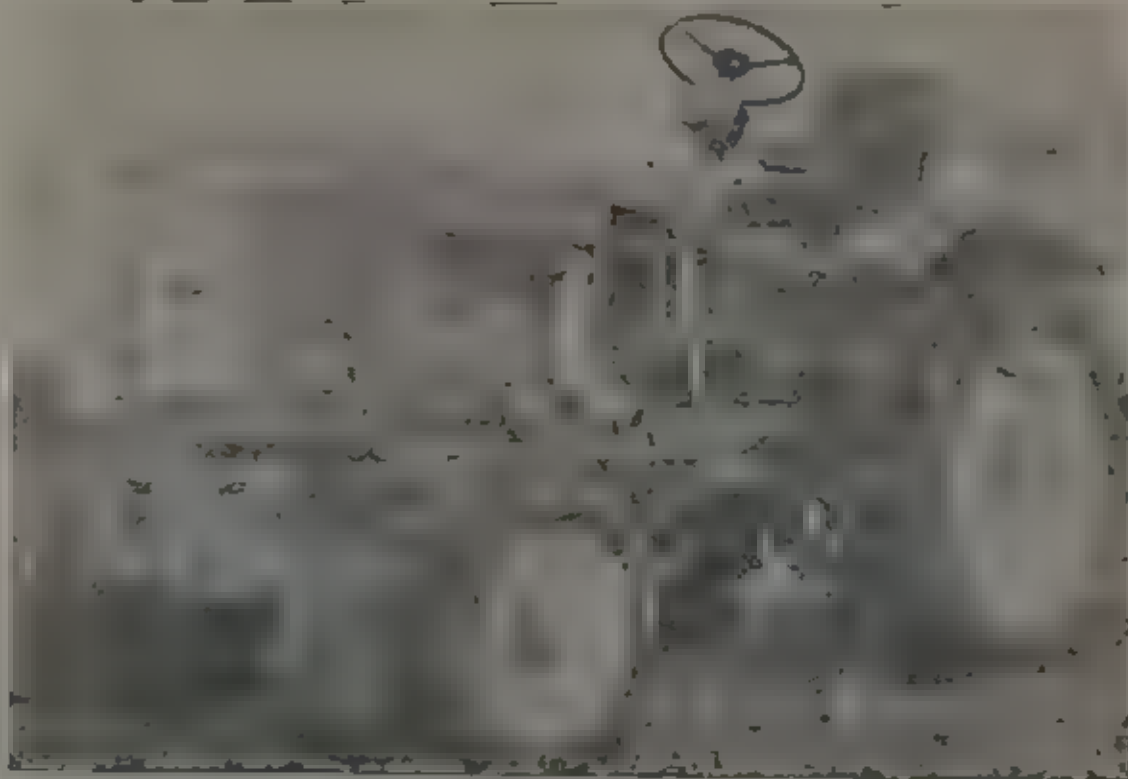
Phones: GUDUR: Office: 288, Factory: 268 Res: 275

Rao Insulating Company (Pvt.) Limited

Regd. Office:
WHITE FIELD P. O.
Bangalore Dt.
(Karnataka)

Mica works
GOGINENI PURAM
Gudur.
Nellore Dt. (A. P.)

Fabricators & Suppliers of all Types of Electrical
Insulating Materials and Components.

గ్రామ్స్ : ౨౦. విద్యుత్తులకు ఫోన్ : 1082

లతా ట్రాక్టర్స్ వర్క్స్

జేమ్స్ గార్డెన్ - నెల్లూరు.2

హార్వ

T. 25 A-1

రష్యా వారి సాంకేతిక సహకారంతో డి. టి. 14-బి
సమూహాతో అన్నిరకముల వ్యవసాయపనులు చేసేం
దుకు వీలుగా తయారుచేయబడినది.

మరియు హెల్వీక్యూడి

హిందుస్థాన్ ట్రాక్టర్ 50 H. P.

వ్యవసాయ రంగానికి వరప్రసాదం.

—అభివృద్ధి డిలర్లు—

నవభారత్ అగ్రికల్చరల్ అండ్

కమర్షియల్ కార్పొరేషన్

ప్రకాశం రోడ్ - విజయవాడ.2.

కళంకు శక్తినిదారము, ఓర్పునిరోధ్యునిదారము, పాటకములందు గ్రామ్యతాప ఉపయోగించ కగునా? కాటుపద్యముల స్థితిగతుల, తిట్లు పద్య ములు మొదలగు వ్యాసాలు రామకృష్ణయ్యగారి విమర్శ విధానాన్ని వివరిస్తున్నాయి. అనాడు ఉత్తమ రచనలుగా పేరుపొందిన కవ్యాతర్కము, ప్రణావరద్రీయము, రక్తవగమువారి పాటకములు, కవులదరిత్ర, కవిశీలికములు, మున్నగు గ్రంథా లను అయిన దక్కగా సమీక్షించారు. *

పూర్వ రామకృష్ణయ్యగారు శీలికము:కా పాహిత్యసేవలో గడిపారు. స్వార్థం, మహానా అమేలి అయినకు అర్థంరాలేదు. ఎందరో మిత్రు లు, హితులు ఈ కారణంగానే అయిన దూర మయ్యారు. తది వర్గ విడుదలి (అను స్వార్థం లాభ యతి) విషయంలో పార్యకిత్యకవి చూపిన ప్రయోగాలను పూర్ణవారు ప్రామాణికమైనదిగా అంగీకరించలేదు. సుదీర్ఘమైన వాదం జరిగింది. ఈ విషయాల్నిగూర్చి రామకృష్ణయ్యగారు వ్రాస్తూ తన వ్యూహయావేదనను ఇట్లా వ్యక్తం చేశారు.

“పార్యకిత్యకవిగారి వ్రాతనుగని మేము దింపించుచున్నాము. అప్పటికిని మాకు వారి కవనమునందక్కావరముగలదు. మావత్రికవలననే వారిపేరు లోకమంతయు వెల్లివిరిసియున్నది. వారి చరిత్రమంతయు గ్రంథరూపముగ వారిచేతనే వ్రాయించి ప్రకటింపినారము. వారి షటికొన్ని పుస్తకములను ప్రకటించి యున్నారము. ప్రకటించు ము. ఇట్టిస్థితిలో వారియందుగల యనురాగము వీక్షనా? వారట్లు వ్రాయుటవలన మేము విషయ మును స్వీకరించుచున్నాము. మనవారిలోనుండు పండితులనుగాని, కవులనుగాని యేయాజ్ఞేపణ జేయగ నుండించునంతదనుక వారిలోకును గుణ మును చెల్లియుదు. అది తప్పినచో నన్నియు బట్ట బయలువును. దీనినొకరిద్దరి విషయమున, బరీక్షించి యున్నారము. లక్షణములను, లక్షణానుసారము లగు ప్రయోగములను వ్రాపుచు వాక్షిపి:దివను శ్రీ శాస్త్రులవారొక్క మా విషయమై యొక సేవ మారిక వ్రాసి. మారికలు వ్రాయుటకేను, అవని వారికవలెమై యున్నది.

రామకృష్ణయ్యగారు 1904 పెద్దె:ని 1 తేదిన నెల్లూరులో మరణించారు. అంతకుముందే అము ద్విక గ్రంథదీక్షామణి లాల్లెనె: వందకనుకూడా వెలువరించారు. 1900 మార్చి నందికలో అయిన ఇట్లా వ్రాశారు. “మాతర వ్యాధానుములలేవు. విద్యావిషయక వ్యాధానుమునందే మా జన్మ కడ శేవలయునని శ్రీ శ్రీరథ నెల్లూరు వ్రాసిన కుండుము.”

నిజమే! పూర్ణవారి కోరిక పరిచింది. అయిన శీలికం పాహిత్యసేవకు, పరిశోధనాపాతా పూర్తిగా అంటికమైంది అను మరణం లో నెల్లూరు పత్రికోద్యమంలో ఏర్పడ్డ తున్వం మట్టి ఎన్నో విశ్మలుకూడా పూరించబడలేదంటే అదిక యోగ్యలేదు.

VOLTA

నం.1, మరల సర్వోత్తమం

వోల్టాన్: చల్లబరచుటలో శ్రేష్టం

అమోదిత వోల్టాన్ విక్రేత:

రెడ్డి అండ్ రెడ్డి

ట్రంకురోడ్డు - నెల్లూరు.

Phone: 666, Res: 1100

* అముద్రిత గ్రంథదీక్షామణిలో ఎందరో మహానుభావులు ఎన్నో గొప్ప వ్యాసాలు వ్రాశారు. వాటివిషయం ఇక్కడ ప్రస్తా వించలేదు.

With Compliments From :

Ram Sai Mica Exports

GUDUR - Nellore District.

Exporters of Quality Mica

V. V. V. R K. YACHENDRA

Raja of Venkatagiri

MANAGING AGENT.

Grams : Saimica.

Phone : 597.

With the Compliments of :

Phone : 550

ANANDA JEWELLERY

Peteti Venkateswarlu Sreshty

Gold and Silver Jewellery Merchants

Chinna Bazaar - NELLORE.

ఆనంద జ్యూయలరీ

బంగారు వెండి నగల వ్యాపారం

చిన్నబజారు

-

నెల్లూరు.

'వర్తమానతరంగిణి'లో తొలి నెల్లూరుజిల్లా లేఖ

తొలి తెలుగుపత్రిక వుద్దిన పాత్రికేయుగాని నెల్లూరులో వార్తాపత్రికంటూ తలపెట్టలేదు. 'గత శతాబ్దపు చతువదియవ దశకాంతమున' దంపూరి నరసయ్య, వంశకుమారయ్య అనే ఇద్దరు కలెక్టర్ల రాబీసు ఈ ద్వీపము 'నెల్లూరు పయోనిర్' (Nellore Pioneer) అనే అంగ్ల పత్రికను ప్రారంభించి ట్టు ఒంగోలు వెంకటరంగయ్యగారు రాశారు. * అంతే, 'నెల్లూరు పయోనిర్' జననం 1869 లో అయివుండవచ్చు. దంపూరి నరసయ్య కలెక్టరేషనులో డ్రాన్స్‌లేటర్‌గాను, వంశకుమారయ్య పబ్లికేషన్‌గాను ఉండి వారు వ్యవస్థాపక వార్తాపత్రికలో వుండిపోతూ వారు ఆ పత్రికనెల్లా నిర్వహిస్తుండేవారో, అనాది నెల్లూరు స్థితిగతులు, మతదుఃఖాలు, సమస్యలు, వివేచనం వగైరాలు ఆ పత్రికలో ఎట్లా ప్రతిఫలిస్తుండేవో తెలుసుకునే అవకాశం మనకివ్వబడు లేదు. దురదృష్టవశాత్తూ, దౌర్భాగ్యమనండి- 'నెల్లూరు పయోనిర్' కడకు ఒక్కప్రతి అయినా లభ్యం కాకుండా, కీపి గురజుడైనా మిగ్గులకూడా చరిత్ర గర్భంలో కరిగిపోయింది.

అయితే అప్పట్లో తొలి ప్రయత్నానికి తగినంత ఆదరణ, పోషణ లభించలేదని మాత్రం చెప్పవచ్చు. అండువల్లనే కాబోలు, ఒక్క సంవత్సరం గడిచేలోగానే ఆ పత్రిక అంతరించి పోయింది.

పత్రికారంగంలో నెల్లూరు హెచ్చుతక్కువ పాత్రికేయు వెతుకబడిందే అయినా, వార్తాపత్రికా ప్రాముఖ్యత గానీ, వార్తాప్రచురణ ప్రాధాన్యత గానీ గుర్తించడంలో ఎవరికీ తీసిపోలేదని మాత్రం చెప్పకోవచ్చు. అండుకు ప్రబలనిదర్శనం 1842 వాటి 'వర్తమాన తరంగిణి'లో ప్రచురించబడిన నెల్లూరుకు సంబంధించిన సుదీర్ఘమైన సమాచార లేఖను ఉదాహరించవచ్చు.

అదిన నెల్లూరుకు సంబంధించిన సుదీర్ఘమైన సమాచార లేఖను ఉదాహరించవచ్చు.

మొదటి తెలుగు పత్రిక యేదైనప్పటికీ, మన కిప్పుడు లభ్యమవుతున్న తొలి పత్రిక 'వర్తమాన తరంగిణి'. 1842 జూలై 8 తేదీ నయ్యడ్ రహంతుల్లా సాహెబ్ మద్రాసులో ప్రారంభించిన ఈ వార్తాపత్రికకు ఏడవ సంచిక నుండి వుచ్చాడ వెంకటరావు ఎడిటర్‌గా వ్యవహరించేవారు.

4 తేదీ వాటి 'పత్రిక'లో ప్రచురించబడినా మదిరాజు రామయ్య తెలియజేశాడు.

ఈ నాటు టి. వి. స్టోన్‌హౌస్ పరిపాలనాదక్షతను, జనరక్షణతను తెలియజేస్తుంది. స్టోన్‌హౌసు దొర 1835 ఏప్రిల్ నుండి 1844 ఏప్రిల్ దాకా నెల్లూరు జిల్లా కలెక్టరుగా వున్నాడు. జిల్లా రెవిన్యూ పరిపాలనకు సంబంధించి స్టోన్‌హౌసు దొర అనేక సలహాలు చేశాడు; అటు ప్రభుత్వానికి లాభదాయకంగానూ, రైతాంగానికి శ్రేయోదాయకంగానూ పాలనసాగించారు. కు ఫిజ్‌దౌరతనం మీద తిరుగుబాటు చెయ్యడానికి ప్రయత్నించి, అది కారులను ఉడకాడించిన ఉదయగిరి జాగీర్దారు నయ్యడ్ అబ్బాస్ అలీఖాన్ ను అరెస్టు చేశాడు.

★ ★ శ్రీ పి. గోపాలకృష్ణ ★ ★

'వర్తమాన తరంగిణి'ని అనాది సమగ్ర సుందరమైన వార్తాపత్రికగా పేర్కొనవచ్చు. అందులో అనాది సాంఘిక దురాచారాలపై విమర్శ, డ్రిటిషు పోకుల దురాగతాలు, క్రైస్తవ మిషనరీల మతప్రచార కార్యక్రమాలలో జరుగుతుండే అన్యాయాలు అక్రమాలు, విద్యాసంస్థలకు సంబంధించిన అనేకానేక విషయాలు, సాహిత్య విషయాలు, గజెట్ వార్తానువాదాలు, యుద్ధ వార్తలు వగైరా విశేషాలన్నీ వుండేవి.

'వర్తమానతరంగిణి' తొలి సంపుటాలను కొవి తరాల వారికోసం వదిలవరచిపెట్టినవాడు సి. పి. జ్యోతి. ఆయన పుణ్యమాలని అభియిష్టం మన కోక అమూల్య సంపదగా, చారిత్రక అనిగా లభ్యమవుతున్నాయి. అందులోంచి సేకరించిన ఈ నెల్లూరుజిల్లా లేఖ.

మాదిరాజు రామయ్య అనే పాశకడు రాసిన ఈ నాటు 1842 అక్టోబరు 20 తేదీ సంచికలో 'ఉత్తరములు' అనే శీర్షిక క్రింద అచ్చుఅయింది. దీన్నే జాగ్రత్తతో కర్తవ్యమా చేయింది, అక్టోబరు

నెల్లూరును సమర్థవంతంగా పాలించిన జిల్లా కలెక్టర్‌లో స్టోన్‌హౌసున ఒకడు. ఆయన కలెక్టరుగానే కాక, అంతకు మునుపు అసిస్టెంటుగాను, హెడ్ అసిస్టెంటుగానూ, నవ్ కలెక్టరుగాను నెల్లూరులో పనిచేశాడు. ఆయన పరిపాలనాదక్షత వట్ల ప్రభుత్వానికి అపారమైన విశ్వాసంవుండేది. అనాది రెవిన్యూపాలనలో ఆయన చేసిన మార్పులనుగూర్చి వాస్తవలో మాన్యవల్ వివరిస్తూ యిట్లా అంటుంది:-

"Government, in reviewing the Jammabandy Report for fusli 1243, expressed a hope that the new Collector (T. V. Stonehouse) would at once make use of his

* 'నెల్లూరు' వార్తాపత్రిక : 1933 ఏప్రిల్ 20 తేదీ సంచిక : 'నెల్లూరు పత్రికల చరిత్ర' వ్యాసం.

◆ Nellore Manual: JAC Boswell: Chapter XVIII; Page 519.

Phone Office 432
Res 464

**The Krishna Mining
Company**

Gogineni Puram

GUDUR

Nellore District

Mica Mine Owners & Exporters

Gogineni Venkateswara Rao,

Managing partner.

Owners of reputed mines like

SHAH, PALLIMITTA,

TELLABODU ETC.

Estd: 1913.

great experience of Nellore and his well known abilities in recommending(.....) revision of the revenue system in force"

అంతటి పాలనాదక్షుడే గూర్చి 'వర్తమాన తరంగిణి'లో ప్రచురించబడిన వాడు దడవండి-

"మహారాష్ట్రీ వర్తమాన తరంగిణి యీ విధి గారి:- అయ్యా - యీ అడుగున ప్రాయశః సమంతసంగతులను యంగిరీషు లావలో తర్జుమా చేయించి యానె, 1945 మంగళ్యారం రోజున అతని యంతన న్యాయ పేపరులో విచారంగపరచబడి యున్నది. అయినప్పటికి యాముఖ్యమయిన సమాచారము వర్తమాన తరంగిణి అనే పత్రికలో కూడా వెలువడవలెనని అలిలాష కలిగి మీ ప్యార వుత్తరం వ్రాయడ మయినది. గమక యీ సంగతి వర్ణింపు చేయించవలెనని కోరుతున్నాను.

మహారాష్ట్రీ టి. వి. స్టోమహపుసు యస్కీయరుగారు బెల్లూరు జిల్లా ప్రికా సైసాల్ కలక్టరుగా ప్రవేశించినది మొదలు కొని వారు జరిగిస్తూ నుండే వ్యాధుములవల్ల కాలవర్షములు దక్కగా కుసుస్తూ మెట్ట మాగాడి ములుము జరీలు వగైరా భూములు పూర్తిగా సాగుండి అయి బాగా ఫలిస్తూ కాలా సుఖిక్షముగానున్న పక్షకు అతి సౌఖ్యముగానున్న వుంటున్నదేగాని ఏ విధ మైన తొందరలున్నూ సంతదించడము లేదు. ఈ స్టోమహపుసేదొరవారు గవనరు మొటుకు అనేక విధముల కిపాడుకు చెయ్య దమే కాకుండా వుదయగిరి కాలాకా జమీ దారు సయ్యకు అబ్బాసు అలీఖాను వగ రాలలో కల్చుకొని హసరఖిల్ కంపెనీ వారి విషయంలో ద్రోహ తలంపు తలచి అందున గురించి ప్రయత్నములు చేస్తూ వున్నందున సడతదొరవారు విచారము కృషిచేసి యావచ్చుకొని వినియోగవరది యందున గురించిన సంగతులు కూలం కషంగానున్నూ నిష్పక్షపాతంగానున్న విచారణ చేయించినంతలో అతను ఆ పక్షకారం జరిగిస్తూవున్నది పాస్తరముగా రుజువులోకి వచ్చినందున ఆ కైఫియతు

యావచ్చు గౌనరుమెంజరు తెలియజేసి అ విచారదారు కాలాకు కాలాకా కాయం జప్తి చేయించి అతణ్ణి దంగల్చుట్టులో కైదులో వుండడముకు పంపి-దలచినందున అక్కడ ప్రవేశించిన కొద్దికాలంలోనే కాలం లేసి నాడు. ఈ స్టోమహపుసేదొరగారు యిటు వంటి అపాద్యమైన కార్యం సాదించడము వల్ల యీ విషయం గో చెన్నపట్టణము పొంబము కలకత్తా యాముఖు గౌనర్ మెంటులలో నిండా కీకా వహించడమే కాకుండా హాసరఖిల్ కోబాకా దిర కుటుంబకారి యదకునున్న యీ దొరవారి పేరు నిండా నమోదులోకి వచ్చినది. కాబట్టి అయ్యా యిది విరుగా రూ యాయొక్క సువర్ణా మయమయినటువంటి కాత్పర్యార కున్న ప్రణలమైన శక్తికిన్ని యేమి చెప్ప వలెను. యీ జిల్లాలోవుండే రయితులు వగై రాలకు భూములు దిట్టం యేవకావడమును గురించియేమి జమాబందీ రయితువారి పైయి స్సలా చేయడమును గురించి యేమి సరకా రకు నష్టి కేకుండానున్న రయితుకు అన్యాయము కేకుండా రిగులేషకాలను అనుసరించి న్యాయంగా జరిగిస్తూ వున్నంపెవలరున్ను యింకా రయితుకు వకరిలో వకరికి వుట్టుకూవుండే కల్లులు నిష్పక్షపాతంగా విచారణజేస్తున్ను గ్రామా డులు అబాదులోకివచ్చి రయితులు సౌఖ్య వడేలాగున చేయిస్తూవున్నందున రైతులు వగైరాలు ఈ కలకకురుగారివల్ల అన్ని విధ ములా సౌఖ్యవడుతున్నామనిన్నీ స్వామి దయవల్ల యీమన కేశ్వరంగా యిక్కడనే వుండవలెననిన్నీ కోరివున్నాడు. పోలయిసు నిబంధనలను గురించి పూర్వం యేర్పడియుండే రిగ్యులేషన్లో ప్రినవట్టు వగైరా నిజాయములుగాక యింకా అనేక విధముల ప్రజలకు క్షేమం కలిగేలాగు నన్ను దుర్మాగులు అందరు వట్టుబడే లాగునన్ను గిదావరీహకుములు వగైరాల మూలముగా కట్టుబిట్టములు యేవకావది నందున వర్తకులు భారీరయితులు మొదలైన వారికి ఖూనీలు బదిలీపోటులు కన్నపు దొంగతనములు దారిదోపిడి యిటువంటి వుపద్రవములు అన్ని నివారణ అను నెమ్మదిగా వుండి వున్నాడు.

గోపాలకృష్ణ

యితేకాకుండా యీ దొరవారు నవుకరీలు యిచ్చే విషయంలో ముఖ్యంగా మేకు వాణ్ణి పేరవాండ్రకు పారివారి నీతిని కనిపెట్టిన్నీ కైకరి విదారించిన్నీ వుద్యోగ ములు యిస్తూ వుంటారుగాని సిపాసులు లేవనే హేతువుదాక రిక్తులకు వసులుకాక పోవడములేదు కాబట్టి అందువల్ల విహారం నుంచి వుమైనువాలూ యెల్లప్పుడు యీ న్యాయప్రభువును ఆశ్రయించి కచ్చేలో కనిపెట్టుకొని వుంటున్నాడు.

సరకారునవుకలా తప్పికమ్మచేసినట్టులేతే విదారించి తగయిది చెయ్యకములో అయీ మొగదమాను గురించిన సాధక బాధక ములు యావత్తూ కూలంకషముగా విదా రించి రుజువు అయితేనే నిరతరవు చేయడముగాని లేనివక్షమందు ఆ ప్రకారము అమలు జరిగించడము లేదు. నెల్లూరులో అనేకమంది కండ్లు కాళ్ళు లేకుండానున్ను నిండా అశక్తముగానున్నూ పేదలుగానున్నూ వుండే వాండ్రయందు యీ స్టోమహపుసు దొరగారు వుత్తర వా త్సల్యం వుండి తన స్వాతప్రవ్యములో నుండి వ్యయవరుస్తు యచ్చుటికి తనపేరు ప్రశీధ్యంగా జ్ఞాపకంవుండేలాగున సంరక్షణ చేయిస్తూ వున్నారు గమక "అయ్యా యిది విరుగా రూ" యిది యేటు వంటి సహాయమో యీ కార్యము వాయడమువల్ల

PHONE : 528

Yesveekay MINING Company

GUDUR — NELLORE DT.

S. V. Krishna Reddy B. A.

S. V. Maheedhar Reddy B. Com.

PARTNERS.

Phone : Shop : 54
Res : 44

With the best Compliments—

A. C. Chengiah Chetty & Son

Dealers in Foodgrain & Fertilizers

SULLURPET.

I. ANANDA KRISHNAIAH

SULLURPET.

వారి హృదయం యెలాగంటి వచ్చాకావం కలిగినది అయినదిన్నీ యోదించుమా.

వకలాతులు రాయతులు పేదవాండ్లు వగయిరాలు యేమి వకలాతు వవులలా యేమి రివిన్యూ పోలయి ను వాయిరు కలాలు వగయిరా విషయములలో యేవంగతిలో యాదోరవారి యెకట ఫిక్సాదు చేసినప్పటి ఖాగ్యవంతులు దర్మిదలు అనే పేదము యంతమాత్రములేకుండానున్ను సీపార్సులు మొదలైనవి లేకుండానున్ను నివృక్షపాత ముగానున్ను విచారణ చేసి తీర్మానాలు బాయడమువల్ల యే విషయములోనున్ను యవకున్ను అప్పీలు చేసుకోవలసిన అపేక్ష లేనివారుగా వుంటున్నారు.

చెన్నపట్నంలో అనేకమంది పెద్దమనుషులు వకటి-చేరి ధర్మా వల్లెకూతులు విద్యను చెప్పిస్తూవున్నారు. సరేకాని అతి శయముకాదు. అయితే నెల్లూరులో మేష్టరు స్టోనుహావుసు దోరగారు వకరే స్వంతంగా వల్లెకూతులు యేవలాదీ యంగ్గీపు ఖాష మన్ను నెటివులయొక్క సంస్కృతం - తగ్గెం-తెరుగు-పాషికా యివి మొదల యివ విద్యలు తెప్పిస్తు నేటియివులకు అహం పోల్కొనకలగుచేస్తున్నారు. కాబట్టి-అయ్యా యిడిటరు గారూ' యిటువంటి ధర్మామ యే కలకటరు చేయలేదని చెప్పకమునకు సందేహము లేదు.

ఈ దోరవారు నెల్లూరుకు ఈశాన్య ఖాగ మందు వవాబుప్పొడికుపోయే మార్గంలో నూకనముగా తన స్వంతద్రవ్యం విస్తారం అయ్యేపే పేటకట్టింది కోనేరు తొవ్వింది మేస్తరు స్టోనుహావుసుపేట అని పెట్టి 1 క. నెల్లూరు వాయురు నూపరికాటెకాడ్కొంటు కచ్చేరి స్థాపింపచేయడమువల్ల అనేకమంది గృహములు మొదలయినవి లేకుండావుండే వారికి యేమి వకలాకులకుయేమి సవుల్యము కలిగి నులపడుకూ ఆయనపేరు తల్పు కు:టూ వున్నారుగనుక 'అయ్యా యిడిటరు గారూ' చూడండి వక ధర్మాముకంటే వక ధర్మాము అతిశయింది వున్నది.

ఇటీవల నెల్లూరు లో వాంతిభేది వుప ద్యవముల్ల అనుకు అత్యంతమయిని

తొందలగా పంథవింది నూకా వరియం తలో అరగవంసిన వద్దతులను గురింది యేమి అవుపథములు వగయిరాలనుగురింది యేమి యావత్తు సహాయము చేసినందున ఆ వువ్రవము తప్పిపోయి యాదోర గారిపేరు తల్పుకుంటూనేవుండిగా వున్నారు.

ఈ దోర గారికి తెలుగు హిందూస్తాని వగైరా ఖాషలు చక్కగా రావడంవల్లరయి తులు మొదలయినవాండ్లు యే పంగతిన్నీ తాము స్వతహాగా మాట్లాడుకోవడముకు వకరి సహాయము యంతమాత్రము నిమి త్రము లేదు.

కాబట్టి యీపైన వ్రాయబడిన అర్చి హేతు వువలన అనేకమంది కలకటలా వగయిరాలు యోగ్యులు వున్నప్పటిన్నీ యిన్ని విధముల యోగ్యత యీ స్టోనుహావుసు దోర గారి గురిమరకరికి వుండనేరదని చెప్పడముకు సందేహములేదు. గనక యీ సంగతి అనేకమందికి తెలిసి సంతోషింపడముకు వ్రాయడమయినది.

గనక యీ వ్రథునయిన టి. వి. స్టోన్ హావుసు యెస్కోయరుగారు భగవంతుడి

అనుగ్రహమువలన వారి పిల్లలు వారు యల్లప్పటి సంతోషముగా అభివృద్ధిగా వుండవలెననిన్ని యాదోరగారి యొక్క దవులకు దినదినానికి అతిశయిస్తూ అనేక మంది పేదలకు సొల్కం కలుగుకూ వుండ వలెనని కోరుతున్నాను.

ఇంకా ఈ దోరవారి భూతదయ వచ్చాకావ సుగుణముల గురిందిన్ని స్వతంత్ర కెక్కిరి గురిందిన్ని వ్యా యమును గురిందిన్ని వ్రాయడమునకు కెక్కిలేదని వ్యవసంగా వున్నది.

దిత్తగింపవలెను

చెన్నపట్నం

తమయొక్కతినయ

1842 స.స.

విధేయుడైన

అక్టోబరు 8 తేది

మాదిరాటా రామయ్య

కలెక్టరు స్టోనుహావుస్ పరిపాలనలోని విశిష్టత లన్నీ ఈ వాబులో స్థూలంగా పర్చిచబడ్డాయి. రైతుకు ఆయన చేసిన ఉపకారాలు, పొరులకు కల్గించిన శాంతి భద్రతలు, న్యాయవిచారణలో సమదృష్టి, ఉద్యోగులవద్ద అదరణ, పేదసాదల వద్ద సానుభూతి, అంధులు అనాథుల యెకల

“పెన్నదాటితే పెరుమాళ్ళు సేవ”

పెన్న-చిరాన రంగడి గుడి గోవురం. ఈ గోవురాన్ని 1845-59 లలో యరగుడిపాటి వెంకటాచలంపంతులు నిర్మించారు.

-భోటో: పి. డి. ఎస్. కెడ్డి.

THE

Sukriya

Phone : 695

TAMBUL DEPOT

Manufacturers:

HIGH CLASS PAN MASALAS, ZARDHAS, PAIN BALM &
SCENTED NUT POWDER ETC, ETC,

39 ACHARI STREET :: NELLORE-1 (A. P.)

ది సుక్రియా తాంబూల డిపో., నెల్లూరు.

Prop: O. S. SAKARIA

Phone : 1068

RETAIL SALES DEPOT

599 Chinna Bazaar, NELLORE.

Phone: 1311

J. A. JEWELLERS

Chinna Bazaar - NELLORE (A. P.)

Prop: Sait Pannalal

President, Nellore Bullion Merchants Asson.,

అపారమైన దయ, కలహం భయంకర వ్యాధి నంది పాపము కాపాడడం, సంస్కృతం, తర్కం, తెలుగు, పార్శ్వ భాషలు నేర్చి పాఠశాలలు స్థాపించడం-అట్లా అన్నిన్నీ చట్టి కయ్యారుదేశాధిపతి.

స్థాపనాపున దొర పేరును నెల్లూరు చరిత్రలో దిరస్థాయిగా నిలిపేది 'స్థాపనాపున పేట' దాన్ని నిర్మించినవారు స్థాపనాపున దొర. ఆ పేటను కానయోగ్యం చేసేందుకు పెద్ద పెద్ద వీధులు, వీధి బాడక్కలో కాటాలు, నీడవనతికోసం పేట మధ్యన ఒక పెద్ద కోనేరు నిర్మించారు. ఆ కోనేరుపేరు 'రంగపుష్పిణి.' అప్పట్లో హెడ్ క్వెటర్లగావుండిన మధ్యపతి పురషోత్తమరావు ప్రేరణ ప్రోత్సాహాలతో స్థాపనాపున దొర ఆ కోనేటిని కట్టించారు.

ఆ కోనేరు కట్టించేనాటికి సర్వేపల్లి కాల్య లేదు. అయ్యలకాల్య ద్వారా కోనేటికి నీడవల్లే యేర్పాటు వుండేది. కోనేటిలో ఎక్కువగా వున్న నీళ్ళను అయ్యలకి వదలడానికొక తూము వుండేది; కోనేటిగర్భంలో మంచి బొంతరాతితో కట్టిన పెద్ద బావి ఒకటుండేది. కోనేటికి వడమటితట్టు, అదు అడుగుల ఎత్తున ఒక పెద్ద రాతి దిమ్మె; దానిపైన తొమ్మిదడుగుల ఎత్తుగల రాతిస్తంభం వుండేది. ఆ స్తంభంమీద ఒక రాగిశాసనం వుండేది. అందులో కోనేటి వుట్టుపూర్వోత్తరాలన్నీ సీసమాదిక రూపంలో, అందమైన అక్షరాలతో చెక్కబడి వుండింది.

ఆ కోనేరు కాగుండిన రోజుల్లో అక్కడ రంగ వాయుకస్వామి తేవ్వుత్సవం జరుగుతుండేదట. సర్వేపల్లికాల్య యేర్పడ్డతర్వాత కోనేటికి ప్రీతి దళ కల్గినట్లుంది. అకాల్య బాలాలోతులో వుంది. దాంట్లోనుండి కోనేటికి నీళ్ళు యెక్కేవికావు. అట్లా కొంత కాలానికి అందులో చుక్కనీళ్ళయినా లేకుండా పోయాయి; కడకది ఒక పాయిబావాగా మారిపోయింది. కోనేటి మధ్యవున్న బావిలో ఒక పిల్లవాడు వడివనిపోయాడట.

ఒకప్పుడెంతో వైభవంగా వుండిన కోనేరు రామరామాలవహ్యంగా తయారైంది. దివరికి దిస్సా లక్ష్మీనరసింహం వంతులుగారు ఆ కోనేటిని కాశ్య తంగా పూడ్చించేసి, దాన్నొక పొర్లుగా తయారు చేశాడు; 'గాంధీపొర్లు' అని నామకరణం చేశారు.

కోనేటి శాసనం వుండిన స్తంభంకూడా నీల బాణింది. అది శాసనం మాత్రం చాలాకాలం ఆ స్తంభాన్నే అంటిపెట్టుకొని వుండింది. 1926 ప్రాంతంలో కాటాలు, ఎవరో వుజ్జాత్తుడు దాన్ని గూర్చి చుదాసు ఎదిగ్రాఫి కాటకు తెలియజేసి, వారు నెల్లూరువచ్చి ఆ శాసనాన్ని పోటో తీసు కొని వెళ్ళారు. అతే అది ప్రాచీన శాసనం కాదు గనుక, ప్రభుత్వంవారు దాన్నిగూర్చి పట్టించు కోలేదట. తర్వాత కొంతకాలానికి ఆ శాసనం స్తంభం నుండి తొలగిపోయింది. కడకది దిక్కులేకదై, వడివడిపోతై, ఏ కాల్యలో కొట్టుక పోయిందో, ఏమైపోయిందో తెలియదు కానీ, ఒంగోలు వెంకట రంగయ్యగారు 1944 నాటి 'జమీన్దార్లు'లో శాసనపాఠాన్నిమాత్రం యథా తథంగా యిచ్చారు. □ చూడండి-

శ్రీ రంగనాథోజయతు.
శ్రీమత్సమస్త ప్రసీదమన్యకమైన
నెల్లూరు రాజధాని గల
శిల్లాకు మేస్తరు శ్రీ బి.మొలినాజాపిల్లార్డ్
ప్రజాపాపుననెడి ధరణియొకండు
రాజింబము రీతి రాశిల్ల వళువై
యనేకసంవత్సరా లేకచక్ర
మేవడ సాంబాజ్యమేలుచు ప్రజలకు
తండ్రీత్యధిక వత్సలతకూడి
అప్తసంప్రాప్తియ జప్తగవరితేయుడు
దుష్టసంశిక్ష శిష్ట
సంరక్షణియల్ సలుపుచు కానేలు
వృద్ధ్య తెచ్చుడు ననావృష్టిదోష
బాధలులేకుండ బహువ్యాయ ధర్మముల్
జరుపుచు నతి యైశ్వర్యవంతు
దై దిరాయుష్కుతుడై యశోవంతుడై
సరవ బార్యాపుత్ర సౌఖ్యవంతు
దై మహా బీరుంతుడైయుండి నెల్లూరు
పురవాసులకు శుభక్షల సమృద్ధి
శీతవాత విశేషసిద్ధియు లేమిడి దిత్తగింది
దయాద్రు దిత్తదగుచు
స్వాంతికమును ప్రకాశత దండచేయు
తత్పరిలానిలంబుల సహితమైన
ప్రజాపాపునుపేట నిర్మణ నేవారిచే
రాజధాని కీశాన్యంబు తల్పుతెల

నాథుని శ్రీరంగనాథుని యాలయ శ్రేణి
కాగ్నేయాన శ్రేయముగను
యాపేట మధ్యమంది మహాచతుష్షయొక్క
పోష్యవర్గాఃబులో ముఖ్యుడైన
హెడ్డ్ క్వెటర్లదారు తిలకన వారిశనగోత్ర
వెంకటనరుసు పొత్తుడనగ
శేషగిరిరాయణి శ్యేష్టపుత్రుడు మధ్యపతి
పురషోత్తమ వంతులకు
శ్రీ తల్పగిరి రంగనాథుని ప్రీత్యర్థముగను
ఈపేటకు కూషణంబు
గాను యా రంగపుష్పరణిని యేపాఠాబిజేసె
పుణ్యవంబు శేఖరిల్ల
యా యుభయధర్మములును అదంబ్ర
సూర్యస్థాయిగా నుండునట్లుగాను
తల్పాద్రిరంగ విత్తలడన శ్రీ స్వామి
శ్రేయోలిప్సద్విరి జేయుగాత

కాలివాహన శకవర్షసంఖ్య వెయ్యి
నేడునూలారువయారని యెచ్చ శుభద
శోభకృన్నామక్రావణ శుభపాఠా
మాన్యకిరి పూర్ణాయయ్య ధర్మములు రెండు

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ
౧౮౪౩ సం॥ అగస్తునెల ౧౦ తేది.

ఈ శాసనాన్నిబట్టి ఆ కోనేటి స్థలం ఇంతా-
అంటే యిప్పటి పొర్లు వగైరా ప్రాంతం-రంగ
నాథాలయానికి చెందిన అస్తి అవుతుందా?

1848 అగస్తు 10 తేది వేయిందిన ఈ శాసనం
బట్టర్ వర్ష, వేణుగోపాలశెట్టి సంతరించి ప్రచురిం
చిన నెల్లూరు శాసనాల గ్రంథంలో చేరలేదు.

ఈ శాసనం వేయించడానికి వడినెలల ముందు,
1842 అక్టోబరు 20తేది నాటి 'వర్తమానతరంగిణి'
లోని బాటులో కోనేటి ప్రస్తావన వుంది. దీన్నిబట్టి
ఈ శాసనం కోనేడు ప్ర విష్ణు చి న త ర్వా త
వేయిందిగా అనుకోవాలి.

మొత్తమ్మీద 'వర్తమాన తరంగిణి' భాటు,
కోనేటి శాసనం-ఈరెండు నెల్లూరుశిల్పా చరిత్రలో
కలెక్టరు డి. బి. స్టాన్ హౌసు (తర్వాత ఆయనకు
'సర్' బిరుదంకూడా యిచ్చారు) పాలనాకాలాన్ని
ఒక స్వర్ణయుగంగా అభివర్ణిస్తున్నాయి.

Phone (With Extn) : 370

SHANTI JEWELLERY

Jewellery Merchants

CHINNA BAZAAR - NELLORE

శాంతి జ్యూయలరీ - నెల్లూరు

Prop : JATEMAL

Trust Board Member,
Sri Talpagiri Ranganadha Swamy Temple, Nellore**SHREE JAIN SEVA SADAN**

(Regd.No. 1/71)

12/426-A, GIDDANGI STREET, NELLORE.

OBJECTS:

- 1) To give free medical aid to the poor
- 2) To do poor feeding
- 3) To aid poor students in education
- 4) To help the flood and fire victims
- 5) All other social activities

REGULAR FEATURES OF THE PROJECT

- a) Free Dispensary from 2 to 4 p. m.
- b) Administering of oral polio and Triple Antigen from 12 to 1 p. m. (On all days except on Sundays)

చరిత్ర పుటలలో చెరిగిపోని ఘట్టాలు!

కరువుకాలంలో ప్రభుత్వం బహుళ భారగా గతవడం నెల్లూరుజిల్లాకు అనాదిగా అలవాటే! హిందూరాజుల పాలనాకాలంలోకూడా నెల్లూరుజిల్లా అనేక జైలులు గురి అయినట్లు లిటర్చర్స్, వేలు గోపాలకృష్ణ సేకరించిన నెల్లూరుజిల్లా కాసనాలవల్ల తెలుస్తూంది. మహమ్మదీయుల హయాంలోకూడా పెద్దకాటకాలు సంభవించినట్లు దాఖలాలైతే వున్నాయి కానీ, పూర్తి వివరాలు లేవు. క్రిందివలె ఈ దేశానికి వచ్చిన తర్వాత - అంటే క్రీ. శ. 1600 తర్వాత - సంభవించిన కరువుకాటకాలకు సంబంధించిన వివరాలు మాత్రం పిరికిప్పకు లభ్యమవుతున్నాయి.

1618-19 లో తూర్పుగోస్తాలో అటు మదిరి వట్టించుకుంది అటు పులికాట్ సరస్సుదాకా గొప్ప జైలుం ఒకటి సంభవించినట్లు మోర్లాండ్ అనే చరిత్రకారుడు వ్రాశాడు. తర్వాత 1646-53 మధ్య కాలంలో నెల్లూరు - మద్రాసు ప్రాంతాలలో మరొక మహా జైలుం సంభవించినట్లు తెలుస్తూంది. ఆ తర్వాత, 1800 కు ముందు, నాలుగైదుసార్లు పెద్ద కరువులేర్పడ్డాయని శ్రీ ఎం. రెడ్డి వట్టాని రామరెడ్డి వ్రాసివున్నారు.

ఇనా 1800 తర్వాత, ఇంగ్లీషువారి పాలనకు సంబంధించిన పత్రాలలో మాత్రమే మనకు నికరమైన నిర్దిష్టమైన సమాచారం లభిస్తూంది. 1800 నుండి 1840 దాకా నెల్లూరుజిల్లా వివరితమైన కరువుకాటకాలకులోనైనట్లున్నూ, ఈ జిల్లానుండి పోయి, లక్షల సంఖ్యలో ప్రజలు ఇతర జిల్లాలుకు, దిగ్విభాగాలనుకు వలస వెళ్ళిపోయినట్లు స్టేట్ ఆర్.వీ.లోని దాదాత్రక పత్రావల్ల సమకాలికుల రచనలవల్ల తెలుతెలుపుతున్నాయి.

1806-07 నాటి దుర్భరజైలుం

1800 కి ముందే నెల్లూరు బ్రిటిషు హస్తగత

మైనా, అది నిలువలేదు. కడకు 1801 లో నెల్లూరు ఈస్టిండియా కంపెనీ అధీనమయింది. మొట్టమొదటి జిల్లా కలెక్టరు జె. వి. బ్రావెర్స్ 1801 అగస్టు 2 తేది ఈ జిల్లాని వచ్చాడు. బ్రావెర్స్ జిల్లాలో అస్తవ్యస్తంగావున్న అర్థిక పరిస్థితిగూడా, ఈరామరిక సర్వేనుసరించి భూమిశిస్తు పద్ధతిని ప్రవేశపెట్టాడు. ఆ పద్ధతివల్ల కట్టే ఫలితాలు పూర్తిగా తెలియకమునుపే, 1806-07 వ్యవసాయ సంవత్సరంలో జిల్లా జైలుం గురిచెయింది. ఇంగ్లీషువారి హయాంలో జిల్లాలో ఏర్పడిన తొలికరువు అదే. అప్పటికి నెల్లూరుజిల్లా నెల్లూరు ప్రాంతం, ఒంగోలు

కాలు జమిందారీలలో వుండేది; కాబట్టి వాటి సమాచారం అంతగా లభించడంలేదు.

వ్యవసాయాన్ని పీర్సిపిప్పిలేసిన ఆ జైలుం నుండి జిల్లా తిరిగి కోలుకొడానికి రెండుమూడేళ్లు పట్టింట్లు అనాటి జిల్లా కలెక్టరు వ్రాశాడు.

గోరుచుట్టుమీద రోకటిపోటు!

గోరుచుట్టుమీద రోకటిపోటువట్టు, 1806-07 నాటి కరువునుండి జిల్లా పూర్తిగా తేరుకొనక ముందే, 1811 లో మరొక కరువు సంభవించింది.

శ్రీ ఎం. అచ్చిరెడ్డి ఎం. వి.

ప్రాంతం అని రెండు ప్రాంతాలుగా వ్యవహరింపబడుతుంది. ఆ జైలుంవల్ల ఒంగోలు ప్రాంతంలో భూమిశిస్తు 27 శాతం తగ్గిపోగా, నెల్లూరు ప్రాంతంలో హెచ్చుతక్కువ 60 శాతం తగ్గిపోయింది. మొత్తం మీద జిల్లాలో శిస్తువసూళ్లు సగంకంటే తక్కువగా వున్నట్లు కలెక్టరు వ్రాశాడు.

ఆ కరువులో ప్రజాజీవితం దుర్భరమూ, దుస్సహమూ అయింది. లెక్కకుమిందిన పెరువులు దని పోయాయి; ఎందరోరైతులు, కూలీలు ఇళ్ళువాకిళ్ళూ వడిలి వలసపోయారు. అప్పటి రెవిన్యూ పత్రాలను బట్టిచూస్తే, ఒంగోలు ప్రాంతంకంటే నెల్లూరు ప్రాంతం ఎక్కువగా బాధలకు గురిఅయినట్లు తెలుస్తూంది. నెల్లూరు ప్రాంతంలో ఇప్పటి నెల్లూరు, కోవూరు, గూడూరు, రాపూరు, అత్తకూరు, ఉనయగిరి, కావలి తాలూకాలు చేరివుండేవి; ఒంగోలు, కందుకూరు తాలూకాలు ఒంగోలు ప్రాంతంగా పరిగణింపబడుండేవి. అప్పట్లో కడిగిరి తాలూకా దత్తకుండలలో చేరివుండేది. వెంకటగిరి, పోలూరు (నూళ్ళూరుపేట), దచ్చి, పొదిలి తాలూ

అప్పటి పాలనాధికారులైన కుంపిణీవారు జిల్లాకు శిస్తు రెవిన్యూ ఏమీ యిద్దీనట్లు కనబడదు. ఎదే కరువులు, మందే కరువులతో ఒకవైపు ప్రజలు మోహకారాలు చేస్తుంటే, మరొకవైపు వ్యాపారులు అహర్భాగ్యాలను విలువచేసి, అత్యధిక ధరలకు విక్రయించి, అక్రమార్గనకు 'పొల్కుడ్డా' అనాటి జైలుంవల్ల జిల్లాలో మూడు 27 వేల స్టార్ వగోదాలు (దాదాపు లక్ష 89 వేల రూపాయలకు సమానం) శిస్తును వ్యభిక్త్యం నష్టపోయినట్లు జిల్లా కలెక్టరు జి. ఫ్రేజరు వ్రాశాడు. ఈ కరువు ముఖ్యంగా నెల్లూరు ప్రాంతాన్ని తీవ్రంగా చేసి నట్లుంది. ఐతే జననష్టం వగైరాలనుగూర్చి అధికమైన సమాచారం దొరకడంలేదు.

గుంటూరు కరువు-

నెల్లూరు పిఠుల్లో శవాల కుప్పలు!

నెల్లూరుజిల్లా బ్రిటిషువారి పాలనక్రిందికి వచ్చిన తర్వాత మూడవసారి, 1832-34 మధ్యకాలంలో మరొక మోసమైన జైలుం సంభవించింది. అది

భా. పా. 547
ఇల్లు, 1881

మూదాల బాలతిమ్మయ్య

ఐర. హార్డ్ వేర్ & పెయింట్స్ మర్చంట్స్
సంతపేట - నెల్లూరు

గత 30 సంవత్సరాలుగా మమ్మలను అభిమానించి అదరించిన మా భాతాదకులందరికి
హృదయపూర్వక ధన్యవాదములు చెప్పుకుంటూ

పింగళ సంవత్సరం

వారికి. సర్వశుభములు చేకూర్చాలని అశంకిస్తున్నాము

మూదాల బాలతిమ్మయ్య కళ్యాణ మందిరం

రంగనాయకులపేట (ఫోన్: 1346) నెల్లూరు

మా కళ్యాణ మందిరంలో వివాహాలకు అన్నిసౌకర్యాలుగలవు. దానిని

పుష్కయోగించుకోవలసిందిగా మనవిచేయుచున్నాము.

ఒక్క నెల్లూరులో, గుంటూరును కూడా వివరించడానికి పనికింది. అందువల్లనే దానికి 'గుంటూరు కుప్ప' అనే పేరు వచ్చింది.

అప్పట్లో మిలిటరీ ఇంజనీరుగా వుండిన ఒక అంగ్లేయుడు ఆ కుప్పకాలంలో తన అనుభవాన్ని వివరిస్తూ వ్రాసిన సమాచారం, మద్రాసు నుండి వెలువడుతుందిన ఒక 'జర్నల్'లో ప్రకటింపబడింది. దాని లక్ష్య గుంటూరులోను, పరిసర ప్రాంతాలలోను చూడవచ్చు మూకవన కు ప్రజలు, వారు వుండే వాగానికి సగం వడ్డమై పట్టుకుంటున్నారని తెలుస్తూంది.

అటుపై నెల్లూరుకు కూడా తప్పలేదు. ఒక అధికారి వంపిన నివేదికను సరిదిద్దే నెల్లూరు పుర పీఠంలో ఎక్కడో దాదాపు శవాలు కుప్ప తీర్పులుగా పడివున్నాయి. వాటిని తప్పించుకొని దీరుల్లో పడవడం అపారధ్యంగా వుండేది. కలరా వల్ల మనుషులు కుళ్ళిన అకులాలే రాలిపోతే, నీరు మెతలేక పశువులు పూగులు చూచిరి చచ్చాయి. ఒక్క నెల్లూరులోనే 607 మంది దిట్టా మొక్కా లేని అనాథలయ్యారని ప్రభుత్వం అంచనా కట్టింది. పేదాసాదా కడుపు తేక పట్టుకొని, తండోవ తండాలుగా గాలివడకన మద్రాసు చేరుకున్నారు. ఈ వలస ముఖ్యంగా నెల్లూరు దక్షిణ ప్రాంతం నుండి ఎక్కువగా వుండేది.

1832-33 లో శిస్తువసూళ్ళు సాధారణ సంవత్సరాలలో వసూళ్ళకంటే 50 శాతం తక్కువ. మునుపటి సంవత్సరంలాగా శిస్తువసూళ్ళు 65 శాతం దాకులేదు. 1836-37 లోను, 1842 లోను పన్నుల రేక కాటకాలు సంభవించాయి; వాని వాటిని పెద్ద కరువులుగా చెప్పకోడానికి అధారాలు లేవు. తిండి గింజా భరలు మాత్రం కొంచెం పెరిగి పట్టుకుంటున్నారని తెలుస్తూంది.

మంచిరోజులు వచ్చాయి!

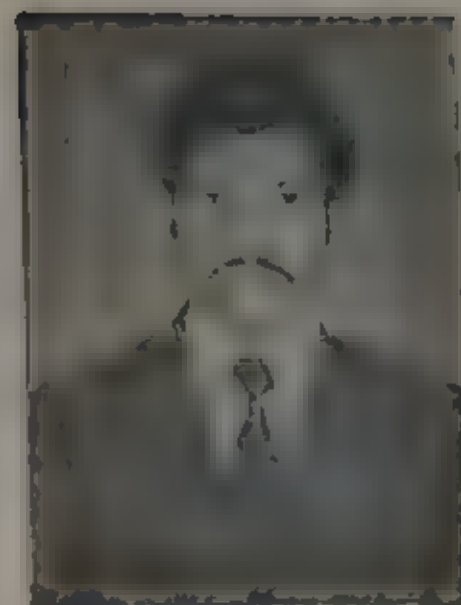
1842 నుండి హెచ్చుతక్కువ ముప్పులు మూడేళ్ల పాటు నెల్లూరు జిల్లా కరువు రక్కసిచారిన పడలేదు. అప్పట్లోనే- 1850-64 మధ్య కాలంలో- నెల్లూరు వద్ద, పెన్నానదిమీద అనకట్ట నిర్మించబడింది. దాని వుత్పాదన జిల్లాలో- ముఖ్యంగా నెల్లూరు, గూడూరు తాలూకాలలో (అప్పటికింకా కోవూరు తాలూకా యేర్పడలేదు)- వల్లపు వ్యవసాయం బాగా వృద్ధి చెందింది. ఈ ప్రాంతాలలోని దిన్న దిన్న చెరువులకు కూడా నీటి సరఫరా అందు

అయింది. 1830-70 మధ్య మద్రాసు ప్రభుత్వం కొత్తగా తన్నులు విధించింది; ఉన్న రేట్లను పెందింది. 1860-62 లో బెంగల్పుట్టు నుండి శ్రీహరికోట పోతాన్ని, దత్తమండలం నుండి కనిగిరి ప్రాంతాన్ని వేరుచేసి, నెల్లూరు జిల్లాలో చేర్చారు. 18-2-74 లో జిల్లాలో కొత్త పెరిల్ మెంట్ (Rundall Settlement) ను, వరుసగా నెల్లూరు, ఒంగోలు ప్రాంతాలలో ప్రవేశ పెట్టారు. కనిగిరి తాలూకాను ఒంగోలు ప్రాంతంలో కలిపారు. ఈ స్వచ్ఛందపరిలోనే జిల్లాలో వ్యవసాయం బాగావరకు అభివృద్ధి చెందింది.

ధాతుకరువు

నెల్లూరు అనకట్ట ఫలితాలు జిల్లాకు పూర్తిగా అందకమునుపే, 1876-77 లో ప్రవరిన ధాతుకరువుకు జిల్లా గురిచెంది. ఈ మహా ఖామ (The Great Madras Famine 1876-78) గూర్చి ప్రభుత్వపు రికార్డులెలాంటివి, ఇతరుల రచనలు కూడా విరివిగా లభిస్తున్నాయి. ప్రభుత్వపు రికార్డుల తర్వాత చెప్పకోదగినవి ముఖ్యంగా అనాటి క్రైస్తవ మిషనరీల రచనలు, 'మద్రాసు మెయిలు' దినపత్రికలోని వార్తావిశేషాలు, పీటర్స్ బిల్వారా, అంతకు మునుపు జానూలలో తెలియని అనేక అంశాలు ఈ ధాతుకరువు కాలంలో క్లుప్తంగా లెక్కవేయబడినవి.

1875లోనే ధాతుకరువు సూచనలు కొంతవరకు కనిపించాయి. నైరుతి ఋతువ వనాలంతగా వర్షించలేదు. ఆ ప్రభావం అప్పటికి దత్తమండలం (రాయలసీమ) పైన వున్నంతగా నెల్లూరు మీద లేదు. బతే ఈ శాస్త్రజ్ఞులు వనాలు మాత్రం 1875 దివరిభాగంలో అతిస్వల్పంగా వర్షించినట్లు, 1876 ఐదవరిలో నెల్లూరు జిల్లా కలెక్టరు మద్రాసు ప్రభుత్వానికి వంపిన నివేదికలో పేర్కొన్నారు. ఆ వేసవిలో ఎండలు మండిపోయాయి. బాగా జాలెలలో మంచి వర్షాలు లేక పోవడం చేత, అగస్టులో కరువు వసులు ప్రారంభించడానికి ప్రభుత్వ నిధులనుండి 10 వేల రూపాయలు కలెక్టరు మంతాను చేశాడు. నెల్లూరు కలెక్టరు పార్సీ (Sharp) ఒక్టోబరులో కనిగిరి ప్రాంతంలో వర్షం తుది, వర్షాభావం వల్ల ప్రజలు చాలా దీనావస్థలో వున్నారని, త్రాగునీరు అవసరం అత్యవసరం అని ప్రభుత్వానికి నివేదించాడు. దాదాపు జిల్లా పడమర తాలూకా లన్నింటిలోనూ ఇదే పరిస్థితి వున్నట్లు చెప్పవచ్చు. అయితే తూర్పు ప్రాంతం-

ఎం. అచ్యుతరెడ్డి

అంటే ఒంగోలు మొదలుకొని సూర్యపేట (పోలూరు) దాకా-అప్పటికి పెద్దగా చెప్పినలేదు. కలెక్టరు మరొక నివేదికలో, ఉదయగిరి తాలూకాలో పైర్లు మండి పలికాలివ్వకపోవడం వల్ల వ్యవసాయ కూలీలు కడుదీనావస్థలో వున్నట్లు, పట్టణాలలోని ముస్లిములలో నిరుద్యోగం ప్రబలంగా వున్నట్లు తెలియజేశాడు.

జిల్లా అంతటా ధాన్యం, పప్పుదినుసుల భరలు విపరీతంగా పెరిగిపోయాయి. 1875 డిసెంబరులో మునుగు బియ్యం అరేదు రు 2-7-0 లు వుండేది. అదే మునుగు బియ్యం 1876 డిసెంబరులో రు 5-14-0 లయ్యింది. జిల్లాలో దక్షిణాది ప్రాంతాలవారు మద్రాసుకు, ఉత్తరాదివాడు కృష్ణాగోదావరి జిల్లాలకు (గుంటూరు ప్రాంతం కృష్ణా జిల్లాలో ఒక భాగంగా ఉండేది) తండోవ తండాంగా వలస పోయానని తెలుస్తూంది. వరికిన చేతుగా, ఒంగోలు దర్శి తాలూకాలనుండి కొందరు తమ ఆవులు, గొర్రెలను మందలగా తోలుకొని వెళ్ళి పట్టు కనిపిస్తూంది.

ఈ పరిస్థితుల్లో జిల్లాలోని అన్ని ప్రభుత్వ తాలూకాలలో విస్తారంగా కరువుపనులు ప్రారంభించబడ్డాయి. జమీందారీ తాలూకాలైన దర్శి, పొదిలి, వెంకటగిరి, సూర్యపేట, (పోలూరు) లోగూడ కొంతవరకు వ్యభిక్షం, కొన్ని దోట్ల జమీందార్లు కరువుపనులు పురమాయించారు. 1876 డిసెంబరు అఖియారంలో జిల్లాలో ఉరా మరకగా 49 వేల మంది కరువుపనులలో చేరివుండి నారు. ఒక్క కందుకూరు తాలూకాలోనే వారి సంఖ్య 11,500 అయి, అందులో వగంకంటే ఎక్కువగా స్త్రీలు, పిల్లలు వుండినారు.

కొత్తకోడలు వెయ్యడం, పొదిలి మరమ్మతు

సం. 1886

శ్రీ రాధాకృష్ణా వ్యవసాయ డిపో

17/298 యద్ధబావిపేరి - నెల్లూరు.

మావద్ద అధికృతులకి కావలసిన హైడ్రెక్ సజ్జ,
కోన్స్, మొక్కజొన్న, అకు సత్తువ విత్తనములు
కూరగాయల విత్తనములు, సస్యరక్షణ మందులు
స్ప్రేయరు, స్ప్రేయింగ్ మిషిన్లు వారకును.

ప్రేమయ్య రిపేర్లు మా ప్రత్యేకత

Phone: 964

U
S
H
A

NELLORE FAN HOUSE

USHA SEWING MACHINES

&

USHA FANS

Trunk Road — Nellore-1

Usha Sewing Machines are
available on easy instalments also.

Best wishes
to all our Customers

Remember for GENUINE
Automobile Spare parts
for Trucks.

**DANAM
AUTOMOBILE STORES**

Motor Spare parts
&
Hardware Stores.

JAMES GARDEN
NELLORE-524002

With the best Compliments from-

P. Kota Reddy B. A.
(President)

Vekati Subbarami Reddy B. A., B. L.
(Secretary)

D. Sreenivasulu (Treasure)

And
Member of

P. R. CLUB

G U D U R

Phone 1 341

మగవారికి ఒక్కొక్కరికి 2 పాన్స్ నియ్యం గి పై

అడవారికి ఒక్కొక్కరికి 1½ పౌను దియ్యం 4 పై.
విల్లకాయలకు 1 పౌను దియ్యం 3 పై.

-అది మూడవవర్గతి కూలీల తక్కువలు. అది దిగతా రెండువర్గములకుంద వనిచేసే కూలీల రేట్లు యంతకంటే హెచ్చుగా వుండవచ్చుమట. దీర్ఘి ముసకర్తలయ్యేది-మొదటి రెండు వర్గములలో (కంటాక్సు, గ్యాంగు) చేత కూలీలకు వని బాగా ఎక్కువగా వుండడమేగాక, చారి కటుంబాలలో ముగ్గురిందరి పోవలసినంతగా వారిమీదవుండేది. మూడవరకం కూలీలకుమాత్రం ఈయన అంతగా వుండేదికాదు. ఎందుకల్లనంటే, వనిచేయగల్గిన స్త్రీలు, పిల్లలకుకూడా కూలీ, వనిచేయలేనివారికి వారికిదికి సరిపోయేంత 'అదీత రేషను' యివ్వ గలదుండేది.

రెంపుల్ కూలీరేట్లు

కానీ పై కూలీరేట్లు ఎంతోగాలం అమలుకావ గ లేదు 1877 ఏప్రిల్ ప్రాంతాలలో సర్ రిచర్డ్ రెంపుల్ (Sir Richard Temple) అనే ప్రత్యేక అధికారిని ప్రభుత్వం ఐదుప్రాంత పరి స్థితి సమీక్షార్థం దక్షిణదేశానికి పంపింది. ఆయన ఫిరంగి దిగివారంలోనే నెల్లూరుజిల్లాకు వచ్చాడు. ఆయన మద్రాసు ప్రభుత్వానికి అందజేసిన తన నివేదికలో ఐకింగ్ హామ్ కాల్యపనికి చాలినంత మంది వనివాళ్ళు లేరని; లెక్కప్రకారం 90 వేల మందికి వని కల్పించే అవకాశాలున్నా, అందులో ఐదుమంతు మూడోవంతుమాత్రమే అక్కడ పని చేస్తుండినారని; వనివాళ్ళు బలంగా అరోగ్యంగా వున్నారని; అందుకు కారణం వారికి ప్రభుత్వం హెచ్చుకూలీలవ్వడమేనని పేర్కొన్నాడు. అంతే కాదు; కూలీ రేట్లు బాగా తగ్గింది ఎంతోడబ్బు పొదుపు చెయ్యవచ్చుననికూడా ఆయన సూచించాడు. ఆయన తలకడకి నిర్ణయించిన కూలీరేట్లు

మగవారికి 1 పౌను దియ్యం, 6 పైసలు
అడవారికి 1 పౌను దియ్యం, 3 పైసలు
పిల్లలకు ½ పౌను దియ్యం, 3 పైసలు

ఈ రెంపుల్ రేట్లను అప్పటికి అమలులో వున్న రేట్లతో పోల్చితే, డబ్బు విషయం అటుంది, ధాన్యం కూలీలలో బాగా తగ్గుదల కని పిస్తుంది. అడవాళ్ళ కూలీలలో అరపౌను దియ్యం తగ్గిందాక; మగవారికి, పిల్లకాయలకు సగ్గా సగం

కూలీ తగ్గించేకాదు. అడవారికి డబ్బుకూలీ ఒక పైపామాత్రం తగ్గింది.

రెంపుల్ రేట్లపై విమర్శలు

రెంపుల్ సిఫారసుచేసినరేట్లు వెంటనే మద్రాసు రాష్ట్రమంతటా అమలులోకి వచ్చాయి. అయితే అది ఎవరినీ తృప్తిపరచలేకపోయాయి. ఈ కొత్త రేట్లు తమ కనీసభత్యారిత్రవా చాలవని కూలీల వాపోయారు. ఈ కూలీరేట్లను ప్రభుత్వాధికారులు కూడా విమర్శించారు. అనాటి కానిట్రీ కమిషనరు డాక్టరు కార్నిష్ (Dr. Cornish) రెంపుల్ రేట్లతో వనివాళ్ళు తమవోందిలో పోజాలు నిలుపు కోరాడనికూడా వానెట్లున్నాయని అన్నాడు. భార్య, భర్త, ముగ్గురు పిల్లకాయలువుండే పాదారణ కుటుం బానికి, వీవని చెయ్యకపోతే రోజూకు ఐదపాన్లు, వనిచేస్తుంటే 7 పాన్లు ధాన్యం అవసరమవు తుందని డాక్టర్ కార్నిష్ నిరూపించాడు. కాబట్టి సగటుమనిషి కనీసపు కూలీరేటు రోజూకు 1½ పౌన్లు ధాన్యం. దాంతో కొంతడబ్బు యివ్వాలని ఆయన సిఫారసుచేశాడు. అంతేకాదు- అడబ్బు ఒకరైచ్చు క్రొవ్వని చేపే వదార్థాలను, రెండు ఔన్నుల వచ్చవదార్థాలను, తగుపాటిగా మసాలా ద్రవ్యాలను కొనుక్కోడానికి సరిపోయేట్లు వుండా లనికూడా ఆయన సూచించాడు. రెంపుల్ నిర్ణ యించిన రేట్లయిస్తే, కూలీలు వనిచేయగల స్థితిలో వుండలేరని స్పష్టం చేశాడు.

మరొక డాక్టరు విమర్శ

అప్పటి మద్రాసు ప్రభుత్వపు సర్జన్ జనరల్. డాక్టర్ రాస్ (Dr. Ross) కరువుపనులు అధా రంగా బ్రతికే పనివాడిమీద చాలా ప్రయోగాలు జరి పాడు. కడకు ఆయన తేల్చింది- రెంపుల్ రేట్లతో కూలీజనం అరోగ్యంగా వుండడం అసాధ్యం అని. ఆయన 1877 మార్చి ఏప్రిల్ నెలల్లో పనివారి బరువులు కొలిచి, వారి సగటుబరువు క్రమంగా తగ్గిపోతుందని, అనారోగ్యం పెరిగిపోతుందని; అందుకు కారణం, చాలీదాలని కూలీరేట్లని వ్యభు త్యానికి నివేదించాడు

అయితే ప్రభుత్వం ఈ విమర్శను సులభంగా అంగీకరించలేదు. కరువువల్ల వశువులు వివరీతంగా చనిపోతున్నాయని, తక్కువ కులాలకు చెందిన వనివారు వాటిమానం తింటున్నారని, అందువల్ల డాక్టర్ రాస్ పరిశీలన చాలామంది నిషయంలో సరికాదని జిల్లా కలెక్టరు ప్రభుత్వానికి జవాబు

వ్రాశాడు. కలరావగైరావ్యాధులు చచ్చిన వశువుల మాంసం తినడంవల్ల ప్రబలినాయేకాని, కూలీరేట్లు తక్కువ కావడంవల్ల కాదని వాదించిన ప్రభుత్వో ద్యోగులు కూడా లేకపోలేదు.

ఈ వాదప్రతివాదాలంతటో ఆగలేదు. 1877లో ఐకింగ్ హామ్ - చాండోస్ రాజా (Duke of Buckingham and Chandos) తన పర్యటనలో నెల్లూరు జిల్లామకూడా సందర్శించి, కరువుపనుల్లో వనిచేసేవారిని చూశాడు. చూచి ఆయన వ్యాభ్యారించాడుగదా- రెంపుల్ కూలీ రేట్లు చాలా తక్కువగా వున్నాయన్నాడు; చాలీ చాలని భత్యాలవల్ల కూలీజనం వరి స్థితి దీనంగా హీనంగా వుండన్నాడు. వారు పామును, బల్లు లను పోలినవాటిని (ఉడుములా?) కూడా తిరి బ్రతుకుచున్నారని; వగలకా కష్టించి పని చెయ్యడం, రాత్రిపూట వాటికోసం కగ్గర్లో వున్న అడవిల్లో తిరగడం. అట్లా బ్రతుకుతున్నారని అన్నాడు.

కట్టకడపటికి సుపరింపు!

రెంపుల్ కూలీరేట్లమీద జరిగిన వాదప్రతివాద నలు భారతప్రభుత్వ దృష్టికి పోయాయి. దివరకు భాను నిర్ణయించిన రేట్లు చాలాతక్కువని; కూలీలు వాళ్ళ కుటుంబాలు అరోగ్యంగా వుండాలంటే ఆ కూలీ దాంధని రెంపులే ఒప్పుకొన్నాడు. తర్వాత కూలీరేట్లు కొద్దిగా పెంచడానికి మద్రాసుప్రభుత్వం అంగీకరించింది. నెల్లూరుజిల్లాలో సగటు మనిషి ధాన్యపుకూలీ రోజూకు ఒకటిన్నర పౌన్లు ధా కా పెడినట్లు తెలుస్తూంది. అ సవరించిన రేట్లు 1877 మేవి తర్వాతగానీ అన్నిచోట్లా అమల్లోకి రాలేదు.

ధాతుకరువు ఫలితాలు.

పదేళ్ళలో జనాభా తగ్గింది!

మొత్తమ్మీద ధాతుకరువు అనంత 1876-78 వాటి మద్రాసు మహాజ్ఞానం నెల్లూరు జిల్లాను మూడేళ్ళపాటు పీల్చి విప్పిచేసిపారేసింది. దాని ప్రభావంమంచి పూర్తిగా కోలుకోడానికి వాలగై దేళ్ళు వట్టిచి. 1880 దాకా ఈకరువు ప్రభావం, భయాందోళనలు ప్రజల్లో ప్రబలంగా వుండేవి. ఈకరువువల్ల జేలాడిజనం-ముఖ్యంగా సన్నజనం, కూలీలు-మరణించడమో, వలసపోవడమో జరి గింది. 1871 జనాభాలెక్కలతో 1881 జనసంఖ్యను పోల్చి చూస్తే, దాదాపు 12 శాతం తగ్గిపోయింది.

అంటే పెరగారిన అనక లు; తరిగిపోయినదన్న మాట! పెన్నెన్ ప్రాకారానిన నాటి నుండి ఈ నాటివరకా-అంటే 1871 నుండి 1971 వరకా రెక్కలు రూపి, నెల్లూరు జిల్లాలో అనాచాక గడం అన్నది అ దక్కాడో తప్ప మరెవ్వరూ అరగలేదు.

నెల్లూరు జిల్లాకు వడ్డీపీడిన కరువు కాటకాల కరణి. రుక్తపుంజు తెలిసిన ఈ దొంగ్య మట్టాంబెనక ఎర్పకని త్త. ఎర్పకడగ. త్తు దాని వున్నాయో చెప్పలేము. ఎర్పి పద్మరి సంసారాలు అ కడుపు దక్కసికి కలి యి. నానుకూరొచ్చేసా లైనా లేకుండా పోయాయో. ఎర్పి నిండు కుటుం బాలు అ జుమాగి కి / ప్టరిం దునా అవంతయి పోయాయో అహింసలేము.

ఈ కడపుంజు అ ర్పి క పరిణామాలేకాదు; ఎన్నో సామాజిక పరిణామాలుకూడా ఏర్పడ్డాయి. నాటికూర్చి పనుగంగా వలకొరింద వంసిన వాళ్ళక కరితకామింద అంది.

ఈ వ్యాసానికి ఉపకరించిన కొన్ని గ్రంథాలు:

- 1) M. Pattabhirama Reddy
Some Features of Nellore
Mandalam in the 17th Cen-
tury
- 2) M. Pattabhirama Reddy
East India Company in And-
hra, with Special Reference
to Agrarian System 1760-1820
- 3) Govt. of Madras: Proceedin-
gs of the Board of Revenue;
1800-1881
- 4) Famino Reports 1879-81:
Govt of India
- 5) Papulation Census Reports
Govt. of India
- 6) Govt. of Madras: Selections
from the Records of Nellore
Collectorate, Nellore 1876

- 7) J. A. C. Boswell: A Manual
of Nellore District, Madras
1873
- 8) Rundall Settlement Reports
1870 72
- 9) M. Atchi Reddy: Agrarain
History of Nellore Dt. : A
Study of Selected Aspects
(un published Ph. D. thesis
submitted to the University
of Delhi 1976)
- 10) V. Shanmugasundaram: The
Great Famine of 1876-78 (un
published Ph.D. Thesis. Uni-
versity of Madras 1964)
- 11) Dharmakumar: Land and Ca-
ste in South in India. Cam-
bridge 1965
- 12) The Madras Mail: 1850-80

జనతా ఎంటర్ ప్రైజెస్

జె. వి. బిల్డింగ్స్ - నెల్లూరు.

పో : 1888

WELCOME

ఎస్టేట్ బ్రోకర్స్ అండ్ స్కీము ప్రమోటర్స్

Grams: SHANTI

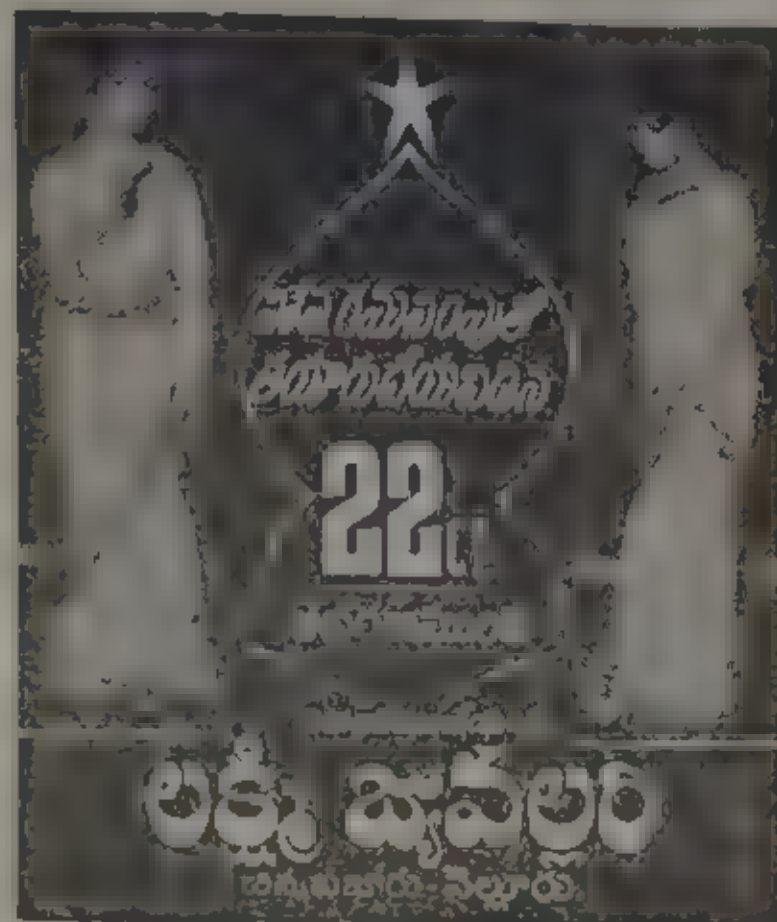
Phone: Shop 226
Res: 1126*Laxmi***JEWELLERY**

(Air Conditioned)

WHOLESALE JEWELLERS

CHINNA BAZAAR, Post Box, No. 39

NELLORE-524001 (A. P.)

Grams: JEWELLERS

G. L. No, 7/74

Phone: 1200
P. B. No. 52*Jewellery House*

Wholesale Jewellers :: Prop: BHOORMAL

13/61 Mandapala St., NELLORE-524001.

నెల్లూరు సీమ

—శ్రీ ముదివర్తి కొండమాచార్యులు

శ్రీతైలవల్లభ సిగళాని సిరిమల్లె
దిలినెవోని వాక్యగణి గలిగి
సింహాచరేంద్ర వృసిఃపం వక్షముమీడి
మందిగందమువోని మనసు గలిగి
భద్రగిరివతు పాద గోదావరీ
నదివోని తులజీవనము గలిగి
గరుడాద్రిమందిన కస్తూరికాపుండ్ర
కమువోని సురభిశబ్దాతి గలిగి

పాపపు బలు పొందిన తెలుగు వుడమికల్లి
కూతులూ దెల్లి గారాలకూది యగుచు
నచ్చముగ నమ్మగుణముల నతిశయిల్లు
మేటి నెల్లూరుపురి యను నీటుకత్తె.

నెర్తిధాన్యము కొల్లగా నేలనాల్లు
చెజుగుల పరించుకకమున సిద్ధ మయ్యె
వరగ నెల్లూ రనెతుపేరు పొకనాటి
దర్శ సామ్రాజ్యరమకు ముక్కాళపేరు.

దాళుక్క వల్లన దోళాది నృపతుః
కుంజకుగద్దెలు కుదుర్కొన్నచోటు
సురభారతిలేని సొంపులు పెంపులు
తెనుగుకబ్బము కూర్చుకొనినచోటు
నగటిమి పురికొల్పి మగల పోరికిఁ బంపు
వడఁతుల కుగ్గుఁగా లిడినచోటు
వెలువొక లన్నట్టి యురుదైన విరుడమ్ము
భరియించు దంతులు వరలుదోటు

పిడువ తిడతడ నేకు బుట్టెడు పిఛాణి
వంట నీర దంతిగా పండుచోటు
ఉత్తరపు పెను యొడ్డున నొప్పుగులుకు
దిరయకోహరి విక్రమ సింహానగరి.

పేరి నవ్వురమ్ము మును
విక్రమసింహవిభుండు గట్టి వి
స్ఫాగయశమ్ముతోడ పరిపాలన
నచ్చాఁగ గాదు; ప్రాంతకాం
తారములెల్ల సింహాసముదగ్రము
తొటను గాదు ప్రాంతికా
పేరు మట్టిలుకుల్; వజలు
విశుక విక్రమసింహు లొకనే.

వేంగినాటను వెలనాట వెలసియున్న
గోతమికి కృష్ణవేణికి గారవంపుఁ
బెరియలై పొకనాటికి కొలువునిచ్చు
పావన పివాకిరికా మెచ్చ బ్రహ్మవశమే?

సువ్రదక్షిణనామ విశ్రుతిని గన్న
పెన్నుకమ్ము పాపమ్ము పిలుకుమాచ్చు
బ్రహ్మరాక్షసపిడఁగ బాణదోలు
కుష్మదఁ పుట్టుచెడఁ గూర్చి కుశల మొనఁగు.

శరనిది మెట్టిన యిల్లుగ
పుగమన్నరుదేతికెల్లు పుట్టినయిలుగా
వకలు పివాకిరి నెల్లురు
పురమండఁజుల పుట్టుతోగులఁ జేయుకా.

మున్నూటకవి గుళ్ళతో నెకఁగుచుకా
ముంగిళ్ళ దాత్రాళితో
విన్నూతమ్ముగ వేదముల్ వదువు
వృశ్చీదేవతాపాలికా
మన్నీలై రహిమి యు పండుకుల
మాన్యశ్రేణికా వాసమై

వన్నెంగాందిన సింహవత్తనము
గొప్పం బెచ్చగా నేటికా?

ఎదటి భక్తవరేణ్యు లెల్లరు హరిహరా
దైవత సిద్ధాంత వ్రవర్తివరులు
ఎదటి పండితవర్యు లెల్లరు శాంతిత్ర
యార్థ శాశ్వర్య రహస్యవిదులు
ఎదటి వీరోత్తంసు లెల్లరు యుద్ధవం
చక కథా నవరసా స్వాద రతులు
ఎదటి రాణ్ణీతిజ్ఞు లెల్ల రుద్యోగమ్ము
సాంతమ్ము కలతస్థ మైనవారు

ఎదట వీరువా రనిగాక యెల్లజనులు
తిక్కమతి తారతమ్యను తెనుఁగు తోట
నిచ్చలు విహార మొనరించు రిచ్చతోడ
అట్టి నెల్లూరు పొగడంగ నలవి యగునె?

సాగరసంభవమ్ముఁగు శౌత్తిక
మాత్తిక విద్రుమమ్ముఁకా
రాగులు తొన్నలురి తెలెను
రాసులు రాసులు వోసి దూరదే
శాగతులైన వర్తకుల కమ్మెడు
సింహపురీ వరమ్ముతో
దాఁగురె! లద్ది కాపురము సల్పెడు
నిల్కడ గల్గి నిత్యముకా

కాముండు మోపెట్టు కార్మకమ్ముల పోల్కి
కడువంపు సొంపైన కన్నుబొమలు
వాఁడు పందించు క్రొవ్వాఁడి తూపురూపు
చులుకైన క్షీగఁటి చూపుగములు

Phone : 400

Grams : NESTA

NELLORE STRAW BOARDS

NAVALAKH GARDENS - NELLORE.

Manufacturers of

**Quality Straw Boards, Mill Boards
and Other Boards.**Straw Boards according to the required specification of
customers also undertaken.**WITH THE BEST COMPLIMENTS FROM****Pramodaya,**Agents : Bharat Refineries Ltd.
Nellore, Buchi & Kavali**P. T. Gopalachari & Sons**Dealers : Bharat Refineries Ltd.
Stonehousepet - Nellore-2.**Sairama Traders,**Dealers : Bharat Refineries Ltd.
Venkateswara Puram - Nellore-2**Prasanthi Fuels,**Dealers : Bharat Refineries Ltd.
Kavali - Nellore District.**Kennard & Co.**Dealers : Bharat Refineries Ltd.
Trunk Road - Nellore-1

వాడు పొందిన జ్ఞానములైనవి
విక్రమములుగల నిలిపినవి
వాడు పొందినవి వాటి వల్లముల రీతి
వాడించు నర్కసంభాషణములు

ఏమి వట్టుపెరిగిగిల్చి లేమి మోపు
లేమి మోము లేమినుడుము లేమి ముక్కు
లేమి చెక్కులు నెల్లూరు పీచుతోని
అక్కవల్లయు నూర్చుకొని కనుగొనెర్చి

దొంగ కనుగవలె వెరుకుఁ
జాపులు నర్తన మాకుచుండ నీ
లాగతి సంధ్యలకా కునుచు
లాదిగ లమ్ముచు వూపుకెక్కుఁగా
వీలగు; తక్కువీ వివరి
దీరులలో నడయాడ నొనె? యా
రాగవతి నిశంబములు
రమ్యకుచంబులు రాయకుండగనా

ఉనికి తూర్పుచంక లవ
జోదతి చెల్లెలికట్టదాక ము
జ్ఞానులు వండు కండగల
కయ్యలు; తమ్ములపాకు తోలులున్;
నారికడంపు తోపులు;
వనప్రియ కూటములైన చూతటూ
మీరువావాముల్ సొంగు
మీరును తాగ్యరమాస్పదమ్ములై

తైలాసాచలవాస! శంకర! శివా!
కాత్యాయనీ వల్లభా!
నీలగీష! హరా! జటాశివధరా!
నీచే ననా మమ్ములన్
పొలింపన్ శరణుండు మొక్కుకొని
పద్మకౌమ సంభాషయై
మూలస్థాన మహేశ్వరాయతన
మొప్పున్ దక్షిణాశాసనం.

అర్చనాశి కుమార్తె
కర్మసుభగతి: విహంగ కలరిన్యనమై
స్వర్ణాంబువు కనులకు
పూర్ణానందమ్ముగూర్చు పురికి వ్రతదిశా.

మార్గశీర్షమునిండు మందినూని మతోడ
అర్జునవస్త్రాన మోచువాడు
కుచంబు తలగడ కుంభిరసేంపుండు
మందంబుగా వన్యశిశువాడు
నారివంకలమండు వలువ అంఘులదెంత
శ్రీదేవి భూదేవి జెలెగువాడు
ముక్తిదేవేగుణామన రక్తకోటి
ద్వారదర్శన మిద్వి తనువువాడు

సొలపుజాపుల పెన్నక్క; జాచువాడు
భువనమోహన పృథుసుధామూర్తి సొల్పు
దాయకుడు తల్పగిరి రంగనాయకుండు
వట్టతోత్తరదిశయందు పడరెల్లు

నిరవద్యులగు వేదమోష నడుమన్
వీరాభిషేకము దు
ర్గర దోశ్వండ వరాక్రముండు మధురా
రాజౌ జటావర్మ నుం
దరపాండ్యుం డెరి గైకొనెన్ మును;
ప్రభక్తవాత రజాసమా
దర రంగేశ్వరు దివ్యసన్నిధిగ
పడర్పిందినం జాలదే?

జీలగగు కందివట్టు మడి
చేరులు రవ్వలకమ్ములన్ మొగ
మ్ముల తిరుచూర్ణరేఖలు
పువ్వలకజ్జలు నిమ్మవండు బా
యల మనుమేను జొప్ప మనసారగ
రంగగిగొల్వ సంజలకా
దులదుల వచ్చు వైష్ణవ
నదూకుల పోడిమి:జాడ వేరుకొ.

కొలువలు యుండ రంగవతి
గోలుగ విత్తరిమేళ మండపికా
జాలకరి క్రొమ్మెముగల నయ
దోడులు రంగుగ రామశిర్షపుకా
వెలదొవల్ విలాసములు
విభ్రమముల్ వవహావభావముల్
వెలయగ నల్లువాట్టు మొక
వేయి కనులే వాయుకా కనుంగొనన్.

రక్తి అంపిల్లు ఇరుగాళశక్తియాక్ర
వరకురామురి కథాబాడ వంజువారు
జాలియందెలు గజెలు గల్లు రనగ
జాడ వంజువాడు మాతంగి తరమె పొగడ?

కనులంజాశక నూనుకెట్టు? కనివలె
గయ్యాళిగంపైన దు
ర్యవముం బట్టుకు దుష్కరంబగు తోవలో!
మాతంగికా దద్దిరా!
మనదైతేయ నిలింప నిర్మలిక
రంగమృగ భంగాభిలో
జననం బాదివ ప్రేమదీవియగు
సాజు దిండిరా దేవియే!

వరమేశ్వర: గొల్ల వడ్డనాటుడు గొల్ల
వరమేష్ఠిగొల్ల వావండుగొల్ల
వల్లదావివవార తెల్లను గొల్లలే
గొల్లజాతికి మించు కులము కల్ల
అందు గ్రామము తూర్పుకుంచున విలసిల్లు
గుడిలోని గంగకు కొరిమొక్కి
వైశాఖపూర్ణిమ వాసరమ్మునఁ జాగు
జాతరలో కొమ్ము అంపురవళి

వీరము తిత్తిమో:కలు విస్తరిల్ల
కొమ్మువారలు పూజరి గొల్లవారు
బద్ధతిక్కవ రణవీరగాథ సెప్ప
నెత్తు రుడుకెక్కు; రోమముల్ నిక్కవోడుడు.

G. PADMANABHA REDDY
ENGINEERS AND CONTRACTORS.

Executing Specialised
IRRIGATION
PROJECTS

Head office: HYDERABAD. Managing branch office: POGATHOTA,
NELLORE (A. P.) Phones: 142, 217.

నెల్లూరు సేద్యం: నాడు-నేడు

సూర్యోదయ వ్యవసాయం, అనాటి వంటలు, వనిమొట్టు, అప్పటి సేద్యపు వద్దకులు, రైతులు, వారి ప్రితిగతులు, వమ్మకాలు-ఇవన్నీ పరిశీలిస్తే నాటి నేటి ఎంత మార్పు-ఎంతటి భిన్నభావ్యత మైన మార్పు-అది అక్కర్తూ కలుగుతుంది. బహుశా 1868లో మద్రాసు ప్రభుత్వం వ్యవసాయకాంగం మీద దృష్టి పారి చకమే ఈ మార్పుకు శ్రీకారం చుట్టడమేమో! అప్పుట్లో వ్యవసాయాన్ని నడిపే వద్దకులు ముగిసిపోతూనే కొంత ప్రయత్నం అయింది. ఇ గ్లందు నుంచి అరుణక వ్యవసాయ పరికరాలు తెప్పించి, సైరాపేటలో 3500 ఎకరాలు ప్రత్యేకంగా సాగుచేశారు. అయితే స్థానిక పరిస్థితులవల్ల సంపూర్ణావగాహన లోపించడంవల్ల, ప్రయోగాత్మకంగా వ్యవసాయాన్ని సాగించడానికి తగిన పాఠశాల పరిష్కారం కల్గినవారు లేకపోవడంవల్ల ఆ ప్రయత్నం విఫలమైంది; 1871లో విరమించబడింది. తర్వాత సైరాపేటలోనే 1876 లోనే వ్యవసాయ కళాశాల స్థాపించబడింది. తర్వాత 1906లో ఆ కళాశాలను కొయిలక్షూరుకు మార్చారు. వ్యవసాయాన్ని కాస్త్రీయ దృక్పథంతో అర్థంచేసుకోడానికి, అభరించడానికి ఆ దెంకి ఉండకపోయింది.

‘నెల్లు’ అంటే కమిశంలో వడ్డు అని, నెల్లూరు వద్దకు ప్రసిద్ధిచెందిన ప్రాంతంగనుక దీనికాపేరు వచ్చిందని ఒక నానుడివుంది. ‘నెల్లు’ నుంచి ‘నెల్లూరు’ వచ్చిందనడం ఒక తమిళాకారమే అయినా, అందులో కొంతవాస్తవమూ లేకపోలేదు. నెల్లూరు అనే పేరును సార్థకంచేసేవి మొలగొలుకులు ధాన్యం. అయితే ఈ మొలగొలుకులు అరిపాదిన మైన పంటకాకపోవడం, సూర్యోదయవతలిసంటే కావడం గమనార్హం.

నెల్లూరుజిల్లాలో వందేళ్ళక్రితం- అంటే 1870 ప్రాంతాలలో- రెండు అడుస్తు ఉండేది. 1) పునాన, లేక ముదురు (బాకా-మార్చి), 2) పైరు (అనవరి-ఏప్రిల్). మొదటి అడునులో నైరుతి ఋతుపవనం కల్గి, రెండవ అడునులో ఈశాన్య ఋతుపవనం వల్ల పంటలు పంపిస్తుండేవారు. అప్పుటికి యిప్పటికీ

అది ఎంతతేడావంటో చూడండి! ఇప్పుడు పరిమళంగా మూడుకార్తలో సాగుచేయబడుతోంది. ఎడగారు (మే, జూన్ - అగస్టు, సెప్టెంబరు), మొలగొలుకు-లేక మొలగొలుకుగారు-అరీప్(అగస్టు, సెప్టెంబరు - డిసెంబరు, జనవరి), అడగారు మూడవకారు-రవి (జనవరి, ఫిబ్రవరి - ఏప్రిల్, మే). ఇతర పంటలు రెండు అడుస్తు మాత్రమే ఉన్నాయి.

శ్రీ డి. వి. ఎస్. రాఘవేంద్రరావు, శ్రీ జి. వెంకటరావు

పైరు, పంటలు- నాడు, నేడు

వంద సంవత్సరాల క్రితం (1870-71) నెల్లూరుజిల్లాలో పునాన లేక ముదురు అడునులో (బాకా-మార్చి) సాగుచేయబడుతుందిన పరికరాలు: పిషాణం, పెద్దనన్నవరి, వడనన్నవరి, తిరువర్నగవరి, మొసానం, కాలింగనాంబవ, ఈశ్వర కొర్రు, పైరు సీజాలో (అనవరి-ఏప్రిల్) పెద్ద కేసరి, పొట్టికేసరి, పొట్టివల్లవరి సాగుచేసేవారు.

ఈనాడు, అంటే 1976-77లో మొదటి వంట సీజాలో సన్న మొలగొలుకులు, మిడ్ల మొలగొలుకులు, కర్ర మొలగొలుకులు, బల్కీహెచ్ 9, కొత్త మొలగొలుకులు (9672, 9674); రెండవసీజాలో దొంగనంబర్లు, బి.ఇ.టి.2508; ఎడగారుకు దొంగనంబర్లు, 2508 సాగుచేస్తున్నారు. కొన్నిచోట్ల ఎడగారు తర్వాత మొలగొలుకు వేయకుండా, నవంబరులో బి.ఆర్. 20 నారుపోసి వేస్తున్నారు. బి.ఆర్. 8 మెట్టకాలాకార్లో సాగవుతున్నది. వరిలో యిదిగాక యింకా అనేకరకాలు వ్యాప్తిలోకి వచ్చాయి. కాని చెడురుమదురుగా అతి తక్కువ విస్తీర్ణంలో, ప్రయోగాత్మకంగా సాగుచేయబడుతున్న రకాలు కాబట్టి, వాటిపేర్లు యిక్కడ వుడహరించడంలేదు.

జొన్నకు సంబంధించి పూర్వం పునాన అడునులో పెద్దజొన్న సాగుచేసేవారు; ఇప్పుడు అధికవిగుబడించే సి. ఎన్. హెచ్. 1, సి. ఎన్.

హెచ్. 5, బ్యర్ల జొన్నరకాలు సాగుచేస్తున్నారు. పూర్వం పైరు సీజాలో పైరుజొన్న వేసేవారు ఇప్పుడు జొన్న రెండవ వంటగా డి. 40, 168 వేస్తున్నారు.

పూర్వం వత్తి పునానలో ముదురులో సాగు చేసేవారు. ఇప్పుడు ఎడగారు, రెండవకార్తగా వత్తి సాగుచేస్తున్నారు. పూర్వం ఒకరకమేషండేది.

ఇప్పుడు నాటుకకంజోబాటు, హైబ్రిడ్ రకాలు అధికపంటనిచ్చే విషయకాంక్షాబోధకాలున్నాయి. ప్రస్తుతం అత్యధిక వంశ్యాకులు హైబ్రిడ్ రకాలనే సాగుచేస్తున్నారు.

రాగికి సంబంధించి 1870-71లో పునానలో వెల్లిరాగి లేక బి.మి.డి అనేరకం వేసేవారు. ఇప్పుడు ఎడగారులో గోదావరి అనేరకం, రెండవ వంటగా కళ్యాణి, శారద రకాలు వేస్తున్నారు.

పూర్వం వత్తి పునానలో వేసేవారు. ఇప్పుడు మొదటివంటకు వరలక్ష్మి, ఎం. సి. యు. 5 రెండవ వంటకు కృష్ణ వగైరాలు వేస్తున్నారు.

పూర్వం మిరప పునానలో వేసేవారు; ఇప్పుడు మొరటి, రెండవ వంటలుగా డి. 9, డి. 5 వేస్తున్నారు. ఈ విధంగా పూర్వంలేని రకాలు వేరుశనగలో డి. ఎం. వి. 2 అని; మువ్వలలో డి.ఎం.వి.1, డి.ఎం.వి. 3 అని; తమలపాకులలో సాదా, బింగ్లా అని; అరటిలో అమృతపాణి, బస్రాయ్, బాంగ్లా వంటలని; ముంతమామిడిలో డి. 2 మామిడిఅని; మల్లెపూలలో బొడ్డుమల్లె, రెక్కమల్లె, గుండుమల్లె అని ఇప్పుడు సాగుచేయబడుతున్నాయి. మంచి నిమ్మ, గజిరిమ్మ రకాలు అప్పుడూ వుండినాయి. కాని ఇప్పుడు నిమ్మలో కాగజిరిమ్మ అని, గజినిమ్మలో సాచ్ గుడి అని సాగుచేయబడుతున్నాయి.

నాటి నేటి పంటల విస్తీర్ణం, దిగుబడుల వివరాలను తెలియజేసే వట్టి చూడండి-

పంటల విస్తీర్ణం : దిగుబడి

బాడు (1970-71)

వేడు (1975-76)

పంట	మొత్తం విస్తీర్ణం ఎకరాలలో	మొత్తం దిగుబడి పుట్టలో	ఎకరా దిగుబడి తూముల్లో	మొత్తం విస్తీర్ణం ఎకరాలలో	మొత్తం దిగుబడి పుట్టలో	ఎకరా దిగుబడి తూముల్లో
వరి	2,35,052	1,78,626	15 1/2	4,92,000	4,07,500	19
బొమ్మ	8,63,687	1,67,430	4 1/2	1,82,000	4,47,200	6 1/2
వజ్జ	69,811	11,674	5 1/2	48,000	28,640	11 1/2
రాగి	41,089	27,517	9 1/2	81,200	22,870	14
రైతి	12,616	1,282	2	2,400	224	2
మిరప	8,876	1,938	2	19,200	7454	7 1/2
పొగాకు	2,930	1,467	2	33,600	12,430	7 1/2
వేరశనగ	—	—	—	52,870	28,570	10
నువ్వులు	205	11	1	4,800	1243	2 1/2
తమిలపాకులు	11	3200 గంపలు	200 గంపలు	7,889	1,38,24,000 గంపలు	1870 గంపలు
దిమ్మ, గజింమ్మ	—	—	—	8,162	2448600000 కాయలు	3000000 కాయలు
అరటి	—	—	—	1,834	10,67,200 గెలలు	800 గెలలు
మల్లెలు	—	—	—	701	43,00000 బీజులు	6000 బీజులు
బీడి	—	—	—	682	—	—

(ఒక పుట్టి 850 కిలోగ్రాములు, ఒక తూము 42 1/2 కిలోగ్రాములు, విస్తీర్ణం దిగుబడి మొత్తం పంటలకు కలిపి యివ్వబడింది.)

వ్యవసాయ పనిముట్లు

1970-71 లో నాగరి, గొర్రు, గుంటక, బడి గొ, దిండు, వండ్లహను, నల్లహను, గడ్డపాచ, చెలగపాచ, కొడవలి, పావడం, బోకుడప్పర అనేప్పేతో వ్యవసాయ పనిముట్లు వుండేవి.

ఈనాడు యివన్నీ వున్నాయి. అయితే వ్యవసాయం క్రమంగా యాంత్రికరణం అవుతున్నది. బ్రాక్కు, వ్లవర్ టిల్లర్, డిప్లొవర్, కల్లివేటర్, ట్రేబిల్ (సాగిర్, డబుల్), వడ్లర్, ఇనవ నాగరి అదనంగా వచ్చాయి.

అరేబిల్లో వర్షమే ముఖ్యధారణ; తూటల వంపదను సప్లినియోగవరకుకోవడం అనేది లేని అమానుకపురోహది. అదే ఈనాడు నెల్లూర్కట్టలో 11, 159 ఫిల్టర్ పాయింట్లు, 17800 బావులు, 11, 713 ఎక్స్క్లిక్ మోటార్లు, 10, 396 అయలు ఇంజన్లు వున్నాయంటే ఈ నూరేళ్ళలో ఎంత చృగరిసాదిరామో అహింనుకోవచ్చు.

విత్తనాలు : ఎరువులు

అచ్చట్లో పండిగుబడి అంతంతమాత్రంగా

వుండేవంటే అందుకు విత్తనాలు, ఎరువులకూ తారణమే. విత్తనాలవిషయంలో శాస్త్రీయమైనదృష్టి అనాడు ఎక్కడుండేది? ఎరువులు అనాడు పరిమితమేకదా? వశువులఎరువు, వాటిమన్ను, చెరువు మట్టి తప్ప చెప్పకోదగిన ఎరువులకూ వుండేవికావు. ఈనాడు ఆ ఎరువులుకాక, యింకా శంఖోస్తు, ఫేండ్రియపుతెరువులు, రసాయనికపు తెరువులు విస్తారంగా వాడుకలోవున్నాయి. ఇప్పుడు నెల్లూరు రైకాంగం సాలుసరి వాడుకుండే రసాయనికపుతెరువుల వివరాలు చూడండి—

ఎరు 1971-72 72-73 73-74 74-75 75-76
వులు (మెట్రిక్ టన్నులలో)

నత్రజని

ఎరువులు(N)

8514 7081 7811 7184 10159

ఫాస్ఫరపు

తెరువులు(P)

9396 3257 8472 8151 2028

పొటాష్

ఎరువులు(K)

277 1040 1802 2022 944

సస్యరక్షణ

వందేళ్ళకాదు రైతులు తక్కువ దిగుబడినిచ్చే రకాలు వేస్తుండేవారు. రసాయనికపు తెరువు రైట్టాంటివో ఎరిగినవారు కాదు; వశువుల ఎరువు కూడా తగినంతగా లభ్యమయ్యేదికాదు. అందువల్ల పురుగులు తెగుళ్ళు పంటలను ఎక్కువగా ఆశించేవి కావు. ఎక్కడైతే పురుగులు తెగుళ్ళు అశిస్తే, అది గాలిపాటువల్ల పోకిందనుకొనేవారు; గ్రామదేవతల అగ్రహాలిది నమ్మి వాతరలు గీతరలు జరిపేవారు. ఇతే కొంతవంక రైతులు పొగాకు కషాయం, మరికొందరు నేపకషాయం లేదా మైరత్రం కషాయం వల్లేవారు.

ఇప్పుడు అధికదిగుబడిరకాలు వేయడం, వాటికి తగినంత ఫేండ్రియపుతెరువులు, నత్రజనిఎరువులు వాడడం, మొక్కలు దగ్గదగ్గరగా వుండడం, గాలిపాచక మొక్కలమధ్య తేమ ఎక్కువకావడం, మొక్కలు బలంగా వుండడంవల్ల వంటలకు అనేక రకాలైన పురుగులు తెగుళ్ళు ఆశిస్తున్నాయి. వాటిని నివారించడానికి అనేకరకాలైన మందులు వాడుతున్నారు. ఒకప్పుడు ఈ మందులు పక్రమంగా తెలియకపోవటంవల్ల, పురుగులకి తెగుళ్ళు అరి

కట్టడం కట్టపాఠ్యంగా ఉండేది. అనేకప్పుడు వాతావరణ పరిస్థితుల కనుమరేందరి వియో ప్రాంతాల్లో వియోవంతుల వియోమండలు కట్టాల్సింది ముందుగానే వ్యతిరేకంగా, లేదా యోధ్యాగా తెలియజేస్తున్నారు. అనంతరము పొడిచి, కొత్తగావద్దిన వనర్ స్ప్రేయర్లు, కన్సర్వేషన్ రాలాల్లో, రైతులు సకాలంలో పురుగులు తగ్గిళ్ళను అంకగట్టగట్టగట్టారు. పశువులకు నెల్లూరు తిల్లాలో అందుకాటులోవున్న సస్యరక్షణ పరికరాలు అంది-

మొలగొలుకు), ఆదికారైతుల వంతుకు పి.సి. 29 (దొంగవంతు) వియోవల చేశారు.

ఈ పరిశోధనాస్థానాన్ని 1961 లో వెల్లూరు మార్కెట్, తర్వాత లక్ష్మీపాద్ 9 రకాన్ని వియోవల చేశారు. అరకం యప్పుకు తిల్లాలో 90 శాతం దిస్తీర్లంలో పండించబడ్డాయి. అనేక పైర తెల్లిన రకాలకు అగ్గితెగులు పోలి వంట దిగుబడి తగ్గడం వల్ల, అగ్గితెగులుకు తట్టుకుని అధికదిగుబడినిచ్చే

పరికరాలు ఉన్న ప్రదేశాలు

పరికరం	వ్యవసాయ దిశ	కొత్త పరికరం సంఖ్య	వందాముఖ సంఖ్య	వందాముఖ సంఖ్య	సన్నకారు రైతుల అభివృద్ధి సంఖ్య	రైతులు	మొత్తం పరికరాలు
వనర్ స్ప్రేయర్లు	129	15	16	34	—	60	254
స్ప్రేయర్లు	460	49	609	846	20	1120	3180
వనర్ కన్సర్వేషన్	1	—	—	—	—	—	1
కన్సర్వేషన్	69	9	—	148	—	24	245
మొత్తం	657	73	705	1028	70	1204	3682

వ్యవసాయపరిశోధన

ప్రకృతిసిద్ధంగా ఉండే వనరులను అదుగుర సాంకేతిక విజ్ఞానంతో మేళవించి వ్యవసాయాన్ని కొనసాగించినప్పుడే అభివృద్ధి అనేది పొధ్యమవుతుంది. వ్యవసాయంలో క్రొత్త, కొత్త పరిశోధనలు, ప్రయోగాలు చేయడం, వాటి ఫలితాలను ఎప్పటికప్పుడు రైతాంగానికి అందజేయడం ముఖ్యం. అందుకే ఆంధ్రప్రదేశ్ వ్యవసాయ విశ్వవిద్యాలయం ప్రతి ప్రాంతంతోనూ పరిశోధనాస్థానాలు నెలకొల్పి, ప్రాంతీయ సమస్యలను పరిష్కరిస్తూ, అధికాత్మకంగా సాధించడానికి కృషి చేస్తూంది. వెల్లూరు తిల్లాలో ఆంధ్రప్రదేశ్ వ్యవసాయ విశ్వవిద్యాలయానికి అనుబంధంగా నెల్లూరు లో ఒక ప్రాంతీయ పరిశోధనాస్థానం, పొదలకూరులో దిగుబాడల వ్యవసాయ పరిశోధనాస్థానం, కావలిలో పొగాకు పరిశోధనాస్థానం, లింతలదేవిలో వశుగజాభివృద్ధి కేంద్రం నెలకొల్పబడ్డాయి.

నెల్లూరు-ప్రాంతీయ పరిశోధనాస్థానం కొలత 1987లో మిర్చిరెడ్డిపాలెంలో స్థాపించబడింది. ఈ పరిశోధనాస్థానంలో మొదటి ప్రాంతీయ పరికరాలను అభివృద్ధి చేసి విడుదల చేశారు. అవి-పి. సి. పి. 1 (సన్న మొలగొలుకులు), పి. సి. పి. 2 (మధ్య మొలగొలుకులు), పి. సి. పి. 3 (అక్రగడ్డ), పి. సి. పి. 4 (పిషాం), పి. సి. పి. 5 (సన్నవర్లు), పి. సి. పి. 6 (కర

కొత్త మొలగొలుకులు సృష్టించడానికి 1965 నుండి పరిశోధన సాగుచూసింది. అక్కడి ఫలితంగా లక్ష్మీపాద్ 9 అనే మొలగొలుకు రకాన్ని, అగ్గితెగులుకు పూర్తిగా తట్టుకొనగలిగే మలేషియా రకం 'మిర్చి కురింగ్'తో సంకరవరద, రెండు కొత్త రకాలను (9672, 9674) సృష్టించి రైతులకు అందజేశారు. అగ్గితెగులుకు తట్టుకొని, అధికదిగుబడినిచ్చే ఈ రకాలు 1976-77లో నెల్లూరు తిల్లా రైతాంగం 75 వేల ఎకరాలలో సాగుచేశారు. ప్రతి బోటా లక్ష్మీపాద్ 9 కంటే అధికదిగుబడి నిచ్చినట్లు తెలిసింది.

దేశ విదేశాలనుండి వచ్చిన కొన్ని వేల పరికరాలను అక్కడ పరీక్షించి, వాటిలో అగ్గితెగులు వగైరా దీడపీడలకు పూర్తిగా తట్టుకొని అధిక దిగుబడులనిచ్చే 4 రకాలతో మన మొలగొలుకుల సంకరవరద, పైరకాలకంటే మేలైన వాటిని సృష్టించడానికి నిర్వహించగా కృషి జరుగుచుంది.

నెల్లూరులో నవంబరు అఖియవారం నుండి ఫిబ్రవరి నెలఖియవారా అగ్గితెగులు అభివృద్ధికారానికి అనువైన వాతావరణ పరిస్థితుల వృష్టు పరిశోధనలో తేలింది. దేశం మొత్తామీద అగ్గితెగులు ఇంత ఉత్పత్తిగా సాక్షాత్తవడేకం వరకంటే లేదు. నెల్లూరు పరిశోధనాస్థానంలో అగ్గితెగులును అధిక పరిమాణాలు అనేకం పరీక్షించబడ్డాయి. వాటిలో టెకడెట్, ఫాస్ఫోర్, హిసోసా తగులును నివా

కోవూరుతాలూకా చెలాయపాలెంలో

35 తలల అరుదైన తాటిచెట్టు

-పోటో శ్రీ ఎ. జగదీశ్

రిస్తున్నాయి. అగ్గితెగులు ప్రమాదాన్ని వాతావరణాన్ని బట్టి ముందుగా తెలుసుకొని రైతులను హెచ్చరించేందుకు కూడా ప్రయోగాలు సాగుచున్నాయి.

పొదలకూరు దిగుబాడ వ్యవశోధనాస్థానం 1965 లో స్థాపించబడింది. అక్కడ దీడపీడలకు తట్టుకొని నిల్చి అధిక దిగుబడినిచ్చే దిగుబాడలను సృష్టించడానికై పరిశోధనలు జరుగుతున్నాయి. కొన్నలో పి. 840, 148 అనే కొత్త అధికదిగుబడి రకాలను సృష్టించారు. 'వరద' అనే అధికదిగుబడి పరిగరకాన్ని కూడా సృష్టించారు.

1970 లో కావలిలో పొగాకు పరిశోధనాస్థానం ఏర్పాటు చేయబడింది. నెల్లూరు తిల్లా భూములు పొగాకు వంతుకు ప్రశస్తమైనవిగా ఆ పరిశోధనాస్థానంలో కనుగొనబడింది. ఇప్పుడు తిల్లాలో పొగాకు విస్తారంగా పండించబడ్డాయి; ఏటా దిస్తీర్లం పెరుగుతూవుంది కూడా. పొగాకులో అధిక దిగుబడి సాధించడానికి వివిధ రకాలైన యానిమాన్యపు పద్ధతులమీద అక్కడ పరిశోధన సాగుచూసింది.

లింతలదేవి వశుగజాభివృద్ధి కేంద్రంలో మేలు రకం వశువులను సృష్టించేందుకు కృషి జరుగుచుంది.

మొత్తంమీద నెల్లూరు తిల్లా వ్యవసాయరంగం దినదినాభివృద్ధి చెందడమేగాక కొత్త పుంతలు తొక్కుతూ ముందుకు సాగుచూసింది. ★

Phone: + 810031 (With 15 Extensions)

WITH BEST COMPLIMENTS OF:

HOTEL SAVERA

23-A Edward Elliot's Road.

MADRAS-4.

A. Venkatakrishna Reddy

M. Ramaraghava Reddy

A. Syamasundara Reddy

Directors.

మెకంజీ సేకరించిన ఒక నెల్లూరు కథ?

నెల్లూరు అనే వదానీ అర్థమెల్లూరు వుందా? అర్థంవర్ధంలేని ఎడ్ల అక్షరగద్యమేనా అదీ? అర్థం లేదు అనేది ఈ కథ అకాశంలోంచి ఈనవ్వది కావుగదా. “గ్రామనామాను వివరింపరాదే సర్వజ్ఞుడు” - అని కీ.శ. వేదం వెంకటరాయశాస్త్రి పూర్వకే అచారాదా? అర్థవ్యక్తమైన మనలో వుండాలి గాని ఒక్కో పూర్వపేరు వెనుక ఎంతో అంతరార్థం గోచరిస్తుంది.

నెల్లూరు అంటే నెల్లూరు అని పదవిభజన చేసి, నెల్లు అంటే ద్రావిడభాషల్లో వని అనే అర్థం గలది. తరువాత పూరు నెల్లూరు అనే కాత్వర్థం తెస్తాయి నామవేర్తలు. నెల్లి అంటే ఉసిరికచెట్టు అనే అర్థంవచ్చి ఒక మిడినియల్ సెమిమెకలాటికల్ కథనుచెప్పి కాత్వర్యాలు లాగేరారుకూడా లేక పోలేదు.

నెల్లూరు కవిత్వకు సంబంధించిన కథవొకటి నా ఇటీవలి ఔక్యాహ్ పరిశోధనలో కనపడ్డది. ఈ కథ వెనుకవుండే కథాఃమామిష కావాలంటే తోరడంత వుంది. అయితే అతీతా వాసికా ప్రస్తుతం నాలోలేవు. నెల్లూరుకు సంబంధించి నెల్లూరు పూర్వకు సంబంధించి మెకంజీ మహానుభావుడు సేకరించిన కైఫీయత్తులు వుండడానికి మోతందలాది పేజీలున్నాయి. మనకు లేనిదల్లా ఇవన్నీ కూడా గుర్తెప్పి చెప్పగలిగిన స్వాములే. నేను ఇప్పటివరకు చూడగలిగింది కొన్నిదలన్న పేజీలు మాత్రమే. వెంకటగిరి ఈర్వకు సంబంధించిన కైఫీయత్తులు, దానపత్రాలు వగైరా మతలబులు గురించి మెకంజీ మరలా గుమాస్తా వారాయులరావు రిపోర్టులు కొన్నిచూశాను. కిటిల్లో మననెల్లూరు సంబంధం

దీనిన చరిత్రకలాలు చాలానే వున్నాయి. ఇటీవల చలామణిలోవున్న ‘వెలుగోటివారి వంశావళి’, వలే స్వల్పమైన నేఁటూరి వెంకటరమణయ్య పేరు ‘హైదరు చరిత్ర’ అనే రచనలు మెకంజీ (1894)

Descriptive and Historical Sketches

153. D31. or
CITIES AND PLACES
IN THE

DEKKAN

TO WHICH IS PREFIXED,

AN INTRODUCTION,

CONTAINING A BRIEF DESCRIPTION OF

THE SOUTHERN PENINSULA,

A succinct History of its Ancient Rulers :

THE WHOLE BEING INTENDED TO SERVE AS A BOOK OF REFERENCE TO

A MAP OF ANCIENT DEKKAN

DEDICATED, WITH PERMISSION,

TO

THE HON'BLE SIR CHAS. EDWARD GREY, Kt.

Chief Justice of the Supreme Court of Judicature in Bengal

BY

CAVELLY VENKATA RAMASWAMI,

Head Translator and Pundit in the Literary and Antiquarian Department.

Calcutta :

SOLD BY MESSRS. W. THACKER AND CO. ST. ANDREW'S LIBRARY.

1828.

కావలి వెంకటరామస్వామి 1828 లో
ప్రచురించిన ‘డిస్క్రిప్టివ్ అండ్ హిస్టారి
కల్ స్కెచ్స్ ఆఫ్ సిటీస్ అండ్ ప్లేసెస్
ఇన్ ది దక్కన్’ ముఖపత్రం.

పురు:సేకరణ :

బంగోరె

పింగళ రె

పెకరల్లో నుండి 'దొంగిలించి', చాళుక్యులెవ్వరు కూడా ప్రకటించుకొన్నట్టివే! ఈ మెకంజీ పొర న్యకంతుది చాలా అందరికీ అంకా అనుభవం వచ్చిందని వదిలివేస్తాయి. ఇందుక్కారణం మన పోర్టు చరిత్రకారుల్లో కరువుగట్టివున్న అజ్ఞానం.

వా రెదురుమదురు సంశోధనలో కన పడ్డ నెల్లూరు కథనా వదిలి చాళుక్యుల కాలావంక మును-దోనూ అలాంటి ఈ కథ కావరి వెంకట రామస్వామి 1828 లో కలకత్తాలో ముద్రించిన దక్కణ వాగ రాజుకు సంబంధించిన ఒక అంగ గ్రంథంతోడి. ఈ దక్కణ వాగ రాజు ద్విగ్రంథం వచ్చిన 'ఒక సంచలనకరం' తర్వాత ఇదే కావరి వెంకటరామస్వామి ఇదే మూసలో దక్కణ కవుల చరిత్ర అనే మరో అంగ గ్రంథాన్ని ప్రకటించాడు.

ఈ కథ వున్న గ్రంథం కలకత్తా వేషనల్ లైబ్రరీలో కలితావస్థలో వుంది. వేషనూదిన మరే పెద్ద దిన్న గ్రంథాలయంలోనూ దీనికాపీ కాన రాలేదు. కనుక ఇది చాలా రేక్ యిక్ గానే భావించ వలసివున్నది. పింగళ రె దీనికి మైక్రోఫిల్మ్ కాపీ ఒకటి తీసుకొచ్చాడు. ఇది ప్రస్తుతం నేను వని దేస్తున్న శ్రీ వెంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయంలోని సి. సి. ప్లౌన్ ప్రొజెక్టులో వున్నది. ఈ మైక్రో ఫిల్మ్ లోంచి టైటిల్ పేజీని, నెల్లూరు కథాభాగాన్ని

ఈలో ముద్రణ తీయండి అ పేజీలను యితా కథంగా ముద్రిస్తున్నాను. చదవండి. చదివి మీమి నిర్ణయాలకు మీరుగావేరాండి. శుభ్యవేనెవన్నీ?

ఒక్క దిగ్గయం మాత్రం చెప్పి ముగిస్తాను. ఈ కథలో ప్రస్తావనకొచ్చిన బాది, ఇవ్వకు మనం అనుకోవే వేమాలసెట్టి కావేనా? ఎవరి వేమాల సెట్టి? ఈ నెల్లూరు కథానాయకుడైన వేపాలమారు (వేపలమారు) వేమాలసెట్టిగా మారాడా? సి. సి. ప్లౌన్ మనకు ముగిల్చిపోయిన దిక్కు రీ థో ట్టు పంపుటాల్లో 'సెట్టి' కానరాదు, 'వేమ' అనే పదం ప్రకృతా అయిన సొంత అక్షరాలలో వ్రాసినట్టు కున్న నోట్సులో నెల్లూరులో వున్న వేమాల బాది అనిమాత్రమే వుంది. మధ్యలో ఈ సెట్టి ఎట్లా వచ్చాడు? కన్యకావరమేశ్వరి పూజలు ఎట్లా వచ్చాయి? ఈ ప్రశ్నలను బాది చరిత్రకారులకు వదిలిపెడుతూ ప్రస్తుతానికి కలవు. చదవండి ఇంగ్లీ షులో వున్న అకథనూ, అనువాదాన్ని.

NELLORE.

A town in the Karnatic, situated about a furlong to the eastward of the river Penna. The present town was founded near the old one by Vesalamaru, a thatcher and vender of hus-roofs, under the following remarkable circumstances:—The country round Nellore, though under the dominion of the Golconda princes, was at the time in a state of anarchy and confusion, there being no legal authorities to redress grievances, or to correct abuses. When Vesalamaru, therefore, brought his commodities for sale, the inhabitants plundered him of his goods, without paying any thing at all for them; and the place being devoid of any local officer to take cognizance of offences, Vesalamaru found no one to give heed to his complaints. After he had suffered repeated losses in this way, he resorted to an expedient, boldly conceived, to procure the administration of justice in his native country; and the event proved that the end justified the means. Being a hale, lusty fellow, he took a stout cudgel, and daily stationed himself at a well near old Nellore, and levied a toll from every one that came to draw water, that he could overpower; and as this was the only place that the inhabitants could procure water to drink, Vesalamaru amassed considerable wealth; and urged by the best of motives, was determined to bring himself to the notice of the king of Golconda, which he effected in this manner. The water of the aforesaid well was of such excellent quality, that it was served at the tables of the princes of Golconda, and the servants of the palace used to come at stated times to draw for it. Vesalamaru had hitherto allowed them to do so unmolested, until having rea-

నెల్లూరు

పెన్నావదికి తూర్పుదిశగా దాదాపు పర్లాంగు దూరంలో, కర్నాటక రాజ్యంలోని ఒక పట్టణం. విడవబడినకగాడూ అమ్మకందాడూ అయిన వేసాల మారు అనేవ్కొరి కొన్ని చిత్రమైన చరిత్రకారులలో, పాతపట్టణం నమిపాన్నే ఇప్పటి పట్టణాన్ని నిర్మించాడు. నెల్లూరు పరిసర ప్రదేశం గోల్కొండ రాజ్యంలో చేరిందే అయినా, ప్రజల బాధలు తీర్చే వాడుకగానీ, వారికప్పులు సరిదిద్దే అధికారికానీ లేక, ఆ కాలంలో ఆరావకంగా గండరగోళంగా ఉండేది. వేసాలమారు తన సమకాలిని అమ్మకానికి తెచ్చినప్పుడు స్థానికులు వాడికి మూల్యమే చెల్లించకుండా, దోచుకొన్నారు. అది నేరవిచారణ తరఫు స్థానికాధికారులెవరూలేని ప్రాంతం కావడంవల్ల. వేసాలమారు గోడు వి నే వా రే లేక పోయాడు. ఆకదావిధంగా మాటిమాడికి నష్టానికి గురియై,

తన తన స్వస్థలంలో వ్యాపారంపాలన అరగ
దానికొక సామానానికి మైన ప్రాంతమార్గాన్ని అను
సరించాడు. అతడనుసరించిన మార్గాన్ని అక్కడి
నడుంబిందని ఆ సంచులను నిర్దేశించింది. అతడు
మాంబి దిక్కుమారు మునిగి కావడంవల్ల, ప్రతిరోజు
పాతవట్టలు పడిపోవడం వల్ల బానిసదర్జ పెద్దకొరదో
పుచ్చుకొని నిలబడి, నీళ్ళకువచ్చిచాళ్ళతో కాను
లోనికరుగొగలవారందరినూండి నుంకం వ సూలు
దేసేవాడు. అక్కడి ప్రజలకు అవకాశం మంది
నిలిచాది కావడంలేక, వేసాలమారు పెద్దమొత్తాన్నే
అర్పించాడు. తనసంగతి గోల్కొండ ప్రభువు
దృష్టికి రావాలనే సదుద్దేశంతో అతని విధంగా
చేశాడు. అలాని నీకు ఎంతో బాగులేని గనుక,
గోల్కొండ రాజులుకూడా ఆ జలాన్నే త్రాగేవాడు.
ఆ నీరు తీసుకపోవడానికి రాజసేవకులు నిర్దిష్ట
వేళల్లో వస్తుండేవాడు. వేసాలమారు అంతులేని
సంపద వార్షింది, రాజసముఖానికి వెళ్ళాలనేకోరిక
కల్గేదాకా, వారిని ఏమి పీడించడంకూడా,
నీళ్ళు తీసుకపోయి చ్చాడు. రాజసేవకులు
నీళ్ళకు వచ్చి వచ్చుడు అతడు తనదండార్ని
రుపిస్తూ, ఆ బాని తన పాత్ర అని,
ఈ ప్రపంచంలోని విజయరాజు సుంకం చెల్లింప
కుండా నీళ్ళుతీసుకపోరాడని అన్నాడు. అను
కొన్నట్లే, వేసాలమారును రాజసేవకులు లోనికరు
కొని, నింబింది గోల్కొండకు తీసుకవెళ్ళాడు.
అక్కడ రాజు క్రిందినవచ్చుడు అతడి క్రింది
విధంగా ప్రసంగించాడు. “ఓ మహావ్రథో! మీ
రాజ్యం కలకాలం పెద్దిట్టాక! మీ సునతవహించిన
రాజ్యాన్ని వ్యాపారపరిపాలనాదక్షులైన అధికారుల
క్రిందవుండగా, నా స్వదేశంలోమాత్రం అరాచ
కాన్ని అకాలిని దోపిడీని నిరోధించే వ్యాపార
కాని ఒక్కరూలేదు. అత్యంతశక్తివంతుడవైన ఓ
ప్రభూ! అక్రమాలను నివారించి సంపాదించి
అడిగేవారే లేరనే దైర్యంతో గుండెబిరిగిన
బాటయిన దోపిడీకాళ్ళు విడవరి నేతగట్టయిన
ఈ పేరవాడి సరుకులు దోచుకునేవాడు. గత్యం
తరంలేక, నేను ఆ కాలవరిసితులను అవకాశంగా
తీసుకొని, నెల్లూరుబావి ఒంటరిగా నీళ్ళకువచ్చే
అ నీటిమాడిననాటిమీద సుంకం విధించాను. నా
దేశస్థుల తమదృష్టికిలేవాలనే అశతో, మీ వము
ఖానికిరావాలనే కోరికతో మీ సేవకులను సైకం ఎసి

the great riches, and desirous of being brought to the
presence of the king; when the royal domestics came for
water, he began to flourish about his stick, and told them
the well was his property, and no other king on the earth
should have the water without paying the tribute. As it
may be supposed, Vesalamaru was soon overpowered, and
carried bound to Golconda, and being interrogated by the
king made the following speech. “Oh glorious monarch I
may your prosperous reign continue long, and your mighty
actions be recorded. While the rest of your Majesty's
happy dominions is governed by officers that compel a due
observance of the laws, my native country has not a single
magistrate to prevent lawless plunder and acts against the
peace: thus it was, Oh mighty potentate! that I a poor
thatcher and vender of hut-roofs, had my goods pillaged
continually by a fearless rabble, who were not in dread of
being called to an account for their misdeeds. Having no
alternative, I took advantage of the times, and circumstance,
and levied an impost on my unjust countrymen, when they
came singly to the well of Nellore; and being ambitious
to make the state of my country known to your royal
person, I attacked your servants, in order to be brought
to your Majesty's presence—and lo! here I have attained
what I desired. I have, O gracious king! three boxes of
Hona, the fruits of my extortions, ready to lay at your
Majesty's feet when you command me.” It is said, that
the king of Golconda was well pleased at the conduct of
Vesalamaru, and presented him with the money he had
acquired from his townsfolk, and appointed proper offi-
cers to rule the country, and keep the inhabitants in order.
Vesalamaru laid out the riches he procured in building
the new town of Nellore, near the site of the old one.
The fort of Nellore was in ruin till it was garrisoned by
British troops in 1801. The town consists of two long
streets, in one of which is the market, and in the other
the public buildings and houses of respectable people:
besides these, there are some narrow lanes, and a road
leading from the southern gate through an avenue to
Ranga Naik Pettah, with two rows of houses built for the
accommodation of Bramins, by a revenue officer named

రాను. మహావ్రథో! అప్పుడు నాకోరిక నెరవేరింది.
దండుగలుగా వసూలుదేసిన మూడు లక్షల
హన్నులు తమరు అట్టాపించినవెంటనే తమపాదాల
ముందు సమర్పించుకొంటాను”, వేసాలమారు నడ
వడికకు గోల్కొండ రాజు సంతోషించి, అతడు
వట్టలు ప్రజలనుండి దండుగ వసూళ్ళద్వారా
అర్జించిన ధనాన్ని అతడికి బహూకరించాడని;
దేశాన్ని పాలించేందుకు, ప్రజలను క్రమబద్ధులను
దేసేందుకు తగిన అధికారులను నియమించాడని
చెప్పుకొంటాను. వేసాలమారు కాను సంపాదించిన
సంపదతో, పాతవట్టలు ప్రాంత సమీపంలో
కొత్తనెల్లూరు వట్టాన్ని నిర్మించాడు. 1801లో
బ్రిటీష్ సైనికుల రక్షణ యేర్పాటు అయ్యేరకకు
నెల్లూరు కోటకట్టించాడని వుండేది. వట్టలంలో
రెండు పెద్దపీఠులున్నాయి; అందులో ఒకదానిలో

బాడు, ఇంకొకదానిలో ప్రభుత్వధనాలు, కులీ
నుల గృహాలు ఉన్నాయి. ఇదిగాక కొన్ని ఇరుకు
గొండులున్నాయి; దక్షిణ ద్వారంనుండి ఉపవనం
మీదుగా రంగనాయక పేటకు వెళ్ళే మార్గంఉంది.
ఆ మార్గానికిరువైపునా బ్రాహ్మణుల నివాసంకోసం
కోటూరి నరసయ్య అనే రెదినయ్య అధికారి బాగుగా
జల్పకట్టించాడు. ఈ ప్రదేశంలో అదిశేషువుపై
మేనువాలివ రంగవారు విగ్రహంకట్టిన ఆలయం
ఉంది. ఆ గోపురకుడ్యాలమీద అనేక శాసనాలు
చెక్కబడివున్నాయి. వవాలుపేటలోని వర్తకులు
విరామమెరుగకుండా పెద్దయెత్తున ప్రత్తివర్తకంచేస్తు
న్నారు. ఈ వట్టప్రజలు బాధి అనే ఒకరకం
ముకకగడ్డను ఉత్పత్తి చేస్తున్నారు; అందులో
అధికభాగం ఎగుమతిచేస్తున్నారు. 1787లో ఈ
వట్టకానికి సమీపాన అప్పుమైన కోమలా బంగారు

(35)

Koturi Narasimha. In this place is a temple of Ranganath, with an image of Ranganath, reclining on a couch formed by a coiled snake. There are many inscriptions engraved on the walls of the pagoda. A large quantity of cotton is continually sold by the dealers in the Nawab Pettah, and the natives of this town manufacture the Court cloth called Isaree, extensive investments of which are exported. In 1787, a labourer discovered near this town, some Roman coins of the purest gold: many were melted down, but between 30 and 40 pieces were fortunately saved: they were mostly Trajan's, Adrian's, or Faustina's.

List of the Kings and Founders who ruled over Nellore.

Mukundawar,
Kanadhira,
Mauodhira,
Naula Raja,
Jiyana Raja,
Chola Raja,
Anubhoja Raja,
Pratapa Rudra,
Manava Sidoraja,
Talavaredili,
Tikkanaik,
Mama Gopala,
Dandinajuna,
Somadeva,
Kampala Naidu,
Vasala Muri,
Podili Lingappa,
Velugoti Yachama Naidu,
Juleep Takallikhan,
Mutul Subedar,
Satallakhan,
Anavardi Khan,
Suragi Sha,
Abdullah Khan,
Barakotulla Khan,

, 2

(36)

Mahommud Kamel,
Najabulla Khan,
Kagituilla Khan,
Mahommud Malik Asalam,
Nasaradowla,
Nurumahommud Khan,
Kutubodi Khan,
Nugulapati Venkata Rao,
Bolla Venkat Roynin,
Nurumahommud Khan,
Naseer Mahommud Khan.

నానాలు కొన్ని ఒక కూరి వాడికి దొరికాయి. వాటిలో చాలాసంఖ్య కరిగింది. వేయిదానికానీ, అద్భుతపాత్ర పునరు 30, 40 నానాలు రక్షింపబడ్డాయి. అది ఎక్కువగా బ్రోంజ్, బ్రెయిజ్, ఫాస్ఫినాకు సంబంధించినవి.

నెల్లూరును పాలించిన

రాజులు పౌజాదార్లు

ముక: దీక్షిత్,
రణధీర,
మనోధీర,
పందరాజ,
మహనరాజ,
దోళరాజ,
అ: భోజరాజ,
ప్రతాపరుద్ర,
మనవసిధిరాజ,
భాళవరెడ్డి,
తిక్కనాయక్,
మానగోపాల,
దండినన,
సోమదేవ,
కంపిలనాయక,
వాసలమూరి,
పొదిలిలింగప్ప,
వెలుగోటి యాచమనాయకుడు,
జులీప్ తక్లీఖాన్,
ముకఫ్ సుబేదార్,
సత్తుల్లాఖాన్,
అనపర్తిఖాన్,
సుయగిషా,
అల్లుల్లాఖాన్,
విరుళుల్లాఖాన్,
మహమద్ కమార్,
నజుల్లాఖాన్,
కగితుల్లాఖాన్,
మహమద్ మాలిక్ అస్సాం,
నసరదోలా,
నూరుమహమద్ఖాన్,
కుతుబ్దీఖాన్,
నాగుపాటి వెంకటరావు,
బొల్లా వెంకటరాయలు,
నూరుమహమద్ఖాన్,
నాజర్ మహమద్ఖాన్.

చిత్తర దక్షిణ సంప్రదాయ వారధి—

నెల్లూరు శిల్ప పెన్నిధి

అంధకేశంలో నెల్లూరుకుండరా ఒక ప్రత్యేక శత్రు స తరించుకొనివారి. చుక్క పూర్వ యుగంనుండికూడా గోదావరి-కృష్ణాతీర సంస్కృతులు రెక్కచూపుకుంటూ, అటు దక్షిణపాశ్చాత సంవత్సరాయా మేలను కలయిక చేసుకొని నిలకడమయింది

అంధకేశంలో-అంటే 19 శతాబ్ది దివఃకాగంలో- బ్రూన్ పూర్, డార్జిల్ ప్రా.క పి. మాన్లే వండి తులు నెల్లూరి జిల్లాలో అనేక రాతియుగపు పరికరాలను కనుగొని, ప్రాచీన మానవుని సంస్కృతి తీవ్రవీక్షణునుగూర్చి తెలియజెప్పారు. అనాది మానవుని ఉనికిని, వర్తనలను, నైసర్గిక పరిస్థితిని చక్కగా గమనీయవరచి వచనంగా వరిశోధించి వృద్ధేశంలో అదీవల డాక్టరు బెకర్, శ్రీ డి. ఎన్. ఆర్. మూర్తి నెల్లూరు జిల్లాలో-ముఖ్యంగా అక్కకూరు, గూడూరు, రావూరు, సూర్యునిపేట, ఉదయగిరి, దిక్రుగుంట, కావలి, కోవూరు ప్రాంతాల్లో-వర్ష జేక్షణ విస్తాపి అ వరిశోధనల ఫలితంగా పాత రాతి యుగపు మానవుని తీరిక విధానం, అతడు వాసిన అయుధసామగ్రి విస్తారంగా లభ్యమయింది. విశ్లేషణ, గూడలి కొండలు, వికడవాడ భూపతయ్య కొండల వడుమ మధ్యరాతియుగపు పనిముట్లు విరివిగా లభించాయి. కనిగిరి కొండల్లో నూతన శిలాయుగానికి చెందినగొడ్డళ్ళు, బాడితెలు, నివసందారాగనువుగా ముదిన గుహలు, రాతి ముగ్గులు అదీవనే కనుక్కొట్టాడు. నాశ్యమైన దిన్నరాతి రంపాలు, కత్తుల కూడా ఎక్కువగా దొరికాయి. ఈ కాలాల్లో (క్రీ. పూ. 2500) తొలి సారి అందుడు పొలాన్ని సాగుచేసి, పశువులను పాలించి, సామూహిక జీవికానికి పునాదులు వేశాడు. ఇందరాను పట్టి తీరించేవాడకూడా. ఇసుప యుగానికి చెందిన బృహత్ శిలాసమాధులు (మెగలిత్) నెల్లూరు-అక్కకూరు మార్గంలో, దక్క పొడలి-కందుకూరు తాలూకాలో కనిపిస్తాయి.

ఈ ప్రాక్ చరిత్రావశేషాలేగాక కొన్ని ముఖ్యమైన చరిత్రకాలపు విశేషాలనుగూడా విశరిస్తాను.

కందుకూరు తాలూకా మారెకొండలో అక్కంక ప్రాచీనమైన మునులగుహలు ఉన్నాయి. అక్కడి పెద్దగుహను 'పార్వతీగుహ' అని స్థానికులు పిలుస్తారు. ఉత్తరాన అశోకు శాసనం వైన-బౌద్ధ గుహలను పొలిచుండడం వల్ల ఈ రాతిశిలలు గుహలు బౌద్ధ భిక్షువులకు అర్పణలకు వర్తవక్షవాసానికై మార్గమధ్యన ఏర్పాటు చేయబడినవచ్చుమోదు. ఈ 'పార్వతీగుహ' నొసటన ఒక శాసనం ఉంది-

"అరవాహల కులస నందసేరీ పుతస సిరివీర సేరినో దాన...."

శ్రీ అంగువ కార్తికేయశర్మ

ఈ బ్రాహ్మీశాసనానికి తెలుగుసేత-

"ఈ దానము అరవాల కుఃమునకు చెందిన నందశ్రేష్ఠికుమారుడు (శ్రీవీరశ్రేష్ఠి) గావించినది"

దీరినిబట్టి బౌద్ధ జైన మతాలను శ్రేష్ఠి ప్రముఖులు ఎక్కువగా ప్రోత్సహిస్తుండేవారని తెలుస్తూంది. ఈ గుహను చేయించినవారు అరవాల కులం వారు. అంటే అరువవారన్నమాట. ఈవదం నిశ్చయంగా తెలుగుకట్టు. దక్షిణాది 'అరవల'-లేక అరవవార్లు-నడవేరిది మనం చెప్పేచరిభాష. ఈ తీరానికి దక్షిణంగా (అంటే పెన్నకు దక్షిణాన) కాచిపుర సమీపాన 'అరవర్ నాయ్' అనే శిగ వుండేదని బాలెమి (క్రీ. శ. 2వ శతాబ్ది) పేర్కొని వున్నాడు. ఈ పేరు అహంక వాడుకలో తెలుగువదం నుండి అతడు గ్రహించినాడని చెప్పవచ్చు. ఈ అరవవారు నివసించిన దోమినుండి ఈ నామం జలనామమై వాడుకలోకి వచ్చింది.

ఏది ఎట్టున్నా క్రీ. పూ. 2-3 శతాబ్దిరాదికే

నెల్లూరు ప్రాంతంలోకూడా తెలుగువదాల శాసనాలు వున్నవనడానికిది ఒక తార్కాణం. బౌద్ధ-జైన సంస్కృతులు ప్రాచీన భాషలను ముడుగు పరచి పైకాది, ప్రాకృతాలను మాత్రం పైకి తెచ్చాయి. క్రీ. పూ. 3వ శతాబ్ది నుండి క్రీ. శ. 4-5వ శతాబ్దికాలా మధా ఎక్కడో కొన్ని పెద్ద, వదానికప్పు, శాసనాలలో తెలుగు శాసనరాధ.

ఈ మూకొండ గుహలలో శిల్పం కనబడదు. అది కేవల మార్గమధ్యన వున్న అరామ్యాలాలు మాత్రమే-క్రీస్తు పూర్వ నాటిది.

నెల్లూరుకుదగ్గరలో, కోవూరు తాలూకా వడుగు పాడు గ్రామంలో ఒక పురాతనమైన దిబ్బవుంది.

అక్కడొకదోట పాతవాహన చక్రవర్తుల నాణాలు లభించాయి. అది గమని. పాతవాహనరాజు-వశిష్టి పుత్ర సాకకర్తి (క్రీ. శ. 116-145), యజ్ఞశ్రీ (క్రీ 162-191) ల అంకాలతో వున్నాయి. పాత వాహనకాలానాటి ఇటుకలు, మట్టిపాత్రలుకూడా ఇక్కడ లభ్యమవుతున్నాయి.

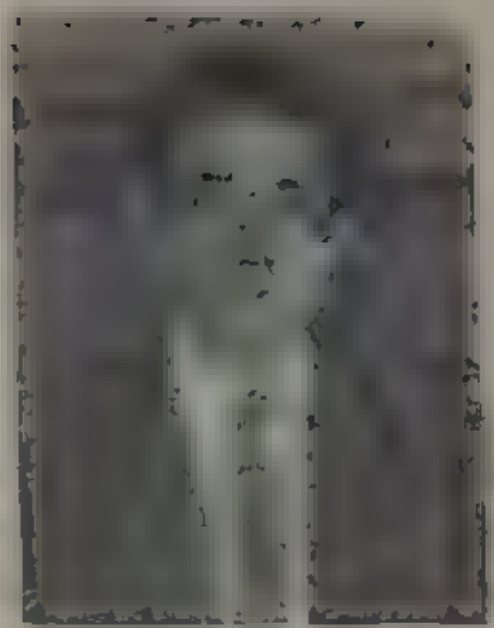
గూడూరు తాలూకాలోని బుద్ధ పాడు అనే గ్రామంలోకూడా పురాతన విస్తుస్థలం వుంది. అక్కడ క్రీ. శ. 1-వ శతాబ్దిరాది కట్టడాల అవశేషాలు, మట్టిపాత్రలు దొరుకుతున్నాయి. బౌద్ధ మత వ్యాప్తివల్ల అగ్రామానికి 'బుద్ధపాడు' అనే నామాంతరిం ఏర్పడింది.

గండవరం - రాజుపాలెం మధ్యనవున్న పెద్ద పాడు అనే చేలలో పాటిమట్టిది బృలున్నాయి. అది శ్రీ అంగువ రామేశాస్త్రి మాగాణి. ఆ స్థలాన్ని పరిశీలించగా, క్రీ. పూ. 2 వ శతాబ్దికి చెందిన ఎరువు-నలుపు రంగుమట్టి పాత్రలు, ఇటుకలు,

తాండవ ప్రతిమ (దశకులలు). ఆ ప్రక్కనే పారివారకు... ఎంకో... బెక్కాను. ఇది మహాలిపురంలోని శిల్పానికి వివిధంగానూ తీసిపోవు. ఈ పారివారకత్వం నెల్లూరు పీఠంలో తర్వాత ప్రసిద్ధమైందికదా! నన్నకేక కోష్టాలను మించిన వినాయక, దండికేశ్వరుల ప్రతిమలు, ముద్దుగా బుద్ధిచంకులుగా కూర్చున్న బాలురవలె చూడమవలసినవిగా ఉన్నాయి. (చూడు చిత్రం 2)

ఈ ద్వారపాలకుల గదాధరాలై దుర్గాయాలో నిలువెత్తున. కొమ్ముల తలపాగాగల్గి తీరగా వ్యతిగుహ ప్రాంగణంలో ద్వారానికిరువైపులా సజీవంగా నిల్చున్నట్టు కనిపిస్తాయి. ఈ ద్వారపాలకుల విశిష్టతను బహు ఎడమవైపున మహా విష్ణువు కోష్టాలలో వున్న శక్తివంతమైన ఈ విరు

పురు దేవతలు సర్వేశ్వరుని గుడిలో దేర్ఘబడడం ప్రాచీనమైనది. దానితో మధ్యకాపు ముక్క గుహలయంలోని త్రిముఖమూర్తి విశ్వదాస్వి సూర్య వివరీస్తాను (శిలీత్రం). ఈ గుహ దక్షిణాన, మధ్యన నిల్లరి లింగం రాతి పీఠంపై అమర్చబడివుంది. వెనుకగోడపై అర్ధ శిల్పంగా చెక్కబడిన - కేవలం వక్షంబాళా చూపబడిన - త్రిముఖశివుని చాలా శక్తివంతమైన దేవతగా అభివర్ణిస్తారు. తెలిసిందేమిటంటే ఈ వ్యతిమ క్రీ.శ. 9-10 శతాబ్దాలకి చెందిందిగా తోస్తుంది. మిగతా దేవతామూర్తులు వాస్తువుల కన్నా తర్వాత గావించబడినవి. శిల్పంతు నిశితంగా పరిశీలిస్తే, దేవతామూర్తులను 'విలిఫులా' లోని మహా దేవునిమూర్తివైపు రాష్ట్రకూటురాజుల నిర్మాణ

కారికేయేశ్వరుడు

నిక ప్రాతిమ్యం కలిగివుంది. కానీ ఎలిఫంటాలోని చెక్కడం చాలా పెద్దది. పూర్తిగా అర్ధశిల్పం. ఇక్కడ అంచుమించు రేఖాచిత్రంగా కొద్దిగా తొలగబడింది. కానీ ముఖాలతెలిసే రేఖాచిత్రంగానే వుండడం గమనార్హం. చండితులైన శిల్పకామలినీ, గోపినాథరావుగారూ ఈ శిల్పాన్ని 'మహేశ్వరుడు'గా వర్ణించారు. మూడుముఖాల శివుని తత్వమును అమోఘ, వామదేవులుగా భావించారు.

కానీ అట్లాదని తోస్తుంది. మూడవదిత్రం చూడండి ఎదురుగా వున్న ముఖం నేత్రం గల్గి, గంగను జటాజూటలో వుంచి, సామ్యమూర్తి శివునిగా రూపొందించబడింది. కుడివైపు ముఖం అమోఘుడు (రోద్రస్వరూపం). ఎడమనక్క ముఖం శ్రీ సమ్మోహనరూపం - అక్షరాలలో 'శూ' అక్షరం వున్నాడు. అలాగా శక్తివంతమైనది. ఈ విధంగా ఈ చిత్రం ఉజూరుహేశ్వరుల శక్తి స్వరూపాలను విపులీకరిస్తూది. అమ్మవారులైన లోటును ఈ చిత్రం గోడ వెనుకగా చెక్కి పూరించారు. ప్రజలు ఈ గుహలయాలను దుర్గ-భైరవ కోనలుగా కొలుచుకు ఎంత సమంజసమో అప్పుడు పూర్తిగా అర్థమవుతుంది.

ఇటువంటి శిల్పపెట్టింది ఎ.శోవుంది నెల్లూరు జిల్లాలో. దాన్ని గుర్తించి, భక్తవరచుకోవడం అందరి బాధ్యత.

చిత్రం 2: భైరవకోనలో దుర్గ-భైరవలింగం

నెల్లూరు నుడులు-నానుడులు

నెల్లూరు మాండలికాన్ని గురించి వర్ణించే మొదటి మాండలిక పదాలవ్యూహ పద్యాలాల్ని పరిమితాల్ని ముక్కలు కాస్త్రీయం అంశాల్నిగూర్చి అమలువుగా ముచ్చటించుకోవడం బాగాంటుంది. ఈనాడు మాండలికాలవారి బాలావరకు చెరిగి పోయివుంది. అది కుర్ర వనిజామమే. అందుకు కారణం ప్రకటనలు, పరిమాలు, రేడియో ప్రసంగాలు, తదితర ఉపన్యాసాలు కూడాను. కొన్ని మాండలికాలవాళ్ళు ఉద్యోగరీత్యా ఇతర మాండలికాలకు వెళ్ళడం వాళ్ళ మాండలికం అక్కడి వాళ్ళ నాకర్పించి ప్రచారం పొందడం తరచు జరుగుతున్నది. అంటే మాండలికాల అంతర్యం తగ్గి

అట్లా ఒక్కొక్కప్రాంతంగా ఒక్కొక్కరూవం వాడుకలో వుంటున్నది.

నువ్వు వచ్చా? నాకు వచ్చా?

పై 'వచ్చా' అనే మాటకు రెండువిధాలుగా వలుకు తున్నాము. మొదటి దశాధారం అంశాల్నిగూర్చి కలది. రెండోది దశాధారం. ఇంక 'యాస' గురించి వివరణ అక్షరార్థంలేని మావడం కాస్త్రీయంగా అసాధ్యం కాదుగాని, సామాన్యచార్లలో తెలివిడి చెయ్యడం కష్టమే. International Phonetic Script ద్వారా 'యాస' ను రికార్డు చెయ్యవచ్చు. ప్రస్తుత న్యాయవేదికో అది సాధ్యపడదు.

శ్రీ బండి నాగరాజు

సాన్నిహిత్యం పెరుగుతున్నది. ఇది భాషకు వుష్టిని తుష్టిని కలిగించగలుగుతుంది.

మొదటమొదట 'వ్యావహారికం' ఉభయ గోదావరి ప్రాంతాలనుండి రంగాని కెక్కడంవల్ల, మంచి ఉప్పుకూడా వుండకపోవడంవల్ల తదితర ప్రాంతీయాలు బాలావరకు వాడుక నుండి తొలగి పోయాయి. 'అలా', 'ఇలా' వంటివి మన మాండలికాలకావు. అట్ట, ఇట్ట అని మనం వాడతాము. అటుమొండి, అమొస్తుకు, తోపాటు, సిగ్గుసాయ వంటి మాటలు దరిదాపు తొలగిపోయాయని చెప్పవచ్చు. ఈ ప్రమాదం జరక్కొంటే మన శబ్ద సంపదాన్ని, అర్థసంపదను, యాసను, వాడుకను కాపాడుకోవడం మనవిధి. మన ప్రాంతీయపు పలుకుబడిలోవుండే వ్యాకరణంగాని, వాక్య నిర్మాణంగాని ఇతర మాండలికాల వారిలో కొంత విభేదిస్తుంది. కాట్టి మాండలికం యొక్క పదవి శబ్ద, అర్థానుమాత్రమేగాక అది వాడేదికూ, యాస, వ్యాకరణం, వాక్యనిర్మాణం తదితర అంశాలపై గూడా ఆధారపడి వుంటున్నది.

వచ్చితివా? వచ్చావా? వచ్చినావా? వచ్చివా? వచ్చా?

మన నెల్లూరు మాండలికాలకు సంబంధించి నేను చెయ్యవేసినంతవరకుకన్న అంతకుమించి పటిష్టంగా కృషి యితవరకు జరగలేదన్నది గర్వోక్తి కాదు. నా స్వల్పకృషికి దోహదంచేసినవాళ్ళతో పాటు అంతరాయాలు కల్పించి అక్షేపాలు చెయ్యటానుకన్నవాళ్ళూ లేకపోలేదు. ఎందరో మహానుకావులు...

అక్కడ కొన్ని మన "నెల్లూరు నుడులు-నానుడులు" స్థానికపులాక వ్యాఖ్యంగా స్వీకరించి గర్వం వ్యాఖ్యానా కొన్నిసంగతులు మనవిచేస్తాను.

1. అద్దోనం. అధ్యానము = అమార్గము-నుండి అధ్యానముగామారి యీ వాడుకరూపంవచ్చింది. మార్గంలేని ప్రదేశం అంటే పాడుచోటు అని అర్థ వివరిణామం ఏర్పడింది. అద్దోనపుకొంప అంటారు. 'అద్దోనం చెతులమడ్యం' అని నానుడి. వసుకృత్యం-అంటే నాలుగుప్రక్కలా దారివుండే చోటు తద్రవలేనిదని. అద్దోనాన వుంటుందా, ఒక రవ్వ కనిపెట్టుండయ్యా.

2. అమ్మిడి. (రూపాంతరం) అమ్మిడ. వెంటి అనే గ్రాంతికరూపంనుండి భ్రష్టమయింది.

వెన్ను - బడి - వెన్నుబడి, వెనుబడి, వెన్బడి, వెంటి - రూపనిష్పత్తి. బడి = అమసరించి. అవట కాలివార్చిబోజామ్యేతలికే కొండరగా వచ్చేసింది. వెంటి. ఎ బడయింది. ఎంటి-ఎమ్మడి-అమ్మిడి-అట్లా రూపనిష్పత్తి. వెంటిపోవు = వెంటిబడిపోవు, అనుసరించిపోవు, దగ్గరగా వుండిపోవు, తోడుగా పోవు-ఇట్లా అర్థవివరిణామం జరిగి అమ్మిడ అంటే దగ్గర అనే అర్థం వచ్చింది. అట్టొద్ది నాయమ్మిడి గూపోరావా.

3. అరచేతిగీకలు మాసేచేత. అరచేతిలో గీకలు కనబడనంత కనుబీకటి ఏర్పడేచేత. సూర్యాస్తమయానంతరచేత అరచేతిగీకలు మాసే యాత్తికే కన్నుగొరికినాడు.

4. అగబాగాలు. (రూ) అగబోగాలు. "అగ బాగాలు అంకమ్మగీనాలు" అని నానుడి. రచ్చారాయిడి అని అర్థం. అగము = గలబా. భోగము అంటే గొవ్వను అనుభవించుట. గొవ్వను ప్రదర్శించే గలబా అని అభిప్రాయం. వివరకు పై విధంగా అర్థవివరిణామం ఏర్పడింది. ఏండి మీ లొంపిలో రాత్రంతా అగబాగాలుగా ఉంటుందే.

5. అడగూతుడు. సాధారణ స్త్రీ అని అర్థం. రెండు పదాలూ ఒకే అర్థం ఇస్తున్నాయి ఇంక ఉత్పదం. అడగూతురిమీ చెయ్యి జేసుకోనాటికి నీకేం అతివారం? పాపం అడగూతురు అంటే అన్నది పోసిందా. (అందరికీ కూతురుపంటి అడది అని అభిప్రాయం).

6. ఉగ. ఉమా- ఉమా- ఉగ- రూపనిష్పత్తి. ఉమాతెలిపే వెయ్యిస్తు- అని అర్థం. ఎగుడు దిగుడులు లేని సుగమమౌ ద్రవ్యంఅంటే ఉగ చాలని దరిది ఒడవ దెండులకు సుగము లేదుర తెలుగువాడ.

7. ఉడికిన గొర్రెపేగు రెంపలేడు. దిన్న సులభమైన పదకూడా చెయ్యలేని అపవద్రుడు- అన్న అభిప్రాయంలో వాడే నానుడి. సువ్వోరే, ఉడికిన గొర్రెపేగు దెంపలేవు. వన్నేం చెయ్యగలవు?

8. ఉత్త. ఉత్త. మొత్తం అరి అర్థం. ఉత్తా అర్థంగా నూళ్ళోపోయ్యాడు. ఉత్త మొత్తం- అనేది ఈకవరం (అడకూతురు మాదిరి) ఉత్తా ముగ్గురు అంటే చానా కొద్దిమంది అని అరి ప్రాయం. "మొత్తం (వట్టినవాళ్ళు) అందరూ కలిసి ముగ్గురు" అని భావం. కలుగుతూ అంటే అందరూ అన్నీ ముగ్గురు అంటే కొద్దిమంది అని అర్థం. ఉత్తాముగ్గురుండే యింట్లోనే చెయ్యలేక బోలే పెద్దిళ్ళల్లో ఏం చెయ్యగలవు?

9. ఎగనా పెట్టు. ఎగునామము పెట్టు నుండి వచ్చింది. ఎగునామము పెట్టు అంటే ఎదుటి వారికి నిలువునామము పెట్టు అని అర్థిప్రాయం. బైట్లవులు మాయచేసేవాళ్ళు భావించి బెప్పే నానుడి. ఎగగొట్టు అని అర్థమివరిజామం. బిడికి సరే ఎగనా పెట్టిరి, పిలకాల్లన్నా అడిపిచ్చుకో గూతడా? (చాగవామాలపెట్టు- అదే నానుడి గూతా ముట్టుబిడి.)

10. ఎచ్చలకారి. హెచ్చు - ఎచ్చు - ఎచ్చులు; ఎచ్చులు (గొప్పలు) చెప్పకొనేవాడు లేక ప్రదర్శించేవాడు. ఎచ్చులకారి (రూ) ఎచ్చలకారి. మకు అర్థంలో కారి ప్రత్యయం వచ్చింది. అంబాలుకారి (అరవంలోగూడా) ప్రత్యకారి, పోవుకారి మొ. ఈ తొట్టి ఎచ్చులకారి వచ్చిమిరవకాయే, వేనేవో అనుకొన్నాగాని. ఎచ్చుల-లోని మధ్య ఉకారం వరిసర ప్రభావంతో అకారంగా మారడం భాషా తత్వశాస్త్రం ప్రకారం సహజమే.

11. ఏంవ యెత్తుకొను. ఏం = శృంగారపు పాట. ఏం నుండి ఏవవచ్చింది. చాచులు తిట్టడం మొదలు పెట్టు అని అర్థం. నామిద ఒకటే ఏం వెత్తుకోని కూసోనుండాయ్యా.

12. ఐ. ఔరా-అశ్చర్యార్థకం వంటిది; ఐరా- నుండి వచ్చింది. ఐ! ఐలే దిశ్రంగా వుండాలే!

13. ఒడిబాల (దీక) ఒడిబ్రాలు - నుండి వచ్చింది. ప్రాలు = దియ్యము. దీకపెట్టి ఒడిలో దియ్యం వగైరా మంగళద్రవ్యాలు ఉండి వంటే తరంగం. పెళ్ళిలో ఒడిబాలదగ్గర పెళ్ళికొడుకోళ్ళ అలిగిపోయినారు.

14. ఒప్ప వా పి. ఒప్పనివనం. అటువంటిదే పీనాపి. ఒప్ప వా పి ది. ఒప్పనానివాడు మొ. వాడుకలు.

15. ఒహోరుమంటే. ఒహోరే అంటే, మహా ఎక్కివ అంటే-అన్నమాట. ఒహోరుమంటే వది వోట్లు రావచ్చు. ఒహోరు మని లెక్కపై వెయ్యండేను.

16. కడముంత. మట్టిముంత. దూరంగావుంది పైవెత్తకువయోగించే మట్టిచెలు. తక్కువతరగతి వాళ్ళకు అంటిసిట్టు మొ. ఇట్టేటందుకు; కాళ్ళు కడుక్కునేటందుకు ఉపయోగించేది. కడముంతతో గూడ సిగ్గుకు, బంకడు.

17. కాలా చెయ్యా కూడేసుకొను. కావలసిన కనీసవనతులు వీర్చరు మకొను. కాలాచెయ్యి కూడేసుకొని ఒకరవ్వ అట్టుండేటప్పటికే ఈ ముండమేకువచ్చి తగులుకొనే!

18. కూట్టిళ్ళకు అడుగు-అమ్ముకొను. చానా తక్కువ వెంకు అడుగు అమ్ముకొను. ఎటూ అమ్ముకోవలసొస్తదని కూట్టిళ్ళ కడగతుండారు. (కూడు+సిట్టు = కూడిసిట్టు, కూట్టిళ్ళు- పద్దిసిట్టు అని అర్థిప్రాయం.)

19. గాటాలుతిను-వడు. రకరకాల కష్టాలు అనుభవించు అని అర్థం. బాగా గాటాల్నిన్నావోట్టి నాకిదొక లెక్కా నిమా?

20. గుజలువడు. రహస్యంగా సన్నిహితంగా అలోచన తెగక మాట్లాడుకొను. ఏంబో వాళ్ళల్లో వాళ్ళు గుజలువడతున్నాడు, మనకే తెలుసు లోఅంతరం?

21. దాటారతం. చేటసైబాలో అప్పపుకూ వుండిన (పూర్వీకం పుస్తకాలన్నీ పెద్ద సైబాలో అప్పయ్యేరి) భారతం. పెద్ద తోట్కు. దాట భారతం అంటే కంవరామాయణం చూదిరి విస్తరించిచెప్పి విసుగుబట్టించి బిషయం, వర్ణన అన్నమాట. నీ దాటారతం నాదెగ్గిర జడవవాకపో వేస్తేను.

22. దాదవ. చెడ్డుము = వని-నుందివచ్చింది చెడ్డువు, బైకవు, దాదవ-రూప నివృత్తి. సరైన పనికాదని అర్థం. ఏంటి దాదవ, యిట్టే నా చేశేది?

23. దాల్లి. (రూ.) కార్లి. ధలోక్తి నుండి వచ్చింది. ఎగకాళిగా అనేయాట అరి అర్థం. నాతో గన చాల్లిబడవాక చెంపబగలబ్బి చెప్తుండా.

24. దాష్టాల. చేష్టలు-నుండి వచ్చింది. పరిహాసంపదగ్గవనులని అర్థిప్రాయం. ముహూ సీచేష్టాలు నాకేం పట్టుకోడంలా.

25. చెకలు. (రూ.) శకలు. చెకండాలు, చెకణ్ణాలు అనిగూడా వాడుక. పరిహాస ప్రపంగాలు,

నరసింహకొండ మీద లక్ష్మీనరసింహస్వామి అలయద్వారం — ఫోటో: పి. డి. ఎస్. రెడ్డి.

ప్రవర్తనలు-అర్థం. అందరూ లెక చెకలు విడ
కుంటారు.

26. తడుబ్బాత. తడువు+పాత. పాత అంటే
గుడ్డ అని అర్థం. (గుడ్డపాత అనేది ఉత్పదం)
స్నానం చేసేటప్పుడు మొలకు కట్టుకొని లేదా
గోరీపెట్టుకొని తడువుకొనే గుడ్డ అని వ్యుత్పత్తి.
అంటే గోరి అని వాడుక. దల్లాన తడుబ్బాతగుడ్డ
చెప్పేస్తారు.

27. తలగుడ్డ పదిపోవు. అనమానం కలగు.
అంతలోనే తలగుడ్డ విడిపోదులేవయ్యా.

28. తాంబాళం తాంబూము-నుంది వచ్చింది.
తాంబూముపెట్టుకునే పెద్దతట్ట అని అర్థం. తాంబాళ
తట్ట అనిగూడా అంటారు. వక్రించోళ్ళ తాంబా
ళం అదిగితా, పాకం పెట్టుకొని యిచ్చేస్తావని
చెప్పి.

29. తుట్టమారా. పూర్తిగా అని అర్థం. తుట్ట
మారా వంచెనుపైందాకా కనుక్కోలేకపోతినే,
నువ్వు చెరసనానత్తుడివని తెలిసిగూడా.

30. తూర్పారెట్టు (రూ) తూర్పారెట్టు. గింజలు
చెత్త వేరువరిచేట్టు గాలికి పట్టు అని అర్థం.
ఝేరణంగా కడిన చిమర్యశేయు అని అభి
ప్రాయం. నువ్వు తేసిందేదంతా తూర్పారెట్టా
నుండు.

31. తూర్పురేకలు మైలవిడుచు. తూర్పుదిక్కున
సూర్యకాంతిరేఖలు వెడల్పుగా కనిపిస్తూ చీకటి
(మైల) ని తొలగింపడమని అభిప్రాయం. వేను
ఉల్పోకొచ్చినాను అప్పుడే తూర్పురేకలు
మైలవిడుచు.

32. రైక్కమంటే. (1) ఏమన్నా, (2) మాటి
మాటి- అని అర్థాలు. రైక్కమంటే తన్నడాని
కొస్తావేంది పైపైకి.

33. దరువు. ఇష్టారాజ్యమైన పద్ధతి అనే
అర్థంలో వాడుక. మంచి దరువు గనుక్కున్నావు
గదరా. ఏం మళ్ళీ దరువు మార్చేసినాడే? (ఇక్కడ
పద్ధతి అని అభిప్రాయం.)

34. దళమెత్తుకొను. మండి మార్పలంతో కూడి
వ్యతిరేకించివుండు. నా మింద దళమెత్తుకొని
వుండాడు నేనేంటేనాననో?

35. దళమేసి పుట్టు. పూర్వజన్మంలో దళం

(వర్తి) మొ. పూర్వాదభ్యాః తో దేవేన్త పూటంది
అర్పవంతో పుట్టు. దారికి నాయనా దళమేసి
పుట్టింది. దివేసిగా చెల్లొకైపోయి.

36. నిమి నిమాలు. బొటాబొటా నరికడేసి
అని అభిప్రాయం. తిక్కటాటికూటి నిమినిమాలుగా
వచ్చింది నువ్విచ్చింది.

37. నీళ్ళు వములు. ఏమి చెప్పేకే తలవటా
యించు-అని వాడుక. ఏదన్నా అదిగితే నీళ్ళు
నములైతే దుకు, కర్రగా చెప్పేయ్యరాదా?

38. పుణ్యపుక్కురాలు. ఏమి వట్టుచుకోకుండా
సాగినమ్మ పున్నట్టుండే మనిషి అని అభిప్రాయం.
అంతరగడతరగతావుంటే పుణ్యపుక్కురాలు గూబో
వట్టుట్టు వలకొచ్చా వాళేలి?

39. పుసుకుడు. పుసుకుడి వికారపువాడుక
అనమర్దుకన్న అర్థం వ్యాయలో ప్రయోగం
అ పుసుకుడు జెప్పాడంటా యీ పుసుకుడు
జేసుకోనొచ్చాక. పుస్సి అనిగూడా వాడుక.
హీనవరిది తిరస్కరించేటప్పుడు పువయోగిస్తాము.
బోరా పుస్సి, నీజేంది?

40. పెడద్దరం. పెడ-అర్థం తీసే మనస్తత్వం
అని అభిప్రాయం. అటువంటివాడు పెడద్దరపోడు.
ఎంతజెప్పినా నీ పెడద్దరం నీదేనా, పెడద్రానికి
పెద్దకోగానికి మొందులేదంట.

41. పెంకుదీయు. లాభంలేదనిచెప్పి, అశ
వదులుకొను- అనే అర్థం వ్యాయలో వాడుక. పెడ
రెడ్డి పెంకుదీసినాడంటే యిహన బొయ్యి యేట్లో
దూకండి.

42. పైటాళ. పైటికూడు, పైటేషం. పగలు
యొక్క జైవబిభక్తిరూపం పగటి. గ-హ-క-య
అక్షరాలు వరస్పరం అదేశంకావడం ఉచ్చా
రణలో గమనిస్తాము. పగటి, పహటి, పఅటి,
పయటి, వయటి, పైటి- ఇట్లా రూపనివృత్తి
సాధ్యం. జేళ, వేషం- వీటిలో అదిహల్లు లోపి
వడం కద్దు. పైటి+వేళ = పెటేళ- ఇందులో
మధ్యాహ్నం 'బ-అ' లకు మధ్యస్థంగా పలికి
వచ్చుడు పైటాళ అవుతున్నది. ఇక్కడ పగలు
అనేమాటకు సాయుకాలం కి గంకుల ప్రాంతమని
సామాన్యార్థం. పైటికూడు సాధారణంగా సాయం
క్రంతిఫిన్ ప్రేములో తినే అర్హం. (రూపవికృ
తికి ఇది తగిన ఉదాహరణలు) పైటేషగాళ్ళేరా,
అయ్యోరు గాడుగనె!

43. పోరాసి. ఓర్పుకోలేని, ఓర్పులేని- అని
అర్థం. వాడిది అమిత పోరాశియిది.

44. బల్లంపీట. పూర్వకలవు పెద్దబెది. పెద్ద
బల్ల అనిగూడా అంటారు. బల్లపీటమధ్య అను
స్వారం రావడం విశేషం. బల్లంపీటమీద అంగడి
వరికే పెద్దరే వుంటే గూకునేదెట్లు?

45. వాసేలి. (రూ.) వాశేలి. భాగ్యశాలినుంది
వచ్చింది. మధ్యాహ్నం అ-పి మధ్యస్థం. మామూలు
స్త్రీ అని అర్థం. ఎవరీ వాశేలి, గుర్తుబట్టలేకుంటానే?

46. బైకాట్లు. బైసహలివ పనులు, అనమాన
కరమైన పనులు- అని అర్థం. ఎందుకొచ్చి వ
బైకాట్లురా!

47. బొడ్డు పైక. ఈరు నడిబొడ్డునవుండే
వలిక (రచ్చుగు) వలిక, వయిక, సయిక, పైక-
రూపనివృత్తి.

48. ముక్కణాం. (రూ.) ముక్కణాం. ముక్కు
మునుంగ-అనే నానుడినుంచి ఏర్పడిన శ్రష్ట
రూపం. ముక్కుదాని అని అర్థం. ముక్కణాంగా
డిని ముసుగుదన్ని పొడుకుంటే దొమ్మరారా?

49. బట్టాలుగొట్టు/వడు. ది ప్లాక అం గా
తికగు, అనవసర శ్రమపడు- అని అభిప్రాయం.
బట్టాలుగొట్టుకుంటూ తిరక్కపోతే ఏదన్నా
పసిబాటా చూసుకోరాదా?

50. వక్కాకు. తాంబూలం అని అర్థం.
(వక్క+కకు) వక్కాకు మార్పుకున్న పాతే
పెళ్ళయినట్టా, పిల్లమీద పెళ్ళిళ్ళంటిది యెగిరి
పోతుంటాయి.

51. కాత్తం. (రూ.) కాత్తరం. కథ అని అర్థం.
ఒరే పిలకాయల్లారా నేనొకకాత్తం జెప్తా చివరికా.
పొడుపుకథ అనిగూడా అర్థాంతరం. ముందు నేనే
శిన కాత్తం యివ్వు, తర్వాత నీదానికి నేంజెప్తా.

52. సన్ననూలొడుక. సన్ననూలు వడకు-
మంది వాడుకవడింది. సన్నబడి తేలిపోతూవుండడ
మన్న అర్థం వ్యాయలో ప్రయోగం. ఏం పిల్లా సన్న
నూలొడకమందావే, లావెక్కకావని తిండి మానే
స్తుందావా?

ఇక్కడ కొన్నిపదాలనుమాత్రం ఎత్తుకొని
క్లుప్తంగా పరివచించేశాను. ఎక్కుగా రూప
నివృత్తి, వ్యుత్పత్తి. ప్రయోగసరళి సూచించాను.
శాస్త్రీయంగా ఇంకా ఎన్నో అంశాలు గుర్తించవలసి
వుంది. ★

నెల్లూరుజిల్లాలో పారిశ్రామికావకాశాలు

ప్రపంచపు అర్థివృద్ధిరేణు ప్రధాన దిక్కుది దానిపారిశ్రామికప్రగతి. ప్రతినవతరం కళాశాలల నుండి వేసకునేలు విద్యార్థులు ఈ ప్రపంచంలో అడుగుపెట్టకంతో నిరుద్యోగం అన్నది అటు ప్రభుత్వాలకును సమాజానికి ఒక పెద్ద సవాలుగా పరిణమించింది. కాబట్టి వీలైనంత ఎక్కువమందికి ఉద్యోగావకాశాలు కల్పించడం సమాజ బాధ్యత అయింది. అ లక్ష్యాన్ని త్వరగా పొందించాలనే నిమిగ్న పరిశ్రమలు స్థాపించడం ఒక్క రేమార్గం.

వ్యవసాయానికి-అందులోనూ ముఖ్యంగా

ధాన్యోత్పత్తి - దేశవ్యాప్తంగా ప్రభావించిన ప్రపంచం నెల్లూరుజిల్లా అంతేకాదు; నివిధరంగాలలో దొరవ ఉత్పాదకశక్తినివారికికూడా ఈ

శ్రీ పి. ఓ. యు. రెడ్డి

జిల్లాలో కొదవలేదు. పాపిశ్యరంగంలోకానివ్వండి కళారంగంలోకానివ్వండి, లేదా పరిశ్రమల్లోనో-పరిపాలనలోనో కానివ్వండి. ఎదరో నిష్టాశలను దేశానికి అందించిన వ్యక్తిగతగత ప్రాంతమిది.

పారిశ్రామికవీరలుకూడా ఈ జిల్లాలో చాలామందే వున్నా.

ఇంతటాకా నేలను నమ్ముకొని, వ్యవసాయంలోనే నిమగ్నమైవుండిన అనేకమంది, ఇటీవల భూవేరుకుల దట్టానల్ల, ఇప్పుడిప్పుడే వ్యవసాయే తర రంగాలపై దృష్టి లగ్నంచేస్తున్నారు. వ్యవసాయం తర్వాత చెప్పుకోదగిందీ, మంచి రాబడి నిచ్చేదీ పారిశ్రామికరంగమే.

కాబట్టి దిన్న, పెద్ద పరిశ్రమను స్థాపించడానికి ఉత్సాహం కనబరిచేవారిని బాగా ప్రోత్స

జిల్లాలో పెద్దపరిశ్రమ నిర్మాణం డ్రెస్సెల్స్ ఫ్యాక్టరీ

హిందూ; బానిస తగిన ప్రాతిపదిక చేర్చకది, అనుకూల వాతావరణాన్ని కల్పించి వరిశ్రమలు స్థాపించడానికి నెల్లూరుజిల్లాలో అందుకేని సహకారం వుంది. తూర్పున పొడవైన వముద్రవీర ప్రాంతం వుంది. అక్కడ అక్కకు సంబంధించిన పరిశ్రమలుకానీ, మత్స్య పరిశ్రమలుకానీ బాగా వృద్ధిచెయ్యవచ్చు. దక్షిణప్రాంతం మైకాపరిశ్రమకు దేశభ్యాసి నార్పించింది. ఆ పరిశ్రమను యింకా పెంపొందించడానికి ఆ వకాళాలున్నాయి. ఇటు పెన్ను వుంది; అనుకూల వినయిగించుకొని గాతా పరిశ్రమలు స్థాపించవచ్చు. పశ్చిమాన మందీరకం రైల్వేనున్నది; దాన్ని సర్వీయోగం చేసుకోవచ్చు.

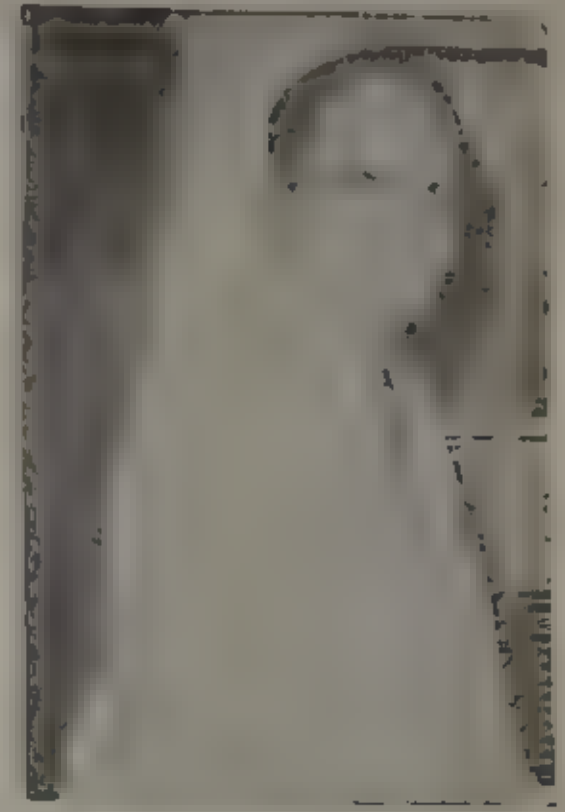
ఇన్ని అవకాశాలు, సవరణలు కల్గివుంటే కూడా ఇంకా నెల్లూరుజిల్లా పారిశ్రామికంగా వెనుకబడి వుండంటే అశ్చర్యం, విచారం కలుగుతుంది. నెల్లూరులో యిప్పుడున్న చెప్పుకోదగిన పరిశ్రమలు యిది- ఒకటి ఇండోనేషియన్ లిమిటెడ్. ఇది ఒక సాళా (అపాళా)లోని మట్టుపిట్టా ఎక్స్క్యూజిండ్ స్ట్రీయల్ కంపెనీ లిమిటెడ్ వారి సహకారంతో ఎక్స్క్యూజియెసెల్ బ్యాటరీలు ఉత్పత్తిచేసే ప్లాంట్. మరొకటి నెల్లూరు కోఆపరేటివ్ స్పిన్నింగ్ మిల్లు. దేవలు రోయ్యలు వగైరాలను ఎగుమతిచేసే కొత్త వ్యాపారవంశం కానీ వుద్దో, పొగాకు వ్యాపారం చేస్తున్న ఈస్టిండియా ట్రాడింగ్ కంపెనీ కూడా పేర్కొనవలసివే. ఇంకాక 'ఇండస్ట్రీయల్ ఎస్టేట్' లోను, ఇకరక్రాసు కొన్ని మధ్యతరహా పరిశ్రమలు, లఘుపరిశ్రమలు పైకివస్తున్నాయి.

భారీపరిశ్రమలను ఎక్కువగా ఈ ప్రాంతానికి

రాజధాని అంటే అందుకు అనువైన వాతావరణాన్ని సృష్టించాలి. మద్రాసు నగర పారిశ్రామిక వాతావరణప్రభావం నెల్లూరుమీద ఎక్కువగావుంటుంది. గనుక, ఇక్కడికి పరిశ్రమలు వృద్ధిపడతాయని, పారిశ్రామికవేత్తలను అకర్షించడంకానీ సులువే.

రాష్ట్ర సరిహద్దులోవున్న తడ వంటి ప్రదేశాల్లో అనుపరిశ్రమలకు తగిన ప్రాతిపదిక చేర్చకది అసంభవం. వసు ప్రభుత్వారికి సూచించాను. అంతర్జాతీయదేశంలో విద్యుచ్ఛక్తి కొరతలేడుగనుక మద్రాసుకు దిండిన పారిశ్రామికవేత్తలు చాలా మంది అక్కడ పరిశ్రమలు స్థాపించడానికి ముందుకు వస్తారు. అది జిల్లా పారిశ్రామికాభివృద్ధికి దోహదం చేయదలవని నా విశ్వాసం.

ఇక్కడోక మాటచెప్పాలి. విపరిశ్రమలను అడిమిడుకులు లేకందాను, ప్రతిభావంతంగాను నిర్వహించబడాలంటే కార్మికుల సహకారం ముఖ్యమనరం. నెల్లూరులో కొత్తగా ఏర్పడిన పరిశ్రమలలో కార్మికనాయకులమని చెప్పుకోనేవారి కోశ్యం బాపైగా ఉంటున్నది. ఇది నాస్పీయాను భవం. కాబట్టి కనీసం ఐదేళ్ళదాకా అయినా కొత్త పరిశ్రమలకు పారిశ్రామికవజ్ఞులు అన్యర్థించకుండాదేయడం మంచిదనిపిస్తోంది. అవిధంగా నైనా కార్మికుల సమస్య పరిశ్రమలకులేకుండా పోతుండేమో! విపరిశ్రమలయినా తన కార్మికులకు న్యాయసమ్మతమైన వేతనాలిచ్చి, వారి శ్రేయస్సును రక్షించి, వారిని తృప్తిపరచాలన్నది అందరూ అంగీకరించే సూత్రమే. ఐతే దానికి కొన్ని పరిమితులున్నాయి. పరిశ్రమ ప్రోత్సాహక, స్థానికంగా జీతనాకాల వద్దకి-వీటిమీదకూడా ఆధారపడి

పి. ఓబులురెడ్డి

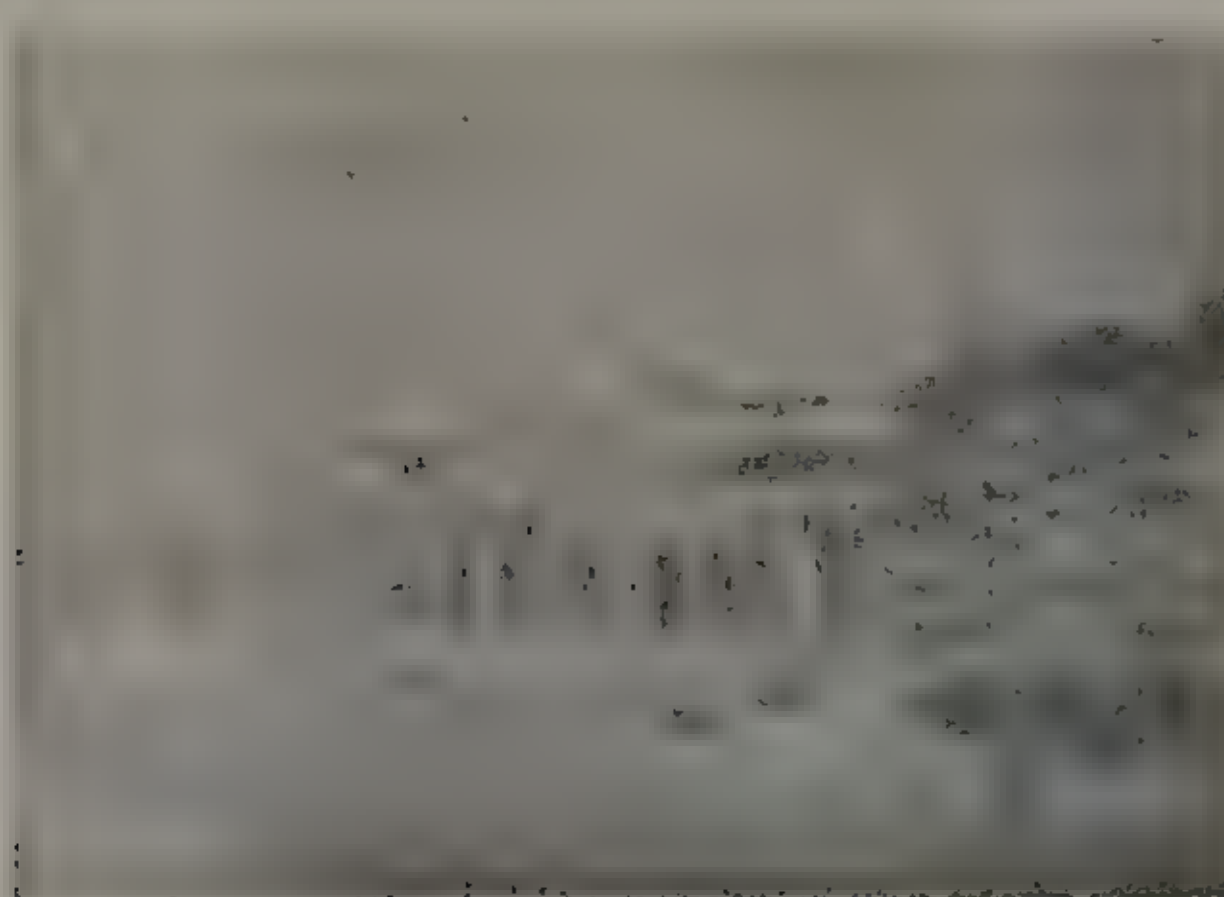
వుంటుంది.

పారిశ్రామికాభివృద్ధికి కొన్ని ప్రాథమికావసరాలున్నాయి. అవి-మంచినీటిలా, విద్యుచ్ఛక్తి, నీటి సరఫరా వగైరాలు. వీటిని సమకూర్చడంలో స్థానిక ప్రభుత్వోద్యోగుల సహాయ సహకారాలు అవసరం.

సంప్రదాయబద్ధంగా వ్యవసాయ ప్లాంత్మైన నెల్లూరును పారిశ్రామిక ప్రాంతంగా మార్చాలంటే పారిశ్రామికంగా వెనుకబడిన ప్లాంత్లకు యిచ్చే ప్రోత్సాహం, రాయితీలు దీనికి యివ్వాలి.

పరిశ్రమ చైతన్యవంతమై వున్నప్పుడు కొన్ని పన్నులు మినహాయించి అవి విపుగా పెరగడానికి అవకాశం వుంటుంది. ఈ రోజుల్లో పరిశ్రమ ఉత్పత్తిదశకు రాకముందే వందాయకీ, మునిసిపల్ పన్నులు కట్టమంటూ ఉద్యోగులు ప్రత్యక్షమవుతున్నారు. అసలు పెట్టుబడి, ముడిపదనం, యంత్రాలు సమకూర్చుకోడానికి ఇబ్బందిపడే దిన్న పారిశ్రామికుడు, ఉత్పత్తి ప్రారంభంకాకముందే పన్నులు చెల్లించాల్సివస్తే, అతని పరిస్థితి ఎట్లా వుంటుందో వూహించుకోవచ్చు. కాబట్టి 'వోనసు' గ్యాంటీటీలలో చూదిర్చే, ఈ పన్నులలోకూడా కనీసం ఐదేళ్ళదాకా మినహాయించు యివ్వడం అవసరం.

అల్పవైపులనుండి సహాయం, సహకారం, ప్రోత్సాహం, మద్దతు లభిస్తే, నెల్లూరుజిల్లా పారిశ్రామికంగా ఎంతో అభివృద్ధి చెందడానికి అవకాశం వుందని నా నమ్మకం. అవిధంగా నెల్లూరు జిల్లా అభివృద్ధిని సాధించిననాడు నిరుద్యోగసమస్య చాలావరకు పరిష్కరింపబడగలదు. ★

పెన్నుతిరావ అన్నవాడ కామాక్షమ్మ దేవాయం.

ఫోటో: పి. జి. ఎస్. రెడ్డి.

గోద్రెజ్ వారి అసమానమైన GODREJ నాణ్యతలోనే వుంది ఆ తేడా అంతా!

గోద్రెజ్ వారు ఇప్పుడు వివిధరకములైన
విజయవాడ వెల్లూరు
రెఫ్రిజిరేటర్లు సరఫరాచేస్తున్నారు.

గోద్రెజ్ గ్యారంటీతో వస్తున్న
ఈ పరికరములు చాల దృఢ
మైనవి, సొగసైనవి.

విజయవాడ:

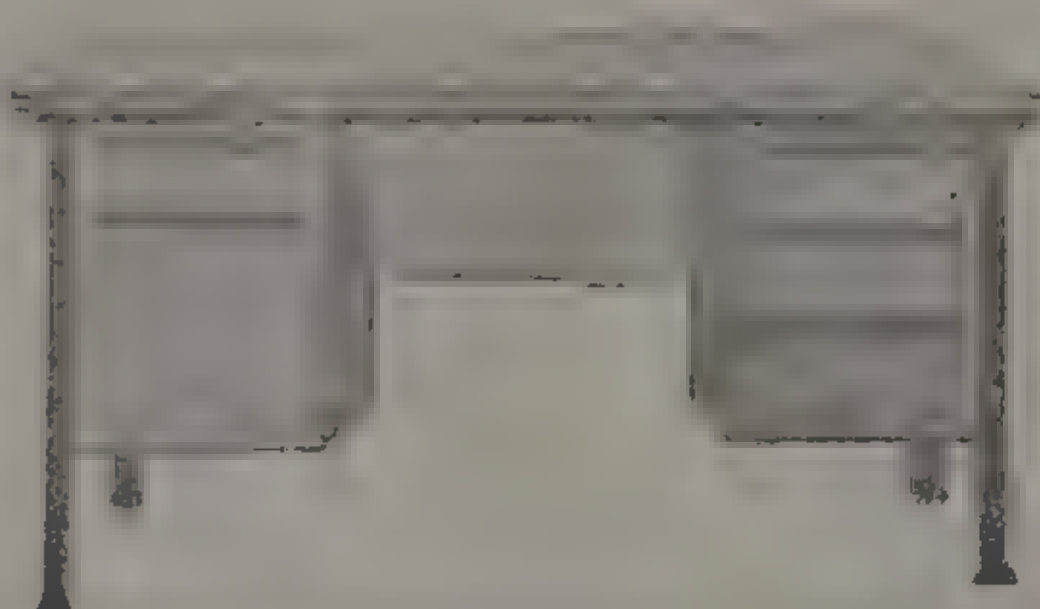
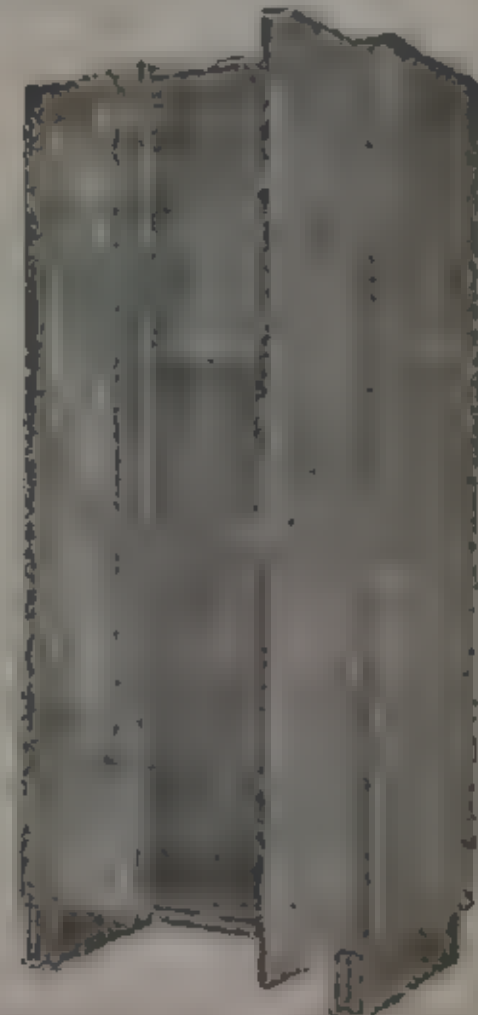
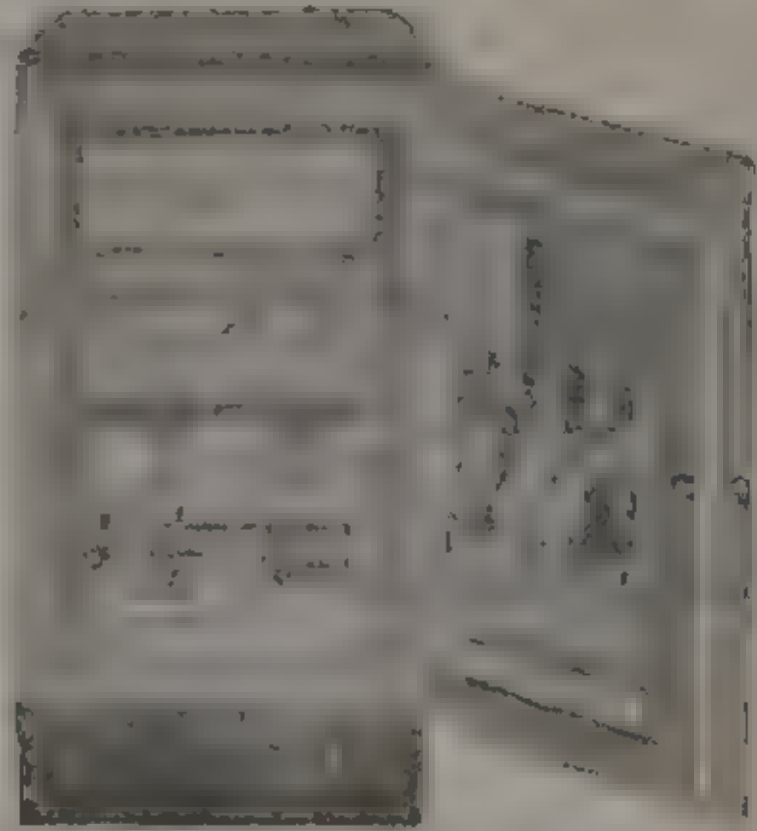
పి. ఓబుల్ రెడ్డి అండ్ సన్స్

విజయవాడ

వెల్లూరు

గుంటూరు

విరుపతి.

నెలూరు పారిశ్రామిక రంగంలో
ఒక దృవతార—

Crank shaft grinding, Re-Boring &
Oil Engine repairing.

ఆంధ్రా ఇంజనీరింగ్ వర్కుస్

ఆర్. ఆర్. స్ట్రీటు - నెల్లూరు.

మా భాతాదారులకు ఉగాది శుభాకాంక్షలు.

“ఆంధ్రా ఇంజనీరింగ్ వర్కుస్ షాఫ్”

‘పింగళ’ తెలుగు ప్రజలకు

అయురారోగ్యోన్నతులు ప్రసాదించాలని కోవూరు తాలూకా
నార్తమోపూరులో వేంచేసియుండు

శ్రీ శివ, రామాలయ దివ్యక్షేత్రములపక్షంగా
ఆర్. కె. చారిటీస్ వారు ఆకాంక్షిస్తున్నారు-

వర్తకర్తల మండలి:—

శ్రీ రేబాల బక్కినరసారెడ్డి, శ్రీ మేనకూరు బాలకృష్ణారెడ్డి, శ్రీ సోమిరెడ్డి
రాధాకృష్ణారెడ్డి, శ్రీ మిల్లూరు చుర్రకేళురెడ్డి, శ్రీ రేబాల విజయకుమారరెడ్డి,
శ్రీ రేబాల వెంకటరెడ్డి, శ్రీ ఓరేపల్లి వెంకటసుబ్బయ్య ఎం. ఎల్. ఎ.

Phone : 977

United X-Ray Clinic & Diagnostic Centre

16/118. Trunk Road - NELLORE-1 (A.P)

100 M. A. Screen Plant With Screening Facility
Microbiology Section Attached

యునైటెడ్ ఎక్స్రే క్లినిక్ & డయాగ్నోస్టిక్ సెంటర్

ట్రంకురోడ్డు (కో. అపరేటివ్ బ్యాంకు ఎదురుగా) నెల్లూరు-1

With the best Compliments from:

Dr. P. Madhusudana Sastry M.S., F.I.C.S

Dr. J. Eswaraiah G.C.I.M.

Dr. A. V. S. Ramamurthy L. I. M.

పవిత్ర సముద్రతీరగ్రామమైన మైసూరులో పేంచేసియుండు

శ్రీ అన్నపూర్ణా సమేత శ్రీ ప్రసన్న విశ్వేశ్వరస్వామిని

సాక్షిగణపతి. వల్లిదేవసేనాసమేత శ్రీ సుబ్రహ్మణ్యస్వామి

వార్లను దర్శించి తరించవలసిందిగా భక్తకోటిని కోరుచున్నాము.

ఈ క్షేత్రము నెల్లూరుకు 14 మైళ్ళదూరం మాత్రమే

— దర్శకర్తలమండలి —

శ్రీ పట్నం పెరారెడ్డి, శ్రీ కొంమారు ఆదిశేషారెడ్డి, శ్రీ అయిశా చెంచుపబ్బయ్య

శ్రీ గజ్జు దినకర్రెడ్డి, శ్రీమతి గండవరం అనసూయమ్మ.

ఎ. ఎల్. నరసింహయ్య

కార్యనిర్వహణాధికారి.

శ్రీ చలందర్ల రాఘవరెడ్డి

అధ్యక్షుడు.

శ్రీ పేదగిరిపై చేంచేసి, సూత్రపత్నర శోభతో అలరాచుచున్న
శ్రీ లక్ష్మీ వృంహింహస్వామి, లక్ష్మీఅమ్మవాస్తవ
శ్రీ గోవిందరాజస్వామివార్లను
చర్చించి వారి అశీస్సులను పొందవలసినదిగా కోరుతున్నాము.

అంభో పగడొసకానకి అయ్యురారోగ్య భోగభాగ్యములు ప్రసాదించవలసినదిగా
శ్రీ లక్ష్మీవృంహింహస్వామివారిని ప్రార్థించుచున్నాము

— టిట్టు ధన్యకర్తల సంఘం —

— రాం సుబ్బరామస్వామి వ. వ. వి. మిల్, బ్యాంక్, హౌస్ (BSCMBBS)
కోరాడ పిచ్చిరెడ్డి చక్కా చెంచురామయ్య, వేళ్ళపల్లి వెంకటయ్య
కుమారి మాదిరెడ్డి మంజుల

వి. ఎల్. నరసింహం వి. ఎ. దువ్వూరు చంద్రశేఖరరెడ్డి
ఎగ్జిక్యూటివ్ అఫీసర్ అధ్యక్షులు.

కాంతికి
మన్నికకు—

సిల్వానియా బల్బులు జ్యోతి బల్బులనే వాడండి !

మావద్ద సిల్వానియా బల్బులు, ట్యూబులు, మరియు
జ్యోతి బల్బులు సరసమైన ధరలకు విక్రయించబడును

ఈగది శుభాకాంక్షలతో

జ్యోతి ఎలక్ట్రికల్ ఏజన్సీస్

Stockists : 1) Sylvania & Lakshman. Hd: Products 2) Jyoti Lamp Works

15/203-2, బృందావనం - నెల్లూరు-1

ఫోన్ : 1601

సర్వజన హితమును, దయామయుడు, ప్రేమాత్మహృదయుడు, మానవ స్థాపకుడు

శ్రీశ్రీయ బ్రహ్మమూర్తి వెంకటేశ్వరగారిని

భక్తితో సంస్మరిస్తూ మాతాభిమానము, శ్రేయోభిలాషులు, ప్రమాణీకృతు

ఉగాది పదాభినందనము తెలియజేస్తున్నాము

కె. వి. ఆర్. బ్రహ్మ

టంకురోడ్డు (ఫోన్: 224) నెల్లూరు-1.

కోవ్వూరు కో-ఆపరేటివ్ షుగర్ ఫ్యాక్టరీ లిమిటెడ్, నెల్లూరు.

నెల్లూరు కోవ్వూరు తాలూకాలోని ప్రజలందరికీ

మా ఉగాది శుభాకాంక్షలు

పెన్నానది గట్టున పోతిరెడ్డిపాళెం గ్రామములోని 122 యకరములలో మా ఫ్యాక్టరీ స్థాపించబడినది. తె 1—12—78 ది నుండి చక్కెర ఉత్పత్తి ప్రారంభించును. దీనికి షుమారు రూ 7½ కోట్ల రూపాయలు ఖర్చుకాగలదు. దీనిని కలులకు ఆద్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వము, చెరుకు పండించు రైతులు 2½ కోట్ల రూపాయలు షేర్ ధరము చెల్లిస్తారు. 100 కి 72 రూపాయలు ప్రభుత్వమువారు, రైతులు 28 రూపాయలు షేర్లు చెల్లించెదరు. షుమారు 5 కోట్ల రూపాయలు కేంద్ర ప్రభుత్వ బ్యాంకులు ఫ్యాక్టరీకి అప్పుగా ఇచ్చెదరు. ఈ ఫ్యాక్టరీ రోజుకు 1250 టన్నుల చెరుకు తీసుకు 1250 టన్నుల చక్కెర తయారుచేయును. ఈ ఫ్యాక్టరీకి షుమారు 7000 యకరములలోని చెరుకు రావలెను. ఫ్యాక్టరీలో షేర్లు తీసుకొన్న రైతులు ముందుగా వచ్చి విరేచిగా చెరుకు పంపించమని కోరుచున్నాము.

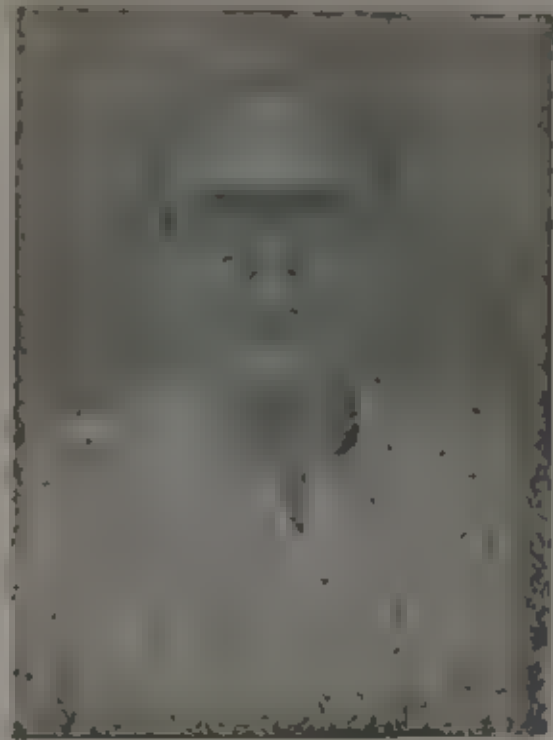
చెరుకు 1 యకరమునకు రైతు మూడువేల రూపాయల నికర ఆదాయము పుడుతునని చెరుకు పండించిన రైతులు చెప్పుచున్నారు.

గునుపాటి రామచంద్రారెడ్డి M. L. C.

ప్రెసిడెంటు

ఆర్. కోదండరామరెడ్డి

మేనేజింగ్ డైరెక్టరు.

Homage to our
Founder
Mg- Partner
A. RAMA REDDY

With Compliments of-

A. Rama Reddy & Co.,

Major Contractors,

Minagallu,

Nellore Dt.

రెండేళ్లు నిండాయి!

రెండు సంవత్సరాలలోనే రిట్రేడింగ్ కంపెనీలో
మాక్కుడి రాష్ట్రంలోనే పెరుగుభ్యాతులు పొందిం
దని నమ్మంగా ప్రకటించుకుంటున్నాము

రిట్రేడింగ్ నా స్వయం
దృక్పథం సాకేతక
సమర్థత నిజాయితీ వర్తనం

ఈనాడు, వినాదూ మారని
మా ధ్యేయాలు!

ఎ. పి. ఎస్. ఆర్. టి. సి. కి, ఐ. ఎస్. ఆర్. టి. (క్రిహరికోట) కి
రిట్రేడింగ్ సే వికైకసంస్థ మాది. రిట్రేడింగ్ లో మా విశిష్టతను
ఇదే చెప్పకనే చెప్తుంది!

కార్డు, ట్రాక్టర్ ముందు-
వెనుకటైర్లు, ట్రక్కులు,
వ్యాన్లు, స్కూటర్లకు
సబ్సిడీంచిన టైర్లు అన్ని
సైజులలో రిట్రేడింగ్
చేయగలం.

నెల్లూరు
రిట్రేడింగ్ కంపెనీ

ఫ్యాక్టరీ, పాలిటెక్నిక్ ఎదురుగా
నెల్లూరు-524005.

ఫోన్ కోవూరు 94 పోస్టాల్ నెల్లూరు 293

మా భాతాదర్శకు

ఉగాది శుభాకాంక్షలు

కె. వి. సుబ్బారెడ్డి అండ్ కంపెనీ

BURMAHSHELL DEALERS

మద్రాసు బస్ స్టాండు, దర్గామిట్ట - నెల్లూరు

గ్రామ్మి: ఆటో సర్వీసు

ఫోన్: 306

ఉగాది శుభాకాంక్షలు

యం. జి. బ్రదర్స్

పొగతోట — నెల్లూరు.

— డిలర్స్ —

1) MASSEY-FERGUSON 2) ENFIELD (Bullet or ENFIELD 200cc)

ట్యాంక్ మరీయు పనిముట్లు మోటారు సైకిల్లు

3) AMCO

ట్యాటరీలు

4) REPCO

క్లచ్ పాడ్లు

౫) ICI డ్యూకో, డ్యూలక్స్ పెయింట్స్

The Kavali Co-operative Agricultural Development Bank Ltd.,

No. V. 332. KAVALI Nellore Dist.

Share Capital	Rs. 6,91,434-00
Borrowings	59,20,074-00
Members Loans	59,66,075-00
Reserve Fund	56,742-00

Loans are being issued for

1. Dug wells & Development of wells
2. Purchase of Oil Engines & Electric Motors.
3. Purchase of Tractors.
4. Construction of Tobacco Barns.

K. Ramachandra Reddy,
Chairman.

M. Rathaiah,
Business Manager.

“పింగళ” లో రైతాంగం

ధనధాన్యాలతో కళకళలాడాలని మా ప్రగాఢ వాంఛ!

అన్నిరకాల రసాయనిక ఎరువులు, తెగుళ్ళ మందులు, ఖరారై నధరలకు
మావద్ద పొందవచ్చును.

యద్లపల్లి గోవిందు శెట్టి

(చేర్కెన్. శ్రీ పాండురంగ అన్నదాన సమాజ కమిటీ. ట్రస్టీ. శ్రీ కన్యకాపరమేశ్వరి దేవస్థానం)

స్టోన్ హవుస్ పేట (ఫోన్ : 352) నెల్లూరు.

పింగళ సంవత్సరం

రైతాంగానికి

మంగళప్రదం కావాలని మా ఆకాంక్ష!

భూసారాన్ని సహజంగా పెంపుదేసే

మా కంపెనీ

ఎముకలపిండి, ఎముకలజవ వాడండి!

ఆంధ్ర బోన్మియల్ కంపెనీ

ఆఫీసు : నెల్లూరు-2 — ఫ్యాక్టరీ : కొడవలూరు

The Udayagiri Co-operative Agricultural Development Bank Ltd.,

L. F. No. 7, VINJAMoor

1. Members Loans outstanding	—	Rs. 51.64.029-00
2. Members Paid-up Share Capital	—	4 52.570-00
3. Loans disbursed during the year 1975 — 76	—	15.49 814-00

We advance loans for the productive Agricultural
purposes such as:

1) Digging Wells	(5) Tobacco Barns
(2) Sinking filter points	(6) Raising of Citrus Gardens
(3) Purchase of Oil Engines, Elec.
Motors, Tractors and other
Agricultural implements	(7) Raising of Fruit Gardens
(4) Land Levelling and Bunding	(8) S F D A Scheme
	(9) Sheep Rearing
	(10) Loans to Co-op. Joint
Farming Societies

Ryots are requested to avail this best opportunity
by obtaining loans from this Bank.

Sri Kasim Venkata Reddy,
President.

Sri Gongati Ramana Reddy
Vice-President,

Sri Guvvala Konda Reddy
Treasurer.

DIRECTORS

Sri Palagiri Alluru Raju

Sri Allampati Chinna Reddy

Sri Ubbarapu Subbarayudu

Sri Vaddamani Sreenivasulu

Sri Andra Chengala Reddy

Sri Varikuti Venkatarami Reddy

K. Venkateswarlu B. Com.,
Secretary.

పాఠకులందరికి మా హృదయపూర్వకమైన

ఉగాది శుభాకాంక్షలు

భారత్ వారి
సూపర్ డీలర్స్
మల్టీచానల్
టెలివిజన్

టెలివిస్టావారి ఎలైట్ (సాలిడ్
స్టేట్) మల్టీచానల్ టెలివిజన్

మీ యింట్లో టెలివిజన్
అమర్చుకొనడానికి
మాతో సంప్రదించండి.

ఎ. వి. టెలివిజన్

ఫోన్ నెం: 935

ఎ.9, అవంతోనగర్ (జిల్లాకోర్టు ఎదురుగా) నెల్లూరు-524003.

“భారత్”, “టెలివిస్టా” వారి టెలివిజన్లకు అనుమతిపొందిన డీలర్లు

(PERFECTION IS OUR PHILOSOPHY - ELECTRONICS IS
OUR BUSINESS.)

GRAMS:
NUTPOWDER.PHONES
LAKSHMI 55,795.

NIRMALA NUTPOWDER
RANKS TOP IN TASTE AND STANDARD
ONCE YOU TASTE IT YOU NEVER MISS IT

NIRMALA'S
DELUXE
NUT POWDER

A GOLDEN OPPORTUNITY FOR BETEL CHEWERS

TRADE MARK

REGD. NO. 245550

MS. PARTNER

B. KONDA REDDY

MANUFACTURERS

NIRMALA NUTPOWDER MANUFACTURING CO.**TRUNK ROAD****NELLORE - 1**